Adós büntet adóst

MÉRCE Júliusban 424 milliónyi kifizetetlen számlái voltak a fővárosi kormányhivatalnak, amely jelentős tartozásokra hivatkozva bezáratta Iványi Gáborék budapesti iskoláját.

JUHÁSZ DÁNIEL,
PAPP ZSOLT

„A fenntartó által felhalmozott jelentős köztartozás, illetve közüzemi díjtartozás veszélyezteti a gyermekek folyamatos és biztonságos nevelését.” Mint arról már írtunk, erre hivatkozva döntött úgy a fővárosi kormányhivatal, hogy – heves tiltakozásokat kiváltva, 300 hátrányos helyzetű, főként sajátos nevelési igényű gyereket bizonytalanságba taszítva – bezáratja az Iványi Gábor lelkész vezette Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség (MET) két fővárosi iskoláját, amelyek a fenntartó állítása szerint összesen mintegy 150 millió forinttal tartoztak. A köznevelési törvény alapján kétségkívül volt erre lehetősége a kormányhivatalnak, ám ezzel együtt is visszássá teszi a döntést az a tény: a tartozást szankcionáló szervezet maga is úszik az adósságban.

A Magyar Államkincstár (MÁK) legutolsó, júliusi adatai szerint ugyanis az ország második legjobban eladósodott kormányhivatala a Sára Botond főispán vezette budapesti 424 millió forinttal tartozott beszállítóinak. (A kormányhivatalok közül a legnagyobb adósággal a Pest megyei „ispánság” állt az élen, ott a lejárt és kifizetetlen adósságok elérték a 704 millió forintot.) A fővárosi hivatal évek óta rendszeres szereplője a közintézményi adóslistának. A 20 megyei kormányzati helytartóságból július végén 15 görgetett maga előtt néhány milliós, tízmilliós lejárt tartozást. Felkerült erre a listára a Csongrád-Csanád Vármegyei Kormányhivatal is, amely szintén bezárt egy Iványi-féle iskolát a tanévkezdés előtti napokban. A szegedi kormányhivatal legutóbb csak 2 millió forint miatt került a szégyenlistára, de tavaly augusztusban 148 millióval, idén áprilisban 58 millió forinttal tartozott a MÁK adatai szerint. Július végén a kormányhivatalok összes adóssága 1,5 milliárd forintra rúgott, ez 124 millió forintos növekedést jelentett egy hónap alatt.

Az Iványi-intézmények bezáratását árnyalja az is, hogy – miként arról többször írtunk – az állami iskolákat fenntartó tankerületi központok is rendszerint adósságokat görgetnek maguk előtt, különösen az őszi, a téli és a tavaszi időszakban. A MÁK adatai szerint a tankerületi központok lejárt tartozásállománya tavaly novemberben több mint 1,8 milliárd forint volt. A kormány decemberben rezsitámogatást adott a központoknak, így az összeg 26 millió forintra csökkent. Ám januárban és februárban ismét nőni kezdtek a tankerületek adósságai, amelyek márciusra mintegy 3,5 milliárd forintot tettek ki – ekkor ismét kormányzati beavatkozásra volt szükség. Egyes tankerületi központok még a nyári szünetben is tartozásokkal küszködtek, például a Békéscsabai Tankerületi Központnak idén júniusban 119 millió, júliusban már 155 millió forint volt a lejárt adóssága.

Az állam úgy kéri számon egyes iskolákon az adósságot, hogy közben szinte minden területen komoly kifizetetlen számlái vannak. A Magyar Államkincstár adatai szerint július végén a költségvetési intézmények lejárt adóssága összesen 79,8 milliárd forint volt.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Tanévnyitóra készültek Iványi Gáborék iskoláiban, de már csak ügyeletben fogadják azokat a gyerekeket, akiknek még nincs helyük

79,8 milliárd
forint volt július végén a költségvetési intézmények lejárt adóssága összesen

FŐISPÁN

SÁRA BOTOND
vezeti az ország második legjobban eladósodott kormányhivatalát, a budapestit. Másnál nem tűrik a tartozást

Számháború

„A közoktatási intézményeink közül csak kettőnek az adóssága haladja meg a 100 millió forintot, az átlagos köztartozásuk 78 millió forint” – tájékoztatta lapunkat a MET. Közlésük szerint vita van arról is, pontosan hol, mekkora adósságról van szó. A szegedi iskola megszüntetési határozatában szereplő 140 millió júliusi adat, az augusztus 23-i adat szerint ez 115 millió forintra csökkent az inkasszálások miatt. A folyamatos normatívainkasszálás miatt valamennyi intézmény köztartozása is egyre csökken, van olyan iskola, amelynek az adóssága szeptemberben lenullázódik.

A budapesti iskolák összes tartozását mintegy 150 millió forintra tették. Iványi Gábor korábban sokszor hangoztatta: azért tartoznak, mert az állam törvénysértő módon megfosztotta egyházukat eredeti státuszától és az azzal járó költségvetési források jó részétől.

A tartozás legnagyobb részét évtizedek óta az állami kórházak halmozzák fel, de a notórius adósok listáján megtalálhatóak a rendőrségek és büntetés-végrehajtási intézetek is. Az államkincstár adatai szerint július végén a börtönök összesített lejárt adóssága 4,2 milliárd forint volt, a rendőrség összesen 23,3 milliárd forint lejárt adósságot halmozott fel szállítóival szemben. A kórházak, egészségügyi intézmények összesített lejárt adóssága ugyanekkor 46,7 milliárd forint volt, ami a gazdálkodásukat és működésüket, valamint a betegellátást alapjaiban veszélyezteti.

Orbán „jól bemutatott” az EU-nak az oroszoknak osztott nemzeti kártyával

BRÜSSZEL A nemzeti kártyát már nemcsak jó néhány tagjelölt állam, hanem az Európai Unióval szemben ellenséges két ország polgárai is használhatják Magyarországon, ami komoly aggodalmakat kelt a schengeni övezet biztonságával kapcsolatban – fejtette ki Ylva Johansson belügyi biztos az Európai Parlament (EP) állampolgári jogi bizottságában tartott szerdai meghallgatáson. Az ülés résztvevői arra voltak kíváncsiak, hogyan értékeli az Európai Bizottság (EB) azt a júliusi budapesti döntést, amely Oroszország és Belarusz polgáraira is kiterjeszti a többéves magyarországi tartózkodásra feljogosító beutazási engedélyt. A kártyát külföldi munkavállalók kaphatják meg kizárólag munkavállalás céljából, és legfeljebb kétévi magyarországi tartózkodást tesz lehetővé.

Felszólalásában, majd a képviselői kérdésekre adott válaszaiban Ylva Johansson rámutatott, hogy az elmúlt két évben az Európai Unió eltörölte a vízumkönnyítést az orosz és belarusz állampolgárokkal szemben és az Európai Bizottság (EB) a vízumkérelmek szigorúbb elbírálását javasolta a tagállamoknak. Az iránymutatások elfogadása óta az oroszok számára kiadott vízumok száma 90 százalékkal csökkent az EU-ban.

FOTÓ: EURÓPAI PARLAMENT

Ylva Johansson belügyi biztos: A nemzeti kártya komoly aggodalmakat kelt

FOTÓ: MTI/BODNÁR BOGLÁRKA

Bóka János Európa-ügyi miniszter: A szabályozás nem jelent kockázatot

A belügyi biztos felsorolta, hogy az utóbbi időben a különböző uniós országokban miféle incidensekre került sor, beleértve a feltételezett orosz szabotázs és kémkedés eseteit. Hangsúlyozta, hogy komolyan kell venni a tagállamok közötti közös felelősségvállalást a schengeni térség határainak és belső biztonságának védelmében. Schengen a bizalomról szól, mutatott rá.

– Vajon a magyar kormány figyelembe veszi a megnövekedett biztonsági kockázatokat, amikor orosz és belarusz állampolgároknak vízumot oszt? – tette fel a kérdést Johansson, aki a Pintér Sándor belügyminiszternek írott újabb levelében további felvilágosítást kért a nemzeti kártya kiadásáról. Ebben nemcsak arra kíváncsi, hogy az Unióval szemben ellenséges két ország polgárait alávetik-e a javasolt és az általánosnál szigorúbb biztonsági átvilágításnak, hanem arra is, pontosan miért van szüksége Magyarországnak orosz és belarusz munkavállalókra, jelenlétükből miféle gazdasági előnye származik. Mint a budapesti tájékoztatásból kiderült, eddig 14 személy jutott munkavállalói vízumhoz. Johansson és Pintér között már volt egy levélváltás, a biztos a napokban további pontosításokat kért, az uniós testület csak ezt követően fog dönteni arról, hogy szükség van-e további lépésekre, például a vízumkiadás szigorítására. Magyarország kizárása a schengeni övezetből súlyos lépés lenne és nem is került szóba, válaszolta egy kérdésre.

Bóka János Európa-ügyi miniszter az ülés előtt tartott parlamenti sajtótájékoztatóján azt állította, hogy a szabályozás semmiféle nemzetbiztonsági, közbiztonsági és közrenddel kapcsolatos kockázatot nem jelent. Szerinte a könnyített vízum kiadásával a hatóságok teljesítik az Európai Unió elvárásait és előírásait. Bóka és a Fidesz EP-képviselői közösen nehezményezték, hogy a magyar kormány képviselőjét nem hívták meg a parlamenti meghallgatásra. Javier Zarzalejos elnök később közölte, hogy a frakciók többsége nem támogatta az ötletet, a budapesti kabinet pedig nem is jelezte a részvételi szándékát.

Jeroen Lenaers holland néppárti EP-képviselő felszólalásában furcsállotta, hogy a magyar szabályozás kiterjesztésére épp a júliusi Putyin–Orbán-találkozó után került sor. Micsoda egybeesés! – fakadt ki, kiemelve, hogy a nemzeti kártya kiterjesztésével Orbán Viktor „jól bemutatott” az EU-nak.

Az Európai Bizottság arra is kíváncsi, hogy a magyarországi hatóságok az általánosnál szigorúbb biztonsági ellenőrzésnek vetik-e alá a könnyített vízumhoz juttatott oroszokat és belaruszokat.

Kérdésekre válaszolva a belügyi biztos meglepőnek nevezte, hogy a magyar hatóságok ukrajnai menekülteket lakoltatnak ki, miközben a tagállamok a közelmúltban egyhangúan meghosszabbították a háború elől menekülő ukránok ideiglenes védelmét szolgáló intézkedéseket. Johansson azt is elmondta, hogy kedden érkezett meg a magyar kormány válasza a kínai járőrök magyarországi tevékenységét firtató kérdéseikre, amelyet alaposan tanulmányozni fognak.

HALMAI KATALIN (BRÜSSZEL)

Takács szerint a nulladik lépésnél járnak

EGÉSZSÉGÜGY „Nulladik verziót”, csak egy vitaindító anyagot kaptak a szakmai kamarák az egészségügy munkaszervezési szabályait módosító kormányzati javaslatról – ez derült ki az államtitkárral tartott, többórás tegnapi egyeztetés után.

Szerdán írtunk arról, hogy Takács Péter egészségügyért felelős államtitkár egy törvénymódosítási javaslatot juttatott el a Magyar Orvosi Kamarához. Az ebben foglaltak azzal fenyegetnek az érdekvédők szerint, hogy elvesztik az érdekérvényesítésük utolsó eszközeit is. Egyebek mellett a korábbiaknál háromszor több ügyeletre kötelezhetnék az orvosokat, s a többletmunka díjazása is drasztikusan csökkenne. A MOK és az Magyar Orvosok Szakszervezete (MOSZ) kedden közös közleményben tiltakozott a változások ellen. A javaslat azonnali visszavonását követelték, valamint azt is írták, hogy a bevezetése ellen a kamara és a szakszervezet is fel fog lépni.

A javaslatról Takács Péter államtitkár tegnapra hívta egyeztetésre a szakmai kamarákat és a Cser Ágnes vezette MSZ EDDSZ-t. A Magyar Orvosok Szakszervezete ma az orvosi kamarával közös közlemény kiadására készül, ezért nem kívánta kommentálni a tárgyalás eredményét.

Balogh Zoltán: Az államtitkár szavai szerint ami nyilvánosságra került, az még csak egy koncepció

A találkozó után lapunknak Balogh Zoltán, a Magyar Egészségügyi Szakdolgozói Kamara elnöke azt mondta: az egyeztetésen Takács Péter ismertette a javaslat célját, hátterét. Az államtitkár szavai szerint ami nyilvánosságra került, az még csak egy koncepció, amellyel a munkajogi problémákat szeretnék rendezni. Ilyen például a munkaidő-nyilvántartás, a műszakátadás vagy az ügyeletek kérdései. Ismertette azt is, hogy a következő hetekben, hónapokban milyen ütemterv szerint kíván egyeztetést folytatni a kamarákkal, a kórházszövetséggel, valamint a szakszervezetekkel. Balogh Zoltán szerint október elejéig várja a szakmai szervezetek és az érdekvédők javaslatait, véleményét. Az államtitkár jelezte, hogy az őszi parlamenti ciklusban ez a szabályozás nem kerül napirendre, az anyagot végleges formájában 2025 januárjáig kell elkészíteni. Balogh Zoltán ezek alapján úgy véli, ez csak a nulladik egyeztetése volt a munkaszervezési szabályok változtatásának. DANÓ ANNA

LAPSZÉL

Szijjártó meglepő szerelésben

FOTÓ: SZIJJÁRTÓ FACEBOOK-OLDALA

Emlékezetesre sikerült Szijjártó Péter bahreini látogatása. A külügyminiszter ugyanis utcai öltözékben – rövidnadrágban és pólóban – érkezett meg Bahreinbe. Az X-en többen azt írták, „turistamódba kapcsolt” a magyar politikus, külföldi portálokon pedig úgy fogalmaztak: „Így érkezett meg a magyar külügyminiszter Bahreinbe: utcai viseletben.” Szent-Iványi István, a parlament külügyi bizottságának egykori elnöke is kommentálta a képet: „A magyar diplomácia új, némileg formabontó uniformisa. Sokat elárul arról a színvonalról, amit képvisel.” Tegnap egyébként a bahreini Gulf Strategic Solutions rendezvényszolgáltató és a hazai zenei fesztiválokról ismert Festipay stratégiai szövetséget kötött a magyar cég készpénzmentes fizetési megoldásainak bevezetésére. NÉPSZAVA

Feljelentették a szavazatszámlálókat

FOTÓ: ZAGYI TIBOR

Egy magánszemély a Társaság a Szabadságjogokért közreműködésével feljelentést tett a rendőrségen több szavazatszámláló júniusi nyilatkozata miatt. Az önkormányzati választás után, a főpolgármesterekre leadott voksok újraszámlálásakor ugyanis legalább 47 olyan nyilatkozat volt, amelyben azt állították a szavazatszámlálók, hogy azokat a szavazólapokat, ahol Vitézy Dávid és a visszalépett Szentkirályi Alexandra neve mellett is volt X, az adott szavazókörben érvénytelennek minősítették. Ám az újraszámlálás során kiderült: az adott szavazókörben egyetlen ilyen típusú, tévesen érvénytelennek minősített voks sem volt. Ez azért gond, mert többek között ezekre hivatkozva rendelték el a voksok újraszámolását. Az Átlátszó felhívott néhány hamisan nyilatkozó szavazóbiztost, a beszélgetésekből pedig kiderült, hogy a Fidesztől keresték meg őket a nyilatkozattal. NÉPSZAVA

Túlsúlyra jogi csavar

DÖNTÉS Elveszik az önkormányzatoktól a még meglévő védekezési lehetőséget is – mondta lapunknak Gémesi György, miután kiderült: Debrecenből mondják meg, milyen teherautókkal bonthatják a Pázmány budapesti campusának helyét.

VAS ANDRÁS

– A kiemelt beruházásoknál eddig is kiszolgáltatott helyzetbe hozták az önkormányzatokat. Vagyis a mostani eset nem is igazán jogkörcsorbítás, sokkal inkább arról van szó, hogy elveszik a még meglévő védekezési lehetőségeket egy nemkívánatos (vagy abban a formában a település vagy kerület által nem támogatott) projekt esetében, s ezzel még egyszerűbbé teszik a kivitelező helyzetét – mondta lapunknak Gémesi György. A Magyar Önkormányzatok Szövetségének elnöke azután beszélt erről lapunknak, hogy kiderült: a VIII. kerületbe, a Magyar Rádió egykori épületeinek a helyére tervezett Pázmány Péter Katolikus Egyetem (PPKE) új campusa miatt hozott a kormány egy olyan jogszabályt, amellyel kiemelt oktatási beruházásokra hivatkozva elvehetik a közutak kezelését az önkormányzatoktól. A Magyar Rádió régi épületeinek bontása egyébként a hét elején kezdődött; az új campust több mint 200 milliárdból tervezik felépíteni, a helyi lakosok és a kerületi vezetés tiltakozása ellenére.

A helyzet abszurditására Vitézy Dávid volt közlekedési államtitkár, az LMP júniusi főpolgármester-jelöltje is felhívta a figyelmet. Azt írta Facebook-posztjában: most először alkalmaznak egy 2023 novemberében, az ukrajnai háborúra hivatkozva elfogadott veszélyhelyzeti kormányrendeletet. Ez alapján hozták meg azt a szabályt, hogy a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségűnek nyilvánított beruházások során a projekttel kapcsolatban a közútkezelői nyilatkozat kiadására a Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivatal közlekedési hatósága jogosult, mely az adott önkormányzat rendeleteinek előírásaitól eltérhet. (A szabály valójában csak oktatási célú kiemelt projektek esetén alkalmazható.) Vitézy szerint a „teljes szabályozási nonszensz” azért születhetett meg, mert Lázár János építési és közlekedési miniszter megunta az egyeztetést Józsefváros vezetésével a Pázmány új campusának építéséről. – Előfordulhat, hogy ugyanannak az utcának az egyik sarkán egy forgalmirend-módosítást Debrecenben a kormányhivatal hagy jóvá a kiemelt beruházásra hivatkozva, míg mondjuk az utca másik végén egy másik, ezzel ellentétes új forgalmi rendet a normál rendben a helyi szabályozásért felelős önkormányzati szerv. A Pázmány-campus építése ügyében egyébként a helyi súlykorlátozást írta felül a hivatal.

– Nehéz elképzelni, hogy Debrecenből a helyi viszonyok ismerete nélkül hogyan tudnak reális, mi több, ideális döntést hozni egy másik településsel kapcsolatban; vélhetőleg sehogy – mondta Gémesi György. Az is kérdés szerinte, hogy az esetleges károkért helytáll-e majd a kormányhivatal, hiszen a jogkörrel rászállt a felelősség is, ám hogy a valóságban ez működik-e majd, nem tudni.

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

Tiltakozók a Magyar Rádió egykori épületénél. Őket és az önkormányzatot is gyorsan megkerülték

> Olyan útvonalra adnak engedélyt, amely például a szűk utcák miatt alkalmatlan rá, hogy az épület bontásával járó hatalmas teherforgalmat elviselje.

– Az önkormányzat a módosító kormányrendeletről a július 29-én éjjel megjelent Magyar Közlönyből, egészen pontosan július 30-án értesült – felelte megkeresésünkre Józsefváros önkormányzata. Ekkor tudták meg: a Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivatal jogosulttá vált, hogy kiemelten közérdekű beruházássá nyilvánított, nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű ügyekben, oktatási célú beruházások esetén kiadja a közútkezelői nyilatkozatot, ideértve az érvényben lévő súlykorlátozás alóli felmentést is, azzal, hogy az önkormányzati rendelet előírásaitól eltérhet.

A józsefvárosi kerületvezetés megjegyezte: a kormányhivatal tehát nem egy már létező közlekedési szabályt változtatott most meg, hanem a körülbelül egy hónappal ezelőtti módosítás alapján lehetőséget kapott annak engedélyezésére, hogy a súlykorlátozással érintett területen a megpakolt teherautók közlekedhessenek, és meghatározza, hogy ezt pontosan milyen útvonalon tehetik, s ez alapján adta ki a közútkezelői hozzájárulást. Amit az eredeti szabályozás szerint mint a közút kezelője, az érintett – fővárosi vagy kerületi – önkormányzat adhatott ki. A múlt év végi kormányrendelet döntött arról, hogy ezt a hatáskört elveszi az önkormányzattól, és a közlekedési hatóságnak adja, mely Budapesten az Építési és Közlekedési Minisztérium – a Pázmány-campus építtetője – felügyelete alatt működik. Július végén ettől a közlekedési hatóságtól vették el a hatáskört, és telepítették a Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivatalhoz.

– Az önkormányzat számára pluszfeladatokat jelent a kormányhivatali változtatás, hiszen „fokozottan ellenőriznünk kell a következő hónapokban, hogy csak a kiadott engedélyek birtokában csak az engedélyeken szereplő gépjárművek, csak a jelzett útvonalon és a kiadott engedély minden előírását betartva szállíthassák el a bontási anyagokat az építési területről” – jegyezte meg a VIII. kerületi vezetés. – Veszélyt jelenthet, hogy a kormányhivatal olyan útvonalra ad engedélyt, amely például a szűk utcák miatt alkalmatlan rá, hogy az épület bontásával járó hatalmas teherforgalmat elviselje.

Kérdésünkre, az önkormányzat tervezi-e, hogy valamilyen fórumon megtámadja a kormányhivatali döntéseket, a kerületvezetés úgy reagált: a közlekedési hatóság, amelyhez a közútkezelői nyilatkozattal szemben fordulni lehet, az Építési és Közlekedési Minisztérium irányítása alatt áll, ezért nem valószínű, hogy eredményesen megtámadható a nyilatkozat, de még vizsgálják a jogi lehetőségeket.

TÁVOLSÁG

GÉMESI GYÖRGY: Nehéz elképzelni, hogy Debrecenből hogyan tudnak reális, mi több, ideális döntést hozni egy másik településsel kapcsolatban

Négy teherjárműre adtak engedélyt

A Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivatal kérdésünkre azt írta: a behajtás ügyében „a szakmailag megalapozott, jogszerű és elfogulatlan döntés meghozatala érdekében a benyújtott kérelem mellett további szakmai dokumentáció, adat és helyszínrajz benyújtására kötelezték a kérelmezőt, valamint helyszíni bejárást is végeztünk”. Ez alapján adták ki a négy tehergépjárműre vonatkozó, határozott idejű közútkezelői hozzájárulást.

A postás egyre kevesebbszer csenget

RIPORT Vidéken sorra zárnak be a postahivatalok, a kistelepülések pedig nem értik, miért kellene átvállalniuk egy állami cégtől annak veszteséges feladatait.

DOROS JUDIT, VAS ANDRÁS

Van, ahol ABC-áruházben kialakított hivatalban próbálják életben tartani a helyi postát

FOTÓK: ZAGYI TIBOR

A Magyar Posta honlapján augusztus végi frissítéssel megjelent azon posták legújabb névsora, amelyek bezárnak, és postapartnerként üzemelnek tovább: ilyen lesz például a pusztakovácsi, a szalonnai, a nagypeterdi, a somogyfajszi, a szelevényi, a tiszasasi hivatal, ahol szeptember közepén térnek át az új működtetési formákra. A sor azonban nem teljes: az elmúlt hetekben többtucatnyi településen „adta fel” a Magyar Posta az állami feladatát, s keresett másokat a hivatal működtetésére. Közben a korábbi nagy postabezárási hullámban, jellemzően 2022-ben kötött postapartneri szerződések zöme egy-másfél éven belül lejár, és kérdés, hogy az elmúlt évek tapasztalataiból kiindulva hány vállalkozó köti majd újra ezeket.

– Augusztus elejétől mobil posta jár a faluban. Fél órát tölt itt, ami sokakat zavar, hiszen megszokták, hogy hétköznap délelőttönként mindig nyitva volt a régi posta – mondta lapunknak Czinke János, a bő ezerlakosú dél-somogyi falu, Homokszentgyörgy polgármestere. – Kaptam-kapok hideget-meleget a helyiektől, nem értik, hogy semmi közöm a postabezáráshoz. Természetesen mindent megpróbáltunk, volt egy hosszabb egyeztetésem a posta nyugat-magyarországi régióvezetőjével, még arról is beszéltünk, hogy nálunk lesz a környék csomagelosztója, aztán hirtelen közölték, bezárják a postánkat.

A szolgáltatóhely augusztusig az önkormányzat épületében működött, a falu korábban is csak jelképes összeget kért bérleti díjként, ám ezt is elengedték volna, ha megmarad a hivatal.

– Ráadásul nem kértünk teljes nyitvatartást, megfelelt volna, ha minden másnap délelőtt van postánk, a köztes napokon pedig a szomszédos Ladon lett volna, s így egy dolgozóval meg tudtak volna oldani két falut – folytatta a faluvezető. – Közölték, csak úgy maradhat meg a hivatal, ha az önkormányzat fizeti az alkalmazottat, ám erre nincs pénzünk. Próbálkoztam vállalkozókkal is, hátha postapartnerként átveszi valaki, de mindenki kihátrált. Egyfelől nem értenek hozzá, másrészt veszteséges az egész, nem véletlen, hogy bezárták. Csak nem értem: ha az állam nem tudja finanszírozni, hogyan várják el ezt egy településtől, ráadásul egy igencsak hátrányos térségben?

> Az Orbán-kormány hajdan azt ígérte, az ellátások tekintetében falun legalább olyan jó lesz élni, mint városban. A postabezárás nem ezt igazolja.

A homokszentgyörgyieknek egyébként a távolabb lévő Szulokra kell eljárniuk, ha postahivatalban akarják intézni a dolgaikat, ugyanis az állami cég a szomszédos Ladon is bezárta a postát. A kevesebb mint 600 fős faluban még rosszabbul járták, hiszen nekik Kaposvár felé, Kadarkútra kell indulniuk nyitva tartó hivatalért. Vagy marad a mobil posta, amely mindössze 20 percre tér be a településre, és – a postatörvény alapján – csak egyetlen helyen áll meg a cirka 2,5 kilométer hosszan elnyúló, jelentős domb által kettéválasztott faluban. Vagyis aki nem szerencsés helyen lakik, annak meglehetős túra a csekkek feladása vagy akár egy szimpla készpénzfelvétel. Korábban Ladon is délelőttönként működött a hivatal, s a posta itt is az önkormányzatra akarta testálni a feladatot, ám helyben ezt anyagi és humán erőforrás híján nem tudták megoldani.

Az ország másik szegletében is hasonló a helyzet. Gulyás János, az ózdi járásban lévő Borsodbóta munkáspárti polgármestere azt mondta, őket is „kóstolgatta” a Magyar Posta: idén tavasszal készítettek egy felmérést, s utána felajánlották az önkormányzatnak, hogy működtesse a hivatalt.

– Nem bolondultunk meg. Ez egy állami szolgáltatás, minden sz...rt már ne akarjanak az önkormányzatok nyakába varrni – mondta indulatosan. Náluk jelenleg kétfős a postásállomány, az egyik alkalmazott a hivatalban dolgozik, a másik pedig a leveleket, újságokat, a nyugdíjat viszi ki. Utóbbi nemcsak itt lát el szolgálatot, hanem a szomszédos Királdon is: reggelente személyautóval – amelynek költségeit a posta fedezi – beutazik Ózdra, ott felveszi a pakkot, és napközben a két faluban kiviszi.

– Itt a térségben két postahivatal is bezárt, az egyik Csokvaományban, a másik Csernelyben, s már csak mobil posta működik ott. Mindkét településnek hasonló a lélekszáma, mint nekünk, 800 fő körüli, de nálunk talán több a nyugdíjas, és a sportfogadás, a lottózás meg a kaparós sorsjegy is elég közkedvelt a helyiek között, így vélhetően nagyobb a forgalmuk – mondta. Gulyás János szerint azonban hamarosan őket is eléri a „postai végzet”, számítanak arra, hogy egy következő hullámban Borsodbótán is bezárják a hivatalt. Ők azonban ez esetben sem fogják átvenni a szolgáltatást, mert így is elég nagy zsonglőrködésbe telik, hogy kijöjjenek a költségvetésükből, nem akarják egy veszteséges ágazattal ezt tovább terhelni. Ráadásul a posta vaskos bérleti díjért adná oda a helyiségét és a felszerelést, ha pedig saját önkormányzati tulajdonú épületben szeretnék a hivatalt megnyitni, akkor szintén többmilliós tétel lenne a szükséges biztonsági és informatikai berendezések megvásárlása.

Van azonban, ahol a települések erőn felül is vállalják a működtetést.

– Mindent nem zárhatunk be, úgyhogy megpróbáljuk a saját kis hivatalunkat megmenteni: az önkormányzat fogja átvenni az üzemeltetést – mondta lapunknak Kis Attila, a 670 fős Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Zemplénagárd polgármestere. Ez a falu is a között a 100 település között van, amely nyár közepén értesítést kapott a Magyar Postától, hogy az állami cég nem finanszírozza tovább a postahivatal működtetését. Az ottani dolgozó a helyiek információja szerint a közeli Ricsére megy majd át, ahol régóta nem üzemel önálló postahivatal, hanem az egyik élelmiszerboltban van a partnercég. Azt a zemplénagárdi polgármester még nem tudta megmondani, menynyibe kerül, hogy a hét öt napján, hétfőtől péntekig négy órában működtessék a postát.

Kiderült: ha egy-egy településen meg is mentik az adott szolgáltatást, a hivatal dolgozói, illetve leginkább csak egy-egy megmaradt dolgozója gyakran emberfeletti munkával tudja ellátni a feladatát. Halmi József, Győrtelek polgármestere mondta el lapunknak, hogy az ő kézbesítőjük reggel busszal átmegy a szomszédos Kocsordra, ahol magához veszi a győrtelkiek postáját, majd hat-hét kilométert félautomata biciklivel visszakerékpározik, hogy kiszállítsa a küldeményeket. Igyekeznie kell, hogy délután egy órára végezzen, és visszaérjen a szomszédos faluba, leadja a kerékpárt, és busszal haza is érjen a határás munkaidőben.

Bezárnak, nem beszélnek

Megkérdeztük a Magyar Posta Zrt.-t, mennyi pénzt takarítanak meg a hivatalok bezárásával, mi lesz az így üressé vált ingatlanok sorsa, illetve hány dolgozójuk maradt állás nélkül a bezárások következtében, de nem kaptunk választ. Tóth Zsuzsanna, a Postás Szakszervezet elnöke lapunknak azt mondta: őket érdekképviseleti szervezetként sem tájékoztatta az állami cég sem a bezárásokról, sem az esetleges elbocsátásokról, így nincs erről semmilyen információjuk.

NYÍLTAN

GULYÁS JÁNOS, az ózdi járásban lévő Borsodbóta munkáspárti polgármestere arról, hogy rájuk akarják tolni fenntartás költségeit: „Nem bolondultunk meg. Ez egy állami szolgáltatás, minden sz...rt már ne akarjanak az önkormányzatok nyakába varrni!”

Levélfeladás az élelmiszerboltban

POSTA OKOSBAN Sok kistelepülésen, ahol az önkormányzat nem szállt be legalább egy helyiséggel a posta megmaradásába, a Coop üzletekben alakítottak ki postahivatalokat annak fejében, hogy a cégcsoport egy energiakorszerűsítő pályázat részeként felújíthatta az üzleteket. Az ennek részeként megkötött postai feladatellátási szerződések időtartama azonban lassan lejár, s egyelőre nem tudni, a Coop hány helyen tervezi azt újra megkötni. – Mi veszteségesek vagyunk, de ennek az az oka, hogy a teljes bevásárlóteren keresztül kell menniük az embereknek, hogy eljussanak hozzám levelet feladni, márpedig az eladók nem nézik jó szemel, ha valaki náluk nem vesz semmit, csak a postára jön be. Így aztán sokan inkább be se jönnek – érvel egy észak-magyarországi partnerposta vezetője. Ő egyébként a Coop alkalmazottja, s úgy tudja, a cég nem tervezi újrakötni a szolgáltatói szerződést. Neki viszont vannak saját tervei: kibérelné a három éve üresen álló volt hivatali épületet a Magyar Postától, s nemcsak az alapvető szolgáltatásokat biztosítaná afféle franchise-megállapodással, de esetleg üdítőt, jégkrémet, édességet, sőt kis iparcikkboltként még cérnát, tollat, füzeteket s egyéb alapvető holmit is árulna.

DOROS JUDIT

Állami feladat lenne a posta működtetése, de ennek terheit sok helyen a településekre próbálják hárítani

€/HUF 393,23 ↓ -0,23% | $/HUF 354,76 ↓ -0,59% | CHF/HUF 418,48 ↓ -0,30%

LAPSZÉL

Rekordot döntöttek az ipari naperőművek

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

A BMW és az E.ON tegnapi közleménye szerint a debreceni autógyár napelemtelepét 43 megawattosra (MW) tervezik, 2025 végén adnák át, és a német csoport saját gyárát látná el árammal. Bár a 43 MW a fellelhető adatok alapján nem fér a hazai naperőművek Top 10-ébe, a saját célú szolártelepek sorában európai szinten is kiemelkedő, de nem a legnagyobb. Így Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter az alapkőletételkor tett kijelentése, hogy a beruházás a Guinness Rekordok Könyvébe kívánkozik, enyhén sántít, ahogy a tervezett méretet a hazai „ipari naperőművek" legnagyobbikának nevezni szintén téves. A szakmai szóhasználatban minden, nem háztáji, illetve 50 kilowatt feletti szolártelep „ipari", s ezek között a legnagyobb jelenleg a 250 MW-os mezőcsáti. A hazai áramrendszer egyensúlyáért felelős, állami Mavir szerint augusztus elsején 1420, napelemes, saját célra termelő erőmű (scte) üzemelt az országban, összesen 538 MW beépített teljesítménnyel. Ehhez képest az Energiaügyi Minisztérium szintén tegnapi közleménye szerint az „ipari naperőművek" augusztus 23-án új, 3334 MW-os terhelési csúcsot értek el. A két fogalom azért se keverendő össze, mert utóbbi érték a hazai scte-k teljesítményének több mint hatszorosa. Az ipari, a háztartási és a saját célú erőművek összteljesítménye augusztusban átlépte a 7000 MW-ot. M. I.

Zöldhidrogént termel a Mol

FOTÓ: MTI/KOSZTICSÁK SZILÁRD

A Mol százhalombattai finomítójában megkezdte a termelést a térség eddigi legnagyobb, 10 megawatt kapacitású zöldhidrogénüzeme, a létesítmény évente 1600 tonna hidrogént állít elő, amelyet az üzemanyaggyártás során használnak fel – írja közleményében a vállalat. 1 tonna hidrogén előállításával 8-9 tonna tiszta oxigént is termel az üzem. NÉPSZAVA

RÉSZVÉNYEK

BUX		
72 243,41	↓	-1,01%
Mol		
2684 Ft	↓	-1,68%
MTelekom		
1014 Ft	↓	-0,98%
OTP		
18 100 Ft	↓	-0,85%
Richter		
10 650 Ft	↓	-0,84%

Nyugdíjbombán ülünk

ÖNGONDOSKODÁS Hiába nő az önkéntes nyugdíjpénztárak vagyona, az itt félretett ezermilliárdok sem oldják meg a magyarok időskori problémáit.

PAPP ZSOLT

Egy év alatt 19,5 százalékkal nőtt az önkéntes nyugdíjpénztárak vagyona, így az első fél év végén majdnem elérte a 2100 milliárd forintot, ami új rekord – derül ki a Magyar Nemzeti Bank (MNB) adataiból. Ezt az összeget növelte még a megmaradt magánnyugdíjpénztárak 321 milliárd forintos vagyona, ami egy év alatt 15,3 százalékkal gyarapodott. Az önkéntes nyugdíjpénztárak befektetéseikkel 125 milliárd forint nyereséget értek az első fél évben, amely így is 16,7 százalékos csökkenést jelez az előző év azonos időszakának értékéhez képest. A nyugdíjpénztárak a tagi vagyon túlnyomó részét kötvényekbe fektetik, ebbe került a pénzek 53 százaléka, a befektetési alapokban a források mintegy 33 százaléka, míg részvényekben alig 10 százalék áll.

A nyugdíjpénztárak portfóliójában a magyar állampapírból van a legtöbb, közvetlen kitettsége mégis 4,8 százalékponttal csökkent az elmúlt évhez képest, de részesedése még így is 42,8 százalék volt. Az eredmény mérséklődésében is komoly szerepet játszott a nagy állampapír-állomány: tavaly még extrém magas hozamokkal értékesítette az állam a kötvényeit, ezzel szemben idén már jóval mérsékeltebbek ezek a számok.

A nyugdíjpénztári tagok száma kismértékben csökkent (közel 31 ezer fővel, három százalékkal) – június végén 1 millió 68 ezer tagja volt az önkéntes nyugdíj-, 50,6 ezer a magánpénztáraknak. Figyelemre méltó, hogy eközben az egészségpénztárak 1,15 millió tagot tudtak soraikban, ami egy év alatt 5,1 százalékos fejlődés. A két fejlemény egyértelműen látszó olvasata, hogy az emberek a nyugdíjukért nem hajlandóak érdemben további erőfeszítéseket tenni, a romló állami egészségügyi ellátás színvonala viszont elhozta az egészségpénztárak konjunktúráját. Más megközelítésben a távolabbi jövő nem hozza lázba az embereket, a jelen az nagyon is.

A rekord vagyonállomány fölötti örömöt azonban gyorsan kikezdheti, ha összefüggéseiben vizsgáljuk ezt a tételt, például azt, mire is elég az említett összeg. Az egy főre jutó megtakarítás mindössze 1,96 millió forintra rúg, vagyis nem egészen nyolc és fél havi nyugdíjra elegendő. Ez alapján bátran kijelenthető, hogy az önkéntes pénztárakban tartott megtakarítások alkalmatlanok arra, hogy a várható nyugdíjasévekre érdemi nyugdíj-kiegészítést biztosítsanak a pénztártagoknak.

Látható, hogy az öngondoskodás a társadalomnak csupán egy szűk körét érintette meg, ebben a helyzetben pedig az állami nyugdíj és egészségbiztosítási rendszer óriási hiánya kifejezetten fenyegető a következő évtizedekre nézve. A kiadásokat messze nem fedezik a munkáltatók és a biztosítottak által befizetett szociális adók és járulékok – derül ki a Pénzügyminisztérium adataiból. Az első fél évben a Nyugdíjbiztosítási Alap 3326 milliárd forintot fordított nyugdíjakra, ám hogy ezt ki tudják fizetni, ahhoz a nyugdíjalapot 531 milliárd forintos támogatásban részesítette a költségvetés. Az Egészségbiztosítási Alapnál még rosszabb az arány: a 2274 milliárd forintos kiadásokat csak úgy tudta teljesíteni, hogy a büdzséből 945 milliárd forint támogatást kapott. A két tb-alap az idén éves szinten összesen 2416 milliárd forintos szubvencióra szorul a tb-járulékok folyamatos olvadása miatt.

Az egy főre jutó nyugdíjpénztári megtakarítás mindössze alig 2 millió forintra rúg, vagyis nem egészen nyolc és fél havi nyugdíjra elegendő

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

> Az Orbán-kormány az elmúlt 12 évben nem tudott semmit tenni azért, hogy a magyarok nyugdíjcélú megtakarítási hajlandóságát érdemben javítsa.

Januárban 3,2 százalékos emelés jöhet

Jövőre 3,2 százalékkal nőnek a nyugdíjak januártól, és februárban ismét lesz 13. havi nyugdíj – jelentette be Facebook-oldalán Varga Mihály pénzügyminiszter. Júliusban az öregségi nyugdíj átlagos összege 232 952 forint volt, míg a nettó átlagkereset 427 ezer forintot tett ki, vagyis az átlagnyugdíj az átlagkereset alig 54,5 százalékára rúgott. Ez összehasonlítva más államokéval rendkívül alacsony ráta. Ez a mutató 2010 előtt még idehaza is 80 százalék körül mozgott.

54,5 százalék

az átlagnyugdíj az átlagkeresethez viszonyítva

Kivégezték a nyugdíjreformot, és azóta csönd van

Nagy kérdés, hogy hosszú távon meddig tudja a lyukakat a költségvetés finanszírozni, mert ha nem, akkor a befizetések emelésére lehet szükség. Pontosan ezért lenne fontos az öngondoskodási láb, a kiegészítő biztosítások megkötése, amire a jegybank az elmúlt években folyamatosan javaslatokat tett. Más kérdés, hogy a kormány a figyelmeztetéseket nem akarta meghallani. Talán nem véletlen, hiszen nyugdíjreform kapcsán az Orbán-kormány jelen szakaszának egyik első intézkedése annak felszámolása volt. Mint emlékezetes 2012-ben megszüntette a magánnyugdíjpénztárak kötelező tagságát, ezzel elvette azok mintegy 3000 milliárd forintos felhalmozott megtakarítását. Ezzel az intézkedéssel a háta mögött az Orbán-kormány az elmúlt 12 évben nem tudott semmit tenni azért, hogy a magyarok nyugdíjcélú megtakarítási hajlandóságát érdemben javítsa.

Mészároséké a legnagyobb családi cégcsoport

SORREND A legnagyobb hazai családi vállalkozásokat felsoroló lista élén a helyzet évek óta változatlan. A Forbes összesítése szerint a miniszterelnökkel bizalmi viszonyt ápoló, Mészáros Lőrinc érdekeltségébe tartozó Mészáros-csoport messze kiemelkedik a hazai mezőnyből 627,5 milliárd forintra becsült értékével. Mindez ráadásul egyetlen év alatt 20 százalékkal emelkedett. Mészároséké az első olyan cégcsoport, amely ebben az összeállításban átlépte a 600 milliárd forintos szintet. A vállalatcsoport egyik zászlóshajójának tekintett Opus Global értéke a tőzsdén júliusban elérte a Mészáros-időszak csúcsát, árfolyama 446 forintra kúszott fel, miközben tavaly nyáron még 250 forint volt. Az elmúlt évet 686 milliárd forintos forgalom mellett 45 milliárd forintos eredménnyel zárta a vállalat. A család másik befektetési cége, a Talentis a tőzsdén kívüli érdekeltségeket fogja össze. Ennek meghatározó eleme a Talentis Agro, amely mára az ország legmeghatározóbb agrárcégei közé emelkedett.

A lista második helyén a régió egyik legnagyobb ipari befektetője, a Felcsuti család irányítása alatt álló MPF Holding áll. A konglomerátum becsült értékét – valamivel több mint 8 százalékos éves fejlődés után – 443,7 milliárd forintra teszik. A csoport zászlóshajója a FÉG, amely a nagy hatásfokú hőszivattyúk, illetve egyéb fűtő- és hűtőkészülékek piacán világelsőnek számít. A csoport konszolidált forgalma tavaly meghaladta az egymilliárd eurót.

A képzeletbeli dobogó harmadik helyén a Csányi család érdekkörében lévő Bonafarm áll 366,5 milliárd forint becsült vagyonnal. A csoporthoz olyan márkák tartoznak, mint a Pick, a Mizo vagy a Herz, és része a gazdaságokat kiszolgáló stratégiai cég, a KITE is. Ezzel a társaság a hazai agrárium legnagyobb befektetőjének mondható, amelyet az OTP-vezér fia, Csányi Attila irányít. A Bonafarm csoportszinten tavaly 323,5 milliárdos forgalmat ért el, míg profitja 20,8 milliárdról 18 milliárdra csökkent.

Most először fordult elő, hogy a tíz legnagyobb családi cég mindegyike százmilliárd forint becsült értéket ért el, de a lap azt írja, érződik a NER bő tízéves támogatása is a rangsoron, leginkább abban, ahogy a Mészáros család elszakadt a mezőnytől. Mint emlékezetes 2010 után nagy mennyiségű uniós forráshoz jutott Magyarország. A Forbes szerint ezzel együtt vannak jól működő családi cégek, de sokuk nem tudja áttörni az üvegplafont, és egy olyan cég sincs a 25 cégből álló listán, amit 2010-ben vagy azután indítottak volna el. Ezenfelül a mezőny sem változott meg érdemben.

NÉPSZAVA

A 10 legnagyobb hazai családi cég

Mészáros-csoport/Mészáros család
MPF Holding/Felcsuti család
Bonafarm-csoport/Csányi család
Duna Aszfalt/Szij család
Gránit Pólus-csoport/Demján Sándor örökösei
Budapesti Ingatlan (BIF) Nyrt./Schmidt-Ungár család
Hell Energy/Barabás család
Master Good-csoport/Bárány család
Jász-Plasztik/Kasza család
Nitrogénművek/Bige család

Forrás: Forbes

Trumpnak lejthet a pálya

USA Több csatatérállam törvényhozásában és választási bizottságaiban is olyan aktivisták foglalnak helyet, akik tagadják Joe Biden 2020-as választási győzelmének legitimitását. Ők lehetnek az idei elnökválasztás demokratikus lebonyolításának legfőbb kerékkötői.

MOSOLYGÓ MIKLÓS

„Azt hiszem, ha majd visszatekintünk 2024. november 5-re, azt mondhatjuk, hogy a választási hitelesség pártján álló 3-2-es arányú többség biztosította a győzelemhez szükséges egyenlő feltételeket ezen az elnökválasztáson” – nyilatkozta Georgia állam republikánus pártszervezetének elnöke, Josh McKoon. A politikus „nagyon jó hírekkel” szolgált már májusban a konzervatív szavazóik számára, amikor bejelentette, hogy sikerült konzervatív többséget szerezniük az állam választási szabályzatát megállapító bizottságban. A The New York Times által alaposan körüljárt politikai akcióban ugyanis Trump-párti republikánusok frissen szerzett többségével a republikánus elnökjelölt számára kedvező szabályozást tudtak életbe léptetni az idén novemberben esedékes elnökválasztás előtt.

A 16 elektori mandátuma miatt kiemelten fontos csatatérállam, Georgia választási bizottsági szabályzatában hozott módosítások káoszba sodorhatják a voksok hitelesítésének folyamatát a november 5-i elnökválasztáson. A három republikánus, két demokrata és egy független jelöltet soraiban tudó bizottság új szabályai szerint a megyei szintű választási bizottságoknak „észszerű vizsgálatot” kell végezniük, mielőtt hitelesítik a helyben leadott szavazatokon alapuló végeredményt. Azt is megszavazták, hogy helyi választási bizottságoknak kötelességük jelenteni, ha bármilyen szabálytalansággal találkoznak a szavazás során. A hibásan leadott voksok okozta eredményváltozás kiigazítását már teljes mértékben a megyei bizottságok hatáskörébe utalja a szabályozás, áll a The Hill című politikai szakportál elemzésében. A konkrétumokat nélkülöző szövegezés viszont a gyakorlatban számos visszaélésre ad lehetőséget.

FOTÓ: AFP/GIORGIO VIERA

Donald Trump támogatóinak egy tetemes része mindmáig hiszi, hogy 2020-ban valójában Trump győzött és Joe Biden elnöksége illegitim

A megyei szinten működő testületeknek az eddigi joggyakorlat szerint pusztán hivatali feladatot kellett ellátniuk. Ez a leadott szavazatok összesítéséből és továbbküldéséből állt a hiteles végeredmény kihirdetésére jogosult állami választási bizottságnak. Az új szabályok szerint azonban a helyi szintű választási tisztviselők egyenként is megtagadhatják vagy késleltethetik az eredmény hitelesítését, amennyiben az szerintük megkérdőjelezhető. Donald Trump és segítői már 2020-ban is be akartak avatkozni az állam Fulton és Coffee megyéjében zajló választásba. Ekkor rögzítették azt az elhíresült telefonbeszélgetést az akkor hivatalban levő Trump és Brad Raffensberger georgiai államtitkár között, amelyben Trump arra kérte az állami tisztviselőt, hogy „találjon neki még 11 780 szavazatot”. A Fulton megyei incidens azóta szövetségi vádemelésig jutott, majd eljárásjogi okokból ideiglenesen felfüggesztésre került.

„Nyilvánvaló, hogy Trump hívei tanultak a 2020-as puccskísérlet kudarcából, így alaposabb előkészületek mellett mélyebben ássák alá a választási rendszer sebezhető pontjait” – nyilatkozta az NYT-nek Norm Eisen jogász, aki egy a választások tisztaságát vizsgáló washingtoni jogvédő csoport tagja.

A választási beavatkozás előkészületei máshol a helyi szintig nyúlnak. Michigan csatatérállam 332 megyéjében 2020 óta a republikánus szavazatszámlálók 63 százaléka lecserélődött, ez az adat a demokraták oldalán csupán 48 százalék. „A Republikánus Párttal szimpatizálók közül sokan rájöttek, hogy túl sokáig ültek a nappalijukban, miközben az általuk ismert és szeretett országot ellopták tőlük. Ezúttal nem hajlandóak otthon maradni” – fogalmazott a The Detroit Newsnak egy 72 éves republikánus férfi, aki szintén szavazatszámláló lesz az idei választáson.

> Az Egyesült Államokban nincsenek egységes szabályok a választások lebonyolítására, így nincs két állam, amelyben azonos szabályozás lenne érvényben.

Míg Michigan állam képviselőházi tagjainak csupán 21 százaléka tagadja a 2020-as választási eredményt, addig más államokban ennél súlyosabb a helyzet. A győzelmet jelentő 270 elektori mandátum felé vezető útnak évtizedek óta legfontosabb állomása Pennsylvania állam, amely képviselőinek 34 százaléka nem fogadja el legitimnek Joe Biden győzelmét. A csatatérállamok közül a legtöbb, 19 mandátumot biztosító középnyugati államban végzett közvélemény-kutatások alapján jelenleg fej fej mellett szerepel Donald Trump republikánus és Kamala Harris demokrata elnökjelölt. A déli Sun-Belt (Napfény-övezet) egyik csatatérállamában, Arizonában szintén kiemelkedően magas, 34 százalékos a választási eredményekkel kapcsolatosan szkeptikus képviselők aránya.

Hogy miért is fontos ez? Az Egyesült Államokban nincsenek egységes szabályok a választások lebonyolítását illetően, az államok maguk hozzák ezeket, s e gyakorlat következtében nincs két állam, amelyben azonos szabályozás lenne érvényben a választói nyilvántartásra és a szavazás menetére vonatkozóan. Ezek alapján az államok széles körben megszabhatják az egyéni voksolás és a levélszavazat beérkeztének határidejét, vagy előírhatják, milyen szabályok szerint számolhatják és hitelesíthetik a voksokat az erre kijelölt választójogi biztosok, áll a States United Democracy Center jelentésében.

Ellenállás a CDU-nál Wagenknechtékkel szemben

AKADÁLY A CDU-n belül egyre nagyobb az ellenállás a Sahra Wagenknecht (BSW) szövetséggel való esetleges koalícióval szemben a türingiai és szászországi tartományi választások után. A kereszténydemokraták kutyaszorítóba kerültek, mivel a szélsőjobboldali Alternatíva Németországért (AfD) párttal elutasítják a koalíciót, ahhoz azonban, hogy kormányzó többség jöjjön létre a két keletnémet tartományban, mindenképpen össze kellene fogniuk Sahra Wagenknecht hivatalosan januárban létrejött baloldali populista formációjával. Csakhogy a BSW egy sor kérdésben gyökeresen más álláspontot képvisel, mint a CDU, legyen szó például Ukrajna további katonai támogatásáról. Wagenknecht pártja ezt elutasítja, amint azt is, hogy amerikai rakétákat állomásoztassanak Németország területén. A BSW elnöke hétfő reggel ugyan nyitottnak mutatkozott a kereszténydemokratákkal való egyeztetésre, de ezt a két kitételt a koalíciókötés feltételének jelölte meg. Ezért várható volt, hogy a CDU-nál komoly ellenállás fogadja majd az esetleges együttműködést a baloldali párttal. A berlini Tagesspiegel arról számolt be, hogy a kereszténydemokraták egy mintegy 40 tagból álló csoportja azt követeli: a párt terjessze ki a CDU úgynevezett összeférhetetlenségi határozatát a BSW-re. A nyilatkozat arra vonatkozik, mely pártokkal nem hajlandó összefogni a CDU. A kereszténydemokraták az AfD mellett a Balpárttal nem hajlandóak közösen kormányozni. A BSW-vel való együttműködést elutasítók közé tartozik Roderich Kiesewetter külpolitikai szakértő, Dennis Radtke, a CDA munkaügyi szárnyának kijelölt vezetője és Monica Wüllner, a CDU szövetségi elnökségének tagja.

„Minden politikai szereplő tudja, hogy a BSW tartalmilag mit képvisel az olyan kereszténydemokrata alapértékekkel szemben, mint a liberális demokrácia és az európai egység” – figyelmeztetett Radtke a lapnak adott interjúban. Az AfD és a BSW meg akarja semmisíteni a CDU-t, „mert mi vagyunk a politikai közép utolsó bástyája”. Pártja „a szakadék felé tartana”, ha „hagynánk, hogy Sahra Wagenknecht szekerére kényszerítsenek bennünket”, hangoztatta.

Frank Sarfeld észak-rajna-vesztfáliai CDU-politikus szerint a BSW ellentmond „mindannak, amit az uniópártok a Német Szövetségi Köztársaság megalapítása óta képviselnek: a Nyugat iránti egyértelmű elkötelezettségről, az egyesült Európáról és a NATO-tagságról, mint a történelem legnagyobb békeprojektjéről van szó”. Sarfeld azzal vádolta a BSW-t, hogy az AfD-hez hasonlóan „autoriter rendszerek” felé fordul. Az ilyen csoportokkal nem szabadna együttműködni, emelte ki.

FOTÓ: AFP/JOHN MACDOUGALL

Sahra Wagenknecht nélkül nem lehet kormányt alakítani

Hasonlóképpen vélekedett a CDU külpolitikai szakértője, Roderich Kiesewetter: „A BSW alá akarja ásni a demokratikus centrumot, beleértve a CDU-t mint néppártot, és aláássa alapvető értékeinket, ezért az együttműködést ki kell zárni.” Az összeférhetetlenségi határozat kiterjesztése az alapító Sahra Wagenknecht pártjára Kiesewetter számára „előrelátható” lépés a CDU részéről.

A gond az, hogy a BSW nélkül a CDU egyik tartományban sem tud koalíciót létrehozni. Mind Türingiában, mind Szászországban a BSW lett a harmadik legerősebb párt. A még mindig nem hivatalos választási eredmények szerint előbbi tartományban 15,8 százalékot, utóbbiban pedig 11,8 százalékot szerzett.

Türingiában a 88 tagú parlamentben a CDU 23, az első helyen végzett AfD 32 mandátumot szerzett. S bár az Alternatíva kormányozni kíván akár a CDU-val, a kereszténydemokraták elzárkóznak ettől. A tartományban a jelentősen meggyengült Balpárttal és az SPD-vel való összefogás azonban nem lenne elég a szükséges 45 mandátumos többség eléréséhez. A BSW-nek 15 képviselői helye lesz a tartományi parlamentben. Ezért a türingiai CDU elnöksége hétfőn megszavazta, hogy tárgyalásokat kezdjenek a BSW-vel egy esetleges koalíció lehetőségeinek feltárása érdekében.

Szászországban is nehéznek ígérkezik a kormánytó többség elérése a választásokon győztes CDU számára, amely éppen csak legyőzte az AfD-t. A jelenlegi koalíció a Zöldekkel és az SPD-vel már nem folytatható. A Balpárttal való együttműködés nem lehetséges az összeférhetetlenségi határozat értelmében. Így itt is a BSW marad lehetséges partnerként.

RÓNAY TAMÁS

FOTÓ: AFP/SERGEI SAVOSTYANOV

Alekszandr Lukasenko 1994 óta áll Belarusz élén. A jövő évi elnökválasztáson újabb mandátumért indul

Kegyelmet osztott a diktátor

MINSZK Alekszandr Lukasenko fehérorosz elnök szerdán kegyelemben részesített 30 olyan politikai foglyot, akit a rezsimje elleni tiltakozás miatt ítéltek börtönbüntetésre – közölte a belarusz elnöki hivatal. Az így szabadulók kilétét egyelőre nem hozták nyilvánosságra, csak annyit tudni róluk, hogy többségében kiskorúakról és kiskorúak szüleiről, 23 férfiról és 7 nőről van szó. Az elnökségi közlemény szerint olyanokról, akik „kegyelmi kérelmet nyújtottak be, beismerték bűnösségüket, őszintén megbánták bűneiket, és megígérték, hogy törvénytisztelő életet fognak folytatni". A 2020. augusztusi elcsalt elnökválasztás kampányában, majd az azt követő tömeges tiltakozások során ezreket vettek őrizetbe és ítéltek el politikai okokból. Emberi jogi szervezetek szerint mindmáig több mint 1300 politikai fogoly van rácsok mögött Belaruszban. Lukasenko augusztusban ugyancsak 30, „súlyos betegségekben" szenvedő vagy idős fogolynak kegyelmezett meg, júliusban 18 személyt engedtek ki vagy cseréltek el fogolycsere keretében. Az ellenzék legismertebb politikusai azonban, mint Marija Kolesznyikova, Viktor Babariko vagy Szvetlana Tyihanovszkaja férje, még mindig börtönben ülnek.

NÉPSZAVA

LAPSZÉL

Vizsgálatot sürget az ENSZ-főbiztos

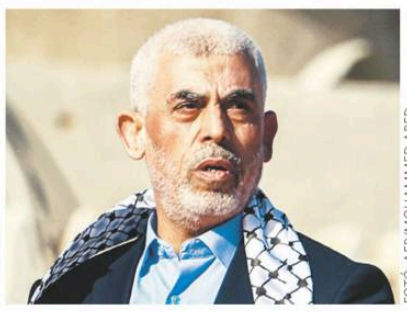

FOTÓ: AFP/MOHAMMED ABED

Pártatlan vizsgálatot és az elkövetők felelősségre vonását szorgalmazza az izraeli túszok kivégzése ügyében Volker Türk. Az ENSZ emberi jogi főképviselője az X-en azt írta: „Sokkoltak minket azok a jelentések, amelyek szerint palesztin fegyveres csoportok kivégeztek hat izraeli túszt, ami háborús bűnténynek minősül." A Global Imams Council (GIC) muszlim vallási szervezet is elítélte a hat izraeli túsz Hamász általi meggyilkolását, és részvétét fejezte ki az elhurcoltak családjainak. A GIC közleménye szerint a palesztin terroristák a nemzetközi jogot, az emberiesség minden elvét és a vallási tanításokat egyaránt megsértették. Az amerikai igazságügyi minisztérium pedig büntetőjogi vádat emelt a Hamász vezetői, köztük az újonnan kinevezett elnök, Jahja Szinvár (fotónkon) ellen. E szerint a vádlottak október 7-én tevőlegesen részt vettek amerikaiak elrablásában és meggyilkolásában. A múlt hét végén kivégzett hat túsz egyike amerikai–izraeli kettős állampolgár volt. NÉPSZAVA

„Vérfrissítés" Kijevben

UKRAJNA Sorra nyújtják be nyilvános indoklás nélkül lemondásukat a miniszterek, az új kabinet összetételét ma jelentik be. Denisz Smihal kormánya összeomlott, de nem tudni, mi áll a történtek mögött.

GÁL MÁRIA

A személycserékre Ukrajna kormányának megerősítése érdekében van szükség – mondta videóüzenetében Volodimir Zelenszkij ukrán elnök arra reagálva, hogy kedden és szerdán több miniszter és vezető tisztségviselő nyújtotta be lemondását. Az elnök azzal érvelt, hogy az ősz rendkívül fontos időszak lesz Ukrajna számára, ezért úgy kell az állami intézményrendszert alakítani, hogy a legjobb eredményt érhessék el. Változás lesz a kormányban és az elnöki hivatalban is, mert a kormányzás egyes területeit meg kell erősíteni, hangsúlyeltolódásokra van szükség mind a kül-, mind a belpolitikában – mondta Zelenszkij.

A kormányátalakítás már rég a levegőben lógott Kijevben. Az elnök tulajdonképpen már a múlt héten jelezte ezt. Akkor azt mondta, hogy a hideg őszi és téli hónapok előtt szükség van „vérfrissítésre". Szavai már akkor sem érték meglepetésként az ukrán nyilvánosságot, hiszen június óta többször felmerült meg nem erősített hírek szintjén, hogy az elnök Denisz Smihal miniszterelnök és több miniszter elbocsátására készül.

A kormányátalakítás módja ennek ellenére váratlan volt. Kedden benyújtotta lemondását Denisz Maljuszka igazságügyi, Olekszandr Kamisin, a stratégiai iparágakért felelős miniszter, Ruszlan Sztrilec, a környezetvédelmi tárca vezetője, Olha Sztefanisina európai integrációért, valamint Irina Verescsuk, Ukrajna ideiglenesen megszállt területeinek reintegrációjáért felelős miniszterelnök-helyettes, Vitalij Koval, az ukrán állami vagyonkezelő alap vezetője, Zelenszkij pedig elbocsátotta helyettes kabinetfőnökét, Rosztyiszlav Surmát. David Arahamija, A Nép Szolgája kormánypárt frakcióvezetője azt mondta, az átalakítás a kormány minisztereinek több mint felét érinti majd.

Szerdán lemondott Dmitro Kuleba külügyminiszter is, aki Zelenszkij mellett Ukrajna „arca", legismertebb politikusa nemzetközi szinten, és kulcsszerepet játszott az Ukrajnát támogató szövetségesek megszerzésében. Legvalószínűbb utódaként Andrij Szibiha első külügyminiszter-helyettest emlegetik, de az sem kizárt, hogy Kuleba marad a diplomácia vezetője, mert lemondását tegnap a kijevi parlament egyelőre nem fogadta el. Lemondását majd egy következő plenáris ülésen újra napirendre tűzik, de az új kormány tagjainak névsorát ma jelentik be. A kedden lemondott tárcavezetők távozását ugyanakkor jóváhagyta a Verhovna Rada – közölte a Korrespondent hírportál.

FOTÓ: PROFIMEDIA

Dmitro Kuleba külügyminiszter Zelenszkij elnök mellett Ukrajna „arca" a nemzetközi színtéren. Menesztése még nem biztos

Újabb különös elbocsátás

Olekszandr Szirszkij, az Ukrán Fegyveres Erők főparancsnoka tegnap felfüggesztette az ukrán pilóta nélküli rendszerek parancsnokságának vezérkari főnökét, Roman Hladkijt, miután hazaárulással, korrupcióval, a családja és Oroszország közötti kapcsolatokkal összefüggő vádakkal illették – jelentette a Kyiv Post. Az eset különlegessége, hogy Hladkijt nemrég, augusztus végén nevezték ki erre a tisztségre. A vezérkar jelezte, hogy az Ukrán Biztonsági Szolgálat (SZBU) külön vizsgálatot folytat majd Hladkijjal szemben.

Mikola Olescsukot, a légierő parancsnokát Zelenszkij elnök a múlt pénteken menesztette, egy nappal azt követően, hogy egy orosz légitámadás visszaverése közben, saját hibából lezuhant egy F–16-os vadászgép.

> Egyelőre nem tudni, mi húzódik meg a kijevi kormányátalakítás mögött, de minden jel belső politikai válságra utal.

Ukrán híradások szerint Denisz Smihal kormányfő menesztése sem biztos, annak ellenére, hogy elsőként az ő leváltása merült fel.

Azt sem tudni egyelőre, hogy mi van valójában a kormányátalakítás hátterében – belső politikai válság vagy netalán külföldi nyomás. Bár az orosz agresszió kezdete óta nem ez az első személycsere az ukrán kormányzatban, ilyen méretű, tisztogatást sugalló átalakításra még nem volt példa. Az eddigi legnagyobb meglepetés Olekszij Reznyikov védelmi miniszter tavaly szeptemberi menesztése volt azt követően, hogy az általa vezetett tárcát korrupciós botrányok sora rázta meg. Zelenszkij Reznyikov leváltását nem a botránnyal indokolta, hanem azzal, hogy új megközelítések szükségesek a harctéren. Akkor sokan attól tartottak, hogy a védelmi miniszter cseréje megrendítheti a külföldi támogatók bizalmát, hiszen Reznyikovnak oroszlánrésze volt a hadisegélyek megszerzésében. Most Kuleba cseréje kapcsán fogalmazódnak meg hasonló aggodalmak.

Orosz intők a „kollektív Nyugatnak"

924. NAP A Poltava katonai távközlési intézete elleni keddi orosz rakétacsapás olyan ukrán katonák és külföldi oktatók ellen irányult, akik részt vettek az Oroszországon belüli polgári célpontok elleni támadásban – közölte tegnap az orosz védelmi minisztérium. A Reuters hírügynökség által idézett közlemény kitért a nyugat-ukrajnai Lvivre mért szerdai csapásra is, hangsúlyozva, hogy katonai-ipari létesítményeket vettek célba Kindzsal rendszerekkel. (A poltavai légicsapás volt a legsúlyosabb orosz támadás az ukrajnai háború során, 53 személy vesztette életét. Lvivben heten haltak meg, köztük három gyermek.)

Dmitrij Peszkov orosz elnöki szóvivő tegnap a „kollektív Nyugatnak" címzett burkolt fenyegetést. A szóvivő azt mondta, hogy a Washington által az ukrajnai háborúban generált eszkaláció és a „kollektív Nyugat" lépései teszik szükségessé Oroszország nukleáris doktrínájának felülvizsgálatát. A Reuters emlékeztet: Moszkva nemrég közölte, hogy módosítja a nukleáris fegyverek alkalmazásának körülményeire vonatkozó politikáját, de még nem részletezte ezeket a változtatásokat. Szergej Lavrov külügyminiszter is üzent tegnap Washingtonnak. Arra figyelmeztette az Egyesült Államokat, hogy „ne tréfálkozzon Oroszország vörös vonalaival". Hozzátette: a hidegháború során kialakult nukleáris egyensúlyt veszélyezteti az amerikai kormányzat, ami komoly veszélyt jelent a nemzetközi biztonságra nézve. Hozzátette: egy esetleges világháború nem korlátozódna Európa területére. A moszkvai diplomácia vezetője az orosz köztelevíziónak adott interjújában arra a keddi Reuters-információra reagált, miszerint az Egyesült Államok komolyan fontolgatja, hogy teljesítse a kijevi kormányzat kérését, és JASSM típusú nagy hatótávolságú cirkálórakétákat adjon át Ukrajnának. Alig több mint egy hét alatt ez volt a második alkalom, amikor Lavrov arról beszélt, hogy egy új világháború az USA területét is érintené.

G. M.

FOTÓ: AFP/TANG CHHIN SOTHY

Szergej Lavrov néhány nap alatt kétszer fenyegette meg világháborúval az Egyesült Államokat

Energiatrollok

MARNITZ ISTVÁN

Elnézést, értem, hogy olaj meg minden, de egész véletlenül nem gázra tetszett gondolni? – a jelek szerint Galina Osztalovec, a Novinyi.Live nevű ukrán hírportál újságírója ezt a biztonsági kérdést mulasztotta el feltenni múlt hét végi beszélgetésük során Mihajlo Podoljaknak, Volodimir Zelenszkij ukrán elnök tanácsadójának. Ha pedig erre történetesen az a válasz, hogy a kutyafáját, tényleg, gáz, nem olaj, ejnye, a lónak is négy lába van, mégis megbotlik, akkor péntek délután elkerülhettünk volna egy fél Európán végigsöprő, turbulens káanyázást. Hogy pontosan mi hangzott el vagy mi se, nem tudni. Mindenesetre hamar ott virított a HVG-n, hogy január elsejétől Kijev elzárja az orosz olajat rajtuk keresztül a magyarok, a szlovákok és a csehek felé továbbító Barátság vezetéket. Pedig az interjúban ezen kívül Podoljak csak azt az ismert tényt taglalta, miszerint Kijev január 1-jétől az akkor kifutó orosz–ukrán gáztovábbítási megállapodást nem hosszabbítja meg. Gázt. Nem olajat. Ráadásul szakértők szerint ez utóbbi is csak jogi izmozás, és fűtőanyag-forgalmazásuk várhatóan orosz–ukrán szerződés nélkül se szűnik meg. De főjön emiatt az osztrákok és a szlovákok feje, hisz mi az orosz gáz zömét három éve délről kapjuk.

Podoljak kijelentése azért hatott mégis hihetően, mert Kijev olajügyben sem tétlen. Orbán Viktor július eleji látogatása előtt néhány nappal ugyanis Zelenszkij megtiltotta a Lukoil nevű orosz cég olajának rajtuk keresztüli továbbítását. Mivel a hazai és a – szintén molos – szlovák finomító legismertebb beszállítójának kitiltását a magyar olajcég nem kommentálta, vad, egyszersmind alapvető tárgyi hiányosságokról tanúskodó, „szakmai” rémhírek kaptak szárnyra. Ezeket a magyar kormány se hűtötte: miközben Gulyás Gergely szeptemberre üzemanyaghiánnyal riogatott, Szijjártó Péter üveghangon követelte Brüsszeltől Kijev megbüntetését. Mígnem augusztusban kiszivárgott, hogy a Mol nem is rendelt olajat a Lukoiltól, a többi eladó pedig nem tiltólistás, tehát a szállítások meg sem inogtak. Más kérdés, hogy ha Kijev gyötrelme átérezhető – miért is járuljanak hozzá az orosz olaj és gáz továbbításával saját bombázásuk pénzellátásához –, akkor jogászkodás meg bizonytalankodás helyett mi okból nem zárják el a csapokat, és kész. Remélve, hogy a mégoly szemérmes Mol a háttérben azért tevékeny, egy ilyen, kemény kijevi lépés a hazai üzemanyag-ellátást sem döntené romba.

Miközben az ukrán nyilatkozatra péntek délután újraindult az össznépi ajvékolás, a – nem mellesleg Szentpéterváron tárgyaló – Szijjártótól a Molon, Pozsonyon, Prágán és Moszkván át Brüsszelig mindenki értetlenségét fejezte ki. Hogy aztán néhány percre rá Podoljak egy másik csatornán már nyilvánvalónak nevezze, hogy a Barátságot a szerződések 2029-es lejártáig nem zárják el.

Miközben energiaellátásunk felett naponta százezernyi tisztességes szakember őrködik, a csúcson ülők úgy szórakoznak a közművekkel meg a lakosság félelmeivel, mint a rosszcsont óvodások.

Így az, hogy jön az olaj és a gáz is, engem cseppet sem nyugtat meg.

JEGYZET

N. Kósa Judit

Bontási düh

Nem tudom, Lázár János hisz-e szellemekben, de van egy olyan csöndes érzésem, hogy nem véletlenül akarja mielőbb leradírozni a föld színéről a Magyar Rádió évszázados épületegyüttesét. Gondoljanak csak bele, milyen érzés lehet belépnie a kihalt terekbe, ahol a pergő festék és a megrepedt ablaküveg is azt susogja: „Hazudtunk éjjel, hazudtunk nappal, hazudtunk minden hullámhosszon...”

Na jó, csak viccelek, de addig stimmel, hogy nem véletlenül akarja eltakarítani a Pest hajdani kertes palotanegyedében álló komplexumot az útból. Amióta az EU megunta, hogy a NER-válogatott zsebét tömje, elég idegesen toporognak a milliárdok számlázásához szoktatott építőipari szakoligarchák, hogy mi lesz már, mikor lehet végre önteni a betont.

Persze, persze, borzasztó fontos a katolikus felsőoktatás is. Különösen, hogy a református egyetem már elfoglalt néhány formás palotát itt, a Józsefváros szívében, ideje hát felzárkózni. De ennél egy vonásnyit még fontosabb, hogy a bontás igen jó üzlet, ahogy a tervezés is (különösen a sokkörös újra- és újraáttervezés), és ki tudja, talán egyszer tényleg lehet majd építeni is. Legalábbis ne zárjuk ki ezt a lehetőséget, mert bár Lázár János Budapesten eddig a projektek elkaszálásában jeleskedett, az egyház egyeteme mégiscsak más.

De ne szaladjunk ennyire előre, most bontani kell, mindenáron. Ilyenkor nem számít semmi, sem a páratlan építészeti értékek – mondjuk az egyedülálló stúdió vagy a legendás Pagoda –, sem a józan ész – teszem azt az irodává alakított, jó állapotú lakóházak, amelyekben például lakni lehetne. Ilyenkor jön el a kreativitás ideje: vegyünk néhány utcát, ahol a kamionjaink csörömpölnek majd hónapokon át, és a kezelésüket tegyük át a helyi önkormányzattól a hajdú-bihari kormányhivatalhoz. Aztán szemüveges barátaim, civilek és ellenzékiek, ti meg vigyázzatok, mert a végén még el is gázolunk.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

ÜLDÖZÉSES VERSENY

BALASSA TAMÁS

Túltolás

A köldökvillantó top használatát a nőknek (ilyenben ügyködnek az atléták), a mezítelen felsőtestű edzést a férfiaknak tiltotta meg az I. kerületi Czakó utcai sporttelep vezetője. Fordítva kétségkívül furcsább lenne, de legalább kevesek öltözködési szokását korlátozná, így viszont aláírásgyűjtés támadt a direktívából. A 444 által kiszúrt „viktoriánus-tálib” hangulatú rendelkezés egyelőre nem olvasható ki a Budavári Önkormányzat honlapján elérhető házirendből, ott csak a tevékenységnek megfelelő ruházatot kérik, és a fürdőruha mellőzését, ám hogy valami történik, arra bizonyság a hamarosan leköszönő V. Naszályi Márta polgármester közvélemény-kutatása. Nem perdöntő, de kétségkívül a tiltásellenesek felhördülését mutatja. Megjelent X plusz N számú vélemény, aztán hamarosan jön a fideszes többség (merthogy a jobbikosok kiválása után két éve az van), és megmondja, hogyan legyen. De előtte megmérik, mint rendesen, mivel tesznek a többség kedvére.

Izgalmas játék ez a demokrácia, kár, hogy nincs. Ez volt az első gondolatom, amikor beleolvastam a véleményekbe. Olyan szépek a sutaságukkal és/vagy kívülállóságukkal együtt. Szent szubszidiaritás! Ahol bármelyik sporttelepvezető kiszavazható, ha 1. elkapja a hatalmi gépszíj, 2. belefárad az értelmes döntésekbe, vagy 3. elkezdik zavarni az emberek. Láttunk már ilyet. Persze otromba hiba volna minden hülyeség mögé orbánizmust orrontani. De: ahol az állam belebeszél mindenbe, ott az emberek is belebeszélnek mindenbe. Egész pályás feltámadás, elrugaszkodás házmestertempóval. Szabályoznak, mintha muszáj volna. Partvonalról is bekiabálnak, bár az életükben nem futottak egy métert se. Határon túlról fideszesek, de nem tetszettek az anyaországi ellenzékiség kenyerét enni tíz hosszú percig sem.

Az iskolai mobiltelefon-tiltással sem a probléma észlelése a gond, hanem az elvágólagos, élére vasalt, napiparancsot idéző izomreakció. A túltolás. Ha tisztelet nincs, faragni kell. Madách-igazgatóból, Szabadság-szoborból, jótét lelkészből. Ganz egal.

Izgalmas játék ez a demokrácia, kár, hogy nincs. Ez volt az első gondolatom, amikor beleolvastam a véleményekbe.

A sánta kacsa

NÉZELŐDŐ

FRISS RÓBERT

A dolgok már csak úgy működnek, hogy hosszabb távon kiegyenlítik egymást. Csak az utóhatás, az kiszámíthatatlan. Itt van mindjárt az a siránkozáscunami, ami a magyar belkereskedelmi forgalmat kíséri, amely a istennek sem akar meglódulni, csak toporog egy helyben, mint egy lesántult kacsa. (19 éve nem látott ilyet Magyarország: dől a pénz azokhoz, akik félre tudnak tenni. Ahelyett hogy fogyasztana, megtakarít a magyar: miközben a kiskereskedelmi forgalommal komoly gondok vannak, a megtakarításoknál 2005 óta nem láttunk akkora emelkedést, mint az elmúlt egy évben.)

Tele van a sajtó nyafogással, nem akar érdemben bővülni a belkereskedelmi forgalom – nem csak itt, az egész Unióban sem –, ami tönkrevágja a költségvetést, ha még van rajta mit kifosztani.

Pedig csak annyi történt, hogy a magyar polgár még mindig hisz a saját kormányának, és megfontoltan vásárol, mert még a kelleténél is komolyabban veszi a kabinet fenyegetését a nyakunkon lévő háború veszélyeiről. A fogyasztás csökkenése annak is köszönhető, hogy a lakosság tartalékol, egyelőre még csak a számlákon torlódik az a pénz, ami normális esetben a boltokban forogna a valóságos piacon, nem pedig a virtuális piacokon, a megtakarítási számlákon. Aminek veszélyét csak akkor lehetne érzékelni, ha a vásárlók megrohannák a piacokat. De ne akarjunk ilyet látni, nem szép, még látványnak sem.

Ahelyett hogy fogyasztana, megtakarít a magyar.

Hanem a háborús propaganda, mert valójában ez folyik itt pálmaágakba csomagolva azzal, hogy önfeladó békét követel az agresszió áldozatától.

„Magyarország erős ország, amelyet erős vezető irányít” – mondta Donald Trump, a republikánusok elnökjelöltje a Fox Newsnak. Az MTI szerint Trump Orbán Viktort a világ biztonságát fenyegető válságokkal és háborúkkal kapcsolatban idézte, aki egy olyan vezetőben látja a béke helyreállításának lehetőségét, mint amilyen ő – Donald Trump – volt. Nem ez az első eset, hogy idézi Orbán hízelgő szavait. A republikánusok jelölőgyűlésén tartott beszédében is megtette ugyanezt, ahol bő másfél óra után arról kezdett beszélni, hogy „Orbán kemény fickó, nem is szereti a sajtó”. Ott azzal folytatta, hogy Orbán egy interjúban arról beszélt, nem akarja, hogy olyanok jöjjenek be az országba, akik felrobbantják a bevásárlóközpontokat és gyilkolnak, majd arról beszélt, Amerika is csak egy módon tudja megoldani a problémát, ha újra megválasztják Trumpot elnöknek, mert ő mindenkit kívül tart. Trump arról beszélt, ha ezt ő mondaná, az dicsekvésnek tűnne, ezért idéz inkább Orbántól, aki arról is beszélt, „Oroszország fél Trumptól, Kína fél Trumptól, mindenki fél Trumptól”. Most a Fox Newsnak is elmondta, a „két ország közti háborút, amelyhez az Egyesült Államoknak egyébként semmi köze sincs, egyetlen telefonhívással le tudná zárni”. Az, hogy pontosan hogyan, nem egészen világos.

A hit persze erős, de ebben az esetben hallgassunk inkább Dmitrij Peszkovra, az orosz államfő sajtótitkárára, aki a Rosszija 1 televíziónak kételyét fejezte ki, hogy Trumpnak, ha újból megválasztanák az Egyesült Államok elnökének, lenne olyan „varázspálcája”, amellyel az ígéretének megfelelően 24 órán belül megoldaná az ukrajnai konfliktust.

El kell ismerni: hazugságokkal teli, göröngyös út vezet a csúcsra.

A valódi méltányosság

KARÁCSONY MIHÁLY
nyugdíjelemző

Bár Simonovits András kétségeinek adott hangot nemrégiben (A Nők40 valódi költsége, augusztus 19.), az idősek küldöttei, a helyi szervezetekben megválasztott közel 400 fő az Országos Nyugdíjas Parlament legutóbbi ülésén megfogalmazták az álláspontjukat: továbbra is támogatják a nők kedvezményes öregségi nyugdíjának jelenlegi szabályait. Ellenzik ugyanakkor az alapvetően fiskális szempontú szigorításokat.

A nyugdíjrendszerrel kapcsolatos minősítéseket, véleményeket és javaslatokat illetően alapvetően két megközelítés lehet releváns. Az egyik a közgazdasági racionalitás. Idetartozik a bevételek és kiadások tételes összevetése, a közterhek mértéke, az állami működés hatékonyságának helyzete – szakmai kifejezéssel élve a fenntarthatóság. A másik megközelítés a társadalmi igazságosság. Ezen fogalom alá tartozik a szolidaritás, a kulturális evolúció szintje, a közterhek alóli mentességek érintettjei és azok mértéke, valamint az adott csoport életkörülményei.

Megítélésünk szerint a hatályos költségvetési törvény LXXI. fejezetében „Nyugdíjbiztosítási Alap" címszó alatt, „nők korhatár alatti öregségi nyugdíjkiadása" címen szerepeltetett 467 milliárd forint tény, de a valóság bemutatásához kevés. Ebből nem derül ki például, hogy a nyugdíjak folyósítását követően a megkapott összeg kb. negyven százaléka rövid időn belül visszakerül a költségvetésbe, hiszen a nyugdíjas is fizet áfát, különböző járulékokat, regisztrációs díjakat, vámokat stb.

Most nem részletezzük azt sem, hogy a nők jelentős mértékben hozzájárulnak az ország GDP-jének alakulásához azzal is, hogy jelentős aktivitással vesznek részt a nem fizetett önkéntes, háztartási és gondozási munkákban. Nem részletezzük azt sem, hogy a keresőtevékenység ideje alatt (átlag 38 év) teljesített nyugdíjcélú közterhek összege gyakran magasabb, mint az öregségi nyugdíjas évek alatt folyósított közfinanszírozott nyugdíjak összege (nők: 20,7 év – férfiak: 14,5 év).

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

A méltányosságot szolgálná az Országos Nyugdíjas Parlament legutóbbi ülésén elfogadott javaslat is, amely szerint az szja-bevallásra kötelezett személyek adójuk két százalékát ajánlhassák fel szüleik részére.

A nők kedvezményes öregségi nyugdíjára 2011 óta van az érintetteknek lehetőségük. Hangsúlyozandó, hogy a kedvezmény igénybevétele választható, nem kötelező. Minden nő maga mérlegelheti a saját életkörülményeit, családi viszonyait, egészségi állapotát és anyagi lehetőségeit. Ha a lehetőséggel nem akar élni, és a jövőbeli magasabb nyugdíj várományának reményében tovább akar dolgozni, megtehéti. Ugyanakkor ha a személyes körülményeinek mérlegelése után kéri a Nők40-et, akkor folyósítják számára a majdaninál alacsonyabb összegű öregségi nyugdíjat. De a többi öregségi nyugdíjashoz hasonlóan az érintett is folytathat keresőtevékenységet a nyugdíj mellett. Viszont választhatja a korábban kényszerből háttérbe szorított tevékenységeket is: unokázás, hobbi, utazás, kulturálódás és így tovább. Higgyék el, az idősek is örülnek a mérlegelhető lehetőségeknek, mert így különösebb hátrányok nélkül tervezhetik a jövőjüket.

A Nők40 program a társadalmi igazságosság részbeni érvényesülését is szolgálja. Közismert tény, hogy a gyermeknevelés terhe alapvetően a nők vállán nyugszik. Ők kerülnek a karrierútjuk során a férfiakhoz viszonyítva hátrányos helyzetbe, és ebből már egyenesen következik az alacsonyabb átlagkereset is. Megjegyzendő az is, hogy a nőknek átlagosan magasabb az iskolai végzettségük, ennek ellenére 15,3 százalékkal alacsonyabb az átlagnyugdíjuk.

Több szakmai csoport folyamatosan felveti és napirenden tartja azt a társadalmi igényt, hogy a gyermekek számát és a felnevelésükre fordított erőforrások kompenzálását vegyék figyelembe a nők majdani nyugdíjának megállapítása során. A nők kedvezményes öregségi nyugdíj lehetőségének fenntartása egyrészt társadalompolitikai érdek, másrészt a méltányosság érvényesülése irányába tett lépés is. Ezen elváráshoz közelít az Országos Nyugdíjas Parlament legutóbbi ülésén elfogadott javaslat is, amely szerint az szja-bevallásra kötelezett személyek adójuk két százalékát ajánlhassák fel szüleik részére.

Megítélésem szerint nem a nők kedvezményes öregségi nyugdíja költségvetési egyenlegének alakulásától kell félteni a jövőbeli nyugdíjak folyósítását, nem ebben rejlik a veszély. Nagyságrendileg nagyobb kihívás a nyugdíjak jövőbeli finanszírozhatósága szempontjából az állami működés hatékonyságának és az ország termelékenységének javítása.

„Nem emelni kell az adókat, hanem beszedni" (Varga Mihály)

- Fekete-, rejtett, szürke-, árnyékgazdaság, a GDP 10-13 százaléka: 6 ezer milliárd forint = 12 havi nyugdíjegyenérték
- Sajátos politikai szerepvállalás miatti kamatkiadási teher: 4 ezer milliárd forint = 8 havi nyugdíjegyenérték
- Tudatosan vállalt, előre kiszámíthatóan vesztett hazai és nemzetközi perek becsült költsége: 3 ezer milliárd forint = 6 havi nyugdíjegyenérték
- Közbeszerzési túlárazás: 2-3 ezer milliárd forint = 5 havi nyugdíjegyenérték
- Az MNB pótlandó vesztesége: 1700 milliárd forint = 3,5 havi nyugdíjegyenérték
- A NAV kintlévősége, követelése: 2124 milliárd forint = 4 havi nyugdíjegyenérték
- Állami ellenőrzési hatóságok leépítése miatt elmaradt bevétel: 460 milliárd forint = 1 havi nyugdíjegyenérték

ÖSSZESEN: mintegy 3 évi nyugdíjegyenérték

Csak önmaga mentheti meg a baloldalt

HEGYI GYULA
publicista, szocialista politikus

Sokan vannak a baloldalon, akik a szocialista értékek felvizezésétől várják a túlélést. Egy olyan liberális demokráciában hisznek, amelyben mindenki nagyjából egyformán „demokrata", és ha mégsem az, akkor szélsőséges, akit ki kell rekeszteni a közéletből. Ez a koncepció Magyarországon csúfosan megbukott a tavaszi választásokon, de más országokban is a szociáldemokrácia meggyengüléséhez vezetett. Minél jobban beolvadnak a liberális centrumba a szocdem pártok, annál több hagyományos szavazójuk pártol át a szociális és etnikai kártyát gonoszul megkeverő szélsőjobboldali formációkhoz.

Azokhoz, akik ügyesen használják ki azt a tévképzetet, mely szerint „megszűnt" a hagyományos munkásosztály, és a baloldalnak helyette a jómódú városi középosztályt kell megszólítania. Donald Trump és a munkások nyelvét jól ismerő alelnökjelöltje, J. D. Vance, Le Pen asszony és tábora, a német AfD (Alternatíva Németországért) és más szélsőjobboldali erők mind a keményen dolgozó és nehezen élő munkások, kisvállalkozók, vidéki gazdálkodók megnyerésével növelik táborukat. Miközben természetesen a hazai és nemzetközi nagytőke érdekeit szolgálják, amire a legjobb példa a német AfD keményen neoliberális gazdasági programja.

A szélsőjobboldaltól való rémüldözés önmagában egyre kevésbé hatásos, az AfD-jellegű pártok és médiájuk betiltása pedig a demokrácia alapjait kérdőjelezné meg. A szélsőjobboldalt politikai eszközökkel, sok munkával és innovációval lehet legyőzni.

Ezért kell örülnünk annak, hogy a szocialista baloldal több európai országban is megerősödött. Franciaországban a Le Pen-tábor annyiszor megjósolt győzelmét a szocialisták, kommunisták és más balosok szövetsége állította meg. Belgiumban látványosan előretört a marxista gyökerű Munkapárt, amely az egyetlen országos, azaz nem vallon vagy flamand alapon működő párt. Németországban pedig vasárnap aratott szép sikert Sahra Wagenknecht mozgalma (BSW), melynek indulásáról tavaly novemberben e hasábokon írtam optimista szellemben (Remény a német baloldalon, november 23.). A türingiai tartományi választásokon Wagenknecht pártja egymaga több szavazatot kapott, mint a kormányon levő szociáldemokraták, zöldek és liberálisok együtt, és Szászországban is jócskán megelőzte a szocdemeket.

Sahra Wagenknecht politikájával, könyveivel és tévészerepléseivel azoknak a munkásrétegeknek a kétségeit és félelmeit értette meg, amely munkások a szociálliberális baloldal szerint nem is léteznek.

Sahra Wagenknecht azoknak a munkásrétegeknek a kétségeit és félelmeit értette meg, amely munkások a szociálliberális baloldal szerint nem is léteznek.

Vagy ha mégis léteznek, akkor „fasiszták", ahogy sajnos én is hallottam már úgynevezett „progresszív" emberektől.

Minden jóérzésű ember egyetért abban, hogy a politikai okokból üldözött, hazájukban halállal fenyegetett menekülőket be kell fogadni. A gazdasági migrációban azonban nincs semmilyen baloldali érték. Súlyos munkaerőhiány esetén elfogadható lehet, de csak akkor, ha nem veszélyezteti a helyi dolgozók bérét, életszínvonalát, szociális biztonságát. Márpedig a mai Németországban a szerényebb sorsú emberek főleg keleten, de sokan nyugaton is így élik meg a többmilliós migrációs hullámot. A helyi munkásosztály nem lehet a bevándorlás áldozata: ennek kimondásával a BSW sok munkásszavazatot mentett meg az AfD-től.

Hasonló mondható el a zöldpolitikáról is. A klímaváltozás és a környezetszennyezés tragédiája egész civilizációnkat fenyegeti. De a baloldal sohasem fogadhat el olyan „zöldpolitikát", amely megemeli a kisemberek által fogyasztott üzemanyag, tüzelő, háztartási energia árát, miközben nem adóztatja meg drasztikusan a nagyvállalatok, nagybankok, nemzetközi technocégek extraprofitját. A klímaváltozást alapvetően a globális kapitalizmus generálja, a valódi zöldeknek ez ellen kell politizálniuk.

Wagenknechtet a liberális média visszatérően „oroszbarátként" mutatja be békepárti álláspontja miatt. Mivel Putyin elnök határozottan elutasítja a közeli békekötést, ez a jelző eleve megkérdőjelezhető. Nem az orosz propaganda, hanem sok millió ember békevágyának, egy európai háborútól való félelmének a megértése van mögötte. Németország két világháborút vívott Oroszországgal, és kevés olyan német család van, amelynek kollektív emlékezetében ne lenne nyoma a háborús szenvedésnek. A német kormánynak történelmi felelőssége lenne a háború eszkalációjának megállítása, a diplomáciai tárgyalások előkészítése és egy új békerend kialakítása.

A magyar munkásmozgalom a kényszerű szovjet modell előtt és után jórészt a német baloldal mintájára szerveződött. Az MSZP vezetői is szívesen jártak tanácsokért Berlinbe, az SPD központjába. Most, ha más mértékben is, mindketten válságba jutottak önfeladó szövetségi politikájukkal. Nem biztos, hogy Sahra Wagenknecht friss pártja minden kérdésre a legjobb választ adja. De gyors felemelkedése arra biztathat minket is, hogy a baloldalnak egyedül kell megerősödnie ahhoz, hogy egyszer majd mások is komolyan vegyék. És ehhez vissza kell térnie eredeti társadalmi bázisához, feladva a liberálisoknak való kényszerű megfelelés terhét.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

Makám 40

Az idén 40 éves Makám ma este héttől a Várkert Bazár Öntőház udvarán muzsikál. Krulik Zoltán együttese 25 lemez anyagából válogat a koncerten, a vendégszólista: Lovász Irén, Bognár Szilvia, Szalóki Ági és Korzenszky Klára. NÉPSZAVA

Mesterséges természet

A Magyarországon élő lengyel festőművész, Tomasz Piars legújabb absztrakt képsorozatából Artificial Nature (Mesterséges természet) címmel nyílik kiállítás ma este fél hétkor a Lengyel Intézet Andrássy úti Platán Galériájában. NÉPSZAVA

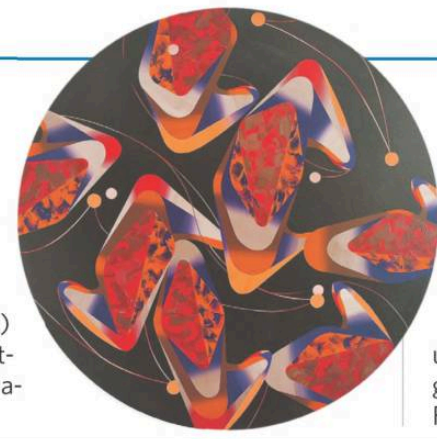

Fődíj Vukováron

A Tóth Barnabás rendezésében készült Mesterjátszma kapta a legjobb játékfilm díját a 18. Vukovár Filmfesztiválon, a Duna menti országok legújabb filmjeit szemléző horvátországi rendezvényen – közölte a Nemzeti Filmintézet. MTI

„A történelem nem a boldogság talaja”

KÖNYV Három vaskos kötet, ezerhétszáz oldal, mintegy félszáz olyan szereplő, akinek története, vagyis valamilyen sorsábrázolása van. Az epizodisták száma ennél – természetesen – jóval több. Darvasi László új regénye, a Neandervölgyiek tehát a jelenkori magyar irodalom grandiózus teljesítménye.

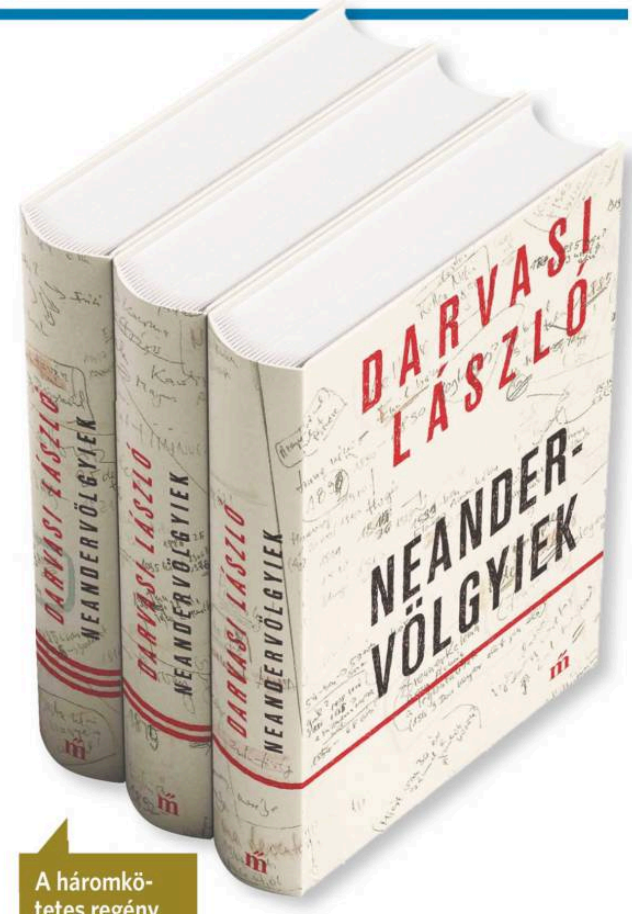

A háromkötetes regény cselekményideje 1908-tól 1957-ig ível

BALOGH ERNŐ

A precízen rögzített cselekményidő 1908. július másodikától 1957. május másodikáig ível, a helyszín pedig többnyire egy Szolnokhoz – a Tiszához – közeli, kis alföldi mezőváros, „ahol álmosabb az idő, és nehezebben telik, mint bárhol”. (A nyilasterror idejének egy része, a Rákosi-éra, majd 1956/57 fejleményeinek zöme viszont a fővároshoz kötődik.)

A falusias kisváros tehát a magyar világ félperifériáját eleveníti meg, mely távol van ugyan a centrumtól, ennek változásait azonban elég gyorsan követi – méghozzá többnyire brutálisabb formában. A kulcsfigurák főként néhány család két-három nemzedékének tagjai, akik egymással bonyolult (olykor zűrös) viszonyban vannak. Sokszínű társaság: akad közöttük deklasszálódó gróf, uradalmi alkalmazott (cseléd, intéző stb.), Pestről ide „száműzött” gimnáziumi tanár, pap (református, katolikus), rabbi, fényképész, boltos, cukrász (akinek „minyonja és krémese világhírű volt, legalábbis Szolnokon tudtak róla”). S persze rendre megjelennek a „városi tótumfaktumok”: „Ezek az urak valahogy mindig vannak. Mindig is lesznek.”

A mű a huszadik század első felének kataklizmáit az ő – párhuzamosan kibomló – életük tragikus fordulatai révén jeleníti meg. Hegel szerint „a történelem nem a boldogság talaja. A boldogság korszakai üres lapok benne.” Nos, itt szinte egyetlen „üres lap” sincs. Van viszont szenvedés, megalázó kiszolgáltatottság. Ebben szinte nincsenek osztálykülönbségek: a gróf és a cselédje, a tanár és a diákja, az ép elméjű vagy az értelmi fogyatékos rendszerint egyaránt tehetetlennek bizonyul, mindannyian a mostoha körülmények foglyai maradnak. Vagyis szinte sosem alakítják, hanem inkább csak elszenvedik a tektonikus históriai mozgások helyi következményeit. Tapasztalataik szerint minden nagy változás fatális bajt zúdít rájuk: öldöklést, fosztogatást, eszement rombolást, s az egészet a civilizációs kontrolltól megfosztott barbárság – a „neandervölgyiség” – jellemzi. A lázadás itt mindig hasztalan, a lényegen nem változtathat, morális értéke azonban – épp ritkasága miatt – roppant nagy (például a kékcédulás választások elleni akcióé).

A kiszolgáltatottság mértékét illetően azonban életbe vágó különbségek vannak: a kisváros zsidó polgárainak védtelensége ugyanis mindenkiénél szörnyűbb. A szerző nagy evokatív erővel jeleníti meg azt a lélekőrlő folyamatot, melynek során a mindennapok meganynyi megszokott szereplőjét (a boltost és családját, a fényképészt, a körorvost vagy vitéz Mund Károlyt, az első világháborús hőst) fokozatosan kiszorítják a munka, a nyilvánosság világából, majd gettóba kényszerítve megfosztják őket a maradék szabadságuktól is. A regény egyik legnyomasztóbb része lett az, amelyik a haláltáborba vivő – infernális – vonatutat ábrázolja. Az olvasó tudatába szinte beleég például az a jelenet, amikor a szerelvény már valahol Sopron körül megáll, csendőrök nyitogatják az ajtókat, akik „meghátráltak egy pillanatra a vagonból kitóduló szag miatt, hát emberek maguk, hogy így?!” Aztán fosztogatni kezdik a páriává alázott embereket.

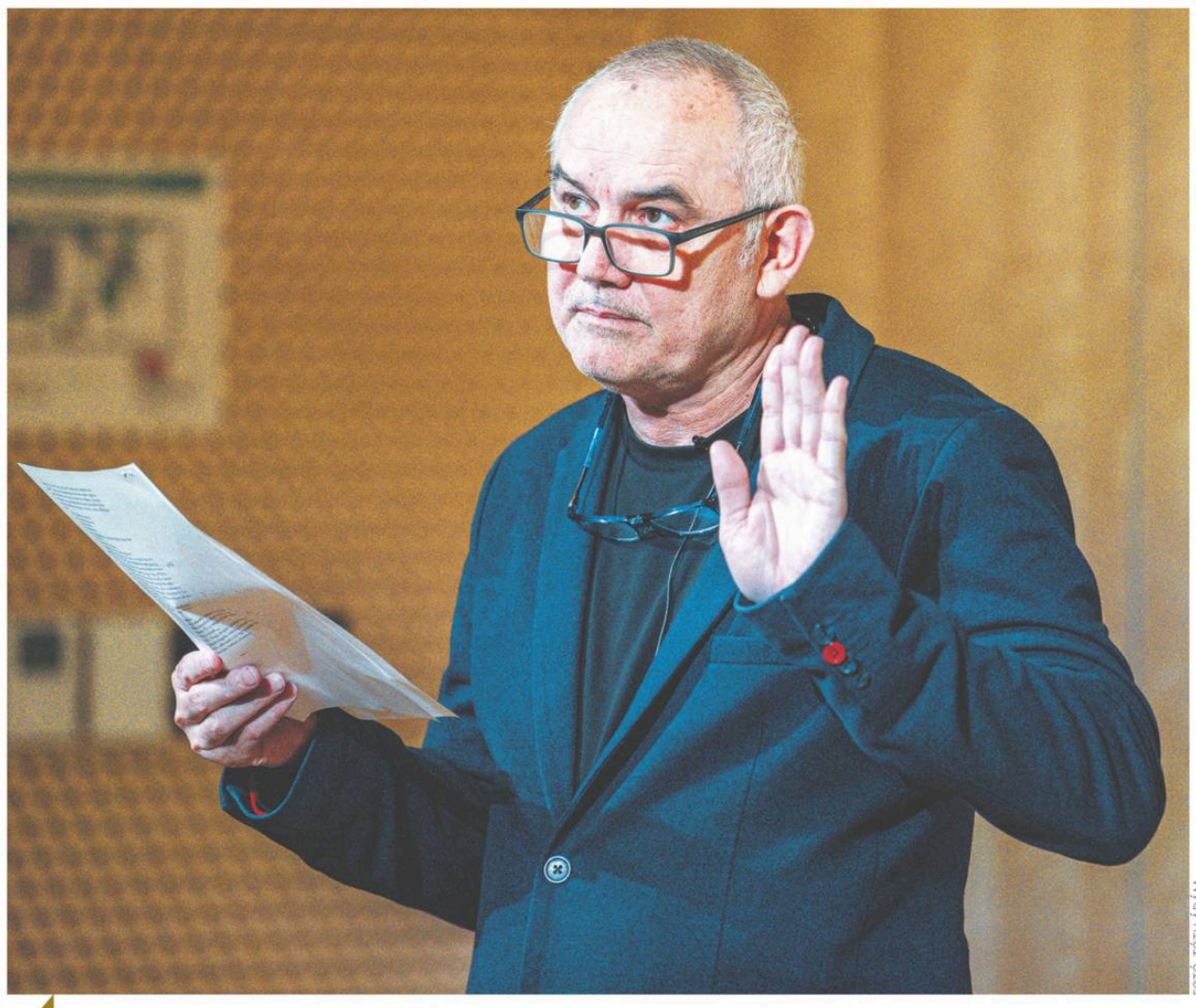

FOTÓ: TÓTH ÁDÁM

A Darvasi-epikum hagyományainak megfelelően az álmok, a fantasztikum játékai ezúttal is karakteres szerepet kapnak az új regényben

A mű általános emberképének pesszimizmusára már maga a cím is utal. Lapunknak adott interjújában szólt az író arról, hogy „a mai ember egyszerre őskövület és E. T. Ősemberek szaladgálnak a plázában vagy az Aldi polcai között, ősemberek ülnek a Metropolitan székein”. (Kérdőjelek a pokolban – Népszava, Nyitott Mondat melléklet, június 14.) A regénybeli történelmi katasztrófák is tanúsítják: súlyos ellentét feszül az ember technikai vívmányai és mentális-morális jellemzői között.

Részletek egész sora utal a szűkebb-tágabb környezet szintén lehangoló emberi sajátosságaira. Az erkölcsi minőség itt hosszú, hosszú ideje mit sem változik. Egy-egy kataklizma után „mindenféle-fajta emberi kreációból maradt egy kevés, és az a kevés majd gondoskodik arról, hogy megsokasodjon, és aztán olyanná váljon ez az ország, amilyen volt eddig is”. A mű világában tombol a brutalitás, megszokott a nőkkel szembeni erőszak, döbbenetes mértékű az alkoholizálás. Elgondolkodtató, ahogyan az elbeszélő egy nyilvános tömegverekedés végét kommentálja: „Úgy lett békesség, hogy elfáradtak, ráuntak, végtére is magyarok voltak.”

Tipológiai szempontból a Neandervölgyiek a történelmi regények nagy hagyományú műfajába sorolható. A historikum meghatározó erejét emeli ki, hogy a fejezetcímeket egységesen puszta évszámok alkotják. Ugyanebből eredően nincs a műnek főszereplője (voltaképp maga a történelem válik azzá), helyette a cselekmény kaleidoszkópszerűen változó jeleneteiben emlékezetes alakok sorával találkozhatunk. Némelyikük ábrázolása annyira életteli, hogy szinte személyes ismerősünkké válik.

> A mű a huszadik század első felének kataklizmáit a kulcsfigurák – párhuzamosan kibomló – életének tragikus fordulatai révén jeleníti meg.

A mű értelmezését gazdagítja a szerző azzal, hogy rendszeresen utal korábbi műveire. A regénybeli tanár például elbeszélést ír egy taligásról, felidézve így Darvasi hasonló című munkáját. Vissza-visszatér továbbá egy különös, groteszk figurákat szállító, penetráns szagot árasztó ekhós szekér, melynek ponyvájára kék könnycsepp van festve. E fura jármű, amit csak a beavatottak érzékelhetnek, A könnymutatványosok legendája című regény egyik alapeleme volt. Itteni megjelenése – többértelmű metaforaként – valamiképp sorsszerűvé emeli a menetrendszerű tragédiákat.

A Darvasi-epikum hagyományainak megfelelően az álmok, a fantasztikum játékai ezúttal is karakteres szerepet kapnak. A mű fontos antropológiai tanulságai például a grófi kert és a benne álló, minden viszontagságot túlélő puttó szobor párbeszédéből bontakoznak ki: az emberre „rászakadt a 20. század – mondta a puttó. – Elvesztette magát. Nem találja. Keresteti, körözteti. (...) De túl sok az anyag, az ismeret, amit ebbe az új neandervölgyibe kellene beépíteni.”

Az elbeszélésmód tehát igen változatos: az allegorikus/látomásos részek mellett találunk a szövegben esszészerű futamokat (többnyire a tanár meditációiként), riportszerűen eleven leírásokat (például Szolnok bombázása), valamint a leghagyományosabb narrátori előadást. Néha ugyanis elkerülhetetlen, hogy az elbeszélő summázza a cselekmény történelmi hátterének lényegét. E sokféleség egységes egésszé szerveződik, így jön létre az alkotás saját világa, melyben az olvasó kedvére elidőzhet. A befejezés mindent nyitva hagy, a cselekmény egyszer csak megszakad. Az író szerint „olykor beáll az a helyzet, hogy egy történetet, bár még koránt sincsen vége, már nem szabad továbbírni”. Nem kizárt, hogy lesz folytatás.

Esterházy-bérletet indít a Szegedi Szimfonikusok

ZENE Ünnepélyes társulati üléssel megkezdte az évad művészi munkáját a Szegedi Szimfonikus Zenekar, amely száznégy zenekari művészével az ország egyik legnagyobb szimfonikus együttese. Az új évadban a zenekar öt bérleti sorozatot indít. Két szimfonikus sorozata, a Fricsay- és a Vaszy-bérlet hét-hét hangversenyét a Szegedi Nemzeti Színházban és a szegedi dómban, a Vasárnapi matiné és a Csokimatiné négy-négy programját a Korzó Zeneházban játssza. Az évad újdonsága a Kisszínházban meghirdetett, klasszikus és preklasszikus műveket tartalmazó, négy hangversenyből álló sorozat, az Esterházy-bérlet. Dubóczky Gergely művészeti vezető nyolc hangversenyt dirigál, a zenekar igazgatója, Gyüdi Sándor öt, Pál Tamás négy koncerten lép a karmesteri dobogóra. Szólistaként koncertezik a zenekarral az orosz–izraeli trombitavirtuóz, Szergej Nakariakov és a neves osztrák klarinétos, Wenzel Fuchs, Palojtay János és Kiss Péter zongoraművész, Schöck Atala énekművész. A műsorfolyam Mahler II. szimfóniájával indul és Händel Messiásával zárul.

FOTÓ: RÁFAY ZSÓFI

Művészeti vezetőként Dubóczky Gergely a második évadot kezdi meg a Szegedi Szimfonikus Zenekarnál

– Az évadnyitó Mahler-szimfónia után októberben párhuzamba állítjuk Vivaldi és Piazzolla négy évszakot megjelenítő kompozícióját. A népszerű bécsi klasszikusok mellett lesz koncert, amely Sibelius és Schumann közös vonásait firtatja, a Halottak napját Dvořák Stabat Matere teszi emlékedetté, májusban pedig megidézzük a századforduló Párizsának hangulatát – fejtette ki Dubóczky Gergely.

Haydn A Megváltó hét utolsó szava a keresztfán című művéhez Esterházy Péter írását olvassák fel, a koncerthez nyílik meg Nádler István tárlata.

– A nagyromantikus repertoár mellett izgalmas kortárs műveket is hallhat a közönség. Esterházy-bérletünkben Fenyő László amellett, hogy Vivaldi G-dúr és h-moll csellóversenyét játssza, karmesteri szerepben is feltűnik A halál és a lányka című Schubert-kompozíció vonószenekari átiratát dirigálva. A bérlet utolsó koncertjén Mácsai Pál és Kerekes Éva Haydn A Megváltó hét utolsó szava a keresztfán című művéhez Esterházy Péter Hét utolsó szó című írását olvassa fel, melyet a szerző a felkérésemre alkotott 2014-ben. A koncert mellett kiállítás is lesz, Nádler István az előadáshoz kapcsolódva festette meg a Hét utolsó szó címet viselő sorozatát – mondta el a zenekar művészeti vezetője. NÉPSZAVA

FOTÓ: NIKO TAVERNISE/WARNER BROS ENTERTAINMENT INC

Zenében rejlő őrület

Újfent Hollywoodból jött a leginnovatívabb film a Lidóra

MUSTRA Vajon újrázik-e az amerikai filmrendező, Todd Phillips? – ez az idei velencei filmfesztivál legnagyobb kérdése. A díj persze a zsűrin múlik, minket mindenesetre lenyűgözött a Joker: Kétszemélyes téboly.

CSÁKVÁRI GÉZA
VELENCE

Ez a kérdés már csak azért is izgalmas, mert öt évvel ezelőtt a Joker első része nagyon sok prekoncepciót söpört félre. Az első felháborodásokat az váltotta ki, hogy a fesztivál igazgatója, Alberto Barbera a rendező kérésére válogatta versenybe a művet, hiszen mégis, „mit képzel magáról" az olyan filmek rendezője, mint Cool túra, a Starsky és Hutch, vagy a Terhes társaság, nem beszélve a Másnaposok-trilógiáról?!. Ráadásul egy képregény-adaptáció kerül versenybe?! Aztán nagyot fordult a világ, amikor a Joker megnyerte az Arany Oroszlánt, majd kettő Oscart is kiérdemelt (az egyiket a címszerepet alakító Joaquin Phoenix kapta), végül felkerült minden idők legjobb filmjeinek százas listájára is. A több mint egymilliárd dolláros bevételével a pénztáraknál is jól teljesített film. És akkor újra ki lehet mondani: képregényfilm!

A Joker nagy menetelése kapcsán Todd Phillips most Velencében elmondta: nem tudja pontosan, mi lehetett a váratlan siker oka, de talán leginkább az, hogy valamivel többre vágytak egy szokványos képregény-adaptációnál. No és az, hogy mindenképpen reagálni akartak arra, ami a globalista társadalmakban mostanában történik: gyűlölet, erőszak és önbíráskodás. A rendező kiemelte: szerencsés helyzetben is voltak, mert radar alatt készült el egy kis költségvetésű produkció, ami iránt senki sem érdeklődött igazán. Most bezzeg, a folytatásnál – mely szerinte tulajdonképpen nem az – a világ összes szeme őket figyelte. De az is érdekes kérdés, hogyan készülhetett el egyáltalán a Joker: Kétszemélyes téboly? Hiszen közismert, hogy Joaquin Phoenix soha semmilyen folytatásban nem vállal el szerepet. Így Phillips tudta, hogy csak akkor lesz esélye, ha valami teljesen újat talál ki. Nagy meglepetésre az alapötletet végül Phoenix szállította, aki egyik nap azzal hívta fel Phillipset, hogy nagyon furcsát álmodott: Jokerként énekel és táncol. Tehát a zenés mozi vezérgondolata egy színész álmából eredeztethető.

Efféle előzmények után, minden prekoncepciómat levetkőzve tántorogtam be a „hajnali" negyed kilences sajtóvetítésre, amelyen külön személyzet figyelt arra, hogy ha valaki csak a kezébe meri venni a telefonját, ott teremjen egy fekete ruhás ember intézkedni. Nem bántam volna, ha más filmeken is van efféle figyelem, mert például Luca Guadagnino filmjén a mellettem elő fickó

FOTÓ: AFP/DANIELE CIFALÀ/NURPHOTO

Lady Gagával nem lehet viccelni, ha munkáról van szó, tapasztalhatta meg Joaquin Phoenix

folyamatosan shazamolta a filmben elhangzó dalokat. Amúgy a Joker: Kétszemélyes téboly esetében is hasznos lehet ez a mobilalkalmazás, hiszen rengeteget énekelnek a filmben. Ha azt mondanám, hogy musicalfilm, Lady Gaga levenné a fejem: hosszasan magyarázta az újságíróknak, a műnek semmi köze ehhez a műfajhoz. Mert a Kétszemélyes tébolyban a két főszereplő a dalokkal az érzelmeiket fejtik ki: nem a show és a tánc a lényeg. Amúgy Lady Gaga csatlakozása a produkcióhoz rettegésbe taszította Phoenixet, aki először kinevette az énekes-színésznőt, amikor azt mondta neki, hogy mindent élőben fognak felvenni. – Arról szó sem lehet – mondta Phoenix, de aztán rá kellett jönnie, hogy ezzel a nővel nem lehet tréfálni.

Persze, tudom, minden olvasó arra vár, hogy rátérjek, milyen is a Joker: Kétszemélyes téboly. (Ha meg nem, akkor itt hagyja abba az olvasást.) Egyrészt, olyan, mint a címe – kétszemélyes téboly –, másrészt pedig totálisan más, mint az első rész. Az egész történet egy Tom és Jerry stílusú animációval kezdődik, a melyben Arthur Fleck Jokerként felöltözve ünnepelt sztárként érkezik egy élő műsorba, hogy énekeljen. Ott van vele azonban az árnyéka, ha úgy tetszik, a párhuzamos személyisége, akit a sok őt ért borzalom miatt teremtett meg: ő tulajdonképpen Joker. Aztán a mű ott folytatja, ahol az első rész véget ért: Arthur egy börtönben várja a sorsát. Vajon kap egy lehetőséget arra, hogy a bíróságon megvédje magát, vagy pedig azonnal halálra ítélik? A börtönben megismerkedik Harley Quinn-nel, (Lady Gaga), aki azonnal kinézi magának a férfit. Csak az a nagy kérdés, hogy kit: Arthurt vagy Jokert? Ugyanez a bírósági tárgyalás tétje is: „normális" gyilkos Flack, vagy skizofrén beteg Joker?

Az új Joker-film nem a jól ismert, többször megfilmesített „sztorit" mondja fel újra, hanem azt elemzi ki, hogy az elnyomás, borzalom és az abúzus milyen hatást gyakorol az emberi lélekre.

A film cselekménye nem túlságosan terjengős, ami nem is véletlen, hiszen Phillips célja a zsánerklisék lerombolása, illetve az, hogy az egész filmet elemelje a realizmustól. A musical – pardon, zenés – szegmensek egyértelműen a valóságtól való eltávolodásként, metaforaként működnek, ergo ezekben bármi megtörténhet. Todd Phillips mindemellett egy érdekes karaktertanulmányt készített: nem a jól ismert, többször megfilmesített „sztorit" mondja fel újra, hanem azt elemzi ki, hogy az elnyomás, borzalom és az abúzus milyen hatást gyakorol az emberi lélekre. Na, és persze a zene erejét, amelynél nincs erősebb önkifejezési mód. Mélyen hasított a lelkembe elfeledhetetlen emléket az a jelenet, amikor Phoenix azt mondja Gagának: ne énekelj, csak beszélj hozzám!

Öt évvel ezelőtt azt írtam: jelzésértékű, hogy egy amerikai képregényfilm nyerte meg a világ legrégebbi filmfesztiválját Európában. Akár nyer most újra Joker, akár nem, az akkor is kijelenthető: újfent Hollywoodból jött a leginnovatívabb film a Lidóra.

Villámcsapás Rómában

A keddi nagy viharban egy villám csapott Constantinus császár diadalívébe, ami a Colosseum mellett áll. A Colosseum Régészeti Park munkatársai azonnal felmérték a károkat és kijavították a hibákat. A több mint 20 méter magas diadalívet i. sz. 315-ben állította a császár. AP NEWS

Eltűntek a gátak, jönnek a lazacok

A Karuk és a Yurok törzsek a kilencvenes években kezdett kampányuk eredményeként elérték, hogy mára lebontsák a négy gátat az észak-kaliforniai Klamath folyón, amelyek akadályozták a lazacok útját, így azok teljesen eltűntek. 644 kilométer folyószakasz vált szabaddá, ahol az emberek újra folytathatják hagyományos halászó életüket, közel 100 év után. BBC

A jó, a rossz és a csúf

Sergio Leone 1966-ban a spanyolországi Santo Leone város környékén forgatta A jó, a rossz és a csúf című filmet. A lakók és a rajongók a Sad Hill-i díszlettemetőt már 2015-ben helyreállították, most 34 kilométeres turistakörút nyílt, amely összeköti ezt a filmforgatás további három helyszínével. GUARDIAN

A Sajtra szállás is nyertes játék

VERSENY Idén 16. alkalommal díjazták a legjobbnak ítélt társasjátékokat a Mensa HungarIQa tagjai, négy kategóriában hirdettek győzteseket. Az átadón Pierrot az MI korlátairól is beszélt.

KUKLAI KATALIN

Kedden kiosztották a Mensa Társasjátékverseny díjait, amelynek különlegessége, hogy itt nem a játékosok, hanem a játékok versengenek a győztes címért. Az amerikai Mensa hasonló rendezvénye alapján a Mensa HungarIQa célja az volt, hogy megpróbáljanak tenni a magyarországi társasjáték-kultúra fejlődéséért és segítsenek a vásárlóknak a döntésben. A győztes kiadók egy matricát ragaszthatnak játékukra, a hirdetéseikben, kiadványaikban is használhatják a Mensa HungarIQa Társasjátékverseny győztese kitüntető címet.

A megméretésen mindig az elmúlt egy évben magyarul kiadott játékok vehetnek részt, idén nagyjából 200 játék került fel a listára, amit előzetes szűrés után 64-re szűkítettek, végül 28 került be a szélesebb körű tesztelésbe, 75 tag játszott velük, majd értékelte a játékokat, amiket négy kategóriába sorolnak: családi, logikai, haladó és kooperatív.

A kooperatív kategóriában A légi társaság győzött, ahol a pilóta és a másodpilóta együtt próbál leszállni egy repülőgéppel a világ különböző repülőterein. A családi kategóriában a Sajtra szállás diadalmaskodott, amelynek lényege, hogy patkányokkal kell végigfutni a pályán és összegyűjteni egy űrhajó alkatrészeit. A haladó kategória első díját a Farkasok című játék nyerte, amely egy falkaépítő stratégiai játék, a legrátermettebbek túlélésért folytatott küzdelme, a logikai játékok kategóriájában pedig a Turing Machine vitte el a pálmát. A brit matematikus nevét viselő játék lyukkártyák segítségével zajlik, és a lényege a kódfejtés.

A díjátadón Kovács Katalin, a Mensa HungarIQa elnöke Pierrot játékfejlesztővel beszélgetett, akit korábban zeneszerzőként, előadóművészként ismerhettünk meg. Kiderült, hogy a társasjátékok vásárlási szezonja igazából ősztől karácsonyig tart. Pierrot megjegyezte: az utóbbi időben nagyon lerövidült az az idő, amíg egyáltalán kaphatók az üzletekben, hamar eltűnnek a kínálatból, és jönnek az újak. A Covid előtti időszakban egy társasjáték minimum két karácsonyt megélt, de inkább hármat, és a második jellemzően erősebb is volt, mint az első. Ennek pedig az a magyarázata, hogy a hazai disztribútorok nem tudnak sokat költeni a reklámra, a játékokat főleg szájhagyomány útján ajánlják egymásnak a játékosok. De mire a hír sokakhoz elér, addigra már le is kerül a polcokról a játék.

Pierrot játékfejlesztőként és zenészként is véleményt nyilvánított

FOTÓK: TÓTH ÁDÁM

A beszélgetés során óhatatlanul felmerült napjaink egyik legdivatosabb kérdésköre: a mesterséges intelligencia. Pierrot ezzel kapcsolatban kifejtette: szerinte nem történt robbanásszerű változás például a képgenerálás területén, az előrelépés sokkal látványosabb a zenegenerálást illetően, illetve abban, hogy a képekből videók készülhetnek. Amiért úgy érezzük, hogy robbanásszerű volt a fejlődés, az az, hogy sokkal többen használják, sokkal többen beszélnek róla. „Azt gondolom, hogy ezeknek a 85-90 százaléka még mindig szórakozás. A képgenerálás általában úgy működik, hogy gyorsan előállítok 15-20 képet, aztán lefekszem aludni, a képeket meg elfelejtem. Az már beállítottság és fantázia kérdése, hogy azt kérem, hogy sárkányok repülnek egy lila falu felett, vagy Scarlett Johansson legyen latexruhában, ördögfarokkal. Ez kiegészíti az átlagember teremtésvágyát, kreativitását. A zenegenerálás viszont sokkal látványosabb haladást ért el, az emberek elkezdtek a saját szórakoztatásukra a saját rossz szövegeikkel rossz dalokat gyártani. Csinálnak valami olyasmit, mint a zene. Ez bőven elég ahhoz, hogy szórakoztassa őket. Ugyanez fog történni a filmekkel is, gondoljunk csak a ChatGPT-vel folytatott beszélgetésekre: sokkal több bennük a vicc, mint a köszönet. Majd amikor az MI összességében eléri azt a lefedettséget, hogy mindenki tud róla, mindenki tudja használni, akkor egyszer kiderül, hogy mennyi minden van, amit viszont én nem tudok megcsinálni vele."

A társasjátékokat négy kategóriában díjazták, a családi kategóriában a sajtból lévő Holdra készülő patkányok története nyert

A játékfejlesztő nem fél attól, hogy munka nélkül maradnának, hiszen a mesterséges intelligencia soha nem fog tudni olyat alkotni, mint egy tudós, egy művész.

Tagfelvétel 130 felett

A Mensa HungarIQa Egyesületnek körülbelül 5000 tagja van. A bekerülés egyetlen feltétele a 130 feletti IQ, amit az egyesület által rendszeresen megszervezett tesztírások során lehet bizonyítani. A tesztet egy ember élete során legfeljebb háromszor írhatja meg, és ezek között legalább egy-egy évnek kell eltelnie. A felvételi teszt alsó korhatára 18 év.

FOTÓ: JAROMIR CHALABALA

Figyeljünk az egy decire a repülőtéren!

VISSZALÉPÉS Az Airportal cikke szerint bár az EU korábban zöld utat adott a C3-as típusú átvilágító berendezéseket használó légikikötők számára a 100 milliliteres folyadékkorlát feloldására, kiderült, hogy az eszközök nem hozzák az elvárt eredményeket. Az Európai Bizottság rendelete szerint szeptembertől emiatt azokon a repülőtereken is visszaáll az utasok kézipoggyászaiban szállított folyékony anyagokra, aeroszolokra és gélekre vonatkozó szabály, ahol ezt eltörölték.

Az EU repülőterein mindenhol figyelni kell a 100 milliliteres szabályra

A szigorítás az Európai Unió tagállamai mellett Izland, Svájc, Liechtenstein és Norvégia repülőtereire is vonatkozik, az Egyesült Királyság pedig már júniusban visszaállította a szabályt. Figyeljünk tehát arra, hogy újra legfeljebb 100 milliliteres kiszerelésben szállíthatunk a kézipoggyászaikban folyadékokat, aeroszolokat és géleket, maximum 10 darabot, ezeket pedig egyetlen 1 liter űrtartalmú, átlátszó és visszazárható tasakban kell tartanunk. A szigorítás az Európai Repülőterek Nemzetközi Tanácsának közleménye szerint főként azon repülőterek számára jelent csapást, amelyek az elsők között ruháztak be az új technológiába. A bizottság közlése szerint a korlátozás csak ideiglenes, ám feloldására sem ütemtervet, sem eljárást nem dolgozott ki a testület. A szabály alól a gyógyszerek és speciális élelmiszerek – például bébiétel – kivételt képeznek, ám az ellenőrzést végző személyzetnek ezeket is be kell mutatni, és az átvilágító berendezésbe be kell helyezni. NÉPSZAVA

HIRDETÉS

NÉPSZAVA
Fizessen elő!
Olvassa kényelmesen, otthonában a Népszavát!

LEGALÁBB 40% KEDVEZMÉNY
a bolti árhoz képest

Rendelje meg online a www.nepszava.hu weboldalon
vagy hívja ügyfélszolgálatunkat a +36-1 477-9008-as telefonszámon!

3 hónapra: ~~41 695 Ft~~ helyett 25 350 Ft (ez 16 345 Ft megtakarítás)
6 hónapra: ~~83 390 Ft~~ helyett 49 800 Ft (ez 33 590 Ft megtakarítás)
12 hónapra: ~~166 780 Ft~~ helyett 97 800 Ft (ez 68 980 Ft megtakarítás)

FOTÓ: MTI/KOSZTICSÁK SZILÁRD

Az enyhe értelmi fogyatékos Pálos ma újabb éremmel gazdagodik

Újabb érem Párizsban

SIKEREK Az asztaliteniszező Major Endre bronzérmet szerzett az MS1-es kategóriában a párizsi paralimpián. Az 55 éves Európa-bajnok – aki Rióban negyedik, Tokióban ötödik volt – már azzal biztosította dobogós helyezését, hogy kedden megnyerte a negyeddöntőjét (e sportágban nem rendeznek bronzmérkőzést). A kerekesszékes szegedi pingpongos tegnap végül alulmaradt a brit Robert Davieszszel szemben a legjobb négy között (1:3). Major a párizsi magyar küldöttség harmadik érmét szerezte. Ma újabb pingpongosérem várható: Pálos Péter, a Városi SE Dunakeszi sportolója tegnap 3:0-ra legyőzte a hazai környezetben szereplő Lucas Créange-ot, s így a négy közé jutott. Pálos London és Tokióban arany-, Rióban bronzérmet szerzett. Hogy negyedik paralimpiájáról milyen medállal tér haza, az a mai elődöntő (12.00) és remélhetőleg döntő (20.15) után derül ki. MTI

Első lépések a 2026-os vb felé

RAJT A labdarúgó Nemzetek Ligája negyedik kiírása ma kilenc összecsapással veszi kezdetét, szombatig bezárólag 26 mérkőzést rendeznek az első fordulóban.

FOTÓ: MTI/SZIGETVÁRY ZSOLT

Marco Rossi szövetségi kapitány roppant fontosnak tartja az NL-t

NÉPSZAVA

Az Európai Labdarúgó Szövetség azzal a céllal hozta létre a Nemzetek Ligáját, hogy a barátságos találkozókat minél több tétmeccs váltsa fel. Azonban megoszlanak a vélemények azzal kapcsolatban, hogy a Nemzetek Ligájának van-e létjogosultsága, a válogatottak előnyére szolgál-e a kötelező részvétel, ugyanis a versenynaptárba egyre több mérkőzést sűrítenek, az idén életbe lépő, svájci rendszerű Bajnokok Ligájában, Európa-ligában és Konferencia-ligában is a korábbinál több összecsapás vár a klubcsapatokra, azaz a legjobb játékosokra.

„Túlkínálat van, ezért egyes mérkőzések elértéktelenednek. A Nemzetek Ligája szerintem egy felesleges és értelmetlen sorozat, amely nem szolgálja a sportág érdekeit" – nyilatkozta 2020-ban Jürgen Kohler, a németek világ- és Európa-bajnok futballistája.

Marco Rossi, a mostani sorozatot szombat este (20.45 óra) Düsseldorfban, a németek ellen kezdő magyar válogatott szövetségi kapitánya ugyanakkor fontos állomásként tekint az NL-re, lévén a sorozatban elért eredmény meghatározza, hogy a válogatottak mely kalapból várhatják a 2026-os világbajnokság selejtezőjének sorsolását.

„Aki azt mondja, a Nemzetek Ligája nem fontos, az vagy nem ért hozzá, vagy elmentek neki otthonról – nem tudom, melyik a rosszabb"

FOTÓ: MTI/SZIGETVÁRY ZSOLT

A magyar válogatott keményen készül a németek elleni nyitányra

– szögezte le Rossi, aki szerint óriási előny, hogy Magyarország az A divízióban szerepel, ugyanis a C-ből szinte lehetetlen lenne jó sorsolásban reménykedni. „Bízom abban, hogy sikerül megmaradnunk az A divízióban, így az első vagy a második kalapba kerülhetünk" – tekintett előre.

Kohler és Rossi eltérő nézőpontja valamelyest érthető, hiszen a németek hosszú évtizedek óta stabil résztvevői a vb-knek, míg a magyarok 1986 óta csak áhítoznak az újbóli kvalifikációról.

Egy biztos: a Nemzetek Ligájából nem lehet automatikusan kijutni az Egyesült Államok, Mexikó és Kanada hármasa által rendezendő vb-re, ugyanakkor, ahogyan Rossi is mondta, nem érdemes fél vállról venni a mérkőzéseket. Kiosztanak négy pótselejtezős pozíciót azon csapatok számára, amelyek a jövő évi hagyományos selejtezősorozatban nem végeznek a csoportjuk közvetlen kijutást jelentő első és pótselejtezőt érő második helyén. Az A divízióban szereplő magyarok számára csoportelsőség esetén garantált lenne a pótselejtezős hely, ugyanakkor a legutóbbi Eb-n negyeddöntős Németország és az elődöntőig menetelő Hollandia társaságában erre nem mutatkozik nagy esély.

FOTÓ: AFP/FOTO OLIMPIK/NURPHOTO

Cristiano Ronaldo nem gondolkodik azon, hogy visszavonuljon

A nyári, németországi kontinensviadalt követően több játékos is búcsút intett nemzeti együttesének, az ötszörös aranylabdás Cristiano Ronaldo azonban 39 esztendősen is a folytatás mellett döntött.

„Meg sem fordult a fejemben, hogy visszavonuljak a válogatottól, az a célom, hogy megnyerjük a Nemzetek Ligáját, ugyanis mindig rövid távon gondolkodom. Hogy mi lesz a 2026-os világbajnoksággal? Az még messze van" – nyilatkozta a napokban az al-Nasszr sztárja, aki 130 góllal vezeti a férfiak nemzetközi örökranglistáját, jóllehet az idei kontinenstornán nem sikerült betalálnia.

Ronaldo és társai csütörtökön Horvátország ellen bizonyíthatnak, az első forduló első játéknapjának programjában továbbá a címvédő spanyolok is helyet kaptak, akik a szerbek vendégeként kezdenek. A továbbiakban pedig ugyancsak érdemes lesz odafigyelni a francia–olasz vagy az ír–angol rangadóra.

Érdekesség, hogy noha a magyarok szombaton Németországban vendégszerepelnek, két találkozót hazánkban rendeznek: a belgák pénteken Debrecenben fogadják az izraelieket, míg a fehéroroszok ma este Zalaegerszegen látják vendégül Bulgáriát.

A mai program

A divízió:
1. csoport:
Portugália–Horvátország 20.45 (tv: Spíler 1)
Skócia–Lengyelország 20.45
4. csoport
Dánia–Svájc 20.45 (tv: Aréna 4)
Szerbia–Spanyolország 20.45 (tv: Spíler 2)
C divízió:
1. csoport:
Azerbajdzsán–Svédország 18.00 (tv: Spíler 2)
Észtország–Szlovákia 20.45
3. csoport (csütörtök):
Észak-Írország–Luxemburg 20.45 (tv: Match 4)
Fehéroroszország–Bulgária 20.45
D divízió:
1. csoport:
San Marino–Liechtenstein 20.45

LAPSZÉL

Gárdos elhagyja a kardválogatottat

FOTÓ: AMAGYAREDZO.HU

A jövőben nem Gárdos Gábor lesz a kétszeres világbajnok női kardválogatott vezetőedzője: nem pályázik a posztra. Elárulta, döntését már az olimpia előtt meghozta. „Több mint 12 éve viszem a női kardcsapatot, és borzasztó nagy terhet cipeltem." Gárdos két klasszis tanítványával, Márton Annával és Szatmári Andrással tovább dolgozik. MTI

Megműtötték Szilágyit

Szilágyi Áron sikeres operáción esett át a Budai Egészségközpontban: a háromszoros olimpiai bajnok kardvívó már a párizsi játékokon is krónikus Achilles-ín-gyulladással küzdött, sőt évek óta e sérüléssel bajlódik, ám, mint ahogy Facebook-oldalán írta: „A felfokozott lelkiállapot, az adrenalin és a fókuszáltság nem engedte, hogy a fájdalom hátráltasson a páston, de egyértelművé tette, hogy erre a problémára hosszú távon megoldást kell találni." A Vasas 34 éves versenyzője ígérte: a rehabilitációt kétszeresen ösztönözve kezdi. MTI

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Akinek a pénz a fontos, nem lehet válogatott

KRITIKA Igencsak kiakadt Ronald Koeman holland szövetségi kapitány, amiért Steven Bergwijn 26 évesen 25 millió euró ellenében az Ajaxból az al-Ittihad csapatához igazolt a nyáron: „Ebben a klubváltásban semmi szakmai érv nem mutatkozik. Csak a pénz miatt hagyta el Európát. Számomra elfogadhatatlan, ha egy játékos ilyen fiatalon, amikor jó néhány év van még aktív pályafutásából, sportszakmai okok helyett a vagyont választja. Szerintem az Ajax sem fizet olyan rosszul. A válogatottban nincs helye olyan játékosnak, aki számára a pénz előrébb való a futballnál, a fejlődés lehetőségénél" – nyilatkozta a 61 éves szakember, aki szerint Bergwijn nyugodtan maradhatott volna Amszterdamban is, senki nem kényszerítette, hogy távozzon. Bergwijn többek között Karim Benzema, Fabinho és N'Golo Kanté klubtársa lesz, az edzői instrukciókat pedig a francia Laurent Blanctól kapja majd.

NÉPSZAVA

FOTÓ: AFP/MARCEL VAN DORST

FOTÓ: AFP/STEFAN KOOPS/NURPHOTO

Koeman (jobbra) érthetetlennek tartja Bergwijn klubváltását

Kirúgták a duót

Varga Kevin után Kecskés Ákos szerződését is felbontotta a román labdarúgó-bajnokságban szereplő Sepsi OSK. Az indoklás szerint a két játékos megszegte az egyesület belső szabályzatát, de hogy ez pontosan mit takar, az nem derült ki. A Sepsi nyolc forduló után a 12., legutóbbi hat meccsén csupán két pontot szerzett. NÉPSZAVA

Nyolc évre 112 millió

Évi 14 millió dolláros szerződést írt alá a 28 éves német Leon Draisaitl jelenlegi klubjával, az észak-amerikai profi hokiligában szereplő Edmonton Oilersszel. Új megállapodása a 2025/26-os idénytől lép életbe, s minthogy az nyolc szezonra szól, összesen 112 millióval gazdagodhat. Draisaitl a legutóbbi idényben nagydöntős volt a kanadaiakkal. MTI

Kassait kritizálják

Az Osztrák Labdarúgó-szövetség játékvezetői testületét tavaly óta irányító Kassai Viktor foglalkoztatásának jogosságát vetette fel Peter Linden osztrák sportújságíró: „Mennyivel javult általa a bírók ténykedése?" – kérdezte, miután a hétvégi fordulóban több meccsen is a sporttársak, köztük a videóbíró játszotta a főszerepet. NÉPSZAVA

Huszonháromból semmi

ELSZÁMOLÁS Párizsban egyetlen érmet sem szerzett FTC-sportoló, pedig a zöld-fehér klubot képviselte a legtöbb versenyző a 178 fős magyar kontingensben. Ezek után marad a bevásárlás.

VARGA T. RÓBERT

Büszkén jelentette be a minap a Ferencváros, hogy leigazolta Betlehem Dávidot, a Balaton Úszó Klub 20 éves versenyzőjét, aki felállhatott a dobogóra a nyílt vízi férfi úszók 10 kilométeres viadala után, amely versenyszámot egyébként klubtársa, Rasovszky Kristóf nyert meg Párizsban.

Betlehem szerződtetése pontosan passzol abba a sportpolitikába, amit Kubatov Gábor klubelnök honosított meg a kilencedik kerületben 2011-es kinevezése folytán, s amit nagyjából úgy lehetne összegezni: „vegyük meg, akit csak lehet".

A futballcsapat évek óta így működik, saját nevelésű, sőt magyar játékos alig akad a keretben, ellenben évről évre érkeznek az egyre drágább, egyre több fizetéssel idecsábított játékosok, akikkel semmivel sem lett eredményesebb az együttes, mint a lényegesen kevesebb pénzből működő térségi élcsapatok (a Bajnokok Ligája főtáblájára jutott az idén az osztrák Sturm – valamint a valóban vagyonos Salzburg –, továbbá a prágai Sparta, a pozsonyi Slovan és a szerb Crvena zvezda, míg az FTC az Európa-ligában lesz érdekelt).

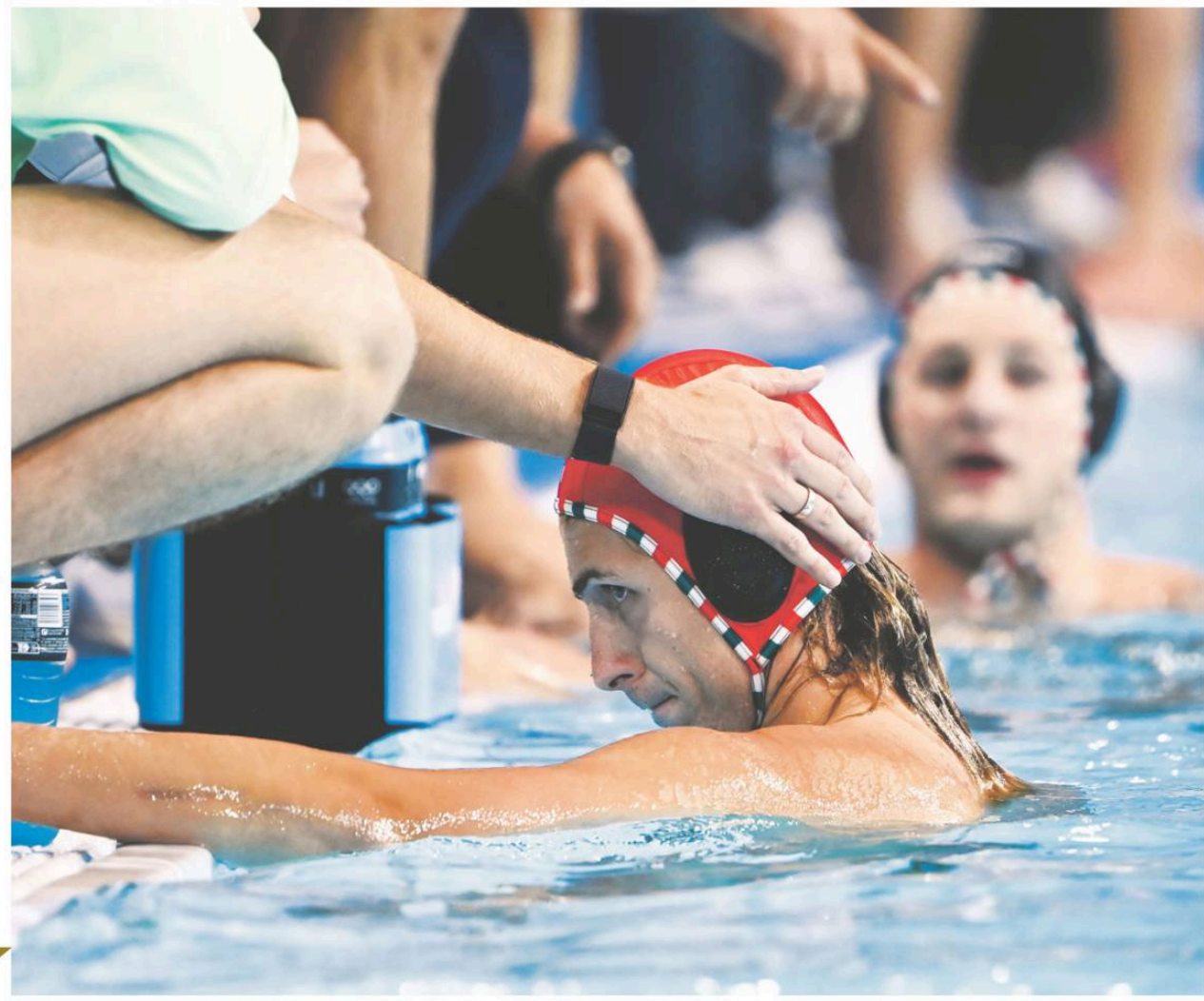

FOTÓ: MTI/KOVÁCS TAMÁS

Vogel Somának nem kimondottan volt sikeres olimpiája

Az érmes klubok Párizsban

Honvéd: 2 arany, 4 ezüst, 2 bronz
Vasas: 2 arany, 2 ezüst
UTE: 2 arany, 1 ezüst
BVSC: 2 arany
Balaton: 1 arany, 1 bronz
Dobó SE: 1 ezüst
Gödöllő: 1 ezüst
KSI: 1 ezüst
MTK: 1 ezüst
Szeged: 1 ezüst
Atomerőmű: 2 bronz
KKNA: 2 bronz
Győr: 1 bronz
Keszthely: 1 bronz
Tatabánya: 1 bronz

A dobogón sehol egy FTC-versenyző

NÉV	SPORTÁG	SZÁM	KLUB
Aranyérmesek			
Gulyás Michelle	Öttusa	Női egyéni	UTE
Márton Viviana	Tékvandó	Női váltósúly	UTE
Kós Hubert	Úszás	Férfi 200 m hát	UTE
Milák Kristóf	Úszás	Férfi 100 m pillangó	Honvéd
Rasovszky Kristóf	Úszás	Férfi 10 km nyílt vízi	Balaton ÚK
Andrásfi Tibor	Vívás	Férfi-párbajtőrcsapat	BVSC-Zugló
Koch Máté	Vívás	Férfi-párbajtőrcsapat	Vasas
Nagy Dávid	Vívás	Férfi-párbajtőrcsapat	Vasas
Siklósi Gergely	Vívás	Férfi-párbajtőrcsapat	Honvéd
Ezüstérmesek			
Milák Kristóf	Úszás	200 m pillangó	Honvéd
Halász Bence	Atlétika	Kalapácsvetés	Dobó SE
Csipes Tamara	Kajak-kenu	női K-1 500 m	Honvéd
Varga Ádám	Kajak-kenu	férfi K-1 1000 m	KSI
Nádas Bence	Kajak-kenu	férfi K-2 500 m	Szeged
Tótka Sándor	Kajak-kenu	férfi K-2 500 m	UTE
Csipes Tamara	Kajak-kenu	női K-2 500 m	Honvéd
Gazsó Alida Dóra	Kajak-kenu	női K-2 500 m	Honvéd
Szilágyi Áron	Vívás	Férfikardcsapat	Vasas
Rabb Krisztián	Vívás	Férfikardcsapat	Vasas
Szatmári András	Vívás	Férfikardcsapat	MTK
Gémesi Csanád	Vívás	Férfikardcsapat	Gödöllő
Bronzérmesek			
Betlehem Dávid	Nyílt vízi úszás	férfi 10 km	Balaton ÚK
Kopasz Bálint	Kajak-kenu	férfi K-1 1000 m	Győr
Muhari Eszter	Vívás	párbajtőr egyéni	Tatabánya
Major Veronika	Sportlövészet	sportpisztoly	Keszthely
Pupp Noémi	Kajak-kenu	női K-2 500 m	Atomerőmű
Fojt Sára	Kajak-kenu	női K2 500 m	KKNA
Pupp Noémi	Kajak-kenu	női K-4 500 m	Atomerőmű
Fojt Sára	Kajak-kenu	női K-4 500 m	KKNA
Csipes Tamara	Kajak-kenu	női K-4 500 m	Honvéd
Gazsó Alida Dóra	Kajak-kenu	női K-4 500 m	Honvéd

És ez a működés a többi szakosztályra is igaz. Mielőtt Kínába költöztek volna a Liu fivérek, az FTC-be igazoltak az MTK-ból. Kubatovék próbálták megszerezni korábban a háromszoros olimpiai bajnok Hosszú Katinkát, valamint Milák Kristófot is; őket ugyan nem tudták, de a klub igyekszik a legkiválóbbakat pénzzel magához édesgetni, ami leginkább még kézilabdában és vízilabdában érhető tetten. Persze a sok tízmilliárdos, közvetlenül vagy áttételesen közpénzből finanszírozott klub ezt gond nélkül nélkül megteheti... A sportember-felvásárlás azonban most, az olimpián egyáltalán nem hozott eredményt. Párizsban 178 magyar sportoló szerepelt, közülük a legtöbben az FTC-t képviselték. Huszonhárman. De érmet nem szereztek.

Az ötkarikás játékokon a legeredményesebb magyar egyesület a Honvéd lett (2 arany, 4 ezüst, 2 bronz), megelőzve a Vasast (2 arany, 2 ezüst), az Újpestet (2 arany, 1 ezüst), a BVSC-t, illetőleg azt a Balatont, amelyet a két hosszútávúszó képviselt. A Ferencvárosból 4 női és 6 férfi pólós jutott ki Franciaországba, s egészen más lett volna a helyzet, ha valamelyik együttes dobogós lesz, ám mint tudjuk, ez nem jött össze. A közpénzesőben dúskáló klubnál mindazonáltal semmi jele annak, hogy a történtek után értékelték volna a versenyzőik szereplését, netán elgondolkodtak volna a spóroláson, vagy azon, hogy a jövőben nagyobb hangsúlyt fektetnek a tehetséggondozásra, utánpótlás-nevelésre.

Ellenkezőleg: tovább költekeznek. Végtére is: megtehetik...

Fritz és Frances

LEÜTÉSEK

Hegyi Iván

Az a veszély fenyegetett, hogy Taylor Fritz gondosan ápolja a családi örökséget. Hajdanán szintén teniszező édesanyja, Kathy May ugyanis sosem jutott Grand Slam-torna elődöntőjébe, a maximum a legjobb nyolc volt 1977-ben és 1978-ban a Roland Garroson és 1978-ban a US Openen.

Fritz eddig 33 GS-versenyen lépett pályára, ám a negyeddöntő mindig leküzdhetetlen magasságot jelentett a számára. (Csak a US Openen négyszer.) Most végre ledőlt az Amerikai Nagy Fal. Ráadásul úgy, hogy Alexander Zverev ellen Fritznek kétszer is uralkodnia kellett az idegei fölött, hiszen az első és a negyedik szett a rövidítésben dőlt el.

Zverev nem keresett mentséget a 7:6, 3:6, 6:4, 7:6-os vereségre: „Nem tettem semmit, amivel kiérdemeltem volna a győzelmet" – kommentált szikáran.

De mit mondjon akkor Emma Navarro? Az amerikai lány úgy győzte le 6:2, 7:5-re Paula Badosát, hogy ellenfele az első játszmában csak a pályán volt, ám elfelejtett teniszezni, a másodikban pedig 5:1-es vezetése után még az első szett labilitását is alulmúlta: hat játékot vesztett sorozatban, miközben egyfolytában pityergett, a végén – miként az elején és a közepén is – maga volt a kétségbeesés.

Ezzel szemben Fritz az áttörés után kijelentette: „Más embernek érzem magam." A tengerentúli közönség meg boldog, mert 18 év szünet után biztosan lesz amerikai döntős, mivel Fritz Frances Tiafoe-val találkozik a legjobb négy között. A legutóbbi amerikai finalista 2006-ban Andy Roddick volt, és a házigazdák játékosai közül ő nyert mindeddig utoljára (2003-ban) az amerikai nyílt bajnokság férfi egyesében.

FOTÓ: AFP/FATIH AKTAS/ANADOLU

Taylor Fritz más embernek érzi magát, miután elődöntőbe jutott

Navarro döntője kétséges, mert az elődöntőben Arina Szabalenka vár a 23 éves amerikaira. A belarusz klasszis nem szokott könnyezni a pályán, jóllehet volna miért sírnia. Egykoron jégkorongozó édesapja 43, míg barátja, a szintén hokizó Konsztantyin Kolcov 42 éves korában halt meg. Utóbbi öngyilkos lett Miamiban.

Szívszorító állás: negyvenkettő-semmi.

E-dohányzó kamaszok

Egy ausztrál kutatás szerint azok a 12-13 évesek, akik depressziós tüneteket mutatnak, kétszer akkora eséllyel kezdenek e-cigarettázni, ugyanis rövid távon a nikotin csökkentheti a szorongást és a stresszt. 5000 diák 8,3 százaléka használta az e-cigarettát. USNEWS

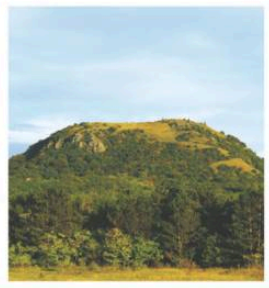

Földtani örökségi helyszín

A Nemzetközi Földtudományi Unió a világ 200 legjelentősebb földtani örökségi tája közé választotta a Balaton-felvidék vulkáni mezőjét, ami nem az egykori vulkáni felszínformákat, hanem azok gyakran gyökerükig lepusztult maradványait jeleníti meg. NÉPSZAVA

Tűzveszélyes autót hívnak vissza

Világszerte visszahívja az elektromos Cooper SE modelljét a Mini az akkumulátorok hibás szigetelése miatt, amely az autó kigyulladását okozhatja. Az érintett járművek az első generációs, 2018 novembere és 2024 januárja között Európában gyártott példányok. VILLANYAUTÓSOK

A legnagyobb vitorlás hajó

FOTÓ: TOWT/RONAN GLADU

A modern technikával felszerelt vitorlás hajónak nem gond a legmegfelelőbb útvonal kiválasztása

MEGÚJULÓ Megérkezett New Yorkba kedden a világ legnagyobb vitorlás teherhajója, az Anemos, amely augusztus 20-án indult próbaútjára a franciaországi Le Havre-ből, hogy átszelje az Atlanti-óceánt. A hajó 1000 tonna szállítmányt visz, a cél bebizonyítani, hogy létezik az eddigieknél zöldebb tengeri szállítási mód. Az Anemos a legnagyobb teherszállító vitorlás, amely valaha készült, 81 méter hosszú, 15 méter széles, és 63 méter magas. A tengeri szállítási ipar nagyon olajfüggő, a globális CO_2-kibocsátás 3 százalékáért felel.

A gyártó francia TOWT szerint azonban egy ilyen hajónak csak tizedakkora a szénkibocsátása, mint egy hagyományos motoros teherszállítónak, berakodott tonnánként tíz gramm. A műholdas kommunikációnak és útvonaltervezési technológiának köszönhetően a szél ma már kiszámítható, ami megbízható meghajtóforrássá teszi, mondta a TOWT vezérigazgatója a New Scientistnek.

A vitorlázat köteleit természetesen nem tengerészek, hanem egy automatizált rendszer igazgatja: érzékelők, indítószerkezetek és csigák segítségével. A hajó haladása azonban lassú, mindössze 8 kilométer per óra, és bizonyos helyzetekben szükség van a dízelmotorjára is. A TOWT összesen nyolc vitorláshajó építését tervezi, amelyek összesen 200 000 tonnát szállítanak majd. V. P.

Egy vitorlás hajónak csak tizedakkora a szénkibocsátása szállított tonnánként, mint egy dízelmotorosnak.

Oda a Titanic korlátja

ELMÚLÁS A 112 évvel ezelőtt elsüllyedt óceánjáró roncsáért felelős üzleti vállalkozás legutóbbi expedícióján a lassú megsemmisülés jeleit tapasztalta. A sorsát független bizottságra kellene bízni.

R. HAHN VERONIKA
LONDON

Látványos felvételekkel – úgy kétmillió készült belőlük –, de lesújtó híreket hoztak a legutóbbi állapotfelmérő útjukról visszatérve az RMS Titanic, az 1912-ben első útján elsüllyedt luxushajó roncsai feletti jogokkal rendelkező vállalkozás robotjai. Tizenkét év óta először tértek vissza az Atlanti-óceán északi részén 3800 méter mélyen fekvő maradványokhoz, ami annak idején a jéghegynek ütközés következtében két darabra tört. A húsznapos expedíció során az eddigi legtökéletesebb nagy felbontású fotók segítségével minden korábbi kísérletnél alaposabban sikerült feltérképezni a helyszínt, a roncsot és az azt körülvevő törmelékeket, és ennek köszönhetően az eddiginél mélyebb tudást szerezni később esedékes mentő munkákhoz.

Minden, ami a Titanickal történik, világszerte lebilincseli az embereket, különösen a hajóroncs megtekintésére alászállt Titan tengeralattjáró múlt évi tragédiája után. A jelenlegi legizgalmasabb hír, hogy amint a kiadott közlemény jelzi, leomlott és az óceánba süllyedt a hajó orrának 4,6 méter hosszú korlátja. Leonardo di Caprio és Kate Winslet nélkül mindez technikai részletnek tűnne, ám ki nem tudja felidézni azt a varázslatos jelenetet James Cameron 1997-es filmjéből, melyben ezen a ponton csattan el az első csók Jack és Rose között, és a fiatalember torkaszakadtából kiabálja: „A világ királya vagyok!”. A szakértőket nem lepte meg a csak 1987-ben felfedezett roncs állagromlása, amire a legutóbbi, 2010-ben elvégzett kutatóút óta is folytatódott.

Érte azonban kellemes meglepetés is a felvételeket nagyító alá helyező kutatókat. A tenger fenekén megtalálták a római istennő, Diana 60 cm magas bronzszobrocskáját, amely eredetileg a hajó első osztályának társalgóját díszítette, ám a hajó törzsének kettéváltakor tanúvallomások szerint lezuhant a mélybe. James Penca, a Witness Titanic című podcast műsorvezetője monumentális jelentőségűnek nevezte ennek előkerülését. A BBC-nek nyilatkozva Tomasina Ray, az RMS Titanic nevében elmondta, hogy a színes, éles felvételek egyértelműen bizonyítják a luxushajó lassú, folyamatos széthullását. Több mint száz évet az óceán mélyén töltve a roncs teljes fémszerkezete mikrobák áldozatává vált.

Ez volt a vállalkozás kilencedik expedíciója az elsüllyedt Titanichoz. Júliusban és augusztusban két távvezérelt drón készítette el a fotókat és videófelvételeket. Korábban több ezer tárgyat hoztak felszínre, melyekből a világ minden táján rendeztek tárlatokat, Birmingham Kiállítási Központjában augusztus 25-én zárt be a legutóbbi. A terv további feltárások szervezése és objektumok, köztük a Diana-szobrocska kimentése.

A romlás folyamata cselekvésre sürgeti az amerikai céget: ha ébren akarja tartani és dokumentálni készül az elsüllyedhetetlennek vélt tengerjáró hajó építőinek, utasainak és személyzetének az emlékét, fel kell gyorsítania, amíg nem késő, az objektumok kimentését. Ugyanakkor tiszteletben kell tartani a hajó és a vele együtt elsüllyedt 1500 személy méltóságát. Egyes Titanic-szakértőknek az a véleménye, hogy ezt nem lehet egy alapvetően kereskedelmi érdekeket követő vállalkozásra bízni, hanem létre kellene hozni egy az egész történelmi emlékhely megőrzését szolgáló független bizottságot.

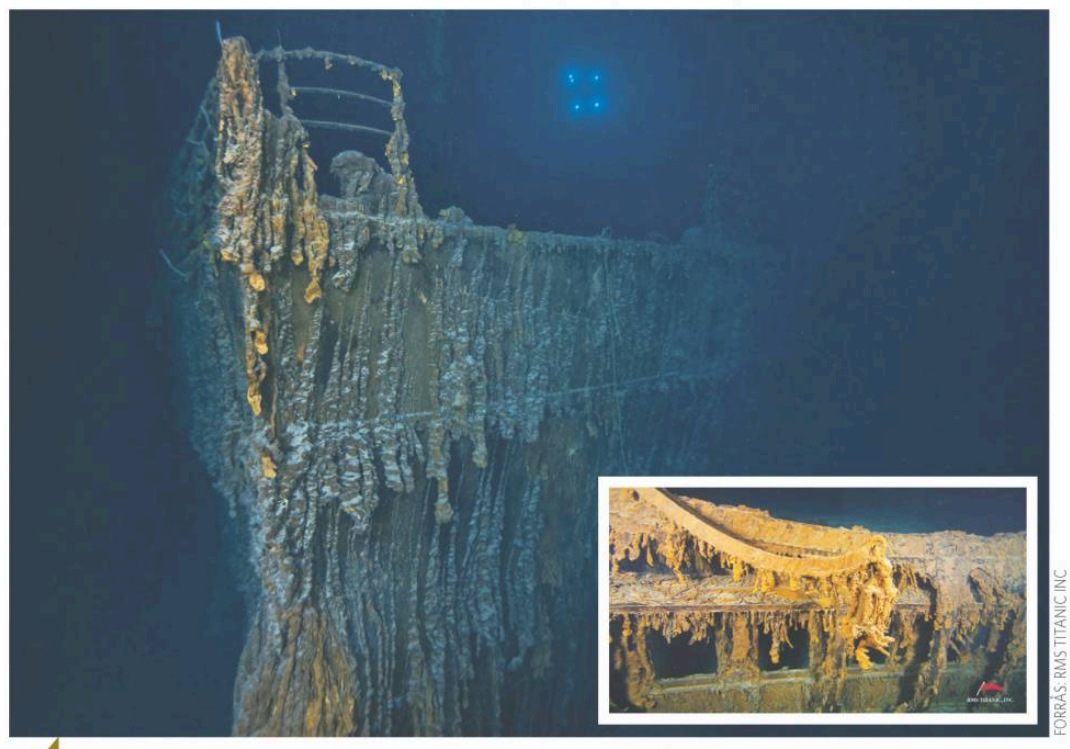

FORRÁS: RMS TITANIC INC

A Cameron Titanic-filmjében halhatatlanná tett korlát megsemmisült a mélyben

Meglepetésre előkerült a híres Diana-szobor a maradványok között

Abszolút rekord a PET-kupán

SZEMÉTSZIGET Ahogy az V. Bodrogi – XII. Tiszai PET Kupa egyik csapatának kapitánya fogalmazott: nekik ez a 9 nap volt a családi nyaralásuk, és sehol sem lettek volna szívesebben. Az eddigi legszennyezettebb útvonalon zajló verseny rekorderedményt hozott: 17,5 tonna hulladéktól sikerült mentesítenie a két folyó árterét a részt vevő közel 350 PET-kalóznak. A Bodrog a Tisza egyik mellékfolyója, 52 kilométeren halad Magyarország területén. A PET-kalózok a Sárospatak–Tokaj közötti területen több alkalommal jártak már, de a szennyezettség mértéke – és a folyamatos utánpótlás érkezése – szinte lehetetlen küldetéssé teszi a teljes megtisztítását. A bodrogi szakaszon ugyanannyi hulladékot gyűjtöttek össze a csapatok, mint 2023-ban (több mint 11 tonnát), viszont a tiszai szakasz (a Tokaj és Tiszalök közötti ártér) is hatalmas PET-bányákat rejtett. A tiszalöki eredményhirdetésen 17,5 tonnás eredménynek örülhettek a résztvevők, ami abszolút rekord a versenyek történetében. NÉPSZAVA

FORRÁS: PET KUPA

17,5 tonna műanyaghulladékot gyűjtöttek a PET-kalózok

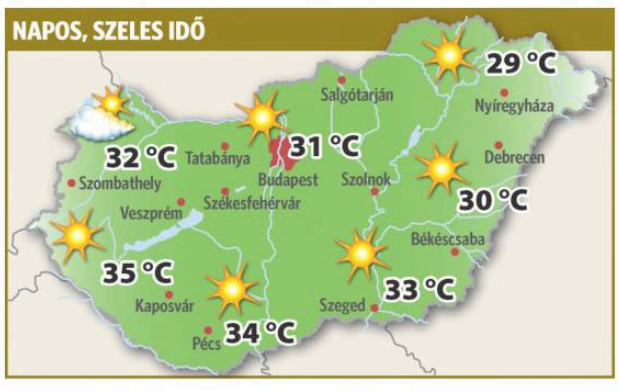

Boldog névnapot, Viktor, Lőrinc!

A Viktor a latin Victorból ered, jelentése: győző. A Lőrinc jelentése: Laurentum vidékéről származó férfi.

KENÓ — Szeptember 4.

2	7	10	13	15	16	27	29	36	41
46	48	55	57	62	67	68	69	71	78

NÉPSZAVA
Szocialdemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban
Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu
Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA
Kiadja a XXI. Század Média Kft. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a kft. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.
Partnereink: IMEDIA OBSERVER

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. szeptember 6., péntek | 152. évfolyam, 208. szám | Ára: 560 forint

4 OLDALAS
MELLÉKLET A MAI LAPSZÁMUNKBAN

AJÁNLÓ

Jobbra húzó másodrendűség

A szélsőjobboldali AfD sikere a türingiai és szászországi választáson is igazolja, hogy a keletnémetek másodrendű polgároknak érzik magukat. **2. oldal**

Széttartó álláspontok a völgyhídról

A kivitelező szerint minden rendben van a közel négymilliárd forint közpénzből épített sátoraljaújhelyi Nemzeti összetartozás hídjával, egy műszaki ellenőr problémákat lát, a projekt műszaki ellenőre pedig elismerte: vannak hibák, de javítják. **4. oldal**

Nyugati beköltözőket vár Putyin

Tartózkodási engedélyt kérhetnek azok a külföldiek Oroszországban, akik azért költöznének oda, mert elutasítják a hazájukban rájuk erőltetett „destruktív neoliberális ideológiai nézeteket”. **7. oldal**

Lenullázott titoktartás

BICSKE Kötbért kér az egykori pedofil igazgató több áldozata, mert a belügy egy szerződés ellenére beszélt kártérítésükről. Az állam nem fizet.

FRANK ZSÓFIA

Bár titoktartást vállalt évekkel ezelőtt a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság (SZGYF) a bicskei gyermekotthon egykori pedofil igazgatója áldozatainak adott kártérítés ügyéről, a szervezet felettes szerve, a Belügyminisztérium tavasszal – a kegyelmi botrány kirobbanása nyomán – mégis adatokat közölt erről. A Népszava megtudta, hogy több áldozat az évekkel ezelőtti titoktartási megállapodás alapján szerződésszegésnek tartja a minisztériumi nyilatkozatot, emiatt ők kötbérigényt jelentettek be. Ezt viszont értesüléseink szerint a kormányzat elutasítja. „A kötbérfizetési igényre vonatkozó megkereséseiben foglaltaknak a Főigazgatóság nem kíván eleget tenni” – úgy tudjuk, az érintett áldozatoknak írt hivatalos válaszában így tért ki az SZGYF a kötbérigény elől. Lapunk megkereste az SZGYF-et, de folyamatban lévő jogi eljárásra hivatkozva nem kívántak válaszolni.

Az ügy megértéséhez érdemes felidézni az előzményeket. Novák Katalin, volt köztársasági elnök kegyelmet adott K. Endrének, a bicskei gyermekotthon egykori igazgatóhelyettesének, aki segített eltussolni, hogy Vásárhelyi János igazgató 2004 és 2016 között szexuálisan molesztálta az otthonban élő gyermekeket. A botrány – amibe Novák Katalin belebukott – felszínre hozta az ügy korábbi több, addig nem ismert részletét. Áprilisban a Blikk írt arról, hogy az áldozatoknak korábban kártérítést fizettek. A Belügyminisztérium a lap megkeresésére hozta nyilvánosságra, hogy „a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság kilenc fővel kötött peren kívüli egyezségi megállapodást, akiknek mindösszesen 154 millió forintot fizetett ki”. Csakhogy ezekre a szerződésekre titoktartás vonatkozott.

FOLYTATÁS A 3. OLDALON

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A bicskei gyermekotthonban évekig molesztálták a gyerekeket

Ezer sebből vérző iskolabezárások

OKTATÁS Számos jogszabályi előírást figyelmen kívül hagyhatott a fővárosi és a csongrádi kormányhivatal, amikor arról döntöttek, hogy „tetemes tartozások” miatt, tanévkezdés előtt egy-két munkanappal visszavonják az Iványi Gábor lelkész által vezetett Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség (MET) budapesti és szegedi iskoláinak működési engedélyét. Már az is visszás, hogy a kormányhivatalok jelöltek ki iskolát a bezárt intézmények SNI-s gyerekeinek átvételére. A köznevelési törvény szerint ugyanis az SNI-s tanulók megfelelő ellátását biztosító iskolát a szülők választhatják ki az illetékes szakértői bizottság véleménye alapján, a szülő és a gyermek igényeinek és lehetőségeinek figyelembevételével.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

A sajátos nevelési igényű, azaz SNI-s gyerekeknek mindig nehéz megfelelő iskolát találni, tanévkezdés előtt pár nappal szinte lehetetlen

Kérdéseket vet fel az iskolák azonnali bezárása is; lett volna kíméletesebb megoldás. Ha például állami, tankerületi fenntartásba adják azokat, legalább az iskolai közösségek együtt maradhattak volna, és nem állították volna lehetetlen helyzet elé a szülőket, gyerekeket, pedagógusokat. Ez olyannyira működő megoldás lett volna, hogy – mint tegnap kiderült – épp ezt alkalmazták egy másik MET-es iskolánál. Állami fenntartásban működik tovább a MET abaújkéri Wesley-iskolája, miután a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő egyoldalúan felmondta velük az ingatlanhasználati szerződést.

ÍRÁSAINK AZ 5. OLDALON

Matolcsy ismét keményen bírált

ROSSZ IRÁNY Kritikák özönét zúdította a magyar gazdaságpolitikára Matolcsy György a 62. Közgazdász Vándorgyűlés megnyitóbeszédében. A jegybankelnök szerint teljes gazdasági fordultra lenne szükség ahhoz, hogy az uniós felzárkózás ismét visszatérjen, miután most leszakadunk. Erősen bírálta az államháztartás hiányának és az inflációnak az elengedését. Az MNB elnöke egy Orbán Viktortól vett – erősen áthallásos – idézettel is fűszerezte előadását, mely szerint „ha döglött lóra ülsz és ezt észreveszed, akkor azonnal szállj le.”

BŐVEBBEN A 6. OLDALON

Putyin tárgyalna Kijevvel, feltételeket is szabott

HÁBORÚ A hírek szerint fele részben lecserélődhet az ukrán kormány, de tegnap a Verhovna Rada csak nyolc új miniszter kinevezését hagyta jóvá. A távozók közül, Dmitro Kuleba eddigi külügyminiszter helyére Andrij Szibihát nevezték ki, aki márciusig elnöki tanácsadó volt Andrij Jermak, az elnök nagy hatalmú kabinetvezetője mellett.

Putyin orosz elnök egy vlagyivosztoki fórumon azt állította tegnap, hiábavaló volt Ukrajna törekvése, hogy kurszki betörésével orosz erőket vonjon el a donyecki frontról. Egyben kijelentette, kész a Kijevvel való tárgyalásokra. Közben a donyecki ukrán kormányzó közölte, hogy a front közeledése miatt nem tudják a pokrovszki vasútállomásról folytatni a város evakuálását.

Karl Nehammer osztrák kancellár felajánlotta: Bécs helyet ad a tárgyalásoknak.

CIKKEINK A 8. OLDALON

Paralimpiai éremeső Párizsban

SIKEREK A 2009-ben stroke-ot kapott és a bal oldalán lebénult, de azóta sokat javult Ekler Luca aranyérmet szerzett a párizsi paralimpia távolugró számában, míg az úszó Konkoly Zsófia az S9-es sérültségi kategóriában 200 méter vegyesen aranyozott. A 22 éves pécsi versenyző egy hete 400 gyorson is nyert Párizsban. Az enyhe értelmi fogyatékossággal született Pálos Péter asztaliteniszben, Pap Bianka – akinek egy síbaleset miatt nem fejlődött ki rendesen a bal sípcsontja – 400 méter gyorsúszásban bronzérmes lett.

RÉSZLETEK A 14. OLDALON

FOTÓ: MTI/KOSZTICSÁK SZILÁRD

Ekler Luca megvédte címét női távolugrásban

FOTÓ: MOB/SZALMÁS PÉTER

Konkoly Zsófia pályafutása hatodik paralimpiai érmét gyűjtötte be

Németország egység nélkül

FALAK A türingiai és szászországi választás azt igazolja: a keletnémetek másodrendű polgároknak érzik magukat. Frusztrációjukat számos ok magyarázza, például a fiatalok elvándorlása, a keletnémetek alacsony száma a közhivatalokban és a migráció.

RÓNAY TAMÁS

A türingiai és a szászországi választás drámai eredménye, a szélsőjobboldali Alternatíva Németországért (AfD) győzelme az egyik, és második helye a másik tartományban nem egyszerű politikai kérdés. Nem csak a kormány válságára mutat rá. A voksolás fő üzenete elsősorban az, hogy a keletnémetek egy jelentős része továbbra is másodrendű állampolgárnak érzi magát. Így a kialakult helyzet, tehát a szélsőjobb, illetve a baloldali populista Sahra Wagenknecht (hivatalosan januárban létrejött) pártja megerősödésének elemzése nem csak a politológusok, legalább annyira a szociológusok feladata is lesz.

A volt NDK területén élők kétszer akkora valószínűséggel érzik magukat elhagyatottnak vagy kirekesztettnek, mint a nyugatiak (19 százalék szemben 8 százalékkal).

A voksolás eredménye mintha azt igazolná, hogy negyedszázaddal a német újraegyesítés után ma is két Németország létezik. Sokan azok közül, akik életük nagyobbik részét a kommunizmusban élték le csalódtak a demokráciában, úgy vélik, hogy a német szövetségi kormány rosszul bánik velük. Ugyan a két országrész közötti különbségek gazdasági szempontból jelentősen csökkentek 1990 októbere óta, sok tekintetben a különbségek továbbra is fennállnak. Az egy főre jutó gazdasági teljesítmény, a jövedelem vagy a termelékenység a keletnémet tartományokban még mindig alacsonyabb, mint nyugaton. A gondolkodásbeli különbségek is megmaradtak. Ennek részben szintén gazdasági okai vannak. A Német Demokratikus Köztársaság (NDK) tervgazdaságáról a nyugati szociális piacgazdaságra való radikális áttérés igazi traumát jelentett a keletnémetek számára. Az összes állami tulajdonú vállalatot mindössze négy év alatt privatizálták, a munkahelyek 70 százaléka megszűnt. Teljes régiók gazdasága szakadt le. Sok keletnémet felélte megtakarításait, és segélyből élt. Ez pedig a megalázottság érzetét keltette bennük.

FOTÓ: AFP/FLORIAN GAERTNER

A vasárnapi választás újabb bizonyítéka annak, hogy a keleti országrészt máig nem sikerült maradéktalanul integrálni

2005-ben a volt NDK területén a munkanélküliség aránya megközelítette a 19 százalékot. Bár 2023-ban már 7,2 százalékra esett vissza, ez még mindig meghaladja a nyugatnémet átlagot (5,3 százalék). A fizetésekben is vannak különbségek. A Bertelsmann Alapítvány tanulmánya szerint keleten átlagosan csaknem 16 százalékkal keresnek kevesebbet a bérből és fizetésből élők, mint nyugaton. A nyugdíjak csak tavaly júliusban érték el a nyugati szintet.

A vasárnapi választás újabb bizonyítéka annak, hogy az NSZK hatalmas anyagi erőfeszítései ellenére máig nem sikerült maradéktalanul integrálni a keleti országrészt. A gazdasági adatok azonban önmagukban nem magyarázzák a populisták megerősödését. A keletnémetekben hiányérzet alakult ki amiatt is, hogy alulreprezentáltak a szövetségi hatalmi szférákban, jóllehet, korábban két keletnémet politikus, Angela Merkel volt kancellár és Joachim Gauck exelnök is a hatalom csúcsára jutott. Egy nemrég készült felmérés szerint a kormányzati vezetőknek csak 14,3 százaléka született Kelet-Németországban. A szociáldemokrata Olaf Scholz kormányának 35 államtitkára közül mindössze kettő származik az egykori NDK-ból, miközben a keletnémet részen él a lakosság 20 százaléka. Keletnémeteket elvétve találhatunk a tőzsde (DAX) vállalatainak igazgatótanácsaiban, az egyetemi kuratóriumokban, a bíróságoknál és a médiában is. A voksoláson leszerepelt Balpárt ezért előzőleg „keleti kvóta” bevezetését követelte.

A politikai rendszerhez, a társadalomhoz és a demokráciához való hozzáállás is egyenlőtlenségeket mutat. A volt NDK területén élők kétszer akkora valószínűséggel érzik magukat elhagyatottnak vagy kirekesztettnek, mint a nyugatiak (19 százalék szemben 8 százalékkal) – derül ki a Deutschland Monitor éves szociológiai tanulmányából. A keletiek körében jóval markánsabb az a benyomás, hogy a politikusok nem törődnek velük, vagy nem tesznek eleget értük.

Marion Reiser, a jénai Friedrich Schiller Egyetem politológusa szerint komolyan kell venni ezeket az érzéseket, mert mindez a demokráciába vetett bizalom erjedéséhez is vezet. Bár majdnem minden válaszadó (97 százalék) azt mondta, támogatja a demokráciát, de amikor a mindennapokban való megjelenéséről beszélünk, ismét különbségek merülnek fel. Míg nyugaton 40 százalék mondta azt, hogy elégedetlen a demokratikus rendszer működésével, addig a keletnémetek körében ez az arány 56 százalék.

A türingiai és szászországi voksolás eredménye mintha azt igazolná, hogy negyedszázaddal a német újraegyesítés után ma is két Németország létezik.

A lemaradás érzése főleg azokban a régiókban tapasztalható, amelyeket a népesség elöregedése, a kivándorlás vagy a közszolgáltatások, például az egészségügy vagy a digitalizáció hiánya sújt. 1991 és 2021 között négymillió keletnémet vándorolt át Nyugat-Németországba, főként 18 és 29 év közöttiek. Ez különösen súlyos lelki megrázkódtatást jelent a keletnémet szülők, nagyszülők számára. A fiatalok nagy része nem is akar visszatérni a szülői házba.

A két országrész közötti különbségek okai közé sorolják a bevándorlókkal szembeni negatív attitűdök kialakulását, bár ez is inkább az előbb említettek következménye. Némi paradoxon, hogy a migráns háttérrel rendelkezők aránya Berlin kivételével minden keleti tartományban egy számjegyű volt, jóval a 24 százalék feletti országos átlag alatt. Keleten azonban elterjedtebbek az idegengyűlölő attitűdök, a volt NDK területén jóval több a bevándorlókkal szembeni erőszakos bűncselekmény, mint a nyugati országrészben. Nem csak arról van szó, hogy a keletnémetek jobban tartanak az idegenektől, nincs ínyükre az sem, hogy komoly állami támogatásokban részesülnek. Ez is az oka annak, hogy mind Türingiában, mind Szászországban majdnem minden harmadik választó a nyíltan bevándorlásellenes AfD mellé tette az ikszet.

A szélsőségesek megerősödésében szerepet játszott az Ukrajna elleni orosz agresszió is. A keletnémetek, különösen az 50 év felettiek, mindig is megengedőbbek voltak Oroszországgal kapcsolatban. Egy tavaly februári felmérés szerint a keletnémetek 44 százaléka enyhítené vagy teljesen eltörölné az Oroszország elleni szankciókat. Ennek oka az is, hogy a büntetőintézkedések negatív gazdasági következményei érzékenyebben érintették a keletnémeteket. Tízből négy keletnémet pedig nem is tartja diktátornak Vlagyimir Putyint. Az ukrajnai menekültek helyzete is növelte a keletnémetek kisebbségi érzéseit. Sokukat felháborította, hogy az ukrán menekültek a munkanélküli németekhez hasonlóan állampolgári segélyt, gyermeknevelési támogatást és lakhatási támogatást kapnak.

Az államtól való elidegenedés gyökerei az NDK állami szerveivel kapcsolatos tapasztalatokban gyökereznek. Ám ami különösen aggasztó: sok fiatal is bedől a szirénhangoknak.

Az emberek dühére épít az AfD

VÉLEMÉNYEK Számos értékelés látott napvilágot arról, mi okozta az AfD megerősödését. A jénai Demokrácia és Civil társadalom Intézetének (IDZ) vezetője, Axel Salheiser a Süddeutsche Zeitungban elmondta, azért voksolhatott sok fiatal az AfD-re, mert nincs tapasztalatuk a diktatúrákkal kapcsolatban, hajlamosabbak a szélsőséges véleményekre, és nem bíznak a hagyományos pártokban. Sokat használják a közösségimédia-felületeket is, például a TikTokot, ahol az AfD erőteljesen jelen van. Emellett a kutatások azt mutatják, hogy a fiatalok nem tekintik az AfD-t szélsőjobboldali pártnak. Türingiában a pártra voksolt a fiatalok 36 százaléka, Szászországban ez az arány 30 százalékos volt.

Steffen Mau szociológus, a berlini Humboldt Egyetem professzora úgy vélte, Kelet-Németországban évek óta növekszik az elégedetlenség. Az AfD pedig hangot adott ennek a frusztrációnak. Felfedezhetőek olyan tekintélyelvű hagyományok is, amelyek az NDK-érához kapcsolódnak. A keletnémet régióban a nyugatival szemben gyenge a civil társadalom, a szakszervezetek és az egyházak kevésbé vannak jelen a társadalomban. A nyugati pártok, mint a CDU, az SPD és az FDP strukturálisan gyengék keleten. Kelet-Németországban még mindig törékeny a politikai kultúra.

Az AfD „politikai útonállóként” működik. Vár, és amikor egy ellentmondásos téma felmerül, a többi féllel szemben határozza meg magát, és az emberek dühére, elégedetlenségére épít. De vannak erős külső tényezők, az ukrajnai háború, az inflációval kapcsolatos gazdasági bizonytalanságok, amelyek a kezére játszanak. A hagyományos pártoknak közelebb kell kerülniük a keletnémetekhez, véli. Többet kell beszélniük a helyiekkel. Ugyanakkor naivitás azt hinni, hogy az AfD felemelkedését egyszerűen vissza lehet fordítani, teszi hozzá.

Wolfgang Schroeder, a kasseli Egyetem politológusa úgy véli, az AfD sokáig a protestszavazatokat gyűjtötte be, ez azonban mára megváltozott. A párt sikerének fő oka, sokan már úgy érzik, hogy a többi párt nem képviseli őket. Az emberek már nem azért szavaznak az AfD-re, mert rossznak tartják a kormányt, hanem azért, mert erősen azonosulnak a párttal. Az AfD „zsaroló párt”, ami azt jelenti, olyan erősen képes mozgósítani és megfogalmazni a lakosság haragját, hogy politikai üzenet születik belőle.

Björn Höcke pártja, az AfD mindig másokkal szemben határozza meg magát

Dr. Wilhelm Heitmeyer, a Bielefeldi Egyetem szociológusa szintén úgy látja, az az állítás, amely szerint az AfD-re az emberek csak tiltakozásképpen voksolnak, „politikai önámítás”. Matthias Jung, a Választási Kutatócsoport munkatársa szerint sok keletnémet másodrendű állampolgárnak érzi magát. Az AfD politikai tőkét tud kovácsolni ebből a hatalmon lévőkkel szembeni elégedetlenségből.

Wilhelm Heitmeyer szociológus szerint az AfD a tehetetlenség érzését úgy használja, hogy érzelmekkel kezeli a problémákat. Legyen szó a pandémiáról, az ukrajnai háborúról vagy másról, a kialakuló bizonytalanságot az AfD a német identitás kihangsúlyozásával ellensúlyozza. Karl-Rudolf Korte professzor, politológus nem hiszi azt, hogy Olaf Scholz koalíciója megértette volna, mit üzentek a türingiai és szászországi választók.

RÓNAY TAMÁS

„Ezt a titoktartást megszegték”

ELJÁRÁS A belügy hozta nyilvánosságra a bicskei gyerekotthon áldozatai kártérítésének tényét és az összeget, de a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság vonakodik kötbért fizetni.

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

A belügyi tárca áprilisban lapunknak küldött válaszában úgy fogalmazott az adatok nyilvánosságra hozataláról: „Az egyezségi megállapodás és az ahhoz kapcsolódó nyilatkozatok nem sérültek azzal, hogy a Belügyminisztérium újságírói kérdésre a mindösszesen kifizetett kártérítésről tájékoztatást adott.”

Megtudtuk, hogy a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság (SZGYF) a kártérítés feltételéül szabta, hogy az áldozatok és a fenntartó sem beszélhetnek a kifizetésekről. Ez a titoktartásra vonatkozó mondat valamennyi károsult gyermek szerződésébe is belekerült. Egyébként a Blikk cikkében az is szerepel, hogy az egyik áldozat, Pop Mert is megegyezett az állammal, és peren kívül több tízmilliós összeget kapott, továbbá az: „Néhányan kevesebb pénzt kaptak, valószínűleg az elszenvedett kínok befolyásolták az összeg mértékét.” A pénzt különböző időpontokban fizették ki, ám mindannyian elfogadták az egyezséget. Az, hogy a Blikk információi honnan származnak, szintén nem tudni, a cikk végén szerepel, Pop Mert nem kívánt nyilatkozni. Azt pedig lapunknak is megerősítette, hogy ő nem nyilatkozott semmilyen módon ebben az ügyben.

Az SZGYF az áldozatoknak küldött válaszában így fogalmaz: „A károsultak és a Főigazgatóság között megkötött kártérítés fizetésére vonatkozó egyezségi megállapodások titoktartásra vonatkozó előírását a Főigazgatóság semmilyen módon nem sértette meg, az egyes megállapodások részleteit érintő és ezáltal a károsultak személyével közvetlen kapcsolatba hozható adatokat, információkat harmadik személyek, különösen a sajtó részére nem hozta nyilvánosságra.”

Lapunk felkeresett egy kártérítési ügyekben jártas ügyvédet, aki kérte, a nevét ne írjuk le. Véleménye szerint az nem kérdés, hogy a titoktartási kötelezettséget a hatóság megszegte, hiszen a titoktartás alapján még a megállapodás tényét sem lehetett volna nyilvánosságra hozni, nemhogy a konkrétan kifizetett kártérítést. Ráadásul az egyik károsultnak a neve és a részére megfizetett kártérítés nagyságrendje is nyilvánosságra került (igaz, azt nem tudni, kitől tudta meg a Blikk), mely a titoktartási kötelezettség megszegésén túl személyhez fűződő jogainak megsértését is felvetheti.

Évekig tartott, mire leállították, majd elítélték a bicskei otthon pedofil igazgatóját. Utána az áldozatoknak hosszan kellett harcolniuk a kártérítésért. Végül titoktartást erőltettek rájuk, amit ők betartottak, de a kormány lazán értelmezett

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

„Nekem és szerintem a többieknek is rohadt nehéz volt csendben maradni, amikor a Belügyminisztérium nyilvánosságra hozta a kártérítés teljes összegét. Mi akkor sem védhettük meg magunkat, mert féltünk, ha bármit elárulunk, akkor jelentős összegű kötbért kellene fizetnünk” – mondta az egyik áldozat.

Az SZGYF a kártérítés teljes összegének nyilvánosságra hozását (tehát nem a szerződés tényét és a személyek számának kiadását, kizárólag az összegét) az Alaptörvény 39. cikkének (2) bekezdése alapján magyarázza, melynek lényege, hogy „a közpénzekre és a nemzeti vagyonra vonatkozó adatok közérdekű adatok”. Ezen túl az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló törvény azon passzusára is hivatkoznak, ami rögzíti, mi minősül közadatnak. Ez egyébként tartalmazza az állami feladatot ellátó szervek megkötött szerződéseit is. E jogi okfejtés ugyanakkor az ügyvéd szerint azért sántít, mert akkor annak idején a kártérítési szerződés megkötésekor erre miért nem volt figyelemmel az SZGYF, és miért ragaszkodott ennek ellenére is a titoktartási kötelezettség rögzítéséhez.

Az SZGYF törvényi hivatkozásai arra vonatkoznak, hogy a Belügyminisztérium lényegében a károsultak számára, közpénzből kifizetett összeget hozta nyilvánosságra. Ugyanakkor a szerződés ténye, a szerződő felek száma már egy másik kérdés, hiszen a titoktartás arra is vonatkozott, amit viszont ez alapján egyértelműen megszegett valaki. A kártérítési összeget a Belügyminisztérium hozta nyilvánosságra, mely információt nyilvánvalóan a felügyelete és ellenőrzése alatt álló SZGYF-től kapta (életszerűtlen, hogy ezeket az információkat a Belügyminisztérium a károsult gyermekektől kapta, hiszen ezeket a részleteket ők sem ismerték, ráadásul nem is nekik állt ez érdekükben).

A Népszava a Belügyminisztériumot és az SZGYF-et is megkérdezte arról, hogy a belügyi tárca információi honnan származnak, hiszen a titoktartás értelmében ők sem tudhattak volna a szerződésről. Az SZGYF-től azt is megkérdeztük, hogy milyen jogszabályi alapja van annak, hogy a Belügyminisztérium nyilvánosságra hozta a szerződés tényét és a szerződő személyek számát, valamint a teljes kártérítési összeget, illetve kíván-e valamit tenni az áldozatokat ért jogsérelem kompenzálása érdekében. A belügytől és az SZGYF-től három perc különbséggel is ugyanaz a válasz érkezett, miszerint feltett kérdéseink „folyamatban lévő jogi eljárásra vonatkoznak, melynek lezárásáig nyilatkozni nem kívánunk”.

A belügytől és az SZGYF-től három perc különbséggel érkezett ugyanaz a válasz: a folyamatban lévő jogi eljárásról nem beszélhetnek.

Mint ahogy az egyik áldozat elmondta lapunknak, még mindig tartanak attól, hogy „őket veszik elő” a titoktartás megszegéséért, ezért kérte, az ő nevét se írjuk le.

– Rákényszerítettek minket egy titoktartásra, ami több szempontból is előnytelen volt a számunkra. Még egymásról sem tudjuk, ki mekkora kártérítést kapott. Viszont ha ez annak idején nyilvánosságot kapott volna, vagy egymás közt beszélhettünk volna erről, akkor talán nem lett volna ennyire egyenlőtlen az elosztás. Bár hogy nem egyforma összegeket kaptunk, számunkra is csak a Blikk cikkéből derült ki áprilisban. Nekem és szerintem a többieknek is rohadt nehéz volt csendben maradni, amikor a Belügyminisztérium nyilvánosságra hozta a kártérítés teljes összegét. Mi akkor sem védhettük meg magunkat, mert féltünk, ha bármit elárulunk, akkor jelentős összegű kötbért kellene fizetnünk. Ennyi pénze egyikünknek sincs – mondta az egyik áldozat, majd hozzátette: – Ezt a titoktartást megszegték, ez nem is kérdés. Közben mi évek alatt sem egymással, sem a hozzánk közel állókkal egy szót sem beszélhettünk erről, ennek a terhét is cipelnünk kell.

A lapunk által megkérdezett ügyvéd ráadásul azt is elmondta, hogy a károsultak akár a perig is elvihetik ezt az ügyet, ahol bizonyítaniuk kell, hogy a kormányzat megszegte a titoktartást. Viszont az kérdéses, hogy ez mennyire áll a hatóság érdekében. – Egy ilyen per nyilván nagy médianyilvánosságot kapna, az okozott károkat és a társadalmi felháborodást is számba véve megint mindenki a bicskei molesztálásról és a kegyelmi ügyről beszélne. FRANK ZSÓFIA

Karácsony karcsúsít, Magyar és Vitézy odaszólt neki

FŐVÁROS Nyílt pályázatot ír ki Karácsony Gergely főpolgármester a Fővárosi Önkormányzat gazdasági társaságainak igazgatósági és felügyelőbizottsági tagjaira, a cégvezetőkre és az ötödik kerületi parkolás-ellenőrzési munkacsoport fővárosi tagjaira – tudatta közleményében az önkormányzat. Eredetileg a hvg.hu írt arról, hogy teljesen átalakítja az új ciklusra a főpolgármester az önkormányzati cégek vezető- és ellenőrző testületeit. Októbertől jelentősen csökkentik az igazgatósági és felügyelőbizottsági helyek számát, lesz női kvóta, és ami a legfontosabb: pályázni kell, és alapkövetelmény lesz a szakirányú végzettség, a szakmai tapasztalat.

Magyar Péter: „Ha jól értem, eddig elég volt a párttagkönyv a szakmaiság helyett”

Eddig a közgyűlési erőviszonyok alapján osztották el a céges pozíciókat. Vagyis amelyik pártnak nagyobb frakciója volt a közgyűlésben, az több igazgatósági és felügyelőbizottsági posztra jelölhetett embert. Ám az október elején megalakuló új fővárosi közgyűlésben új erőviszonyok lesznek (a Fidesz és a Tisza Párt egyaránt 10-10 képviselőt ad a 33 fős közgyűlésbe, a baloldali összefogásnak 7, az LMP-nek és a Kutyapártnak 3-3 képviselője lesz), eltűnik Karácsony Gergely mögül az eddig őt (jobbára) támogató kényelmes többség.

Karácsony azt mondta, a beérkezett nyilvános pályázatok, a szóbeli meghallgatások és a közgyűlésbeli frakciókkal való egyeztetés után teszi meg majd személyi javaslatait a közgyűlésnek, és a jelenlegi cégvezetőket is arra kérte, hogy ők is nyújtsák be a pályázatukat.

Magyar Péter a bejelentést azzal kritizálta, ha jól érti, „eddig elég volt a párttagkönyv a szakmaiság helyett, és nyílt pályázat, valamint a takarékos működés sem volt előírás.” – Ön a mostani bejelentését és a pályázati kiírást is a fővárosi frakciók nélkül tette meg, viszont már napokkal korábban értesítette a DK–MSZP-frakciót, hogy készüljenek, és az embereik pályázzanak – tette hozzá. A bejelentést Vitézy Dávid is kritizálta, szerinte erős a gyanú, hogy a választók által kiolyan, előre egyeztetett személyi javaslatokat fog beterjeszteni a közgyűlés elé, amelyekre majd érkezik elegendő szavazat, és lesz egyeztetés az újonnan választott frakciókkal – reagált Kiss Ambrus főpolgármester-helyettes a Magyar Hangnak. Ám ahhoz, hogy az új közgyűlés októberi alakulóülésén döntést lehessen hozni az igazgatósági és felügyelőbizottsági tagokról, ki kellett írni a pályázatokat – tette hozzá. NÉPSZAVA

Vitézy Dávid: Erős a gyanú, hogy hatalomátmentési kísérletet látunk

sebbségbe szorított, Budapestet eddig vezető gazdasági és politikai elit hatalomátmentési kísérletét látjuk itt, azzal a mázzal leöntve, mintha épp az ellenkezője történne.

– A főpolgármester nyilván

Kiss Ambrus: Lesz egyeztetés az újonnan választott frakciókkal

„Az eljárás politikailag motivált, jogi abszurd”

GYANÚSÍTÁS „Ujjlenyomatot és DNS-mintát vettek tőlem a Fővárosi Nyomozó Ügyészségen. Csoportosan elkövetett, hivatalos személy elleni erőszakkal vádolnak, mert kiálltunk Iványi Gábor mellett 2022 februárjában, amikor a NAV pénzügyőrei razziáztak az általa vezetett egyesületnél” – fogalmazott Donáth Anna, a Momentum volt elnöke és EP-képviselője, miután csütörtök reggel kihallgatta a vádhatóság.

Az ellenzéki politikus nem volt egyedül, amikor az ügyészségre érkezett: több mint száz civil szimpatizáns, politikus és maga Iványi Gábor lelkész is ott volt a Belgrád rakparton, ahová reggel kilenc órára rendelték be Donáth Annát.

Ahogyan arról beszámoltunk, az adóhatóság 2022. február 21-én megszállta az Iványi Gábor vezette Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség (MET) központját. A Dankó utcában több száz ember gyűlt össze. Bent ötvenen-hatvanan lehettek. Lökdösődés alakult ki, emberek tolták egymást, összefeszültek a tiltakozók és a NAV-osok, így szorult a hatóság embereinek Donáth, aki akkor gyermekét várta. Mindez az ügyészség olvasatában erőszak volt. Az ügyészség végül öt embert gyanúsított meg, s bár a vádhatóság neveket nem közölt, tudható: Iványi Gábor, a szocialista Gurmai Zita, Donáth Anna, Herényi Károly korábbi MDF-es politikus és Szél Bernadett ellen indult eljárás.

Iványi Gábor csütörtök reggel úgy fogalmazott: „Az ilyen eseményeknek haszna, hogy látjuk egymást újra, és erőt merítünk abból a gondolatból, hogy együtt küzdjünk, dolgozzunk azért az országért, amelynek rendszerváltásában harminc évvel ezelőtt a közreműködői voltunk. Azt nem hittük volna egykor, hogy valaha egyszer majd újra rendszerváltásban kell gondolkoznunk.”

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Iványi Gábor és Donáth Anna az ügyészség előtt

– Most én vagyok a ludas abban, hogy Annának be kellett menni ezen az ajtón – mondta Iványi, hozzátéve, hogy őt már korábban meggyanúsították: – Minden ujjlenyomatomat levették, lefotóztak oldalról és szemből, még nyálmintát is vettek tőlem. Mindketten örökségként hordozzuk ezt, hiszen Anna nagyapja is minden rendszerben, így Horthy alatt, Rákosi alatt és Kádár alatt is börtönben ült.

„A kérdés, hogy mi a baj velünk, hogy mindig ilyen helyzetekbe kerülünk?” – tette fel a kérdést Iványi, majd megválaszolta: „A baj nem velünk van, hanem mindig azokkal, akik visszaélnek a hatalmukkal, akik helyzetüket arra használják fel, hogy saját meggazdagodásukon és leválthatatlanságukon dolgozzanak, ahelyett, hogy az országunk és gyermekeink jövőjét építsék.”

Az ügyészségnél megjelent a párbeszédes Szabó Tímea is, aki szintén ott volt a 2022-es hatósági akciónál. Úgy fogalmazott: „Anna a demokráciát és a jogállamiságot védte a kormánytól. Ez gyáva, alattomos férfiak csúszása-mászása bátor nőkkel szemben.” Szerinte koncepciós kitalálmány az ügyészség gyanúja.

Donáth Anna jelezte: „Természetesen panasszal éltem a gyanúsítással szemben. Az eljárás politikailag motivált, jogi abszurd.”

BATKA ZOLTÁN

LAPSZÉL

Alig félmilliós Fidesz-előny

Nyár végén is tartja előnyét a Fidesz a pártok rangsorában, a teljes népesség körében a kormánypárt 26, a Tisza Párt 20 százalékon áll – derül ki a Závecz Research augusztus végi közvélemény-kutatásából. Ez azt jelenti, hogy a kormánypártnak jelenleg nagyjából félmillióval több szavazója van, mint Magyar Péter pártjának. A Demokratikus Koalíciónak és a Mi Hazánknak 5-5 százalékos a tábora, a Momentumnak és a Kétfarkú Kutya Pártnak 3-3, a Jobbiknak és az MSZP-nek pedig egyaránt 2. A biztos szavazó pártválasztóknál a Fidesznek valamivel kisebb a támogatottsága, mint az EP-választáson elért eredménye (44,8), jelenleg 42 százalékos, a Tisza Párté viszont ebben a körben nagyobb (33 százalékos), mint június 9-én volt (29,6). NÉPSZAVA

Egészségügy: milliárdos elvonások

FOTÓ: LAD/ÁNSZKI MÁTÉ

Takarékosságra hivatkozva milliárdokat vont el a kormány az egészségügytől. Takács Péter államtitkár javaslatára ugyanis a tavalyi összeg 30 százalékára csökkentették az egészségügyi ágazat „fejezeti kezelésű” előirányzatát – derült ki a 444.hu által megszerzett dokumentumokból. Az elvonások több intézményt és egészségügyi terület is érintenek. Egyebek között jelentősen csökkentették a természetes fogamzássegítés előirányzatot, mivel 216,7 millió forint után csak 70 milliót biztosítottak rá, negyedével megvágták az egészségügyi szakképzési (rezidensi) rendszer működését és harmadával szűkítették a kis forgalmú gyógyszertárak működési támogatását. A tavalyihoz képest feleannyi pénzt javasolt az államtitkár a kábítószer-fogyasztás megelőzésével kapcsolatos feladatokra. NÉPSZAVA

„Kókányolások” a völgyhídon

SÁTORALJAÚJHELY A kivitelező szerint minden rendben van az építménnyel, egy műszaki ellenőr problémákat lát, a projekt műszaki ellenőre pedig lapunknak elismerte: vannak hibák, de javítják.

DOROS JUDIT

Erősen széttartó álláspontokat és egy vélhetően véletlenül lapunkhoz továbbított (a sajtó megnyugtatását célzó) levelezést hozott a sátoraljaújhelyi völgyhíd ügyében egy műszaki ellenőr állásfoglalása. A néhány hete átadott, közel négymilliárd forint közpénzből épített, több mint hétszáz méter hosszú híd – hivatalos nevén Nemzeti összetartozás hídja – meglátogatásakor rögzítette észrevételeit a nyolcvanezres követőtáborral rendelkező SzakiEllenőr, azaz Rezsnyák Péter székesfehérvári kivitelező-építész és műszaki ellenőr.

– Az építményhez vezető úton odaszáradt betonbuckák vannak, amelyek balesetveszélyesek. A kilengést akadályozó sodronytartó betonpillérek buborékkal vannak tele, ami azt jelenti, hogy nem dolgozták el rendesen az építőanyagot. Az anyacsavar-rögzítés már most több helyen rozsdás. A betonszigetelést védő bütykös lemez fordítva van, a kábeleket védő csövek nem UV-állóak, a várromhoz vezető fémpályára itt-ott ráomlik a föld – a többi között ilyen észrevételeket tett Rezsnyák Péter az építmény meglátogatása után. Felrótta azt is: a járda, amin fel lehet jutni a Várhegy oldalába, már most „megindult”, több helyen a fagerendák elcsúsztak, szétestek, balesetveszélyesek, illetve az ott talált elektromos szekrény ajtaja nyitva volt, benne kuszán és rendezetlenül tekeredtek a huzalok. – Az egyik újonnan átadott fogadóépület faelemeit fedő bádoglemezek széttartanak, hullámosak, itt-ott ragasztóanyaggal kipótoltak – tette hozzá. A műszaki ellenőr megjegyezte: a kivitelezés egyes részletei hasonlatosak azokhoz a „kókányolásokhoz”, amelyek a szakszerűtlen hazai építkezések egy részét jellemzik.

Megkérdeztük Szamosvölgyi Pétert, Sátoraljaújhely fideszes polgármesterét, mit szól a kritikákhoz, s tervezik-e kijavítani, illetve a kivitelezővel kijavíttatni a felsorolt hibákat. Elsőként a kivitelező Graboplan-Industrie Kft. válaszát juttatta el hozzánk, ebből az derült ki, hogy szerintük a legtöbb észrevétel nem a hídprojektre vonatkozik.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Néhány hete adták át, de máris van javítanivaló, ahogy általában a hazai építkezések egy részénél

4 milliárd forint közpénzből épült a híd, de ennyiért sem sikerült tisztességes munkát végezni.

Amit a felvetések közül „magukra vállaltak”, azzal kapcsolatban azt írták: a kilengést akadályozó sodronytartó betontestek megfelelnek a követelményeknek, az elszíneződött csavarok felületét már kijavították, a kábeleket védő csövek pedig az igénybevételnek megfelelnek. E két utóbbihoz még hozzátették: „figyelemmel követjük”.

Később a polgármestertől megkaptuk a hídprojekt névvel meg nem nevezett műszaki ellenőrének válaszát a felvetésekre. Ő azt írta: „Nem tagadható meg az átvétel a mű olyan hibája miatt, amely, illetve amelynek kijavítása vagy pótlása nem akadályozza a rendeltetésszerű használatot. A híd látogatókat fogad, árbevételt termel, vitathatatlanul rendeltetésszerűen használják.” Hozzátette: a műszaki átadás-átvétel alkalmával rögzítették azokat a hibákat, amelyek javítása szükséges, de nem akadályozzák a rendeltetésszerű használatot. Ezek nagyobb részét már megoldották, más részét még nem, de a vállalkozó dolgozik a hibák javításán.

Szamosvölgyi Péter – vagy a levelezését intéző munkatársa – nem törölte ki a műszaki ellenőr álláspontjának továbbításakor az ő egyéb megjegyzéseit. Ebben azt tanácsolta a polgármesternek, hogy „PR-feladatként” hívja meg a kérdéseket feltevő újságírót, hogy személyesen tapasztaljuk meg az egyedülálló élményt nyújtó beruházást, ahol részletesen bemutathatják azokat a műszaki megoldásokat, amelyek egyediek, ahol elmondhatják, hogy három egyetemi tanszék hogyan működött közre a megvalósításban, és megismerkedhetünk egy olyan szerkezettel, amelyről a jövőben több egyetemi, doktori dolgozat készül majd.

„PR-feladatként” hívja meg a kérdéseket feltevő újságírót – javasolta a projekt ellenőre.

A felvetést annál is inkább örömmel fogadtuk, mert a június 4-én átadott híd hivatalos megnyitójára többszöri próbálkozásunk ellenére sem kaptunk meghívót. Igaz, az eseményre végül „beküzdöttük” magunkat, és a hídpillér alatt üldögélve testközelből láthattuk – egy szintén meghívó nélküli karosszérialakatos társaságában –, ahogy Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes végiggurít egy üres gönci hordót az építmény elején, a híd alatti völgyben lakó s a beruházást a kezdetektől ellenző kertvárosiak nagy-nagy örömére.

Ezer sebből vérző iskolabezárás

SZABÁLYTALAN A köznevelési törvénnyel és a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásáról szóló rendelettel is ütközhet az, ahogy a kormányhivatalok megszüntettek Iványi-féle intézményeket.

JUHÁSZ DÁNIEL

Számos jogszabályi előírást figyelmen kívül hagyhatott a Fővárosi Kormányhivatal és a Csongrád-Csanád Vármegyei Kormányhivatal, amikor arról döntöttek, hogy „tetemes tartozások” miatt tanévkezdés előtt egy-két munkanappal visszavonják az Iványi Gábor lelkész által vezetett Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség (MET) budapesti és szegedi iskoláinak működési engedélyét. Több mulasztás szakértők szerint ahhoz kapcsolódik, hogy a MET-féle Wesley-iskolákba több száz, javarészt szegény családokból származó, halmozottan hátrányos helyzetű, SNI-s, vagyis sajátos nevelési igényű, például autista gyerek jár.

A kormányhivatalok szerint ők a gyerekek érdekében jártak el, és gondoskodtak a tanulók elhelyezéséről. Ez annyit jelentett, hogy kijelöltek néhány állami iskolát, amelyek közül a szülők választhattak. Ám ha valóban a gyerekek érdekeit tartották volna szem előtt, a MET pénzügyi nehézségein kívül rengeteg más szempontot is figyelembe kellett volna venni. Már az is visszás, hogy a kormányhivatalok jelöltek ki intézményeket az SNI-s gyerekek átvételére. A nemzeti köznevelési törvény ugyanis kimondja: az SNI-s tanulók megfelelő ellátását biztosító iskolát a szülők választhatják ki az illetékes szakértői bizottság szakértői véleménye alapján, a szülő és a gyermek igényeinek és lehetőségeinek figyelembevételével. Azt, hogy sem a szülők, sem a szakértők véleményét nem vették figyelembe a Wesley-iskolák bezárásakor, jól mutatja, hogy a budapesti iskolák megszüntetése után több esetben vidéki – például nyíregyházi vagy ózdi – intézményeket jelöltek ki a gyerekeknek.

Az SNI-s gyerekek különös odafigyelést, speciális nevelést-oktatást igényelnek, amit szintén a köznevelési törvény ír elő: a különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani; a sajátos nevelési igény típusának és súlyosságának megfelelő speciális tanterveket, gyógypedagógusokat, konduktorokat kell alkalmazni; meg kell vizsgálni, biztosítható-e az SNI-s tanulók ellátásának folyamatossága; a szakértői bizottság sem jelölhet ki olyan intézményt, amely helyhiány miatt nem tudná felvenni a gyermeket, tanulót. A Wesley-iskolák bezárásában érintett szülők viszont arról számoltak be: a kormányhivatal által kijelölt intézmények között voltak, amelyek arra hivatkozva utasították vissza gyermekeik felvételét, hogy nincs elég hely vagy nem rendelkeznek az SNI-s tanulók ellátásához szükséges feltételekkel.

További előírásokat tartalmaz az SNI-s gyermekek óvodai, iskolai neveléséről-oktatásáról szóló kormányrendelet. Ezek közül az egyik, hogy a többségi intézményekben – ahol az SNI-s gyermekek integráltan, együtt tanulhatnak nem SNI-s társaikkal – a pedagógusokat és más dolgozókat, gyermek- és szülői közösségeket fel kell készíteni az SNI-s tanulók fogadására, befogadó környezetet kell kialakítani. Továbbá a helyi tantervekben is meg kell jeleníteni a vonatkozó irányelveket, figyelembe kell venni a szülők elvárásait, a speciális igényű tanulók sajátosságait. A Wesley-iskolák tanulóinak fogadására kijelölt intézmények minderre aligha készülhettek fel néhány nap alatt. Sőt egy szülői beszámoló szerint volt olyan intézmény, amelynek vezetője a szülőtől értesült arról, hogy wesleys gyerekeket kell – vagy kellene – fogadniuk.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Több mulasztás ahhoz kapcsolódik, hogy az érintett intézményekben javarészt halmozottan hátrányos helyzetű, SNI-s diákok tanultak

Az SNI-s gyerekek különösen sérülékenyek: a tanulási környezet jelentős megváltozása, a beilleszkedés új osztályközösségekbe, új tanárokkal, nevelőkkel való kapcsolat kialakítása akár hónapokra visszavetheti a fejlődésüket, tanulmányaikat, kiváltképp akkor, ha olyan intézménybe kerülnek, ahol a szakszerű ellátásuk nem biztosított – ami jogaikat, érdekeiket is sérti. Ám a Wesley-iskolák működési engedélyének visszavonásakor a kormányhivatalokat mindez hidegen hagyta.

A MET az iskolabezárások jogszerűtlenségére hivatkozva azonnali jogvédelmet kért, de beadványukat mindeddig nem bírálták el.

450 gyereket érint a szegedi és budapesti Wesley-iskolák bezáratása.

Állami fenntartásba került az abaújkéri Wesley-iskola

Az idei tanévtől állami fenntartásban működik tovább a MET Abaújkéren található Wesley-iskolája, miután a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő (MNV) Zrt. egyoldalúan felmondta velük az ingatlanhasználati szerződést – közölték csütörtökön. Az intézményt 2005-ben vették át a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei önkormányzattól: eredetileg gyógypedagógiai iskolaként működött, de az egyház azóta általános iskolát, szakképzési centrumot, családi bölcsődét és óvodát is nyitott, főként sajátos nevelési igényű gyerekek számára. Az anyagi nehézségek miatt az elmúlt tanévben már csak a szakképzést tudták folytatni. Az MNV Zrt. idén áprilisban értesítette az egyházat: tudomásuk szerint a MET már nem látja el a megállapodás szerinti feladatokat, ezért felmondják a szerződést. A MET jelezte, hogy ez nem így van, de választ nem kaptak. Július végén az MNV Zrt. tizenöt napos határidővel mégis felmondta a szerződést, indoklás nélkül. Az iskolát a Szerencsi Szakképzési Centrum vette át.

Lett volna kevésbé fájdalmas megoldás

MÓDSZER A köznevelési törvény rendelkezik arról is, hogy egy oktatási intézmény átszervezéséről, megszüntetéséről csak az intézkedési év májusának végéig lehet dönteni, vagyis nem lehet egy iskolát tanévkezdés előtt néhány nappal megszüntetni. A kormányhivatalok irányításáért felelős Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium ezzel kapcsolatban azt írta lapunknak, hogy ez csak arra az esetre vonatkozik, ha a fenntartó dönt az átszervezésről, megszüntetésről, a Wesley-iskolák esetében pedig nem ez a helyzet.

– Jelen esetben a kormányhivatal, mint köznevelési feladatokat ellátó hatóság eljárása nyomán, jogszabálysértés miatt került törlésre az intézmény, ami ez okból nyilvánvalóan nem függhet az adott hónaptól – írták, hozzátéve: a törvény rendelkezik a köznevelési intézmények tartozásainak megengedett mértékéről is, amit a MET nem tartott be, ezért a hatóságoknak nem volt más lehetőségük, mint törölni azokat a nyilvántartásból.

Ez utóbbi állítás kapcsán érdemes megemlíteni: a törvény valóban lehetőséget ad arra, hogy az intézmény éves költségvetésének felét meghaladó tartozásokkal küzdő iskolát megszüntessenek, de az sehol nincs előírva, hogy ezt milyen időkerettel kell megtenni. Ezért a kormányhivatalok akár irányadónak is tekinthették volna a köznevelési törvény azon előírását, mely szerint egy intézmény megszüntetéséről csak az adott év májusának végéig dönthetnek a fenntartók – időt hagyva a pedagógusoknak, a szülőknek, a diákoknak a döntéssel járó nehézségek áthidalására.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Tanítás helyett már csak ügyeletet biztosítanak a pedagógusok

A MET budapesti iskoláit – júliusi adatok szerint – összesen mintegy 150 millió forint, a szegedi intézményt további 140 millió forint adó- és közműtartozások miatt zárták be.

A köznevelési törvény azt is előírja: tartozások miatt egy köznevelési intézményt akkor lehet megszüntetni, ha bizonyított, hogy a fenntartó nem tett intézkedéseket ezek rendezése érdekében. Márpedig a Wesley-iskolákat fenntartó MET folyamatos tárgyalásokat folytatott az adósságok rendezéséért, az adóhatóságtól az adótartozások végrehajtásának felfüggesztését is kérelmezte, a Belügyminisztériumhoz pedig megkeresést terjesztettek elő, hogy a kormány az egyházügyi törvényben foglalt kiegészítő támogatások folyósítására kössön velük különmegállapodást. Továbbá a folyamatos inkasszálások miatt már augusztusra csökkentek az adósságaik. A szegedi iskola esetében például a júliusi 140 millió forintról augusztusra 115 millió forintra apadt a tartozás. És – állítja a MET – van olyan iskolájuk, amelynek köztartozása szeptemberben lenullázódik. A kormányhivatalok mindezt nem vették figyelembe.

Születhetett volna olyan döntés is, mely szerint a budapesti és a szegedi Wesley-iskolákat állami, tankerületi fenntartásba adják – ahogy az tavaly történt a Beregdarócon, Gemzsén, Gulácson és Tiszaszentmártonban működő intézményeik esetében. Így legalább az iskolai közösségek együtt maradhattak volna, és nem állították volna lehetetlen helyzet elé a szülőket, a gyerekeket és a pedagógusokat. A fenntartóváltás lehetősége azonban fel sem merült.

A MET anyagi nehézségeit az okozza, hogy 2012-ben jogellenesen elvették tőlük az egyházi státuszt, melynek következtében számos többletforrástól estek kell. 2019 után ugyan visszanyerték státuszukat, ám anyagi erőforrásaik nem javultak. Az éveken át elmaradó finanszírozási tételek az Alkotmánybíróság szerint is kártérítési igények alapját képezik, ezért a MET kártérítési peres eljárást is indít.

JUHÁSZ DÁNIEL

€/HUF 393,20 ↓ –0,02% | $/HUF 354,17 ↓ –0,21% | CHF/HUF 418,86 ↓ –0,08%

LAPSZÉL

Megnőtt a lakások törlesztőrészlete

FOTÓ: ERDŐS DÉNES

Már a 19 millió forintot közelíti egy átlagos lakáshitel összege, és az ezért felvállalt törlesztőrészlet mértéke immár meghaladja a 140 ezer forintot – hívta fel a figyelmet a BiztosDöntés.hu. Mindez tetemes ugrás, hiszen az egy évvel ezelőtti – 2023. júliusi – 11,18 millió forintos átlagos kölcsönösszeget közel 60 százalékkal haladja meg. Ebben szerepet játszott a támogatott hitelek, ezen belül a csok plusz hatása, amely konstrukció a folyósított hiteleknek március óta több mint ötödét adja. A családok által vállalt törlesztőrészlet mértékében az első negyedév végétől tapasztalható az ugrás, az azt megelőző hosszú időszakban 110 és 120 ezer forint között volt ugyanez. NÉPSZAVA

Vizsgálat indult az Oasis-jegyek miatt

A brit versenyfelügyelet vizsgálatot indított a Ticketmaster ellen az Oasis zenekar jegyeinek értékesítése, egészen pontosan a „dinamikus árképzés" miatt. A szervezet szerint felmerült a gyanú, hogy az eladási folyamat sérthette a fogyasztóvédelmi törvényt. Sokan ugyanis azt hitték, hogy a meghirdetett 148,50 fontot (69 000 forint) fizetik majd a belépőkért, ám végül roppant kellemetlen meglepetésként sokkal többet, 355,20 fontot (165 000 forint) kellett utalniuk. NÉPSZAVA

Százezreket költünk legókra

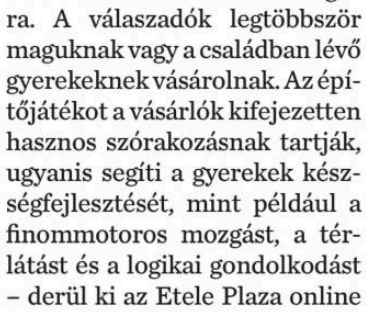

FOTÓ: KOSTIKOVA NATALIA

A magyar vevők ötöde évente 100 000, a tizedük pedig akár 300 000 forintot is elkölt legóra. A válaszadók legtöbbször maguknak vagy a családban lévő gyerekeknek vásárolnak. Az építőjátékot a vásárlók kifejezetten hasznos szórakozásnak tartják, ugyanis segíti a gyerekek készségfejlesztését, mint például a finommotoros mozgást, a térlátást és a logikai gondolkodást – derül ki az Etele Plaza online felméréséből. NÉPSZAVA

RÉSZVÉNYEK

BUX		
72 415,44	↑	+0,24%
Mol		
2 666 Ft	↓	–0,67%
MTelekom		
1 018 Ft	↑	+0,39%
OTP		
18 300 Ft	↑	+1,10%
Richter		
10 610 Ft	↓	–0,38%

Matolcsy: Tévúton járunk

VÁNDORGYŰLÉS A magyar kormány gazdaságpolitikája egy döglött ló, amiről azonnal le kellene szállni – fogalmazott a jegybankelnök.

PAPP ZSOLT

Teljes fordulatra lenne szükség a gazdaságpolitikában, mert utat tévesztett az ország. Ez a folyamat 2021-ben kezdődött, és azóta is tart – mondta a 62. közgazdász-vándorgyűlés megnyitóbeszédében Matolcsy György. A Magyar Nemzeti Bank (MNB) elnöke szerint 180 fokos irányváltás kell a gazdaságfejlesztésben, a versenyképesség és az államháztartás terén egyaránt. Nem kellemes a jegybank elnökének a kormány gazdaságpolitikájával szembeni kritika, de nem volt az 2022 decemberében sem – folytatta –, amikor a gazdasági bizottságban sokadszorra bírálta a kormány inflációgerjesztő politikáját. Akkor az MNB elnöke kifogásolta a bevezetett árstopokat, amitől a pénzromlás ütemének mérséklődését remélték, ám az többlet-áremelkedést okozott. Sokan akkor ezt a vitát úgy interpretálták, hogy a jegybank a fékre, a kormány pedig a gázra lépett. Ma már látszik, ebből „gáz lett, nagyon nagy gáz" – fogalmazott. Ez a történet is azt igazolja, hogy a magyar gazdaság utat tévesztett. Ezt követően egy Orbán Viktortól vett idézettel is fűszerezte helyzetértékelését, mely szerint „ha döglött lóra ülsz, és ezt észreveszed, akkor azonnal szállj le róla".

Matolcsy úgy véli, Magyarországnak két veszélyes ellenfele van: az egyik az eladósodás, a másik az infláció. Ezt figyelembe véve szerinte komoly hiba, hogy a kabinet 2021 után elengedte az államháztartás hiányát. A másik kulcsfontosságú baklövésként nevezte meg, hogy a kormány nem csatlakozott az MNB antiinflációs politikájához. Ez a küzdelem a jegybank első számú törvényi kötelezettsége, ezért nem érdemes az MNB-t emiatt Küklopsz-üzemmódúnak nevezni, ahogy Nagy Márton nemzetgazdasági miniszter bírálatában kifejezte. Ha a központi bank nem lépne fel a pénzromlás növekvő üteme ellen, az a jegybanktörvény megszegése lenne – mondta.

FOTÓ: PUSZTAI SÁNDOR

Sok egyéb kritika mellett a jegybankelnök hangsúlyozta, hogy elfogadhatatlan az államháztartás magas hiánya

Világosan látható, hogy az elmúlt években Magyarország uniós felzárkózása megállt, sőt, a visszájára fordult. Hazánk 2019-ben még az EU 20. legfejlettebb állama volt, ami nem fényes eredmény, de 2023 végére a 23. helyre csúsztunk vissza. A hibás 2021-es gazdaságpolitikai fordulat következtében veszített Magyarország az Unión belüli pozícióiból. A Covid utáni, 2020–21-es újraindulás még jól sikerült, a negatív fordulatot éppen ezért teszi 2021-re az MNB elnöke. Véleménye szerint ugyanis ekkor kezdett a kormány erőltetett gazdasági növekedésbe, költekezésekbe.

Matolcsy úgy véli, a kormány 2021-ben elfogadta azt a hibás érvelést, hogy a nagy infláció jót tesz a költségvetési bevételeknek. Azt gondolták, hogy a magasabb árak révén beszedett adóbevételek helyre teszik a büdzsét. A lakosság azonban nem tudott fogyasztani, a tartalékaikat felélték, ezért most hibás a kormány azon álláspontja is, hogy a növekvő reálbérekből automatikus fogyasztás lesz. A bérek valóban emelkedtek, de a nyugdíjak és más szociális transzferek reálértéke nem, vagy nem nőtt jelentősen, így a lakossági jövedelem bővülése valójában nem is volt olyan erőteljes, hogy az elhozhatta volna a kormány által régóta várt fogyasztásbővülést és vele a gazdasági fellendülést. Matolcsy szerint így „ez egy középosztály-ellenes gazdasági fordulat volt".

> Minden tőkét, amit ma a kormány külföldi tőke behozatalára fordít, tudásalapú és magyar tulajdonú technológiák fejlesztésére kell fordítani.

Az MNB elnöke úgy véli, nem volt reális az az Orbán Viktor által 2019-ben megfogalmazott cél, hogy 2030-ra az EU öt legfejlettebb országa közé kerüljünk, pontosan ezért nincs jelenleg jövőképe Magyarországnak. Nem leszünk gazdagok a külföldi beruházásoktól – fogalmazott meg újabb bírálatot a kormány autó- és akkuipari invesztíciói kapcsán –, ezek ugyanis a nemzeti jövedelmet kevésbé növelik. Nem a termelésben van a profit, hanem az értékesítésben és a fejlesztésben. A tudásintenzív ágazatokban háromszor nagyobb a megtermelt GDP – a hozzáadott érték –, mint a feldolgozóiparban.

Matolcsy szerint elfogadhatatlan az államháztartás nagy hiánya, ezért vissza kell térni az egyensúlyi növekedéshez. Ennek első lépése az államháztartási deficit csökkentése. A rendelkezésre álló pénzügyi források újraosztása elodázhatatlan. Új otthonteremtési programot sürgetett, évi 30-35 ezer új lakással. A kormány által erőltetett újraiparosítás helyett a szolgáltatói szektor fejlesztésében látja az előrelépés lehetőségét, ezért javasolja, hogy Budapestet 2040-re pénzügyi központtá tegye a kabinet. Minden tőkét, amit ma a kormány a külföldi tőke behozatalára fordít, azt a tudásra (oktatásra) és magyar tulajdonú technológiák fejlesztésére kell fordítani. Mindenki ezt csinálta korábban, aki ma sikeres – fogalmazott Matolcsy.

Kisebb növekedést vár az OTP

Erre az évre a magyar kormány 4 százalékos gazdasági növekedést remélt, ennek ma már a felét sem látják megalapozottnak az elemzők. Így legutóbb az OTP Bank csökkentett a magyar gazdaságra adott prognózisán. A hitelintézet 2024-re a kedvezőtlen második negyedéves GDP-adatok láttán már csak 1,5 százalékos gazdasági bővülést lát megalapozottnak, 2025-re pedig a korábbi 3,5 százalékkal szemben már csak 2,8 százalékos fejlődést valószínűsít.

Hiába a nyár, nem élénkült a kiskereskedelem

STAGNÁLÁS Hiába érkezett meg a nyár, az sem hozott érdemi növekedést a honi kiskereskedelemben. A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) által közzétett júliusi adatok szerint a kiskereskedelem forgalmának volumene a nyers adat szerint 3,3, naptárhatástól megtisztítva 2,5 százalékkal bővült az előző év azonos időszakához képest. Részletezve: az élelmiszer- és élelmiszer jellegű vegyes üzletekben 2, a nem élelmiszer-kiskereskedelemben 3,8 százalékkal nőtt, ám hiába a nyári autózási szezon kezdete, akár kellemetlen csalódásként is felfogható, hogy az üzemanyag-kiskereskedelemben 0,6 százalékkal csökkent az értékesítés naptárhatástól megtisztított volumene. A szezonális és naptárhatással kiigazított adatok szerint pedig az ágazati forgalom teljesítménye nem változott az előző hónaphoz viszonyítva. A január–júliusi időszakot vizsgálva sincs sok ok az örömre, mert ebben az időszakban – éves összevetésben – csupán 2,6 százalékos volumennövekedés látható.

A gyenge júniust egy hasonlóan kiábrándító teljesítmény követte júliusban – fogalmazott kommentárjában Virovácz Péter, az ING Bank vezető elemzője. A közzétett adat a piaci konszenzushoz képest komoly negatív meglepetést okozott, sőt, még a legpesszimistább előrejelzést adó ING Bank várakozásait is alulmúlta. Az adatok alapján pedig az mondható el, hogy április óta lényegében stagnál az értékesítés volumene a szektorok összességét vizsgálva.

Arról már nem is beszélve, hogy az elmúlt négy hónapban a teljes értékesítési volumen lényegében beragadt szűk 1 százalékkal a 2021. évi szint alatt. Az elmúlt hónapok gyengélkedése miatt pedig már azt sem állíthatja az ING elemzője, hogy a kiskereskedelmi forgalom trendszerű bővülést mutatna. Sőt, az éves bázisú teljesítménymutatók esetében lassulás tapasztalható. Mindezek alapján továbbra is megállja a helyét a korábbi állítása, miszerint a gazdasági alapfolyamatok gyengék, és csak egy-egy kiugró teljesítmény tud átmenetileg pozitív képet kirajzolni. Az elmúlt hónapokban a kiskereskedelemben pedig még erre az egy-egy egyedi hatásra sem számíthatott, pedig közben volt egy labdarúgó-Európa-bajnokság, de ez sem hozott áttörést. ÁBRAHÁM AMBRUS

Putyin nyugati telepesekre vár

VONZÁSOK Jogszabály segíti mostantól a Nyugat „destruktív nézeteit” elutasítók Oroszországba települését. A putyini birodalomépítés jól ismert eszköze más országok lakosainak bekebelezése.

HARSÁNYI GYÖRGY

Szeptember 1-jétől tartózkodási engedélyt kérhetnek Oroszországban olyan külföldiek, akik magukénak vallják a „hagyományos orosz szellemi és erkölcsi értékeket”. Ügyük kivételes eljárás alá esik, ezért orosznyelv-tudásukról nem kell számot adniuk, és „humanitárius támogatást” is kérhetnek az orosz hatóságoktól.

Az elnök rendelete kimondja: e lehetőséggel azok élhetnek, akik Oroszországba akarnak költözni, mert elutasítják a hazájukban rájuk erőltetett „destruktív neoliberális ideológiai nézeteket”. Vlagyimir Putyin ezért utasította a külügyminisztériumot, hogy 30 napon belül állítsa össze a „destruktív neoliberális nézeteket” érvényesítő országok listáját, az orosz diplomáciai képviseletek pedig szeptember első napjától kezdjék meg a három hónapra szóló vízumok kiadását.

Az augusztus 19-én aláírt jogszabály kapcsán az orosz média ontotta a lelkes reagálásokat. A Vedomosztyi napilapnak nyilatkozó Alekszandr Nyemcev politológus úgy vélte, e lehetőséggel sokan élnek majd. Idetartozónak mondta az országba visszatérő, de állampolgárságra hiába váró orosz családok ügyét is. Nyemcev úgy vélekedett, hogy a külügyi tárca által összeállítandó listára „azok az európai uniós és más nyugati országok kerülnek majd fel, amelyek támogatják az LMBT-jogokat és az azonos nemű párok házasságát, s kiszorítják a hagyományos értékeket”. (Az LMBT-mozgalmat Oroszországban betiltották.)

Marija Butyina, a duma külügyi bizottságának tagja a Vzgljad üzleti portálnak arról papolt, hogy különösen a világjárvány és az ukrajnai „különleges katonai művelet” kezdete óta a barátságtalan államok polgárai áramlanak Oroszországba, védelmet keresve a rájuk erőltetett elfogadhatatlan narratívák ellen. A bevándorolni akarók közül azonban sokan bürokratikus akadályokba ütköznek. A mostani elnöki rendelet ezt fogja orvosolni – hangsúlyozta. „Ráadásul tökéletesen illeszkedik a migrációs politika szigorításának terveibe” – mondta, sürgetve „az Ázsiából érkező, alacsony képzettségű migránsok áradatának” korlátozását.

„A világ legnagyobb országában élünk, de alig tudjuk kihasználni (...), mert kevés az emberünk. A jövő Oroszországának fejlesztéséhez úttörő telepesekre van szükségünk” – lelkesedett Putyin rendeletéért a Vzgljadnak írt cikkében Borisz Akimov közismert médiaszereplő. „Az országnak nagy tapasztalata van ebben. A 18–19. században több százezer európai költözött az Orosz Birodalomba. Nemesi, értelmiségi és parasztcsaládok alapítói lettek, és sokat tettek az országért” – fejtegette Akimov. És nem tett említést arról, hogy az elmúlt években, főként a 2022. őszi mozgósítás elől külföldre menekülők és az ukrán frontra küldött katonák százezrei miatt fogyatkozott meg drámaian az ország munkaképes lakossága.

FOTÓ: AFP/ANDREY SMIRNOV

Az orosz hatóságok egyre komolyabban igyekeznek a „hagyományait őrző” Oroszországot az „erkölcsileg hanyatló” Nyugat ellentéteként feltüntetni

Az új elnöki rendelet nem előzmények nélküli

Az orosz médiumok felidézik, hogy Putyin már 2022 novemberében jóváhagyta „a hagyományos orosz szellemi és erkölcsi értékek megőrzésére és megszilárdítására irányuló állami politika alapjait”. A dokumentum szerint ilyennek számítanak „azok a nemzedékről nemzedékre átadott erkölcsi irányelvek, amelyek az orosz állampolgári identitás alapját képezik”. A felsorolt 17 érték közt olyan homályos fogalmak is szerepelnek, mint „a magas erkölcsi eszmények”, „a történelmi emlékezet” vagy „a nemzedékek folytonossága”.

Az emigrációban működő Moscow Times azt írta: az orosz hatóságok egyre komolyabban próbálkoznak azzal, hogy konzervatív nyugatiakat csábítsanak az országba, a „hagyományait őrző” Oroszországot az „erkölcsileg hanyatló” Nyugat ellentéteként tüntetve fel. Tavaly bejelentették, hogy „migránsfalut” hoznak létre Moszkva mellett a konzervatív amerikai kivándorlók számára. Két hete a belügyi tárca videót mutatott be egy amerikai házaspárról és gyermekeikről, akik „ideiglenes menedékjogot” kértek az országban „a hagyományos és családi értékek egyesült államokbeli eltörlése s az ottani oktatás alacsony szintje” miatt.

A Newsweek amerikai hírmagazin észrevette, hogy a Donald Trump újraválasztását támogató MAGA-mozgalom egy befolyásos szereplője Putyin tervét izgalmas lehetőségként népszerűsíti. Alex Jones, a szélsőjobbos InfoWars weboldal tulajdonosa (a magyar kormányzati propagandában is szerephez jutó Tucker Carlsson barátja) így osztotta meg a hírt az X közösségi portálon 2,7 millió követőjével: „BRÉKING: PUTYIN MOST DOBOTT EGY BOMBASZTIKUS RENDELETET – MEGHÍVJA A GLOBALISTA, NEOLIBERÁLIS RÉMÁLOMMAL TORKIG LÉVŐ EMBEREKET A VILÁG MINDEN TÁJÁRÓL, HOGY A TRADICIONÁLIS OROSZORSZÁGBAN KERESSENEK MENEDÉKET!”

PROPAGANDA

ALEX JONES

A szélsőjobbos InfoWars weboldal tulajdonosa, a Trump újraválasztását támogató MAGA-mozgalom befolyásos szereplője Putyin tervét izgalmas lehetőségként népszerűsítette

Egy X-felhasználó, aki profilja szerint „Oroszországgal kapcsolatos témák professzora” a lengyel kormány antitotalitárius Pilecki Intézetében, így válaszolt Jones posztjára: „Igen, kérem, költözzön Oroszországba! Imádni fogja azt a rengeteg szabadságot. Kifizetem a jegyét és egyévi lakbérét...” A hozzászólók közül néhányakat, úgy tűnt, valóban izgat a kivándorlás gondolata. Egyikük azt írta: „Nagyon szomorú, hogy Oroszország kell menedéket nyújtson a nyugati embereknek. Hogy megfordult a kocka.” Egy másik hozzátette: „Soha nem gondoltam volna, hogy Putyinban több racionalitást fogok látni, mint a saját országomban.”

Putyin utasította a külügyminisztériumot, hogy 30 napon belül állítsa össze a „destruktív neoliberális nézeteket” érvényesítő országok listáját.

Jones posztja ugyanakkor zavarba hozta némely rajongóját. Egyikük azt írta: „Nem Oroszországba kell költöznünk, hanem Amerikát kell helyrehoznunk.” Mások attól tartottak, Putyinnak hátsó szándékai lehetnek. „Ez egy csapda!” – üzente valaki. Másvalaki hozzátette: „Aki ezt jó ötletnek tartja, ne feledje, hogy Oroszország éppen egy háború közepén van, és sorozást rendelt el a hadköteles korú férfiak számára. Ez egy okos módszernek tűnik az orosz hadsereg megerősítésére.”

A Kyiv Independentnek az új rendelet Putyin januári döntését juttatta eszébe, amely egyszerűsítette az orosz állampolgárság megszerzését a hadsereggel vagy „különálló egységekkel” katonai szolgálatra szerződő külföldiek számára. Putyin ugyanígy járt el 2022 májusában a megszállt területekről elhurcolt ukrajnai árvák, majd 2022 júliusában minden ukrán vonatkozásában. 2023 decemberében pedig hasonlóan rendelkezett Belarusz, Kazahsztán és Moldova állampolgáraira vonatkozóan is – idézte fel az ukrán hírportál.

Közös nyilatkozatot írt alá a pápa a nagyimámmal

JAKARTA Indonéziai látogatásának csúcspontjaként Ferenc pápa tegnap közös nyilatkozatot írt alá Ázsia legnagyobb mecsetének nagyimámjával, Naszaruddin Umarral. A dokumentumban a béke törékenységéről, továbbá a keresztények és muszlimok kapcsolatáról ejtettek szót. Mindkét vallási vezető felszólított „a vallások harmóniájának megerősítésére az emberiség javára” – ez a nyilatkozat címe is egyben.

A vallás eszközként való felhasználásával kapcsolatban a szöveg megjegyzi: a vallások szerepe abban is áll, hogy „előmozdítsák és megvédjék minden emberi élet méltóságát”. A hívőknek és különösen a vallási vezetőknek, akiket „saját történelmük és spirituális hagyományaik inspirálnak, együtt kell működniük a válságok kezelésében”. A vallásközi párbeszédet „hatékony eszköznek kell tekinteni a helyi, regionális és nemzetközi konfliktusok megoldására” – hangsúlyozták.

FOTÓ: AFP/TIZIANA FABI

A vallásközi párbeszédet „hatékony eszköznek kell tekinteni a helyi, regionális és nemzetközi konfliktusok megoldására” – hangsúlyozta Ferenc pápa és Naszaruddin Umar indonéziai nagyimám

A hinduizmus, a buddhizmus és a konfucionizmus képviselői is támogatták a nyilatkozatot. Naszaruddin Umar nagyimám hangsúlyozta mecsetének különleges nyitottságát. Ez „nemcsak a muszlimok istentiszteleti helye, hanem az emberiség nagy háza is”, ahová mindenki ellátogathat. Az aláírásának helyszíne azért is jelképes, mert a mecsettel szemben található a katolikus székesegyház, a jakartai püspök székhelye. A két épületet föld alatti átjáró köti össze, amelyet A barátság alagútjának neveznek. „Segítenünk kell abban, hogy ha valaki átkel az alagúton, az út végén felismerjük a mellettünk járókban a testvért” – hangoztatta beszédében a pápa, aki az iszlám fundamentalizmus kérdéséről is szót ejtett.

„Senki se engedjen a fundamentalizmus és az erőszak kísértésének” – hangoztatta Ferenc. Arra bátorított, „haladjunk előre a békés együttélés útján”. Ennek jegyében a pápa személyes kapcsolatok és vallásokon átívelő, baráti kötelékek ápolását javasolta.

RÓNAY TAMÁS

FOTÓ: AFP/THOMAS SAMSON

A veterán francia politikus vezette uniós részről a britek EU-kilépéséről szóló tárgyalásokat

Barnier lett az új francia kormányfő

PÁRIZS A konzervatív Michel Barnier-t nevezte ki miniszterelnöknek Emmanuel Macron francia elnök tegnap, több mint két hónappal az előre hozott parlamenti választás után. A voksoláson patthelyzet alakult ki, mert bár a baloldali szövetség, a NUPES szerezte a legtöbb mandátumot, messze elmaradt az abszolút többségtől. A kiegyensúlyozott parlamenti erőviszonyok miatt kérdés, hogy a 73 éves Barnier, aki az ötödik kormányfő Macron 2017 óta tartó elnöksége alatt, meddig maradhat miniszterelnök.

Macron olyan jelöltet keresett, aki nem bukik el az első bizalmi szavazásnál. E tekintetben kulcsszerepe van Marine Le Pen Nemzeti Tömörülésének (RN). Ha a jobboldali populista párt tartózkodik az új kormányról való szavazásnál, Barnier csapata bizalmat kaphat a törvényhozástól. Az RN több képviselője azt sugallta, hogy egyelőre nem buktatják meg Barnier-t. Az új kormány számíthat Macron centrista tömbje és a jobbközép Republikánusok (LR) voksaira, utóbbinak maga Barnier is tagja.

A veterán francia politikus vezette uniós részről az Egyesült Királyság EU-ból való kilépéséről szóló tárgyalásokat. Ez a tapasztalat most jól jöhet számára az egymással szemben álló politikai erőkkel való megbeszéléseken s egy életképes kormány összeállításában. NÉPSZAVA

Kínai fejlesztési ígéret Afrikának

FOTÓ: AFP/ICHIRO OHARA

„A mi modernizációnk nélkül nem lesz globális modernizáció" – mondta Hszi Csin-ping Pekingben több mint 50 afrikai ország vezetői előtt

PEKING Hszi Csin-ping elnök tegnap ígéretet tett arra, hogy Kína három év alatt közel 51 milliárd dollár pénzügyi dotációval, benne számos infrastrukturális projekt támogatásával és legalább egymillió munkahely létrehozásával fokozza az eladósodott Afrika segítését. „Kína és Afrika a világ népességének harmadát teszi ki. A mi modernizációnk nélkül nem lesz globális modernizáció" – mondta az elnök Pekingben a Kína–Afrika Együttműködési Fórum csúcstalálkozójára összegyűlt több mint 50 afrikai ország vezetőinek. Kína ezúttal háromszor annyi infrastrukturális projekt megvalósítását ígérte az erőforrásokban gazdag Afrikában, mint a 2021-es dakari csúcson. NÉPSZAVA

Alakul az új kormány

CSERÉK Dmitro Kuleba külügyminiszter tüntetőleg távol maradt leváltásának parlamenti vitájáról. A kabinet több mint fele cserélődhet ki, de egyelőre nem tudni, hogy Denisz Smihal marad-e a miniszterelnök.

GÁL MÁRIA

Minden bizonnyal nem önként nyújtotta be lemondását Dmitro Kuleba ukrán külügyminiszter, akinek a távozását tegnap jóváhagyta a kijevi parlament. A Zelenszkij elnök után Ukrajna legismertebb politikusának számító Kuleba távozásáról úgy döntött a Verhovna Rada, hogy ő maga nem volt jelen, és több lemondott minisztertől eltérően nem is tartott beszámolót. Jaroszlav Zseleznyak parlamenti képviselő Telegram-bejegyzése szerint az ülést levezető parlamenti elnök leszögezte: Kuleba távolléte „nem a mi hibánkból történt".

A külügyminiszter előtt már négy tárcavezető és az állami vagyonkezelő vezetője is benyújtotta lemondását, de az elnök pártjának, A Nép Szolgájának frakcióvezetője, David Arahamija még szerdán azt mondta, hogy az átalakítás a kormány több mint felét érinti majd. Az ukrán sajtó ehhez képest tegnap csak nyolc új jelölésről számolt be, holott a Smihal-kormánynak 23 tagja volt.

Lapzártánkig a lemondottak közül újabb tisztségben csak Olha Sztefanyisina neve jelent meg, aki az eddigi európai integrációért felelős miniszterelnök-helyettesi poszt mellett az igazságügyi tárcát is megkapja. Az Ukrajna megújulásáért és a vidékfejlesztésért felelős kormányfőhelyettesi posztra Olekszij Kulebát, agrárminiszternek Vitalij Kovalt, ifjúsági és sportminiszternek Matvij Bidnijt jelölték. Natalija Kalmikova lehet a veteránügyi, Herman Szmetanyin az ipar stratégiai ágáért felelős, Mikola Tocsickij pedig az új kulturális miniszter.

Dmitro Kuleba utódjának eddigi helyettesét, Andrij Szibihát jelölte

FOTÓ: AFP/BRENDAN SMIALOWSKI

A jelek szerint egyre nő Andrij Jermak elnöki tanácsadó befolyása

Zelenszkij, a parlament tegnap meg is szavazta kinevezését.

Az államfő is részt vett A Nép Szolgája frakció ülésén szerda este, ahol sajtójelentések szerint azt mondta, Kulebának azért kellett távoznia, mert „hiányzik belőle az energia a fegyverellátás előmozdításához". Egyes források viszont arról beszéltek, hogy a külügyminiszter és Zelenszkij főtanácsadója, közeli barátja és kabinetvezetője, Andrij Jermak között egyre nagyobb volt a feszültség, az elismert vezető diplomatának ezért kellett távoznia. Erre utal az is, hogy utódja csak március óta dolgozik a külügyminisztériumban, azelőtt maga is elnöki tanácsadó, Jermak helyettese volt. A Politicónak nyilatkozó

> Kuleba utódja csak március óta dolgozott a külügyben, azelőtt maga is elnöki tanácsadó volt.

források is ezt valószínűsítik, rámutatva arra, hogy az elnöki hivatal több vezető tisztségviselője kap tárcát az új kabinetben: Olekszij Kuleba miniszterelnök-helyettes, valamint infrastrukturális és regionális politikai miniszter, Mikola Tocsickij pedig kulturális és információpolitikai miniszter lesz a dezinformáció elleni küzdelem erősítése érdekében, az ugyancsak elnökközeli Sztefanyisina pozíciója pedig erősödik.

Lapzártánkkor még nem fejeződött be a kijevi kormányátalakítás. Egyelőre nem tudni, hogy Denisz Smihal marad-e a miniszterelnök, vagy új kormányfőt nevez ki Zelenszkij, immár a harmadikat 2019-ben kezdődött elnöksége alatt.

Putyin ismét kész lenne tárgyalni

925. NAP Az orosz elnök csütörtökön kijelentette, készen áll a Kijevvel való tárgyalásokra, holott korábban elutasította ezt, amíg Ukrajna kurszki offenzívája zajlik.

A Vlagyivosztokban tartott Keleti Gazdasági Fórumon Putyin azt mondta, készek a tárgyalásokra, de csak annak a meghiúsult megállapodásnak az alapján, amely a felek között 2022 tavaszán, Isztambulban jött létre, nem sokkal az Ukrajna elleni invázió megindítása után. (Értesülve Putyin ajánlatáról, Karl Nehammer osztrák kancellár egy X-bejegyzésben felajánlotta, hogy Bécs kész helyet adni a tárgyalásoknak.) Putyin azt is állította, hogy a Kremlnek nem okozott különösebb fejfájást az Ukrajna által augusztus elején indított kurszki offenzíva, és hiábavalónak bizonyult Kijevnek az a törekvése, hogy orosz erőket vonjon el a donyecki frontról.

Ezzel szemben az ukrán elnök az amerikai NBC News csatornának adott interjúban azt mondta, hogy Moszkva 60 ezer katonát vezényelt át az orosz Kurszki területre, az ottani ukrán művelet célja tehát megvalósult. „Az oroszok néhány olyan helyről vontak vissza erőket, ahol nehézségek fenyegettek minket, mert nem volt elég fegyverünk" – közölte. Zelenszkij egyebek közt a donyecki front egyre nehezebben tartható pokrovszki szakaszára

FOTÓ: AFP/DIEGO HERRERA CARCEDO

Pokrovszki vasútállomását lezárták, mert a romló hadihelyzet miatt már nem alkalmas a civilek evakuálására

utalhatott. A donyecki kormányzó azonban tegnap azt közölte, hogy a pokrovszki vasútállomást lezárták, mert a romló biztonsági helyzet miatt már nem alkalmas a civilek evakuálására. Az Ukrán Vasutak szerint az evakuálást mostantól a 100 kilométerre nyugatra fekvő Pavlohrad (Dnyipropetrovszki terület) állomásáról tudják biztosítani.

Az orosz drónok szerda éjjeltől 9 órán át támadták Kijevet, de a légvédelem kivédte a támadást. Tegnapi hír, hogy Románia Patriot légvédelmi rendszert adományozott Ukrajnának; a lépést Klaus Johannis államfő honlapján tették közzé. Két nappal korábban a Poltava katonai távközlési akadémiája ellen végrehajtott orosz rakétatámadás 55 ember halálát okozta. Ukrajna hónapok óta kéri a szövetségeseket, hogy lássák el további rakétavédelmi fegyverekkel. A hiány e téren most még aggasztóbb lehet, miután a Bloomberg hírügynökség hétfőn azt jelentette: Irán „napokon belül" megkezdheti „több száz" Fath–360-as és más ballisztikus rakéta leszállítását Oroszországnak.

HARSÁNYI GYÖRGY

Moszkva befolyásolni próbálja az amerikai választásokat

Az Egyesült Államok igazságügyi minisztériuma azzal vádolta meg az orosz kormányt, hogy a propagandájában kulcsszerepet játszó RT állami médium közreműködésével dezinformációval célozta meg az amerikai választókat, a novemberi választások befolyásolására és az ukrajnai háborúval kapcsolatos orosz narratíva terjesztésére. A minisztérium lefoglalt 32, ezzel a céllal működtetett megtévesztő arculatú weboldalt. Emellett vádat emelt az RT két alkalmazottja, a 31 éves Konsztantyin Kalasnyikov és a 27 éves Jelena Afanaszjeva ellen, akik 10 millió dollárból, a Tenet Media cég közbeiktatásával, konzervatív YouTube-influenszerek bevonásával szervezték „a rejtett orosz kormányzati üzeneteket hordozó tartalmak létrehozását és terjesztését".

A Szabad Európa értesülése szerint a vádiratban egy Hungarian Shell Entity 1 nevű magyar fedőcég is szerepel.

Marija Zaharova, az orosz külügyminisztérium szóvivője tegnap boszorkányüldözésnek nevezte a Biden-kormány vádjait, és az amerikai médiát célzó válaszlépéseket helyezett kilátásba.

Egyre leszakadva

RÓNAY TAMÁS

Amikor 2004-ben tíz ország, köztük a V4-ek is csatlakoztak az Európai Unióhoz, általános vélemény volt, hogy a liberalizmus és a kapitalizmus végső győzelmét élhetjük át, s beteljesedik Francis Fukuyama jóslata. Közép-Európa is a Nyugat részévé válik, s nemcsak gazdasági, hanem gondolkodásbeli szempontból is. Ám ez a folyamat megrekedt, s a V4-ek államaiban mintha egyre erősebb lett volna a nosztalgia az autoriter időszak iránt. A csalódottság azonban nem állt meg az országhatároknál, amint azt a múlt vasárnapi türingiai és szászországi választás is igazolja. A volt NDK területén élők egy részének meggyőződése: problémáikra egy bevándorlásellenes, populista párt jelenti a megoldást.

Visszarendeződés tapasztalható sokak lelkében, ami azért is talányos, mert több főváros, például Varsó lélegzetelállító fejlődésen ment keresztül. Nyugatnak és Keletnek mintha párkapcsolati terapeutára lenne szüksége, hogy jobban megértsék egymást. Keleten sokan úgy érzik, a Nyugat még mindig felsőbbrendűként viselkedik, a nyugatiak viszont nem értik, miért siránkoznak a legutóbb csatlakozottak, miközben eurótízmilliárdokat kaptak az adókból.

A vasárnapi német tartományi választások azt is bizonyították, hogy nem csak gazdasági különbségekről, országok szembenállásáról beszélhetünk: német és német is képes elbeszélni egymás mellett. Az okok összetettek. A vasfüggöny leomlása utáni tömeges munkanélküliség traumája, a fiatalok tömeges elvándorlása, a vidéken élők lassú felzárkóztatása, a vidék elnéptelenedése, a bevándorlóktól való félelem a külföldiektől évtizedeken át elzárt társadalmakban mind-mind szerepet játszik, de minden országnak, régiónak megvannak a maga problémái. S az egyes „keleti” országoknál is egyre nagyobbak az eltérések. Csehországban és Szlovéniában létezik egy erős középosztály, ami garanciát jelent arra, hogy ne alakulhassanak ki magyarországi viszonyok. Sem Orbán Viktor ljubljanai (Janez Jansa), sem prágai (Andrej Babis) barátja kormányfőként nem tudta visszaforgatni az idő kerekét, minden igyekezetük ellenére sem. S ha újra miniszterelnökké választanák őket, akkor sem képzelhető el a magyar forgatókönyv egyik országban sem. Már úgy látszott, Szlovákia is kigyógyult a nacionalizmussal átszőtt autoriter tendenciákból, Robert Fico visszatérése a hatalomba azonban azt jelzi, hogy az ország még mindig Kelet és Nyugat között lebeg.

Lengyelország, amely az EU-csatlakozás nagy nyertese, ugyanakkor szakított Kaczynskiék autoriter államával. Az ország sikerének kulcsa: a fejlesztési pénzeket nem a nómenklatúra megerősítésére használták fel. Sok jól képzett fiatal ezért hazatért, ők lehetnek a garanciái annak, hogy Lengyelország már ne térjen le a demokrácia útjáról. Bulgáriában viszont ma is erősen érvényesülnek az oroszbarát attitűdök. Szófia főleg az elvándorlás drámai következményeit szenvedi meg, képtelen kilábalni a politikai válságból.

S vagyunk mi, egyre leszakadva a többiektől. Változás még nálunk is lehet, de a német példa legfőbb tanulsága: az emberek gondolkodásának megváltoztatásához sokszor több évtized is kevés.

JEGYZET

Gál Mária

Intő jelek

Amikor e sorokat írom, még nem tudni, ki lesz Ukrajna következő miniszterelnöke, mint ahogy azt sem, hány tárcavezető marad hivatalban Denisz Smihal kormányából. Annyi azonban már biztos, hogy Dmitro Kuleba külügyminiszteri mandátuma véget ért, utóda eddigi helyettese, Andrij Szibiha lesz.

Sem egy kormányátalakítás, sem egy külügyminiszter-csere nem ördögtől való, az ukrán elnöknek alkotmányos joga mindezt végrehajtani, annak körülményeire mégis jogosan szisszennek fel Ukrajna támogatói. Kuleba menesztésének valós okairól különféle találgatások keringenek, de egyik sem magyarázza, hogy Ukrajna egyik legismertebb és legelismertebb kormányzati szereplőjét miért cserélte egy ismeretlenre az elnök. Egyik magyarázat szerint Kulebának azért kellett távoznia, mert nem sikerült rávennie a nyugati támogatókat, hogy nagy hatótávolságú fegyverrendszereket adjanak át Ukrajnának, és engedélyezzék azok használatát az orosz területek elleni bevetésekben. A másik teória épp az ellenkezőjét állítja, azt, hogy Kulebát nyugati nyomásra menesztette Zelenszkij, mert a fődiplomata túl erőszakosan lépett fel a szövetségesekkel szemben, kényelmetlenül kitartóan követelte az ígéretek betartását. Ámde az ukrán sajtóban, még ha a sorok között eldugottan is, megjelent az a feltételezés is, hogy Kulebát azért váltotta le az elnök, mert összetűzésbe került nagy hatalmú kabinetfőnökével és egyben barátjával, Andrij Jermákkal. Mivel az utód Szibiha is nemrég még a kabinetfőnök helyettese volt, és mivel nem ez az első olyan eset Zelenszkij elnöksége alatt, amikor valamely régi barátnak jutott a tisztség, erős a gyanú, hogy igaz is.

A háború sok mindenre magyarázat, de nem mindenre. Vitalij Klicsko szavai jutnak az eszembe, aki egy interjúban azt mondta: „Egy bizonyos ponton már nem fogunk különbözni Oroszországtól, ahol minden egy ember szeszélyétől függ”.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

A KIRÁLY FESZTELEN

VAS ANDRÁS

Kartács

Szinte percre pontosan félévente tűnik fel a hazai propagandasajtó horizontján Bakondi György, aki titulusa szerint Orbán Viktor miniszterelnök belbiztonsági főtanácsadója, a gyakorlatban viszont visszatérően hozza a migránsrettegő untermann szerepét. Egészen véletlenül mindig éppen akkor haknizza körbe a kormánymédiát, amikor lejáratához közeledik a déli megyékben immár kilenc, a teljes országra nyolc és fél éve bevezetett, a hatalomnak különleges jogokat biztosító tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet. Mondandója évek óta változatlan: minden alkalommal elismétli, hogy „a tavalyihoz képest növekvő számban érkeznek idén is illegális bevándorlók valamennyi Európába vezető útvonalon”. Ennek megerősítéseként példákat sorol, az idén például a Marokkóból a spanyol fennhatóságú Ceutába úszva érkező menekültek a sláger – visszatérve 2021-be, igaz, akkor még egy nullával nagyobb számmal riogatott –, illetve a görög szigetekre vezető, migránsokkal zsúfolt utak. Végül elborzasztásként hozzáteszi, hogy napi 30–70 illegális határsértőt fognak el a magyar hatóságok a déli határon. Azt már nem teszi hozzá, hogy ez a szám semmivel sem nagyobb, mint ahányan a menekültválság 2015-ös kezdete előtt próbáltak bejutni az országba.

> A valós indokok nélkül prolongált válság- és veszélyhelyzeteknek köszönhetően a kabinet évek óta túlhatalmat gyakorolhat.

Ahogyan azt a korábbi, hasonló performanszok folyományaként várni lehetett, a propagandakartács után a kormány be is jelentette: újabb fél évvel meghosszabbítja a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetet, ami a fenti számok alapján legalábbis megmosolyogtató. Az már kevésbé, hogy a különféle, valós indokok nélkül prolongált válság- és veszélyhelyzeteknek köszönhetően a kabinet évek óta túlhatalmat gyakorolhat, melyet nem a vészelhárításra, sokkal inkább – demokratikus deficitet okozva – saját érdekeinek érvényesítésére használ, s az eme jogkörben meghozott döntések jelentős többsége politikai célokat szolgál, illetve elősegíti a nagy gazdasági zabrálási hadműveletet.

A produkció láthatóan hatásos: amíg a szavazótábor parancsszóra retteg a migránsoktól, addig nem foglalkozik vele, hogy a szeme előtt lopják szét-el az országot.

Ma nincs tej

TÜZES LÓ

DOROS JUDIT

A falusi élet ritmusának vannak látszólag kikezdhetetlen, stabil pontjai. Ilyen a reggeli harangszó, a távoli gyár éjszakai műszakának végét jelző kürt, ami halványan idehallatszik, és ilyen az is, hogy kedden és pénteken nagyjából kilenc és fél tíz között megáll a ház előtt egy autó, amit a kutyák persze már korábban jeleznek, azzal az utánozhatatlan csaholással, amivel az örömöt szokták kifejezni.

A tejesember érkezik, vagyis egy ideje már a tejesember fia, aki heti kétszer házhoz hozza nemcsak a fehér nedűt, hanem olykor a köpült vajat, pergős túrót, zsíros tejfölt, ízesített gomolyákat. Tevjének neveztük el annak idején az apját, a Hegedűs a háztetőn ikonikus tejesemberéről, Tevje fiának hívjuk az új szállítót, aki már-már afféle családtag, tekintve, hogy sűrűbben látjuk, mint némelyik rokonunkat.

> Nincs mit legelniük az állatoknak, ha meg nem esznek eleget, kevesebb tejet adnak.

A kutyák öröme persze nem érdek nélkül való: a másfél literes palackból ők is kapnak kóstolót, amit lefetyelnek boldogan. Hűsít is, táplál is, na meg ez is része a rituálénak, méltatlankodva néznének ránk, ha bármikor is elfelejtenénk a nekik járó adagot.

Jómagam tejet már gyerekkoromban sem ittam, s ezen a szokáson azóta se változtattam. Ösztönösen tartom magam távol tőle, sosem esett jól, sosem kívántam, ami meglehetősen furcsának tűnt egy olyan falusi családban, ahol a nagypapa istállójában két tehén is álldogált. Apám is sokszor evett hideg tejbe aprított, megáztatott kenyeret, de jómagam jobban odavoltam a kandliban savanyított házi aludttejért vagy a tejfölbe mártogatott kifliért, nem bolondultam habos kakaóért, tejeskávéért, madártejért. Emígy a most házhoz szállított tejnek sem vagyok nagy fogyasztója, amennyi belekerül habarásba, sütéménybe, palacsintába, szószokba és krémekbe, legfeljebb annyi esik rám. Amikor forralom, érzem a rét és a bocitőgy illatát, de szakavatott és rendszeres itthoni fogyasztója még azt is megmondja időnként, hogy épp több kakukkfüvet vagy mentát legelt-e a tejet adó jószág.

Mostanában viszont megváltozott az eddig szilárdnak hitt tejrend. Előbb a keddi szállítások kerültek szerdára, aztán a péntekiek szombatra, s az utóbbi hetekben előfordult többször is, hogy a heti kettő helyett csak egyszer csengetett a tejesember fia, és akkor is legfeljebb tejet hozott, más csemegéket nem. Kiszáradt a legelő, mondta most csütörtökön, szintén átugorva egy nappal a ritmust, nincs mit legelniük az állatoknak, ha meg nem esznek eleget, kevesebb tejet adnak, ilyen a természet törvénye, emberi erő ezt megváltoztatni nem tudja. Talán jövő héten beszereznek annyi takarmányt, hogy külön etessék az állatokat, s talán akkor újra lesz annyi, mint korábban volt.

„No milk today”, dúdolom a klasszikus dallamot, miközben öntöm a kutyáknak a saját kis adagjukat, elmerengve a jó és megszokott dolgok törékeny mulandóságán.

A tenger a cseppben

TÖMPE ISTVÁN
közgazdász

A kárhány csepp, annyi tenger. Hivatalosságok horkantak fel a minap Magyar Péter és Kulja András doktor kórházi hőmérőzését látva, amelyet a nagyközönség igen jól fogadott. Életkoromnál fogva van tapasztalatom az egészségügyi szolgáltatások terén, innen az önbizalom, amivel itt most kijelentem, hogy a magyar nép a rendszerváltás óta eltelt 30 év legszégyenteljesebb produkcióját tűri el az egészségügyben. Van jó példánk? Hogyne lenne, s innen küldöm köszönetemet a kitartó orvosoknak és asszisztenseknek, akik nekem és másoknak segítettek életben maradni.

Viszont azt állítom, hogy a rendszerváltás elkerülte azokat a civilizációs produktumokat (közegészségügy, oktatás, közlekedési infrastruktúra), amelyek egész Nyugat-Európát jellemzik, mégpedig régóta. Jellemezte Magyarországot is, amíg politikai osztályunk rá nem kapott a közösségi költségvetés mézesbödönére, mégpedig úgy, hogy ma az EU-átlag alig 60 százalékát költjük oktatásra és egészségügyre. Nem csupán a költségvetés kevés (bár az is gyalázat, ha a 3 évtized egészét nézzük), hanem a produkció áll távol attól a szinttől, ahova tartozunk.

Ne tekintsük normálisnak azt sem, hogy ebben az országban, ahol a jó minőségű tömegoktatásnak és elitoktatásnak másfél száz éves története van, a játszótéren az anyukák a pelenkacsere közben gondterhelten vitatják meg, hova menjen a gyerek oviba, aztán suliba, mert időben kell lépni ahhoz, hogy a gerjesztett szegregáció előnyeit kihasználhassák. Uralkodó osztályunk szájából ömlik a soviniszta maszlag, de attól óvakodnak, hogy a gyerek állami iskolába járjon, inkább küldik Bécsbe, Londonba, máshová, csupa veszélyes helyre, és még véletlenül sem a türk bázisokra. A közösségi közlekedésben a huppanók gödrökké, aztán árkokká romlottak.

Ellensúlyként elmebeteg centralizációs hullám vette kezdetét. Csakhogy a jó centralizációhoz jó állam kell. Nem az a baj, hogy a közegészségügy a belügyben van (más világban is volt ilyen), hanem hogy a szilárd keretek és rendszerek nélküli ágazatot a problémákhoz képest hatalom és akarat nélküli figurák felügyelik. Az egyre inkább túlcentralizált és túlpolitizált államigazgatás csúcsain hivatalnokok remegnek. Ha volt is, a centralizáció elszívja az erőt és megöli a kreativitást.

A való világban mindenféle trükkökkel kell élni ahhoz, hogy az iskolákban működjön a normális tanítás. Az egészségügyben a központi finanszírozás és a központi biztosító ellen megy a háború: különben belehalnának. Egyszer-egyszer lehet trükközni, na de mindig és önvédelmi okokból? Az elkeserítő helyzetből látjuk, hogy az elvesztegetett évtizedeket okosban áthajózni lehetetlen. A civilizációs alapszektorokban a meggárgyult központi állam ellen megy a ravaszdi szervezkedés a napi működésért, közben mi is benyelünk mindent, kórházi állapotokat, gödröket, túlárazást, ostoba szövegelést. Más szóval a kormányt.

> A biztosító számára az elfogadott szolgáltatói árak egyformák voltak az állami és a magánszektorban, hiszen az eseményt és nem a szektor tulajdonosi karakterét finanszírozták.

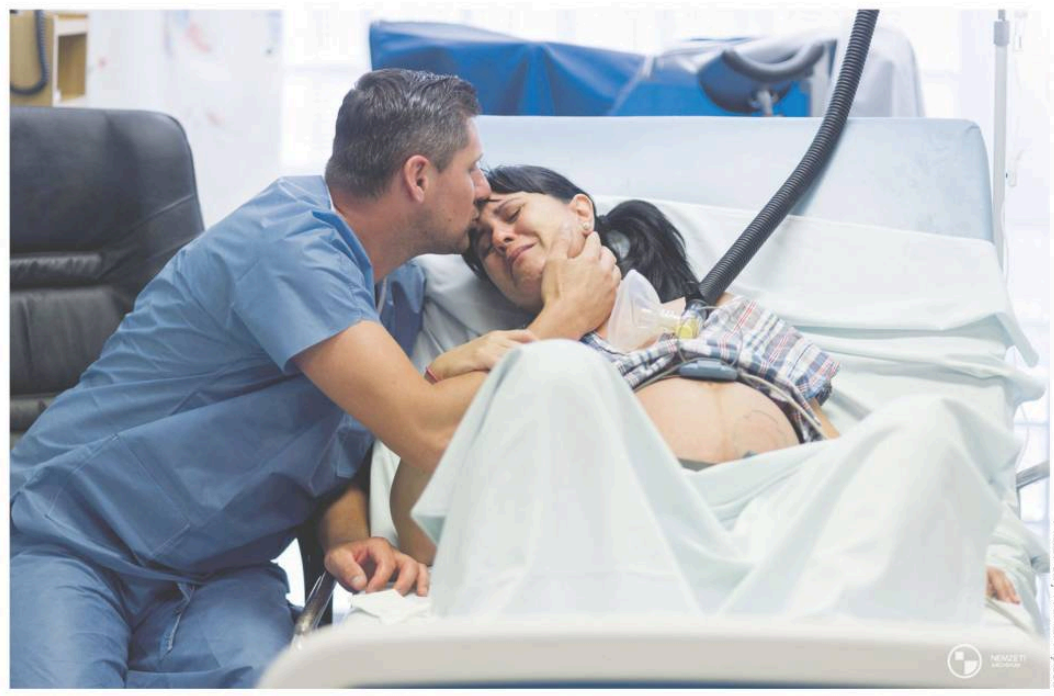

FOTÓ: MTI/BALÁZS ATTILA

Európában a legtöbb helyen (de azért kivételekkel) van egy általános keret, amelyen belül kooperatív módon működik az egészségügyi szektor, az állami és magán szervezetek, a biztosító és a beteg maga is, úgy is mint munkatárgy és egyéni finanszírozó.

Rendszer, szilárd alapok, átláthatóság, pontos részletek.

Régi példa (tudom, generációm szerint itthon semmi nem érvényes): 40 éve, a genfi ENSZ-ben a belépéskor kaptunk egy hosszú listát, azon szerepeltek az orvosi-biztosítási események. Amit odaírtak, az létezett a biztosítás számára. Volt állampolgári minimumlista (harmadosztály), továbbá másod- és első osztály, amelyért a cégek (nálunk az ENSZ) külön fizettek. A biztosító számára az elfogadott szolgáltatói árak egyformák voltak az állami és a magánszektorban, hiszen az eseményt és nem a szektor tulajdonosi karakterét finanszírozták. Minden tételnél ott volt, hány százalékot vagy hány frankot áll a biztosító, ha az ember beadja a számláját, amelyet természetesen előtte ő kifizet, de azt két napon belül visszatérítik. Mindent fillérre ellenőriztek.

Második gyermekem ott született. Minden beavatkozást egyenként regisztráltak, külön tüntették fel például az epidurális injekciót (200 frank), a szülés egyes kezelési és invazív etapjait és a viziteket. Összességében az én szerelmetes csemetém a biztosítói másodosztályon 6600 frankért meg is volt. Hetekkel később lenyűgözve néztem az elmúlt egy hónap történetét, amelyet egy másfél méter hosszú számla formájában kaptam meg, rajta több száz tétellel.

Apás szülés volt, a szülésznő megnyugodva konstatálta, hogy nem ájulok el, mint valamelyik kollégám pár nappal korábban, sőt állandóan segíteni akarok. Ami azonban már sok volt az ír szülésznőnek, és lecsillapításként megkérdezte, nem iszom-e egy teát. Hogyne, feleltem, az jólesne. A kérdés figyelmes volt, a másfél méteres elszámolás szerint a tea 1,20-ba kerül. Ez valamivel olcsóbb is lehetett, mint akkor a városban.

A görzsönyi ember

HUSZÁR ÁGNES
nyelvész

Lemondott EU-képviselői helyéről, a Nemzeti Agrárkamara elnökségéről, sőt a Fideszből is kilépett Győrffy Balázs, miután a Központi Nyomozó Ügyészség vizsgálatot indított ellene garázdaság és súlyos testi sértés miatt. Az incidens egy budai szórakozóhelyen kezdődött azzal, hogy a képviselő, úgymond, „beszólt" egy idegen nőnek. Később meg is ütötte, a helyszínen dolguk akadt a mentőknek és a rendőröknek is.

Győrffy Balázs bocsánatot kért a tettéért, a Fidesz pedig úgy kommentálta az esetet, hogy „aki értékeinkkel és szabályainkkal szembemegy, annak nincs helye közösségünkben". Súlyos vesztesség ez a kormánypártnak, mivel éppen Győrffyvel akarta képviseltetni az Európai Parlamentben a magyar mezőgazdaság, a magyar gazdák érdekeit. Derék vidéki ember ő, földije Kövér Lászlónak, maga is presbiterként szolgálja a Magyarországi Református Egyházat. Országgyűlési képviselőként is a magyar gazdák ügyét képviselte, egy ízben éppen azon a napon fogadta el a parlament az állami földek privatizációjára vonatkozó indítványát, amikor maga és édesapja is elnyert egy ilyen pályázatot. Legutóbbi vagyonbevallásában 29 ingatlan szerepelt a nevén.

> Győrffy jelentőségét mutatja, hogy éppen az ő falujában, Nemesgörzsönyben tartotta választási kampánynyitó beszédét Orbán Viktor.

Kuratóriumi tagja ezen kívül a Jövő Nemzedék Földje Alapítványnak. Szóval fontos embere volt ő a kormánypártnak, nagy pech, hogy most egy „nőügy" miatt le kell mondaniuk róla.

Győrffy jelentőségét mutatja, hogy éppen az ő falujában, Nemesgörzsönyben tartotta választási kampánynyitó beszédét Orbán Viktor 2024. április 22-én. Ezen a Pápától északra fekvő kis településen épült 230 milliós EU-s támogatásból az a magtár, ahol a miniszterelnök elmondta, a magyar gazdák Brüsszel elhibázott döntései miatt kerültek nehéz helyzetbe. Ezt úgy lehet orvosolni, ha új vezetőket választunk az EU élére. Ezért ő mindent meg is fog tenni, csak a gazdák szavazatát kéri. „Én csak akkor tudok segíteni, ha önök fegyvert adnak a kezembe. Én nem leszek rest azt előrántani, lövök én mindenre, ami mozog, meg suhintok oda, ahova kell."

A szép terv az EU vezetőinek kicserélésével nem sikerült ugyan, de ez nem csökkentette a Fidesz Európai Parlamentbe megválasztott képviselőinek harci kedvét. Győrffy talán éppen a gazdák érdekében vívandó küzdelem stratégiájáról gondolkodott, amikor is, ki tudja, hogyan – ő mindenesetre semmire sem emlékszik –, eljárt a keze. Talán a fővárosi környezet tette, nem véletlenül óv mindenkit miniszterelnök úr is a cinikus libsiktől. „Pest feketére fest" – tartja a szólás a képviselő úr szűkebb pátriájában, és milyen igaz is ez.

Ha a nemesgörzsönyi italboltban történt volna az a bizonyos kis malőr, senki nem hívta volna ki a rendőrséget. Nekünk pedig lett volna egy tettre, harcra kész magyar gazdánk az Európai Parlamentben.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

SZERINTEM

Gyurcsány

A Fidesz illetékes megmondóembereinek szinte csak egy magyarázatuk van minden problémára az egészségügytől az oktatáson át a közlekedésig, Gyurcsány! Annak idején az ő kormánya vitte a szakadék szélére ezeket a területeket, mondják. Ez lehetne egy vélemény, ha mellétennék részletesen, tételesen felsorolva, hogy mit tett a Fidesz-kormány az elmúlt 14 évben a helyzet javítására, és mi sikerült, mi nem. Ezt nem teszik, valószínűleg azért, mert semmit nem tettek érdemben. Azért megnyugtatná az embert, ha ezt bevallanák – ha már javítani nem tudnak.

ÁBRAHÁM ZOLTÁN

Szabadság

A Szabadság-szobor körül zajló vita kapcsán szeretném felhívni a figyelmet arra a körülményre, hogy Jézus Krisztus idején a kereszt kínzóeszköz volt, nem jelkép. A latrokat és más, büntetni kívánt embereket a hatalom keresztre feszítésre ítélte. Szerintem semmi helye a keresztnek a szobron, sem a keresztény egyházak által később használt, egyszerűsített, mértani testnek kinéző alakzat formájában, és persze a keresztre feszített Krisztussal sem.

LÉNÁRD SÁNDOR

Bezárva

A budai Duna-menti termálvíz-források egyedülálló kincset jelentenek. Teljesen érthetetlen, hogy a Rác fürdő és a Király fürdő miért van régóta bezárva! Látható ugyanis, hogy a külföldiek mennyire kedvelik és látogatják a működő gyógyfürdőket, a Szent Lukácstól a Rudason át a Gellértig. A két patinás fürdőhely nemcsak a termálvize miatt lenne népszerű, hanem építészetileg is különleges, ami Buda gazdag történelmére is rávilágít.

MIKULÁS FERENC

Magyarázat

Sokan vagyunk, akik nem találunk magyarázatot arra, hogy ez a rendszer szinte a társadalom minden csoportját megsértette, ennek ellenére tizennégy éve a Fidesz van hatalmon, és jelenleg is vezeti a népszerűségi listát. Olvasva Bod Péter Moszkvai kaland című írását eszembe jutott 1982, amikor magam is két hónapot töltöttem úgynevezett „vezetőképzőn" Moszkvában. Szembeszökő volt a szegénység, az igénytelenség, az áruhiány. A televízió, a sajtó pedig zengte a Szovjetunió eredményeit. Egy ízben a tv-torony megtekintésére indultuk. Egy vékony ballonkabátot viselő férfi jött velünk szembe, zokni nélkül cipő volt a lábán, noha tél volt. Útbaigazítást kértünk tőle, de válasz helyet arról dicsekedett, hogy ez a torony a világ legmagasabb építménye, és a hóba írta az ujjával annak méretét. Hazánkban most hasonlóan működik a propaganda, miközben Magyarország az Unió legszegényebb országai közé tartozik. Bár ha megkérdeznénk egy átlagpolgárt, talán dicsekedve említené, hogy mi rendeztük Európa legnagyobb tűzijátékát.

DR. JÓKAI OSZKÁR

Olvasóink leveleit a következő címre várjuk:
olvasoilevel@nepszava.hu

John Malkovich Budapestre jön

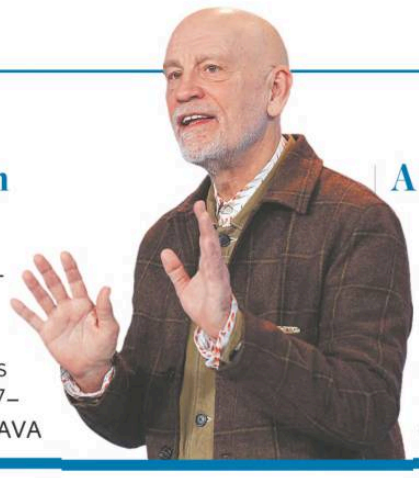

A kétszeres Oscar-jelölt John Malkovich novemberben Anastasya Terenkova zongoraművésszel közösen mutatja be The Infamous Ramirez Hoffman című produkcióját a Magyar Zene Házában. Az összművészeti alkotás Roberto Bolaño művén alapul, és november 17–18-án három alkalommal lesz látható. NÉPSZAVA

A nagy Gatsby századszor a Vígben

F. Scott Fitzgerald kultikus regényének adaptációja, A nagy Gatsby szeptember 8-án ünnepli 100. előadását és ötéves jubileumát a Vígszínházban. A Vecsei H. Miklós által készített, ifj. Vidnyánszky Attila rendezésében és Kovács Adrián zenéjével bemutatott darab az elmúlt öt évben közel 100 ezer nézőt vonzott. NÉPSZAVA

Újra Ars Sacra Fesztivál

Szeptember 13-án kezdődik a 18. Ars Sacra Fesztivál, mely az idén is a szakrális művészetek legjavát kínálja. A rendezvénysorozat közel 400 ingyenes programmal várja az érdeklődőket, köztük koncertekkel, kiállításokkal, szakrális sétákkal. NÉPSZAVA

A jövőbe visz egy friss előadás

IDŐUTAZÁS Milyen is lesz az élet 2060-ban? – ezzel foglalkozik a Három Hollóban ma este látható darab. A nemzetközi projekt keretében megszülető produkció rendezőjével, Juhász Nórával beszélgettünk.

ROSZNÁKY EMMA

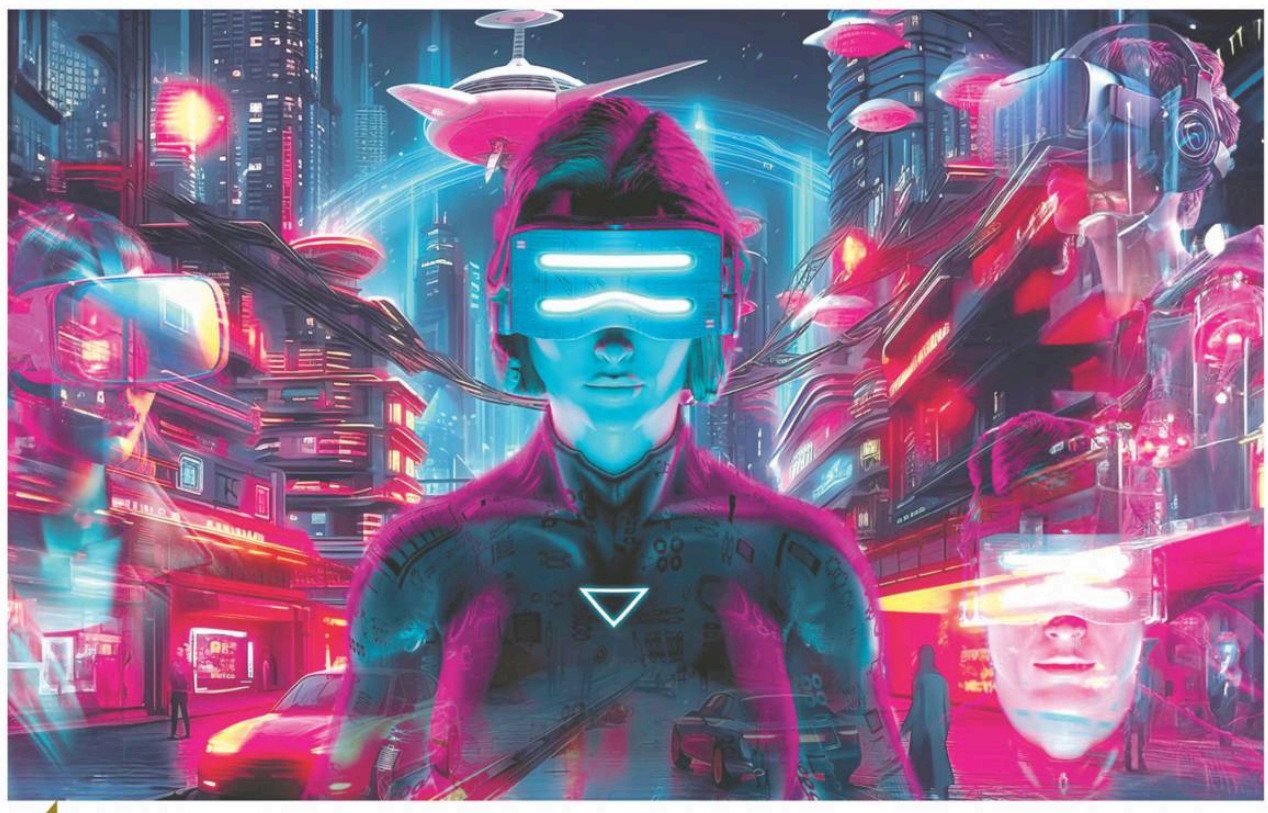

Tegnap este volt a premier, de ma is látható a 2060 című, a jövővel foglalkozó interdiszciplináris előadás, melynek művészeti csapata rendhagyó módon már az alkotás folyamatába bevont olyan, a Z és az Alfa generációhoz tartozó fiatalokat, akik ebben a jövőben már nemcsak felnőttek lesznek, de annak a kornak az aktív formálói is. Az előadás a Stronger Peripheries nemzetközi projekt keretein belül valósult meg, ahol különböző országokból származó projektpartnerek közösen dolgoztak együtt művészeti produkciókon. A 2060 története 2023 májusában indult, amikor a magyar Pro Progressione és projektbeli tandempartnere, a francia Le Parvis nyílt felhívást tett közzé magyar művészek számára; témája a RightToTheFuture volt. A partnerek a felhívásra jelentkezők közül Juhász Nórát választották ki a közös munkára.

Juhász Nóra interdiszciplináris művész, festőként végzett a Képzőművészeti Egyetemen, de tanult látványtervezést is, emellett sokat dolgozott színházban díszlet- és jelmeztervezőként, most szabadúszó. – Médiumokon átívelő projektekben veszek részt – fogalmazott a 2060 rendezője –, tehát csinálok installációkat, egy csomó virtuális projektet viszek, festek is olykor, de igazából mindig a projekt témájától függ, milyen médiumban valósul meg: kiállító- vagy színházi térben, esetleg online. Jelenleg inkább a koncepció irányítja, hogy milyen formában dolgozom, mint maga a forma azt, hogy mivel foglalkozom. Juhász Nóra úgy látja, a magyar kulturális szcénára még inkább jellemző az, hogy valaki egyféle dolgot csinál: hivatásos színész, grafikus, rendező, de nemzetközi projektmunkákban ezek a határok elmosódnak, többféle területen kell egyszerre helytállni, együtt gondolkodni és létrehozni valamit. – A magaskultúra és a popkultúra közti határok sem egyértelműek manapság, például mindenki fotóz, vizuális tartalmakat állít elő nap mint nap, s van, aki művészi minőségben teszi. Innentől kezdve nagyon nehéz megmondani, mi az, ami művészet és mi az, ami nem. Érdemesebb erről sokkal, de sokkal szabadabban gondolkodni – mondta a Budapest és Berlin között ingázó fiatal alkotó, aki egy évig tartózkodik egy ösztöndíjprogram keretében a német fővárosban. A következő projektje egy kiállítás lesz Berlinben, amit szeretne Magyarországra is elhozni.

– A 2060 színpadi anyaga egy nagyon egyedi folyamat során született meg – voltak előkészítő workshopjaink magyar és francia gyerekekkel, ahol a fő célunk az volt, hogy a közös kreatív gondolkodáson kívül a gyerekek is haza tudjanak vinni magukkal valamit. A workshopok után elkezdtünk közösen agyalni, hogy mit tudunk mi ebben az előadásban megmutatni a tapasztalatainkból. Fura munkafolyamatunk volt: két országból jöttünk, de négy különböző országban voltunk a próbafolyamat nagy részében. Ezért az első néhány hónapban online voltak megbeszéléseink, ezt egy ötletmegosztási folyamatként kell elképzelni. Kitaláltuk az előadás fő elemeit, és egy csapatként dolgoztunk együtt végig a kreatív részén. Demokratikus rendszer volt: mindenki behozott ötleteket, s ezeket elkezdtük fejleszteni külön-külön, majd együtt is, és azt gondolom, sikerrel jártunk, mert a végeredményben mindannyiunk munkája, elképzelése megmutatkozik – fejtette ki Juhász Nóra. A Pro Progressione és a Le Parvis közös projektjének két külföldi alkotója van, Alex Lungu és Ana Turos (további résztvevők: Kelemen Patrik, Szemes Botond és Szenteczki Zita), a próbák és az alkotói folyamat angol nyelven zajlott, de az előadás többnyelvű; az angol és a magyar a két fő nyelv, de elhangzik francia és román szöveg is.

A történetről Juhász Nóra annyit árult el, hogy egy ponton van benne időutazás, és olyan témák kerülnek elő, mint a globális felmelegedés, a környezetvédelem, a globális kultúra, a szorongás, az online tér, a migráció, a határok kérdése. – Ezek mindenkit érintő témák, mégis, szerintem nagyon absztrakt és nagyon személyes hangvételű egyszerre az, amit csinálunk. Rengeteget dolgoztunk abból, amit a legfiatalabb generáción tapasztaltunk, így lettek a 2060 fő mozgatórugói alapvető egzisztenciális kérdések: Ki vagyok én ebben a világban? Hogyan tudok kapcsolódni hozzá?

Arról, hogy miért került épp a Három Hollóba a projekt, a rendező úgy nyilatkozott: „Egyrészt azért, mert nagyon jó a helyszín, én nagyon szeretem azt a fura, indusztriális, nem feltétlenül színházra tervezett teret. Másrészt pedig nagyon nyitott, befogadó és kedves hely, a programszervezők nagyon izgalmasnak találták magát a projektet is.” A 2060 közvetlen kapcsolatot alakít ki a nézőjével, de nem kell félni attól, hogy szerepeltetni fogják a közönséget. Senkinek sem kell attól rettegnie, hogy majd felhívják a színpadra, vagy hogy mikrofont nyomunk az arcába. Szerintem mindannyian ismerjük ezt a kellemetlen élményt, és ezt nagyon próbáltuk elkerülni. De közben fontos megemlítenem, hogy ez az előadás nem egy klasszikus fikciós térben jön létre, szigorú negyedik fallal, hanem közel megyünk a nézőkhöz, és ez a tér egy ponton közössé is tud válni. Remélhetőleg.

Az előadásban szó lesz a globális felmelegedésről, a környezetvédelemről és a szorongásról

KÉRDÉSEK

JUHÁSZ NÓRA

A projekt rendezője szerint az előadás arra keresi a választ, ki vagyok én ebben a világban, hogyan tudok kapcsolódni hozzá

INFÓ

A 2060 című előadás szeptember 5-én és 6-án látható a Három Holló színpadán. Alkotók: Juhász Nóra, Kelemen Patrik, Alex Lungu, Szemes Botond, Szenteczki Zita, Ana Turos

HIRDETÉS

LAPSZÉL

Beck Tamás nyerte a költőversenyt

FORRÁS: FUGA

A 33. Salvatore Quasimodo Nemzetközi Költőverseny fődíját Beck Tamás nyerte el Önarckép című versével. A szeptember 6–7-én Balatonfüreden megrendezendő irodalmi fesztiválon több mint 300 pályamű közül választották ki a győztest. A verseny 1992 óta őrzi a Nobel-díjas olasz költő emlékét. Az elmúlt években olyan neves költők nyerték el a díjat, mint Faludy György, aki már nincs közöttünk, vagy Tóth Krisztina. A rendezvény hagyományosan a Tagore sétányon álló Quasimodo-emlékfánál kezdődik, majd az Anna Grand Hotelben folytatódik a díjátadó gálával. KULTÚRA.HU

Táncházak Éjszakája a Fonóban

FORRÁS: FONÓ

A Fonó Budai Zeneház szeptember 14-én rendezi meg a 35. Országos Szezonnyitó Táncházi Mulatságot. A délután 4-től hajnali 3-ig tartó esemény kézműves-foglalkozásokkal és különböző táncházakkal várja a látogatókat. A rendezvényen a Kárpát-medence táncai és hagyományai neves zenekarok zenéire elevenednek meg. Az alkalom egyben a Fonó harmincadik jubileumi évének nyitánya is. NÉPSZAVA

Függetlenül, a függetlenekért

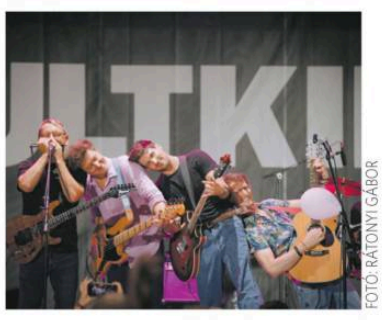

FOTÓ: RÁTONYI GÁBOR

Szeptember 12–15. között rendezik meg az I. Instant Mecenatúra Fesztivált a Gólem központban és a Robot Klubban. A VII. kerület nyolc független színházi társulata fogott összse, hogy négy napon át ingyenes nappali programokkal és esti előadásokkal indítsák el az új évadot. A fesztivál célja a független színházak támogatása, melyet neves művészek – Ónodi Eszter, Lengyel Tamás, Lovas Rozi, Sodró Liza – fellépése is segít. Koncertet ad a Grund vígszínházi fiúzenekar (képünkön) és a Harmadik Figyelmeztetés színész zenekar A sorozat fénypontja a Cucli Extra, ahol friss hírekből egyetlen éjszaka alatt született darabokat mutatnak majd be. NÉPSZAVA

Mindent eltipró gyűlölet

SZÍNHÁZ Székely Csaba Az igazság gyertyái című darabja egyszerre abszurd és roppant fájdalmas. A marosvásárhelyi teátrum társulata nagyszerű társulati teljesítménnyel fontos előadássá teszi a produkciót.

BALOGH GYULA

FOTÓK: BERECZKY SÁNDOR

A színészek az előadás végén elhangzó dalt éneklik

Valós eseményekről, valós személyekről is szól Székely Csaba Az igazság gyertyái című drámája a Marosvásárhelyi Nemzeti Színház Tompa Miklós Társulatának előadásában. A főszereplő család tagjai viszont fiktívek. A történet a bözödújfalusi székely szombatosok kálváriáját dolgozza fel. A közösség tagjai betértek a zsidó vallásba, illetve zsidó szokásokat követtek. A második világháborúban ebből óriási botrány, tragédia lett. A faluban, amely ma már nem létezik, egy tó van a helyén, megjelent a gyűlölet. Sértett emberek jelentették fel a másikat. Székely Csabának ez nagyon termékeny alapanyagnak bizonyult egy drámaisággal és humorral teli történethez. A szerzőtől megszoktuk már ezt a kettősséget, gondoljunk csak a Bánya-trilógiára, a Vitéz Mihályra vagy más művére. Az igazság gyertyái rendezője, Sebestyén Aba és Székely Csaba nagyon jól megértik egymást, A bányavirág ősbemutatóját is együtt jegyezték 2011-ben, azóta is többször dolgoztak együtt. Az igazság gyertyái nem könnyű vállalkozás. Rendkívül érzékeny és kényes históriához nyúl. De ahogy Székelynél megszokhattuk, nagyon érzékletesen képes figurákat teremteni, akiknek az esendőségét, törékenységét, gyarlóságát vagy éppen a hősiességét is képes megmutatni. Itt semmi sem egyszínű, a tettek, a jellemek igencsak többrétegűek. A viszonyok sem egyszerűek. Nincs jó vagy rossz, ezeknek a különböző árnyalatait látjuk. Sós Beáta épületvázakból álló díszlete is azt sugallja, hogy semmi sem végleges, minden változik, minden megmarad befejezetlennek. Szinte felkészít bennünket arra, hogy innen majd menekülni kell. A darab tele van humorral, vaskos poénokkal és beszólásokkal, ugyanakkor sok fájdalmas és szomorúsággal teli epizódot is kapnak a nézők. Sokszor a humor összeolvad a drámával, és keserű, fanyar abszurddá szilárdul.

Cári Tibor zenéje és az öttagú zenekar élő muzsikája markáns elemévé válik az előadásnak. Zsidó imák és szombatos zsoltárok feldolgozásai szólalnak meg többször kórussal is.

A gettóban játszódó fájdalmas jelenet a darabból

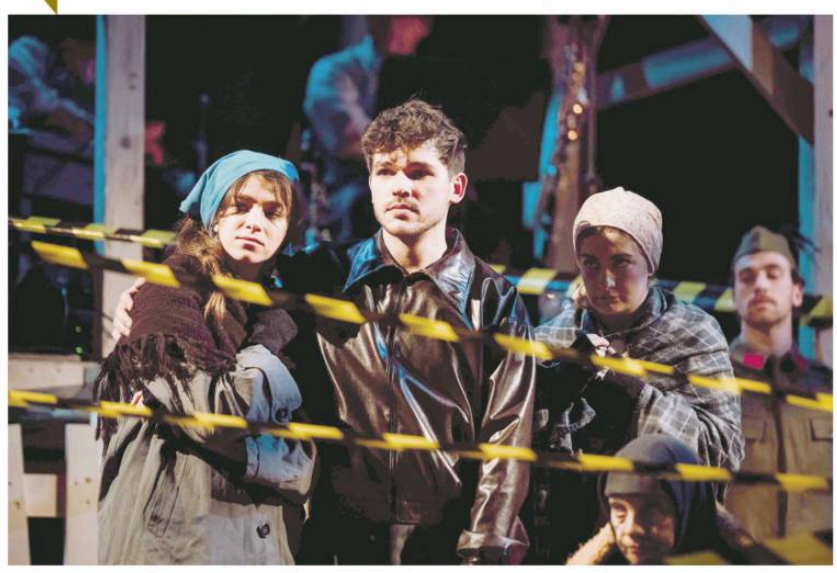

Nagyszerűek a színészek. Az író és a rendező is több interjúban elmondta, hogy a társulat tagjaira íródott a darab. B. Fülöp Erzsébet Kovács Mártája annyira sokrétűen emberi, hogy hamar a vonzásába lehet kerülni. A fiát játszó Varga Balázs, illetve a lányát alakító Kiss Bora is fontos karakterek. A látszólag link családfőnek Henn János megformálásában szintén megvan a maga igazsága. A falu elöljáróit játszó Bartha László Zsolt, Galló Ernő, Nagy István és László Csaba valamennyien erős színekkel festik fel a figurájukat. A lelkész feleségének (Nagy Dorottya) és a lányának (Gecse Ramóna) is markáns a jelenléte. Mint ahogy a két rendőrtisztet megformáló Tollas Gábor és Ördög Miklós Levente hangsúlyait is magunkkal visszük. Nem beszélve arról, hogy mennyire ismerős, amikor a hatalom embereként valaki még túl is teljesíti a feladatát. Meszesi Oszkár csendőrparancsnoka egy jelenetnyi időben mutatja meg, hogy válhat valakinek a cselekedete történelmivé. (Ő enged el hatvan foglyot a gettóból.)

INFÓ

Székely Csaba: Az igazság gyertyái
Marosvásárhelyi Nemzeti Színház, Tompa Miklós Társulat
Rendező: Sebestyén Aba
Városmajori Szabadtéri Színpad

Székely Csaba az előadás végére írt egy verset, amelyet dallá formálva ad elő a társulat. Az utolsó néhány perc megérkezve az újbóli háborúkkal teli mába kifejezetten katartikussá lesz: „Az emberek ma reggel elkezdtek ölni. / Töröld el számtalan bűnünket, Uram, / Csak bennünket ne engedjél eltörölni! / Az emberek ma reggel elkezdtek ölni. / Ott, hol az igazság gyertyái égnek, A holdvilág mireánk ott borítsa / Fényből szőtt fátylát a békességnek. / Ott, hol az igazság gyertyái égnek.”

Zenét szüretelnek Pécsett

FESZTIVÁL A Filharmónia Magyarország idén is zenét szüretel Pécsett szeptember 8-ig a Zeneszüret Fesztiválon. A Kodály Központ, a bazilika és a Széchenyi tér ezúttal is élménydús koncertek helyszíne lesz, de a dallamok ott is megszólalnak, ahol nem gondolnánk: a buszpályaudvaron, az Árkádban, a piacon, az éttermekben, a gyógyszertárban, az állatkertben és persze az utcákon és tereken is. Szerda délutántól vasárnap estig szinte lehetetlen lesz úgy jönni-menni a városban, hogy ne találkoznánk valahol zenével. A TÉRMOZI-ban – a Széchenyi téri LED-falon – az előző évi fesztiválok koncertjeit mutatják be. A Kodály Központba a Magyar Állami Operaház költözik, mely bemutatja Puccini egyik legszívbemarkolóbb operáját, az 1800-ban, Rómában játszódó Toscát. – A méltán ismert operát napjaink egyik leghíresebb tenorja, José Cura fellépése koronázza meg, hiszen ő alakítja az opera férfi főhősét. A nagy érdeklődésre való tekintettel a Toscát kétszer is eljátsszuk, amihez a jelmezeket maga José Cura válogatta – emelte ki Szamosi Szabolcs rendező, a Filharmónia Magyarország ügyvezetője.

Pécsre érkezik a Concerto Budapest is, amely bár szimfonikus koncerttel készül, kapcsolódik az idei Zeneszüret Fesztivál tematikájához, az operához. Előadásukban Bizet Carmenjének legismertebb dallamai szólalnak meg, majd két olyan Csajkovszkij-művet hallhatunk, melyek filmzeneként is gond nélkül megállnák a helyüket, a Rómeó és Júliát, illetve a b-moll zongoraversenyt.

FOTÓ: CSIBI SZILVIA

Balázs János zongoraművész szombaton lép fel a fesztiválon

De nemcsak a koncertlátogatókat várják programokkal: akik az olasz opera mellől az olasz gasztronómiát hiányolnák, egy exkluzív operavacsorát ajánlanak. A fiataloknak az Pécsi Est Cafében DJ szolgáltat újragondolt, átmixelt operadallamokat, illetve lesz éjszakai fürdőzés is a harkányi strandon, ahol szintén DJ kíséri a hangulatos estet.

Szombaton családi nap várja a gyerekeket és szüleiket, először lesz Pécsett olyan Meseerdő, ahol a volt vidámparkban a mesék mellett a hangszerek is szóhoz jutnak majd, illetve zenélni fog az állatkert is vasárnap. NÉPSZAVA

Gyerekrabló farkasok

Úgy tűnik, nem igaz Maugli meséje, az indiai Bahraich kerület 30 falujában farkasok tartják rettegésben az embereket. Eddig kilenc kisgyereket és egy felnőttet raboltak el otthonukból, akiket megölve találtak, 34 embert megsebesítettek. A szokatlan viselkedést veszettség okozhatja. BBC

Kiszáradó víztározó

Több mint 40 évvel ezelőtt a görög Kallio falu helyén egy mesterséges tavat hoztak létre, hogy a főváros, Athén vízellátását biztosítsák. A Mornosban most a rendkívüli aszályok miatt néhány rom láthatóvá vált. A vízszint 30 százalékkal csökkent, ami korábban csak 1990-ben fordult elő. QUBIT

Az eddigi legnagyobb bírság

A Clearview AI, amely harmincmilliárd arcképet vadászott össze, hogy arcfelismerő rendszert építsen, több mint harmincötmillió eurós bírságot kapott Hollandiában. A hollandok azzal fenyegetőznek, hogy azok a cégvezetők, akik tudnak a törvénysértő tevékenységről, és nem tesznek az ellen, személyesen felelősek. RAKÉTA

Szigorú dresszkód a sportpályán

FUTÓKÖR Kötelező a felsőtestet fedő ruházat egy budai sportpályán. Körbezárt intézményben sehol sem találtunk olyan előírást a nagyvilágban, ahol kötelező a férfiaknak eltakarniuk a felsőtestüket, de nyilvános parkban létezik ilyen megkötés.

BERNAU PÉTER

A Czakó utcai sportpályán nincs mindig ilyen nyugalom

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Különös rendelkezést írt elő Tatár András, a budai, I. kerületi Czakó utcai sportpálya intézményvezetője, mivel szerinte a gyermekekre káros, ha a férfiak félmeztelenül, a nők pedig olyan ruházatban sportolnak, amely nem takarja el a köldöküket. Ezért kötelezővé tette a férfiak számára a póló viselését, a nőknek pedig olyan ruhában kell sportolniuk, ami eltakarja a vállukat és a köldöküket. Az előírás óriási felháborodást váltott ki a létesítményben sportolók körében, akik a Czakó utcai sportpályán gyakran futó Lafferton Zsolt vezetésével közel 120 tiltakozó aláírást gyűjtöttek össze az új szabályozás ellen. V. Naszályi Márta, az I. kerület még hivatalban lévő polgármestere a közösségi oldalán szavazást indított ebben a kérdésben, a válaszadók 84 százaléka nem értett egyet a Tatár András által bevezetett tiltó rendelkezésekkel.

Felhívtuk Tatár Andrást, szerettük volna megtudni tőle, hogy mi a véleménye az úszó- és atlétikai versenyekről, ezek megtekintése is káros-e a gyerekek fejlődésére, illetve mit gondol a strandokról, ahol fürdőruhás nőket, illetve férfiakat láthatnak. Az intézményvezető annyit mondott, hogy nem kíván nyilatkozni.

Lapunk szúrópróbaszerűen keresett meg külföldi sportközpontokat, ahol arról érdeklődtünk, a gyermekek védelme érdekében megszabják-e a náluk sportolóknak, hogy a férfiaknak tilos félmeztelenül futni, a nőknek pedig el kell rejteniük a köldöküket.

A törökországi Belekben található edzőközpont közkedvelt helyszíne a labdarúgócsapatok téli felkészülésének, a sportkomplexumban található atlétikai pályát amatőrök is használhatják. Julija Britova, a létesítmény értékesítési menedzsere lapunk megkeresésére azt írta, hogy a felsőruházattal kapcsolatban annyit kérnek a vendégeiktől, hogy olyan öltözékben sportoljanak, amely nem sérti mások jó ízlését. Mint írta, még sosem kellett senkire sem rászólni a ruházata miatt. Abba nem szólnak bele, hogy a férfiak pólóban vagy anélkül futnak, a nőkre vonatkozóan sincs ilyen előírás. A lábbelit viszont szigorúan veszik, a rekortán védelme érdekében kizárólag olyan sportcipőt szabad viselni, amely nem okoz kárt a futófelületben.

Az ausztráliai Mingara Atlétikai Központban a ruházattal kapcsolatban annyi megkötés szerepel a szabályzatban, hogy a mozogni vágyóknak szürkületben kötelező messziről is jól látható megkülönböztető trikót viselni. A japán Handa városában található sportpályán mindenki szabadon dönthet arról, hogy milyen ruházatban kíván sportolni, itt az egymás iránti tiszteletre és előzékenységre hívják fel a figyelmet. A londoni Hyde Parkot üzemeltető cégtől azt a választ kaptuk, hogy mivel közterületről van szó, a sportolni vágyóktól azt kérik, hogy a felsőtestük legyen eltakarva. Aki ezt elmulasztja, azt a park munkatársai megkérik arra, hogy vegyen föl egy felsőt a sportolás idejére is, egyéb megkötés nincs.

> A sportpályák nem kötik meg szigorúan, milyen ruházatot tartanak illendőnek.

Megkerestük írásban a pécsi és a debreceni atlétikai centrumot is. Debrecenből azt a választ kaptuk, hogy nincs semmilyen megkötés a civil sportolók ruházatára vonatkozóan, Pécsről lapzártánkig nem érkezett reagálás. A pécsi létesítmény honlapján nem olvasható olyan rendelkezés, mint amit Tatár András írt elő.

A mobiltelefon-használat nem okoz agydaganatot

SUGÁRZÁS Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) megbízásából ausztrál kutatók tekintettek át összesen több mint 5 ezer, 1994 és 2022 között publikált tanulmányt, amelyek a mobiltelefon-használat és az agy-, illetve fejdaganatok kialakulása közötti összefüggéseket vizsgálták, olvasható a Qubitban. A kutatócsoport először kiválogatta a legmegbízhatóbb tanulmányokat, mintegy hatvanhármat, majd ezek alapos vizsgálata után azt állítja, hogy elfogadhatóan alátámasztható ok-okozati kapcsolat nincs a rák kialakulása és a mobilozás között.

Az Ausztrál Sugárvédelmi és Nukleáris Biztonsági Ügynökség (Arpansa) által vezetett szisztematikus felülvizsgálat az agy, az agyhártya, az agyalapi mirigy, a fül, valamint a nyálmirigy daganatos megbetegedéseire koncentrált. A kutatók szerint a mobilok működése során kibocsátott rádióhullámok még akkor sem okoznak rákos megbetegedéseket, ha valaki gyakran és sokat telefonál. A kockázatot a tartós használat sem növelte: az áttekintett kutatások megvizsgálták a 10 évnél hosszabb használati idő hatását is, az eredmények pedig biztatók.

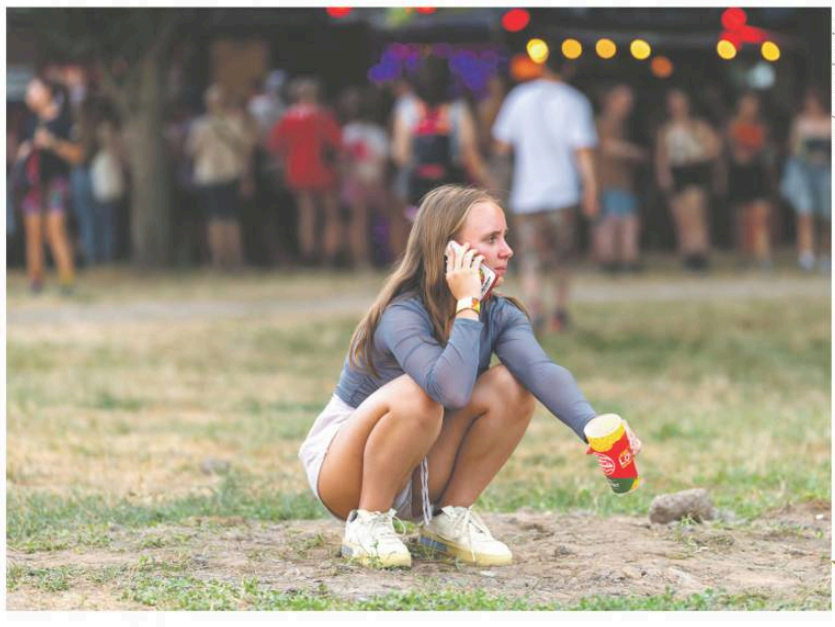

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Nem kell félnünk a mobiltelefontól, nem okoz agydaganatot

Korábban a WHO Nemzetközi Rákkutatási Ügynöksége (IARC) a mobiltelefon-használatot kockázatként kezelte, ennek alapját azonban korai tanulmányok képezték. A felülvizsgálat alapján ezen a 2011-es besoroláson is változtatni fog.

A mobiltelefonok hatását nemcsak az agyra, hanem a termékenységre vonatkozóan is vizsgálták már korábban. Egy 2023-as kutatás szerint a rádióhullámok árthatnak a sperma minőségének, a Guardian pedig említést tesz arról, hogy a terhességi testsúlyt is befolyásolhatja a mobilozás. Ezek az eredmények viszont a szisztematikus áttekintés fényében meglehetősen bizonytalanok a szakértők szerint, tehát további elemzésre van szükség a hitelt érdemlő bizonyításukhoz. NÉPSZAVA

FOTÓ: MTI/KOSZTICSÁK SZILÁRD

Öröm a köbön, Ekler címvédőként, világbajnokként végig esélyes volt

Arany- és bronzérmek Párizsból

PARALIMPIA Aranyérmet szerzett a T38-as kategória távolugró számában a párizsi paralimpián a címvédő Ekler Luca a Stade de France-ban. Ekler tokiói győztesként, világbajnokként és világcsúcstartóként, azaz abszolút favoritként állt rajthoz, és végig vezetett, végül 5,56 méteres eredménnyel diadalmaskodott. Ekler 2009-ben stroke-ot kapott, lebénult a bal oldala, a kezelések hatására azonban mostanra már csak a bal kézfején maradtak látható tünetek.

Az úszó Konkoly Zsófia is aranyérmes lett, ő az S9-es sérültségi kategória 200 méter vegyes számát nyerte meg. A 22 éves pécsi versenyző – aki egy hete 400 gyorson is nyert Párizsban – pályafutása hatodik paralimpiai érmét szerezte, eddig 3 arany, 2 ezüst és 1 bronz a mérlege. Az asztaliteniszező Pálos Péter bronzérmet szerzett az MS11-es kategóriában. Az enyhe értelmi fogyatékossággal született Pálos Londonban és Tokióban arany-, Rióban és most bronzérmes lett.

Pap Bianka – akinek egy síbaleset miatt nem fejlődött ki rendesen a bal sípcsontja – bronzérmes lett 400 méter gyorsúszásban. Fő számában, 100 gyorson ma fog indulni.

A kerekesszékes női tőrcsapat lapzártánk után döntőzött a kínai válogatottal. NÉPSZAVA

LAPSZÉL

Pintér a Vasas új edzője

A labdarúgó NB II-ben szereplő Vasas FC honlapján jelentette be, hogy az egykori szövetségi kapitány, Pintér Attila veszi át a csapat irányítását. A 97-szeres magyar válogatott Gera Zoltánt februárban nevezték ki a feljutásért küzdő Vasasnál, de az angyalföldieknek nem sikerült a tervük. Majd a jelenlegi idényben a 4. forduló után menesztették a szakembert, Pintér ezt nyilatkozta: „Azon leszek, hogy kihozzam a maximumot a játékosokból, valamint hogy az elvárásoknak maximálisan megfeleljünk. De ehhez én és a futballisták kevesek leszünk. Óriási szükségünk lesz a szurkolótáborunkra.” NÉPSZAVA

Bernd Storck távozik

FOTÓ: AFP/FLAVIU BUBOI

A Sepsi OSK labdarúgócsapatának vezetése közös megegyezéssel szerződést bontott a korábbi magyar szövetségi kapitánnyal, Bernd Storck vezetőedzővel. A 61 éves német szakember 32 mérkőzésen irányította a csapatot, tizenkétszer győzött, nyolcszor döntetlent játszott és tizenkétszer kikapott, így nyolc mérkőzés után a 12. helyen áll. A Sepsi a játékosok közül Varga Kevin és Kecskés Ákos szerződését is felbontotta. MTI

Kritizált, fegyelmi jön

A Debrecen–Zalaegerszegi (3–1) NB I-es mérkőzés után a zalaegerszegiek tulajdonosa, Végh Gábor éles kritikával illette a játékvezetőt a Nemzeti Sportban: „Megdöbbentett Rúsz Márton ténykedése, aki az első perctől kezdve tudatosította, ezen a mérkőzésen a ZTE nem nyerhet.” A Magyar Labdarúgó-szövetség most arról számolt be, hogy Végh Gáborral szemben fegyelmi eljárást indított. MLSZ

HIRDETÉS

APRÓ

ÉLETJÁRADÉK

HÖLGY életjáradéki vagy eltartási szerződést kötne, akár ápolással, ottlakással is: 06-70/703-2896.

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy
írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Új német csapat vár rájuk

KEZDŐDIK Alaposan átalakított német válogatottal találkoznak a magyarok szombaton Düsseldorfban (20:45, tv: M4 Sport) a labdarúgó Nemzetek Ligája első csoportkörében.

BERNAU PÉTER

A házigazdák együtteséből a nyári Európa-bajnokság után négyen lemondták a szereplést: a kapus, Manuel Neuer tizenöt év után búcsúzik a nemzeti együttestől, rajta kívül Ilkay Gündogan, Toni Kroos és Thomas Müller intett búcsút a Nationalelfnek. Kroos a pályafutását is befejezte, a többiek mostantól csak a klubcsapataikban játszanak.

Rajtuk kívül Antonio Rüdiger és Leroy Sané is kihagyja a düsseldorfi találkozót. Rüdiger pihentetését klubja, a Real Madrid kérte, míg Sané még lábadozik a szeméremcsontműtéte után. A német sajtót meglepte, hogy Julian Nagelsmann szövetségi kapitány a sok távozó és hiányzó ellenére csupán egyetlen újoncot, Angelo Stillert, a VfB Stuttgart 23 éves védekező középpályását hívta be a keretbe.

„Azt gondoltam, hogy azokra számítok a magyarok és a hollandok elleni első két Nemzetek Ligája-mérkőzésen, akik az Európa-bajnoki felkészülést végigdolgozták velünk, de kevesebb lehetőséget kaptak a tornán – indokolta döntését Nagelsmann. – Így szeretném megköszönni azt a munkát, amit elvégeztek. Nagyon elégedett voltam velük.”

A németek minimális célja a hazai rendezésű nyári Európa-bajnokságon az elődöntő elérése volt, ám a negyeddöntőben hosszabbításos csatában kiestek a későbbi győztes Spanyolországgal szemben. Bár a célt nem sikerült elérni, a szurkolók és a német szövetség (DFB) is elégedett volt a válogatott pályán nyújtott teljesítményével.

A nyári Európa-bajnokságon 2-0-ra nyertek a németek, de szombaton egy felforgatott csapat lesz Marco Rossiék ellenfele

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A düsseldorfi aréna-ban minden jegy elkelt, vagyis 47 ezer néző előtt játszik a házigazdákkal a magyar válogatott.

Németország a csoportkörben 2-0-ra nyert a magyarok ellen. Ez volt az első alkalom az 1954-es világbajnoki döntő után, hogy a németek tétmeccsen legyőzték a magyarokat. A düsseldorfi Merkur Spiel Arénában az összes jegy elkelt, ez azt jelenti, hogy 47 000 néző tekinti meg a helyszínen a találkozót.

A csoport másik mérkőzésén Bosznia-Hercegovina fogadja Hollandiát. A Nemzetek Ligája lebonyolítása megváltozott, korábban az A divízió csoportgyőztesei jutottak be a négyes döntőbe, ezúttal az első két helyezettek mennek tovább és márciusban a negyeddöntőben léphetnek pályára, az utolsó helyezett kiesik a B divízióba.

Peches újonc, Telkiből haza kellett utaznia Paksra

Vas Gábor, a paksi újonc izomsérülést szenvedett az edzésen és elhagyta a németek és bosnyákok elleni NL-találkozókra készülő válogatott telki edzőtáborát. Helyére nem hív be új játékost Marco Rossi szövetségi kapitány. MLSZ

NFL: a show folytatódik

TOJÁS Mára virradóan a legutóbbi két bajnoki címet elhódító Kansas City Chiefs és az előző idény alapszakaszának legjobbját (MVP), Lamar Jackson irányítót felvonultató Baltimore Ravens összecsapásával, ahogy dukál, igazi csúcsrangadóval vette kezdetét az NFL 2024/2025-ös idénye. Az amerikai futball mifelénk is egyre népszerűbb, és még azok körében is, akik számára a labda kerek, nem pedig tojás, és azt rúgni illik, nem ám dobálni. A sportág iskolapéldája a professzionalizmusnak, így nem is elengedhetetlen érteni, mi történik a pályán, magával ragadó lehet a körítés, a szervezés, a megannyi statisztika, a gazdasági nagyvállalatként történő üzemelés, amelyet egyébként nem ártana, ha a FIFA és az UEFA elöljárói is tanulmányoznának, megtudnák például, miként kell a 21. században sportágat dirigálni. Persze, sehol nem értenek úgy a showbizniszhez, ahogy a tengerentúlon, amibe speciel az is bele tartozik, hogy elérik, ne 2-3 klub kiváltsága legyen a végső győzelem (a Super Bowlt, azaz a nagydöntőt 2025. február 9-én rendezik New Orleansban).

Jóllehet, úgy áll a helyzet, hogy a címvédő Chiefs lehet az SB-éra első csapata, amely triplázni tud: a környék legkiválóbb irányítója, Patrick Mahomes úgy vezette sikerre az év elején a csapatát, hogy a támadósora nem volt valami acélos, erre föl a nyáron elég jól erősített a gárda az első körben draftolt Xavier Worthyvel, és a szabadon igazolható Hollywood Brown-nal. Mindemellett maradt a vezetőedző Andy Reid, és Travis Kelce is (ha már a tight end szóba került: híre kélt, hogy kapcsolata korunk első számú popdívájával, Taylor Swifttel megszakadt, és szeptember 28-án jelentik majd be a tinédzserek körében földrengéshatású hírt, ám mindkét híresség perrel fenyegetőzve cáfol – mondom: jól megy ott a show-biznisz).

A Kansas legfőbb kihívója a San Francisco 49ers lehet, amely óriási dráma és hosszabbítás után bukta el az arizonai csúcsmeccset februárban. Egyfelől, mert Brock Purdy ugyan pénzügyileg méltatlanul honorált irányító, ehhez képest elég ügyes, másfelől mert sikerült rendezni a szélső elkapó Brandon Aiyuk szerződési vitáját, és négy évre aláírt.

Az amerikai sportsajtó szerint számolni kell a Chicago Bearsszel (főleg az irányítója, Caleb Williams miatt, akit Mahomes-hoz hasonlítanak), a Cleveland Brownsszal (masszív a védelme és Joe Flacco már tavaly is kiváló karmesterként dirigált), a Buffalo Billsszel (Sean McDermott edző irányításával a védelem pazar, támadásban pedig Josh Allen csúcskategóriás), de ha a sérüléseket megússza, a New York Jets is kemény rivális lehet, főleg, ha Aaron Rodgers a tavalyi szezonnyitón elszenvedett Achilles-sérüléséből, ahogy ígéri, valóban visszatért. VARGA T. RÓBERT

FOTÓ: AFP/TIMOTHY A. CLARY

A címvédő Chiefs lehet az első csapat, amelyik triplázni tud: soraiban a kiváló irányító, Patrick Mahomes

Újabb magyar játszhat az NBA-ben

Az észak-amerikai kosárlabda-bajnokságban (NBA) szereplő Los Angeles Lakers leigazolta a magyar válogatott Valerio-Bodon Vincentet. A dominikai születésű, 23 éves játékos a Los Angeles Lakersnél készülhetett, majd a kaliforniai gárda fiókcsapatába került. Ez még nem jelenti azt, hogy a magyar válogatott játékosa pályára is lép az NBA alapszakaszában. MTI

Takács Boglárka 100-as versenyt nyert

Az országos csúcstartó Takács Boglárka megnyerte a 100 méteres síkfutást a Pribojban rendezett challenger besorolású nemzetközi atlétikai viadalon. A BHSE 23 éves sportolója az előfutamban 11,66 másodperccel bizonyult a legjobbnak, majd a döntőben háromtizedet faragott az idejéből (11,36 mp). MTI

Tragédia: meghalt a maratonista

Négy nappal azután, hogy barátja leöntötte benzinnel és meggyújtotta, elhunyt Rebecca Cheptegei ugandai maratonfutó – közölte a helyi olimpiai bizottság. Cheptegeit vasárnap, kenyai otthonukban támadta meg párja, és a veszekedés hevében felgyújtotta a 33 éves atlétanőt, aki a párizsi olimpián is indult. MTI

Zsebpénz a díj

LEÜTÉSEK

Hegyi Iván

Azt írta a lengyel napilap, a Gazeta Wyborcza: „Iga Świątek csalódottan, sőt dühösen hagyta el a New York-i pályát.”

Az nem kifejezés. Igaz, a mufurc Świąteknek akkor sincs mosolya, ha vezet. A világelső tenisz közben úgy fest, mint egy megszállott. Az ember szívesen megtudakolná tőle: valami baj van? De fölösleges volna az érdeklődés, mert Świątek valószínűleg nem is hallaná a kérdést.

A helyzet tovább romlik, ha a lengyel lány vesztésre áll. Jessica Pegula ellen az első játszmában egyenesen felrobbant, mert az amerikai játékos bő félóra alatt 6:2-re lemosta a bajnokok Igáját. Egy másik lengyel újság, a Rzeczpospolita szerint „Świątek nem volt önmaga a pályán”. Az biztos, hogy 41 ki nem kényszerített hibát ütött, de ebben a főszerepet Pegula játszotta, mivel olyan hallatlanul gyorsan és pontosan teniszezett, hogy ellenfele olykor nem tudta még csak követni sem.

Összeteniszezett már 14 millió dollárt, de ez csak zsebpénz szülei 7 milliárd dollárra becsült vagyonához képest, a család NFL- és NHL-csapat tulajdonosa is.

A második szett szorosabb volt (6:4), ám a vendéglátók kiegyensúlyozott versenyzője ekkor is dominált, és pályafutása negyedik győzelmét aratta a zavarodott Świątek ellen. Egyúttal először nyert negyeddöntőt Grand Slam-tornán, eddigi mérlege a legjobb nyolc között meglehetősen sima 0:6 volt.

Azt nem lehet mondani, hogy most tűnt fel, hiszen 30 esztendős. Igaz, összeteniszezett már 14 millió 304 ezer 673 dollárt, de az csak zsebpénz szülei 7 milliárd dollárra becsült vagyonához képest. A sportos család a Buffalo Bills amerikaifutball- és a Buffalo Sabres jégkorongcsapatának tulajdonosa. S most már van egy GS-elődöntőse is.

Az USA boldog, a nőknél és a férfiaknál összesen négy amerikai versenyző jutott a legjobb négy közé. Ilyen jelentős nyomulás huszonegy éve fordult elő legutóbb.

Lehet, hogy mégsem hanyatlik annyira a hivatalos mesék mámorító Magyarországa szerint szánni való Amerika?

Doppingvétség? Sebaj, játszhat!

KÉTELYEK Mindenben egyetért a legendás Roger Federer Sinner-ügyben alkotott véleményével a korábbi magyar Davis-kupa-kapitány: Köves Gábor szerint is válaszokat várnak a profi teniszben érdekelt szereplők.

VINCZE ATTILA

FOTÓ: AFP/CHARLY TRIBALLEAU

„Megértem, hogy ez egy bonyolult helyzet” – árnyalta véleményalkotását a tenisztörténelem egyik legsikeresebb versenyzője, a svájci Roger Federer, miután a USA Todaynak adott interjújában arról kérdezték, hogy mit gondol a jelenlegi világelső, Jannik Sinner doppingügyéről.

Az olasz kétszer is pozitív mintát adott, igaz, nagyon elenyésző mennyiségben. Ezután néhány napra felfüggesztették, majd a tiltást rekordgyorsan feloldották, és teniszezhetett már a vizsgálat ideje alatt is. A Tenisz Integritási Ügynökség (ITIA) nem sokkal a US Open kezdete előtt hozta meg felmentő ítéletét (Sinner már elődöntős). A teniszező elmondta, nem vétett a szabályok ellen, nem doppingolt, ellenben rettenetesen peches volt: terapeutája megvágta az ujját, és a sérülést egy olyan spray-jel kezelte, amelynek egyik alkotóeleme tiltólistás volt. Ergo szó szerint bemasszírozta Sinner testébe a doppingszernek minősített anyagot. Ami alighanem igaz is, mivel minimális mennyiséget mutattak ki a szervezetében. „Ilyen hírt a teniszben nem szeretnénk látni” – kommentált Federer, aki egyúttal leszögezte: fontos lenne, hogy választ kapjon a sportág bizonyos kérdésekre, anélkül nem léphetnek tovább. „Megértem sokak frusztrációját azzal kapcsolatban, hogy vajon másként bántak-e vele, mint a többiekkel. És szerintem pont ez a lényeg. Abban nagyjából mindenki egyetért, hogy Sinner nem csinált semmit. Az viszont talán következetlenség volt, hogy akkor is játszhatott, amikor még nem voltak száz százalékig biztosak ebben. Szerintem ez az a kérdés, amire mindenképpen választ kellene kapnunk. A lényeg, hogy mindannyian bízni tudjunk a rendszer működésében” – mondta.

A legendás Roger Federer sem érti a történetet, válaszokat vár

FOTÓ: AFP/EMMANUEL DUNAND

De lehet-e bízni a rendszerben? – kérdeztük Köves Gábortól, a magyar Davis-kupa-válogatott korábbi szövetségi kapitányától, egykori profi versenyzőtől. „A tenisz nem doppingérzékeny sportág, vagy legalábbis nem jellemző rá: itt hiába szedsz olyat, amivel nagyon erős leszel, ettől nem lesz jobb a technikád, nem fogsz jobban játszani, mert egy nagyon összetett sportágról beszélünk. De ettől még lehet a figyelmen javítani, lehet a koncentrálóképességet erősíteni, lehet az erőnlétet javítani, tehát azért sok mindent lehet doppinggal fejleszteni” – mondta.

Sinner testébe bemasszírozták a tiltott cuccot

PROTEKCIÓ

KÖVES GÁBOR

„Azt, hogy egy olasz sportvezető odatelefonál, és eléri, hogy eltussolják az ügyet, nem tudom elképzelni”

Ugyanakkor kiemelte, a regenerálódás felgyorsításának vannak olyan ismert módszerei, amelyek nem tartoznak a dopping kategóriájába. Djokovics például egy oxigéndús sátorban alszik néha, és használ jégfürdőt is. Ennek megvan a tudománya, és doppingmentesen is lehet regenerálódni. „De ennek az ügynek semmi köze ehhez” – szögezte le. Szerinte Federer azt kritizálta, hogy miért nincs feketén-fehéren lefektetve, hogy mi a teendő ilyen helyzetben. „A szokásokkal ellentétben nem az volt, hogy akkor amíg megy a vizsgálat, nem engedik játszani. Aztán ha tisztázták, és ártatlan, akkor visszatérhet. Az a probléma, hogy nem tudni, mi alapján döntöttek ilyen gyorsan. A többiekkel azért nem voltak ilyen megértők...”

Szerinte a kötelezően követendő protokollnak kristálytisztán elő kell írnia a teendőket: furcsa, hogy valakit doppingon értek, most mindegy, hogy milyen mennyiségben, hiszen még azt is eltiltják, aki háromszor nem mondja meg, hogy hol van, és nem találják meg az ellenőrök. Sinner viszont igazolta két napon belül, hogy mi történt vele, de akkor viszont miért kellett öt hónapig halogatni az indoklást? „Ez a buktató ebben” – vélte Köves Gábor, aki arra a kérdésre, hogy vajon az olasz sportlobbi van-e olyan erős, hogy befolyással bírjon a Nemzetközi Doppingügynökségre vagy akár erre a doppingellenőrzésre, így felelt: „Azt, hogy egy olasz sportvezető odatelefonál, és eléri, hogy eltussolják az ügyet, nem tudom elképzelni.”

HIRDETÉS

NÉPSZAVA
Fizessen elő!
Olvassa kényelmesen, otthonában a Népszavát!

LEGALÁBB 40% KEDVEZMÉNY
a bolti árhoz képest

Rendelje meg online a www.nepszava.hu weboldalon
vagy hívja ügyfélszolgálatunkat a +36-1 477-9008-as telefonszámon!

3 hónapra: ~~41 695 Ft~~ helyett 25 350 Ft (ez 16 345 Ft megtakarítás)
6 hónapra: ~~83 390 Ft~~ helyett 49 800 Ft (ez 33 590 Ft megtakarítás)
12 hónapra: ~~166 780 Ft~~ helyett 97 800 Ft (ez 68 980 Ft megtakarítás)

Lehet, hogy lelőtték Hvaldimirt, a belugát

Múlt héten elpusztult Hvaldimir, a beluga, amelyet orosz „kémnek" véltek a rászíjazott kamera miatt. Norvég állatvédők most rendőrségi vizsgálatot kérnek, mert az egyik szervezet vezetője golyónyomokat látott a testén, ami szerinte bűntényre utal. GUARDIAN

Megválasztották az új maori királyt

A 27 éves Ngā Wai hono i te pō, a múlt héten elhunyt Kiingi Tuheitia Pōtatau Te Wherowhero VII. lánya lett a maorik új királya. Ő a nyolcadik uralkodó a sorban, és a második nő; nagyanyja volt az első, akit fia követett. BBC

Ravaszul védekeznek a tarantulák

Egy új tanulmány kiderítette, hogy a tarantulák azért szőrösek, hogy a fészkeiket tisztító hangyakatonák ne tudják őket elevenen felfalni. Az már korábban is ismert volt, hogy petéiket ezért borítják be szőrrel. LIVESCIENCE

Oxigénhiány okozta a Bayesien egyes utasainak halálát

FOTÓ: AFP/ALESSANDRO FUCARINI

Nem vízbe fulladt minden áldozat; voltak, akiknek a légbuborékok oxigénje volt kevés

HULLÁMSÍR A brit média bizonyos meglepetéssel fogadta a Szicíliából érkezett információkat, melyek szerint az augusztus 19-én hajnalban Porticello kikötőjében lehorgonyzott, súlyos viharba keveredett és percek alatt elsüllyedt Bayesian luxusjacht hét halálos áldozata közül az első négy, akin már elvégezték a boncolást, nem fulladástól, hanem oxigénhiánytól vesztette életét. Jonathan Bloomer vezető bankár és felesége, Judith, illetve Chris Morvillo ügyvéd és felesége, Neda holttestét ugyanabban a kabinban találták meg 50 méterre a tenger mélyén, ahol a hajó tulajdonosát, a hosszú sikkasztási pere váratlan megnyerését ünneplő Mike Lynchet. Rajta és lányán, Hannah-n, illetve a tengerben megtalált séfen, Recaldo Thomason pénteken végzik el a boncolást. A jobb oldalára dőlt hajó bal sarkában megtalált négy szerencsétlen fulladásos halált szenvedett, amikor a kabin által képzett légbuborékból elfogyott az oxigén.

Az ünneplés tragédiába fordult, amikor a vitorlás hajó villámgyorsan elsüllyedt.

R. HAHN VERONIKA (LONDON)

SZOMBAT	VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
min. max.	min. max.	min. max.	min. max.	min. max.
18 31	19 32	20 31	20 30	16 25

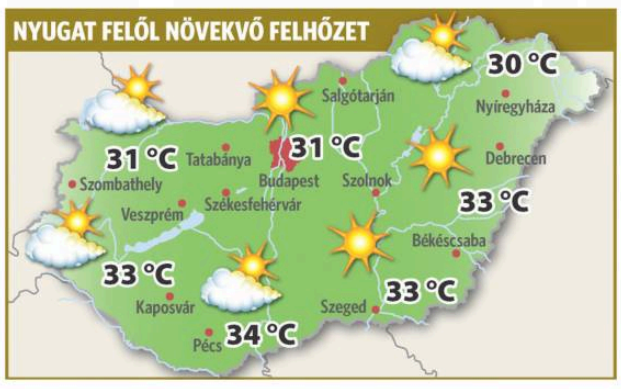

Boldog névnapot, Zakariás!

A Zakariás héber eredetű, és a Zekharyah névből származik, ami azt jelenti: Jahve emlékeztet.

KENÓ Szeptember 5.

5	8	15	17	20	21	28	32	33	42
48	51	53	60	65	66	72	73	77	78

Négy áldozata van a tanév kezdetén a lövöldözésnek

ISMÉTLŐDÉS A 14 éves Colt Gray szerda reggel egy winderi középiskolában nyitott tüzet, két tanárt és két diákot ölt meg. A fiú tavaly már a rendőrség látókörébe került.

VARGA PÉTER

Megtörtént az első iskolai lövöldözés az USA-ban a nemrég kezdődött tanévben: szerda reggel a 14 éves Colt Gray két 14 éves iskolatársát és két tanárát megölte, nyolc másik diákot és egy tanárt megsebesített a winderi (Georgia, USA) Apalachee Középiskolában. A sérültek sebei nem halálosak. A fiút – aki ebbe az iskolába járt – a helyszínen letartóztatták, és felnőttként fogják kezelni a további eljárások során. Az lövöldözéshez használt fegyver egy AR–15-ös mintájú, könnyű, félautomata ismétlőpuska volt, ezt több cég többféle formában gyártja az eredeti Colt modell alapján. A rendőrök a CNN-nek elmondták, a lövöldözés előtt az Apalachee hívást kapott ismeretlen helyről, amelyből az derült ki, öt iskola lesz támadás célpontja, és ők lesznek az első. Az egyik diák tíz lövést hallott, de csak akkor hitte el, hogy valódiak, amikor hallotta a kiabálásokat, hogy „tegye le a fegyvert!". Colt Gray azonnal megadta magát a két rendőrnek. A fiút már kihallgatták, de sem motívumot nem találtak, sem konkrét célt, ami indokolná tettét.

A CNN-nek Leyla Sayarath, az egyik osztálytárs elmondta, hogy a tettes az matematikaóra elején, háromnegyed tízkor hagyta el az osztályt, később, az óra végén visszajött és kopogott az ajtón, amely önműködően záródik, de nem engedték be, mert látták, hogy fegyver van nála. Ekkor a szomszéd terembe ment, és lőni kezdett. Marques Coleman – aki látta Coltot a nagy puskával – is azt mondta, legalább tíz lövést adott le. A tanár asztalokkal kezdte elbarikádozni az ajtót, és amikor Coleman felállt, látta, hogy az egyik osztálytársa a földön fekszik és nagyon vérzik, egy lánynak a lábát lőtték meg, egy fiú pedig haslövést kapott. A seriff 10 óra 20 perckor kapta az értesítést, a helyettesek három perc múlva a helyszínen voltak.

FOTÓ: AFP/CHRISTIAN MONTERROSA

A gyerekek két társukat és két tanárukat siratják Winderben

Az FBI már tavaly májusban riasztotta a helyi rendőröket, mert egy ismeretlentől bejelentést kapott, online fenyegetésekről, amelyek meg nem nevezett időben és helyen iskolák elleni támadásokról szóltak. 24 órán belül kiderült, hogy ezek Georgiából származnak, és kihallgatták a fiút, valamint az apját, aki beismerte, hogy vannak vadászfegyverei, de a gyerek nem tud felügyelet nélkül hozzájuk férni. Az akkor 13 éves Colt tagadta, hogy a fenyegetések tőle származnak, de a hatóságok felhívták az iskolák figyelmét, hogy legyenek készenlétben a továbbiakban. Az FBI szerint akkor semmi nem indokolta a szövetségi beavatkozást.

A CNN szerint ebben az évben eddig 45 iskolai lövöldözés történt, ezek 11 halálos áldozattal és 32 sebesüléssel jártak. A K-12 iskolai lövöldözési adatbázis vezetője azt mondta, ez volt az őszi időszakban az első „tervezett támadás". Tömeges lövöldözésnek azt nevezik, amikor 4 vagy több ember hal, illetve sebesül meg; tavaly 650 ilyen történt az USA-ban, idén ez volt a 385. eset.

Sok a mikroműanyag az agyunkban

SZENNYEZÉS Egy új kutatás során a tudósok 51 hétköznapi boncolásból származó agyszövetmintát vizsgáltak, és riasztó mennyiségben találtak mikro- és nanoműanyag-részecskéket bennük. A minták olyan emberektől valók voltak, akik 2016-ban átlagosan 50, illetve 2024-ben átlagosan 52,3 éves korukban hunytak el, és fele-fele arányban származtak nőktől, illetve férfiaktól. Korábban már kiderült, a műanyagrészecskék testünk sok szövetébe el tudnak jutni a bélrendszeren keresztül, és az is tudott volt, a vér-agy gáton is át tudnak hatolni két óra alatt. Bár a képeken általában jól kivehető méretűeket látunk, ezek a darabkák valóban kicsik, szabad szemmel nem észrevehetők, éppen ezért a szöveteken belül lévők kimutatása bonyolult. Az Új-mexikói Egyetem kutatócsoportja kémiai analízissel vizsgált kis agymintákat 12 különféle műanyagot keresve. Megnézték ezeket elektronmikroszkóppal is, és bár így nem lehet meghatározni, milyen anyagokról van szó, formájuk és méretük alapján nagy valószínűséggel műanyagként azonosították őket. Az is kiderült a máj- és vesemintákkal összehasonlítva, hogy a frontális lebenyben sokkal nagyobb koncentrációban vannak jelen a műanyagok. A 2024-es minták némelyike 0,5 százalék műanyagot tartalmazott súlyát tekintve. A tudósok azonban megjegyezték, egyelőre nem tudni, milyen hatással vannak ezek szervezetünkre, illetve azt nem lehet határozottan megmondani, ártalmasak-e. Mindazonáltal megjegyezték, jobb, ha minél kevesebb műanyag-szennyeződésnek tesszük ki magunkat, illetve ennek megelőzéseként környezetünket. V. P.

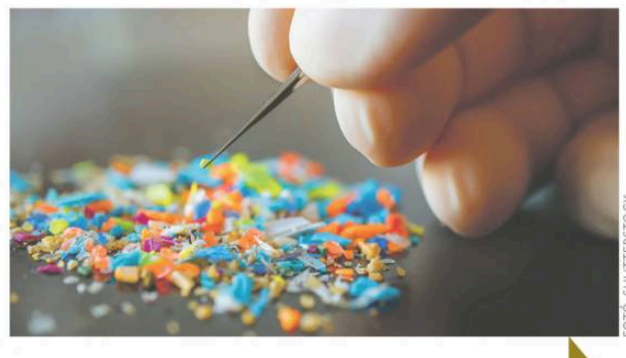

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

A szervezetünk szöveteiben megbúvó műanyagrészecskék ezeknél jóval kisebbek

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Kiadja a XXI. Század Média Kft. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a kft. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

Nyitott mondat

A NÉPSZAVA irodalmi melléklete

Mindenki megkapja érdeme szerint

Bíró Péterrel a bűn hosszú árnyékáról

Mit keres a miniszterelnök egy falu határában a bozótosban? Ki festette szivárványszínűre a Gellért-hegyi Szabadság-szobrot? Mit suttog egy kriptaőrnek álmában a régóta halott gróf úr? Milyen kötetekkel érhet el sikereket egy könyvkiadó? Mindezekről a *Hosszú árnyék* című regény szerzőjével, Bíró Péterrel beszélgettünk.

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

RÁCZ I. PÉTER

– Ha a szobrot nem is, de a felsőbb kapcsolatait leleplezhetné: hogyan sikerült ilyen jó reklámot kieszközölnie a könyvéhez, amelyben a Gellért-hegyi Szabadság-szobrot demonstratívan szivárványszínűre festik?

– A keresztállítással láthatóan nem egészen az én terveimhez tartják magukat. *(nevet)* Lehet sírni, szomorogni meg felháborodni azon, ami a szoborral történik, és hogy miért történik mindez, de azt gondolom, az a csoda, hogy csak most történik. Mert hát annyira kilóg a földből, annyira látszik és annyira nyilvánvaló, hogy jelent ott valamit a város közepén. Csak idő kérdése volt, hogy az ösztöneiktől, a feltartóztathatatlan késztetéseiktől vezérelve kisajátítsák ezt is. Kb. ahogy a kutyák vizelik körbe a fákat. Valószínűleg kerestek valamit a városban, amihez még nem nyúltak hozzá, viszont elég hangsúlyosan, mindenki számára érzékelhető és érezhető módon oda tudnak tenni egy olyan jelet, amitől az csak az övék lesz. Hasonló gesztus, mint anno a kokárdával. Ez elég jellemző a fiúkra: nem nagyon szeretnek adni, nem is nagyon megy nekik, szemben az elvevéssel és a kisajátítással, ami a természetükből fakad.

– Nem árulva el, mi lesz a regényben a szobor sorsa, a valóságban milyen jövőt jósol neki?

– A mostani látványát tekintve arra gondoltunk a szerkesztőmmel, Tóth-Czifra Júliával, hogy kilövik majd az űrbe, de mint látjuk, túl optimisták voltunk.

– A* Hosszú árnyék*, habár a Kádár-kor visszásságai éppúgy megjelennek benne, mint ahogy a regénybeli NER-miniszterelnök egy a fővároshoz közeli falu határában, kilépve a bokrok mögül, ujjával az ajka előtt hallgatást kérve, de mégsem politikai regény.

– Nem, nem az. Vissza is utasítanám. Szerintem a politikát és az irodalmat nem lehet összehozni. A közéletről is úgy szokás vélekedni, hogy az már a sajtó területe, nem a szépirodalomé. Ugyanakkor Orbán Viktorék mindent megtettek azért, hogy a politikájukkal együtt bevegyék magukat a mindennapjainkba. A regényben primer módon nincs szó politikáról, de bizonyos szereplők motivációjának megértéséhez felhasználható, és fel is használtam.

– A regényben kering egy szintén* Hosszú árnyék *című regénykézirat, melyben az Urbán Andornak átkeresztelt miniszterelnököt Kádár János balkézről származó fiaként aposztrofálják. Mikor hallott először erről az* urban legend*ről?

– Egy időben az a szólam járta – miközben a 2010 óta tartó fájdalmas és gyötrelmes folyamatokat próbáltuk feldolgozni, hogy tulajdonképpen: mi is ez az egész, ami történik? –, hogy Orbán Viktor valójában a kádári örökség folytatója. Ennek a mondásnak a direkt és szándékosan vad megfogalmazását hozza be az én egyik főhősöm teóriaként. Ez egy nagyon-nagyon durva poén, de sem én nem állítom ezt, sem a regény valóságában nem gondolja senki egy pillanatig sem, hogy ez igaz, mindenki tudja, hogy ez egy manifeszt baromság. Egyetlen célja az elvakultság felmutatása. Ami elvezet oda, hogy fontos lenne tisztázni:

hogy lehet jól nem szeretni Orbán Viktort? Mert ezt még nem sikerült kitalálnunk.

Általában rosszul tudjuk nem szeretni: túl agresszíven, túl kiismerhető, túl zsigeri módon. Gondolatként ez a regényben is felbukkan, hogy ez az út bizony alapvetően magunkon keresztül vezet: a saját és a közös múltunkon át, az egymás és a magunk iránti felelősség ritkán könnyű és még ritkábban derűs megpróbáltatásain át.

– Ahogy a Budapesthez közeli erdőmélyi faluba sem könnyű eljutni a regényben. Ám szeretetteljesen, humorral és nagy ismerettel szól erről „a magyar faluról”, a képzeletbeli Szentistvándról – hol keressük a valóság térképén a mintáját, és milyen szereppel bír(t) az életében?

– Szentistvánd modellje Pilisszentlászló, ahogy a hozzá közeli „nagyvárosé”, a regénybeli Szentandrásé pedig Szentendre. A ’90-es évek közepén vettünk ott egy házat, ami úgy történt, hogy ránéztünk a térképre, és azt láttuk, hogy van itt egy település a főváros környékén, amit 15-20 kilométeres sugárban erdő vesz körül. Már Mátyás király és Csák Máté idején is vadászterület volt. A mellette vezető utat valamikor a ’70-es években építették, addig az erdei csapásokon Szentendrére közlekedő falusiakat afféle hegyi jetiként aposztrofálták. Mi persze nem „víkendesek”, hanem idegenek voltunk. Így hívtak minket: idegenek. De felejthetetlen volt. A tavasz, a tél, a hó, a füst, ahogy mentél az utcán, mert a házakat persze fával fűtötték. Alapvetően szeretettel gondolok rá, az emlékek megszépítő erejével, mert azért nem mindig volt könnyű – az idegeneket az ott élő tótok nem könnyen és nem gyorsan fogadták el, ha egyáltalán.

– Mindemellett különös figurák gyűjtőhelye a falu, elsősorban az „idegenek”: egy titokzatos kriptaőr avagy nemzeti kegyhely-gondnok, aki az elhunyt gróf úrral beszélget álmában, egy meseszép doktornő, egy lecsúszott író-tanár. De a tölgyfa alatt söröző helyiek, a gyerekét vesztett falugondnok, a vezetni nem tudó önkormányzati mindenes, a lusta postás… és el ne felejtsem: egy kuvasztestű, de aránytalanul rövid lábú kutya! Létező figurák?

– Bundi a legvalóságosabb szereplője a regénynek, igen, ő tényleg létezett. A kegyhely- és a falugondnok, Szamovics és Dukon figurájának pedig fontos köze van a regény megszületéséhez. A barátaim mondogatták mindig a ’90-es években, hogy nagyon jó ember vagyok, csak olyan szomorú, mint egy kriptaőr. Ennek nyomán meg is született akkoriban három-négy Szamovics-novella, tehát ez a páros már réges-régen összeállt. Amikor pedig úgy gondoltam, jó lenne ismét írni, ennek a két figurának szerettem volna a korábbinál jóval tágasabb teret adni, egyszer az életben hadd fussák ki magukat… A többiek körülöttük menet közben társultak hozzájuk. A vadászházat lakó Katókára viszont azért volt szükségem, mert a regény gondolata tulajdonképpen azzal az említett „belső regénnyel” kezdődött, amelyben a dolgok a helyükre kerülnek, mindenki megkapja azt, ami jár neki az érdeme szerint…

– Vagyis egy bosszúregény. A bosszú árnyéka…

– Abszolút mértékben. Szokták mondani, a régi bűnnek hosszú az árnyéka, és itt valóban bűnről, ezzel együtt bűnügyi, krimiszerű regényről van szó, bár a megoldásra itt nem igazán rájönnek, az csak valahogy, így-úgy, kiderül. Sok krimit olvastam és fordítottam is, és ezek alapján mondhatom, a jó kriminek igazából nem a bűntény a tárgya, hanem maga a bűn. A krimiket is ezért szeretik az emberek, mert a bűn érdekli, megérinti őket. Az irodalomnak pedig a történetmeséléssel karöltve ez az alapvető funkciója: megérinteni az embereket. Azzal, ami fontos nekik. Amit ismernek. Az egymás ellen elkövetett kisebb és nagyobb bűnök pedig ilyenek.

Bíró Péter (Budapest, 1964) író, fordító, szerkesztő. Első regénye, *Csak ami van* címmel 1991-ben, a második, a *Hazafelé* 2002-ben jelent meg. „Harmadik első regénye”, a *Hosszú árnyék* 2024. augusztus végén látott napvilágot. Négy gyermek édesapja, Lágymányoson él.

– Bűn és irodalom – el is jutottunk a regény azon szálához, amely egy könyvkiadó velejéig cinikus világát szcenírozza. Minden bizonnyal sokan fogják majd találgatni, hogy melyik kiadó szolgálhatott modellként (pedig annyira nincs is rejtve, akárcsak az Urbán–Orbán névváltás). Szándékos a pellengérre állítás?

– A silányságot helyes és vicces dolog pellengérre állítani, amúgy pedig ha olyanokról van szó, akik effélé könyveket írnak és adnak ki, akik tudatosan, napi szinten árusítják ki, árulják el az irodalmat és élnek vissza az emberek bizalmával, az a legkevesebb, hogy megkapják a magukét. Sőt

érezzék megtisztelve magukat, hogy egy ilyen regény szereplői lehetnek.

Lásd párhuzamként Orbán Viktort.

– Amellett se menjünk el azért, hogy mind az irodalomban, mind a politikában megvan ennek a silányságnak az igen széles befogadói igénye. A gagyi szórakoztató regények példányszámai magasan felülmúlják a jól megírt, magvas gondolatokat magukénak tudható könyvekét. Műfordítóként, szerkesztőként miként látja azt az olvasói közeget, amelybe most a regénye is érkezik?

– Íróként az embernek, ha már ilyesmire adta a fejét, nagyon sok választása nincs, hogy kivel áll szóba a regénye. A kollégákkal, a barátokkal, a kritikusokkal, a szakmával? Ha nagyobbra tekint, akár megpróbálhat a hatalomnak is megfelelni, mondjuk ösztöndíjak reményében. Ám azt gondolom, nem ördögtől való, ha olyan könyveket próbálunk írni, amiket megértenek az olvasók, amik kísérletet tesznek arra, hogy kicsit a zsigereikre, az érzékeikre hassanak, amik átélhetők.

– Miben különbözik ez a sokat kárhoztatott, rossz értelemben vett manipulációtól, amely a silány könyvek vagy akár a propaganda sajátja?

– Semmiben, és persze mindenben. Azt gondolom, hogy ha az irodalom tökéletesen racionális valami lenne, ha a lelkünket megkerülve csak a józan eszünkre hatna, nem élte volna túl az elmúlt pár ezer évet. Nem kárhoztatnám azt az irodalmat, ami kifejezett céljának tekinti, hogy érthető és átélhető, sokak számára megközelíthető legyen. Nem bánnám, ha a tömegirodalom is ezen a színvonalon lenne.

+1 KÉRDÉS

– Az első két regénye között 11 év telt el, a második és harmadik közt 22. Ha folytatódik ez a szántani sorozat, „a negyedik első regénye” 2057-ben fog az olvasók elé kerülni, 93 éves korában. Bizakodó a hosszú élet tekintetében?

– Ez az a regény a három közül, amelynek a végére érve azt éreztem, hogy az van a papíron, amit szerettem volna az elején: szép és szomorú történetet akartam írni, ami azért ugyanakkor vicces is. Ami csapong az érzelmek között. Hogy írok-e újabbat, nem tudom. Annyi bizonyos, az olvasás és az írás ott van életem legfontosabb szenvedélyei között. És az írás még az olvasásnál is jobb. Hihetetlen szórakoztató és tanulságos volt az a másfél-két év, amit ennek a regények a megírásával tölthettem. Esterházy Péter írta, hogy azt hallgatja sokaktól, micsoda küzdelem, gyötrelem, szenvedés az írás, de ő kicsit félve és szégyenkezve vallja be, hogy az első mozdulatától az utolsóig nagyon-nagyon szereti és élvezi. És azt hiszen, erről szól az egész. Azt kellene még megtanulnom, hogy ne foglalkoztasson szemernyit sem, hogy megjelenik-e, amit írok, vagy hogy el fogják-e olvasni, de a tökélynek erre a fokára még nem sikerült eljutnom.

Mészöly Ágnes

Végzetes ütem

(Részlet a regényből)

Névtelen levelek sora ígéri: Glen Echo, a népszerű, de kétes hírű fiatal zenész meghal, ha színpadra lép Budapesten. A koncert szervezői a botrány elkerülése érdekében a rendőrség helyett Szabó Ágota és Pataki Ádám nemrég alapított magánnyomozóirodájához fordulnak segítségért. Mészöly Ágnes krimisorozatának újabb kötetében, amely szeptember közepén jelenik meg a General Press Kiadó gondozásában, versenyfutás kezdődik az idővel – és egy gyilkosság elkövetőjével...

Pataki nem sokkal fél egy előtt távozott az irodából. Gota csak annyi időre vette le a fejhallgatóját, amíg jó hétvégét kívánt neki, aztán visszafordult a Szentesi és Társa kimutatásaihoz. Szilvi megpróbálta kihasználni az alkalmat, és megkérdezte, van-e kedve indulás előtt kajálni egyet a közösségi kávézóban, ahova néha beültek egy menüre, de mire belekezdett volna a mondatba, Gota újra elbarikádozta magát. Tiszta hülye, gondolta Szilvi. Egy hete ezen parázik, egy hete magyarázzuk neki, hogy simán kihagyhatja az egészet, de csak azt hajtogatja, hogy mindenki ott lesz, és ezt mi nem értjük. És igaza van. Tényleg nem értjük. És ha a pszichológusa képtelen volt meggyőzni, nekem sem fog sikerülni. Szóval inkább elküldöm a nyomozati anyagot Garadnai bácsinak, és felajánlok neki egy kedvezményes konzultációs időpontot, szegényke úgysem fog kiigazodni a doksik között. Nekünk meg jól fog jönni a plusz ötvenezer forint. A következő órában csak a két számítógép billentyűzetének kattogása zavarta meg az InTime irodájának csendjét, meg néha egy-egy zúzós szám fejhallgatóból kiszűrődő ritmusa. Szilvi átsandított a kolléganőjére. Gota arca fegyelmezett volt, és eltökélt, mintha csak egy szokásosnál nehezebb feladattal küzdene, de a jobb kezével úgy szorította az egeret, hogy kifehéredtek az ujjai. Szilvi sóhajtva ellenőrizte a telefonján az időt. Tizenhárom huszonhat. Zsófi kettőre jön. Még fél óra a lőporos hordó tetején, szikrázó csillagszóróval a kezében. De végül nem kellett olyan sokat várnia. Negyvenkor Gota véglegesítette a Szentesi és Társa Kft. pénzügyi helyzetéről összeállított dokumentumot, elküldte a megrendelőnek, kikapcsolta az Offspring lejátszási listát, levette a fejhallgatót, becsukta a notebookját, és szólt Szilvinek, hogy készítheti a számlát. Majd szó nélkül bevonult az öltözőnek is használt fürdőszobába. Tíz perc múlva jött ki, szolidan kisminkelve, a temetésekre rendszeresített kis fekete ruhájában.

– Akkor én most indulok – állt meg Szilvi íróasztala és a kanapé között.

– Figyelj, tudod, hogy... – kezdte Szilvi, de Gota egy intéssel elhallgattatta.

– Tudom. De muszáj odamennem. Mindenkinek muszáj. Érted... szembe kell ezzel nézni, meg ilyenek. Persze lehet, hogy ez az egész hülyeség – leült a kanapéra, és lesöpört a ruhájáról egy nem létező szöszt. – De talán, ha eltemetjük azt a szerencsétlent, vagy legalábbis azt, amit hazahoztak belőle, tényleg elfelejthetjük az egészet.

– Ezt te sem hiszed.

– Persze hogy nem. De Zsófi meg van győződve róla. És Zsófinak igaza szokott lenni az ilyenekben. Egyébként is, Doktorovics néni jelzálogot vett fel a lakásra, csak hogy hazahozathassa a fia hamvait... és huszonöt főre rendelt hidegtálat. Szóval kimegyek, és sétálok kicsit, amíg Zsófi ideér.

Szilvi szeretett volna mondani valami biztatót, de Gota már elindult. Szilvi esetlenül követte, Gota meg elvette a hátizsákját az előszobai fogasról, aztán kinyitotta az ajtót. Az ajtóban egy ismeretlen férfi állt. Épp kopogni készült. Egy másodpercig meglepetten nézték egymást, aztán Gota észbe kapott.

– Segíthetek?

– Bocs, próbáltam a kaputelefont, de nem működött, aztán egy lakó beengedett – kezdte a férfi. – Ez az InTime nyomozóiroda? Portéka Sándor vagyok, és Szabó Ágotát keresem. Dr. Szabó Ágotát.

Portéka jelentőségteljesen megnyomta a „doktor" szót, mintha fél tucat Szabó Ágota állna körbe, és ki szeretné választani közülük az egyetlen megfelelőt.

– Dr. Szabó – nyújtotta a kezét Gota, gúnyosan túlhangsúlyozva a titulust. – De sajnos épp indulok. A kolléganőm viszont szívesen segít.

A férfi végigmérte Szilvit. A látvány kedvére való volt, de visszafordult Gotához.

– Mindenképpen önnel kell beszélnem. Értse meg, nagyon fontos az ügy.

Az iroda hűvösében Gota és Szilvi megfeledkeztek a júliusi kánikula kínjáról. A férfi viszont szenvedett tőle: erősen kopaszodó, borotvált tarkóján borsónyi izzadságcseppek gyöngyöztek, elegáns, rövid ujjú ingén átütött a verejték. Kicsit lihegett, mintha futott volna. Legalább tizenöt centivel magasodott a két nő fölé, de mackós alkata ellenére nem volt elhízott, és bár jócskán az ötvenes évei végén járhatott, nem tűnt lestrapáltnak. Kétségbeesettnek annál inkább. Gota, ha nem lett volna elfoglalva a saját nyomorával, biztosan megsajnálja.

– Nézze, hozzánk mindenki nagyon fontos üggyel jön... Fáradjon be, és mesélje el a problémáját a hölgynek! Kádárné Pósa Szilvia.

Szilvi próbált kompetensen mosolyogni a férfira, de az csak a fejét rázta, mintha valaki egy műanyag Eiffel-tornyot akarna rásózni a diadalív alatt.

– Nekünk csak magát ajánlották – ellenkezett.

– Elmondaná esetleg, hogy ki volt az ajánló? – kérdezte Szilvi. Szívesen volt másodhegedűs Gota mögött, de utálta, ha levegőnek nézik.

– Az üzlettársam... ismerőse – nyögte a férfi. Gota úgy döntött, még mindig jobb egy szerelmi drámát vagy egy kétes üzleti ügyet hallgatni, mint Zsófiékra várva fel-alá sétálni a katlanmeleg Aradi utcában.

– Az a szerencséje, hogy van még egy kis időm – magyarázta. Betessékelte a férfit a hűvös és félhomályos folyosóra. – Öt percet kap, hogy elmondja, mit akar, aztán én elutazom Kaposvárra, útközben konzultálok a társammal, és hétfőig eldöntjük, hogy vállaljuk-e az ügyet.

– Nézze, az van, hogy nem mondhatom el itt és most – kínlódott a férfi.

– Hogyan? Az előbb még ragaszkodott hozzá, hogy beszélhessen velem. – Gota tényleg kezdte elveszteni a türelmét.

– El kell vinnem önt... valahova, ahol megmutathatjuk, miről van szó.

– Ugye nem gondolja, hogy Szabó doktor besétál egy ilyen ostoba csapdába? – csattant fel Szilvi.

– Mondja meg az üzlettársának, hogy az InTime nem érdeklődik a megbízásuk iránt – mondta Gota. – Jöjjön, kikísérem, úgyis indulok!

– Kérem, kérem! – A férfi komolyan kétségbeesett. – Százmilliók és emberéletek forognak kockán.

– Ebben az esetben egyértelműen a rendőrséghez kell fordulniuk – mondta hidegen Szilvi.

– Az lehetetlen. Az mindennek a végét jelentené. Tudom, hogy bizarr ez az egész, de nem kockáztathatunk. Kérem, jöjjenek velem! Jöjjenek mindketten. Szorít az idő, higgyék el, hogy ha nem lenne életbe vágó, nem rángatnám magukat ki egészen... ha megtudják, miről van szó, megértik, miért nem beszélhettem róla, és miért nem fordulhatunk a rendőrséghez.

– Igazán sajnálom – sóhajtott Gota, de az arckifejezése inkább mutatott érdektelenséget, mint részvétet.

– Az iroda számára fontos a jó hírnév, nem bonyolódhatunk kétes ügyletekbe – tette hozzá Szilvi. – Ha azt sem mondja meg, ki ajánlott minket, nem tudunk segíteni.

– Várszegi Flóra... Azt mondta, dr. Szabó derítette ki, hogy... tudják, mire gondolok.

Gota és Szilvi önkéntelenül összenéztek. Várszegi Flóra említése kellemetlen emlékeket ébresztett bennük. Gota képtelen volt eldönteni, hogy Portéka Sándor végső kétségbeesésében bökte-e ki a nevét, vagy rutinos játékosként eleve úgy tervezett, hogy ennek sem ő, sem Szilvi nem tud majd ellenállni. De akárhogy is volt, a férfi jól taktikázott. Mindkét nő tudta a másikról, hogy az ő adrenalinszintje is az egekbe szökött, amint szóba került a Rajzoló sorozatgyilkos ügye. És azt is tudták, hogy egy ekkora kísértésnek egyikük sem tud ellenállni.

– Jöjjön beljebb! – szólalt meg végül Gota. – El kell intéznem egy telefont, a kolléganőm összeszedi a holmiját, és akár indulhatunk is.

Negyedórával később már Szilvi kocsijában robogtak.

– Legalább írj egy üzenetet Ádámnak!

Szilvi hangja harmadszorra már türelmetlennek hangzott. Az apró Peugeot ugyanúgy tele volt könyvekkel, mint amikor Gotával Pestlőrincre mentek, hogy sokadszorra is kikérdezzék a Rajzoló első áldozatának élettársát, de fürgén követte Portéka Sándor BMW-jét a külső Váci úton.

– Egyelőre azt sem tudjuk, hova megyünk – ellenkezett Gota.

– Akkor főleg hülyeség bemenni bárhova is anélkül, hogy értesítenénk valakit.

– Még nem mentünk be sehova. Megértem, ha félsz, de...

– Nem félek – vágott közbe Szilvi. – Csak követünk egy vadidegent egy ismeretlen helyre, azok után, hogy Várszegi Flórára hivatkozik. Nekem úgy tűnt, pontosan tudta, mivel tud megfogni minket.

– Lehet, hogy nem taktikázott.

– Te egy kicsit sem aggódsz?

– Egyelőre csak megkönnyebbültem, hogy az univerzum intézett egy megfelelő kifogást, és nem kell elmennem a Doki temetésére – magyarázta Gota, aztán elővette a telefonját, és rákeresett a férfi nevére.

– Már tudom, hova megyünk. Ez a faszi a Crystal Beach gazdasági vezetője.

Mészöly Ágnes 1971-ben született. Kiskorában „hintázni és hantázni" szeretett, de huszonöt éves korára megkomolyodott, és jó ideig rendes felnőttként nevelte saját és mások gyerekeit. Később rájött, hogy legjobban a történetmesélés érdekli: azóta harmincnál több könyve jelent meg, előbb gyerekek és kamaszok, majd felnőttek számára is. 2018-ban elnyerte a HUBBY Az év szerzője elismerését. Első krimijét egy balesetnek köszönheti, de az azt követőkre már nincs mentsége: megízlelte a bűnügyiregény-írást, és nem tud lemondani róla. Visszatérő főhősét, dr. Szabó Ágotát egyik legjobb barátnőjének tartja.

FOTÓ: FORTEPAN / URBAN TAMÁS

Farkas Arnold Levente

A bérgyilkos éjszakája

A barátok templomában van
az a barokk szószék, amiről
az öreg pap prédikált. Vacsora
közben valaki szóba hozta
Haydn operáit. Az öreg pap
az egyenlőségről prédikált.
Michael Haydn volt
a székesegyház első karnagya.
Nem maradt morzsa az asztalon.

A bazárban a kalifa
a halállal találkozik.
Elbeszélgetnek az élet
dolgairól, a lélek fölösleges
halhatatlanságáról, nőkről,
Haydn operáiról. Mind közül
azt szeretem a legjobban,
amelyik Törökországban
játszódik. Haydn, persze
tévesen, azt hitte, hogy
Törökországban arabul
beszélnek.

A béke galambja
fehér. Haydn operái
kékek. Haydn parókája
fehér. A tengerész
egyenruhái kékek. Schubert
második improvizációját
hallgatom, opus kilencven,
fertőzés gyanánt kúszik
bőrünk alá a romantika.
Haydn a Biblia első könyvét
olvassa. Schubert az utolsót.

A bérgyilkos éjszakája.
A bérgyilkos éjszakája című
versem címe után középkori
szokás szerint pontot tettem.
A bérgyilkos a bérgyilkosság
éjszakáján Schubert és Haydn
operáit hallgatja. Ritkán
játszott operák. Az utolsót
ezernyolcszázhuszonhétben
mutatták be a londoni
közönségnek. Az áldozat
sikeresen eldől. Megérdemli
a bérgyilkos a bérét. Schubert
a salzburgi temetőben
többször tette tiszteletét
Michael Haydn sírjánál.

A beszéd, ami elvileg Haydn
operáiról szólt, Schubert
olvasási szokásait taglalta.
Tudták azt például, hogy
Schubert olvasta Az utolsó
mohikánt, és egy levél tanúsága
szerint operát készült írni Cooper
regényéből, kérdezte
a tizenötödik percben.
A librettót egy bizonyos
Ödön von Horváth írta volna,
akivel a zeneszerző Pócsmegyeren
ismerkedett meg
a szüreti mulatságon.

Haydn operáiról nem sokat
tudok, de a rettenetet közelről
ismerem. Ki kellett végeznem
egy fiatalembert. A bűnére
már nem emlékszem. Nagyon
fázott a hajnali hidegben,
rettenetesen reszketett. Tudtam,
hogy harminckilenc perc
múlva fel fogom akasztani,
mégse bírtam nézni
a reszketését. Levettem
a kabátomat. A vállára
terítettem. Így vártuk
a kiszabott időt.
Hóhér és áldozat.
Mozdulatlanul.

Schubertet és Beethovent
azért exhumálták, mert
a temető helyére játszóteret
tervezett a tervező. Haydn
operái közül a Hangyakirálynő
Indiában játszódik.
A második exhumálás volt
ez. A második angliai útján
módjában állt tanulmányozni
az indiai kultúrát. A hanyag
munka következtében Schubert
koponyájából több fog is
elveszett. Ekkor határozta el,
hogy operát fog írni Buddháról.
Beethoven csontjaira valamiért
jobban vigyáztak. Ez lett volna
Az örök visszatérés.

FOTÓ: FORTEPAN / VIMOLA KÁROLY

Zámbó Tamás

Elsőbbség

Tíz éve beszéltünk utoljára Mátéval az osztálytalálkozón, néhány semmitmondó mondatot váltottunk. Azóta annyit tudok róla, amennyit néha a hírekben olvasok: talán háromszor bekerült a válogatottba is, most nemrég egy NB I-es csapat pályaedzője lett. Vívódtam egy ideig, de úgy döntöttem, fel kell hívnom, a Facebookon posztolta valaki a volt ofőnkről a gyászjelentést.

Olvastad, hogy meghalt Laci bácsi? Igen, sajnos, jött válasz. *Nem terveztem, de ha mész, akkor én is. Rendes volt velünk mindig az öreg, meg legalább dumálhatunk egyet.*

Azzal búcsúztunk el, hogy ő visz a kis faluba, ahol a szertartás lesz. *Megtapasztalhatod, mit tud a Teslám!*

Toporgok a megbeszélt helyen, már negyedóra késésben van, és nem is hívott, kezdek aggódni. Repülni az ő autója sem tud. Húsz éve éppen ilyen görcs volt a gyomromban, amikor nyolcadikban először vártam hiába a kapujuk előtt. Némi tanácstalanság után felcsöngettem, nem szólt vissza senki, egyedül indultam el a suli felé. Gondoltam, megbetegedett vagy lesérült. Aztán épphogy Aliz néni, a fizikatanárnő előtt beviharzott, és beesett a padjába. Kérdőn fordultam hátra, de csak megvonta a vállát, a szünetben annyit mondott egy sejtelmes mosollyal a szája szélén, hogy fontos dolga akadt. Nem nézett közben rám, értettem, hogy többet most nem akar mondani.

Nem, nem, nézek idegesen az órámra, most nem fog cserben hagyni, tudja, hogy akkor én sem érek oda a temetésre!

A kapunál balra, utána csak egyenesen, a két kereszteződésnél át a zebrán, a lámpásnál, mikor zöld lesz a bácsi, a másiknál meg mindig megállni, alaposan körülnézni minden irányba, és már itt is vagyunk a sulinál, sulykolta anya hangosan hetekig útközben, mikor iskolába kezdtem járni. Hamar kiderült, hogy Máté, aki szintén az 1/b-be járt, tőlünk a második társasházban lakik, és amikor anya összeismerkedett Julcsi nénivel, megbeszélték, hogy egyik nap ő, a másikon anya kísér mindkettőnket a suliba és haza is. Ez csak egy fél évig tartott, mert utána önállóan is közlekedhettünk azon a negyedórányi távolságon. Máté a lépcsőházuk előtt várt már mindig, mire odaértem. Anya az elején a kapuból figyelt, és azt is észrevettem egyszer, hogy távolabbról követ, de láthatta, hogy egymás kezét fogva nagyon óvatosak vagyunk a kereszteződéseknél, és megbízhat bennünk. Alig volt forgalom még azon a környéken. Bár egyszer, negyedikesek lehettünk, és persze már nem fogtuk egymás kezét, amikor a zöld jelzésnél leléptünk, szemből egy idősebb bácsi is elindult a kerékpárján, egy kanyarodó autó pedig elkapta a hátsó kerekét. A bácsi feldőlt. Az autóból kipattant egy nagydarab férfi, ordítani kezdett vele, hogy a zebra nem a kerékpárosoknak van, papa, bassza meg! Belerúgott az elgörbült kerekű biciklibe, és kihajította a járdára. Megnézte az autója elejét, káromkodva visszaült, és nagy gázzal elhajtott. A bácsi vérző homlokkal feküdt a zebra közepén, nehézkesen, de föltápászkodott. Segítettünk neki leülni a sarki ház kerítésére. Addigra odaért egy nő, aki közben már telefonált is. Kérdezte, láttuk-e, milyen fajta volt a kocsi, mert ő csak annyit tud mondani, hogy fehér. Máté rávágta, hogy Ford Sierra, mert ő minden autót ismert, én meg a rendszámát jegyeztem meg, azt is bemondta a telefonba, és a nevünket, címünket is.

Okos fiúk vagytok, dicsért meg bennünket utána, *de most siessetek, mert elkéstek. Én itt maradok, úgy látom, nincs nagy baj, jön már a mentő és a rendőrök is.*

Becsengetéskor értünk a termünkbe. Nem tudtam figyelni az órán, a történteken zakatolt az agyam. A szünetben izgatottan meséltük el, amit láttunk. Meggyőződéssel hozzátettem, hogy biztosan a rendőrök is ki fognak hallgatni majd, sőt talán még a bíróságon is tanúskodnunk kell.

Azt megbeszéltük Mátéval, jobb, ha otthon hallgatunk, legalábbis amíg a nyomozók nem jelentkeznek. De nem keresett senki, csalódottak is voltunk, hiszen már minden apró részletet összeraktunk a történtekről.

Sülve-főve együtt voltunk, nemcsak a suliban, hanem azon kívül is. Szinte naponta mentem át hozzájuk, vagy ő hozzánk. Ökörködtünk, csocsóztunk, később náluk videójátékoztunk. Azért néha tanultunk is. Felsőben, főleg hatodiktól, egyre többször kellett segítettem Máténak, leginkább matekból, neki nehezen ment. Julcsi néni kis tanár bácsinak hívott, és néha olyan ajándékot kaptam tőlük, amit anya, aki egyedül nevelt, nem tudott volna megvenni. Mondjuk jól látta Julcsi néni, most egy gimiben tanítok matekot és fizikát. Nekünk autónk sem volt, hétvégén néha Máté szülei anyával elvittek magukkal kirándulni, sőt a Velencei-tóhoz is strandolni.

Elsőben a lelkünkre kötötte anya és Julcsi néni is, hogy ne álljunk meg sehol, felnőttel meg főleg ne álljunk szóba. Hazafele a játszótérre is tilos átmennünk, ami félúton volt, a túloldalon lévő házak mögött. Pedig nagyon jó kis játszótér volt, ismertük, mert anya vagy Julcsi néni, aztán egyre inkább együtt, délután gyakran el is vittek oda bennünket. Harmadiktól már megállhattunk ott, hintáztunk, mászókáztunk, a többiekkel fogócskáztunk. Hiába ácsingóztunk rá, arra esélyünk sem volt, hogy bevegyenek focizni a nagyobbak, akik a drótkerítéssel elkerített pályán rúgták a labdát. Tízévesek lehettünk, amikor az egyik srác, aki fölöttünk járt kettővel, odaszólt, hogy nincsenek meg, valamelyikünk beállhatna. A kerítéshez szaladtunk, és Máté azt válaszolta, csak akkor, ha mindkettőnket bevesznek. A többiek röhögtek, hogy csak egy ember kell. Egymásra néztünk, Máté a fejét rázta, hogy úgy nem. Jó érzés volt: ilyen egy igazi barát. Tudtam, mennyire szerette volna megmutatni, hogy milyen ügyes, és akár el is küldhettek volna a fenébe. Persze én is ezt mondtam volna, ha nem ő szól előbb... azt hiszem.

Basszus... tolta hátrébb a baseballsapkáját a fiú, *na jó, tízes a meccs, ötnél cseréltek.*

Én kezdtem, nem voltam béna, de amikor Máté jött, mindenki látta, hogy ő aztán penge, három gólt rúgott, nyertünk is. Innentől mindig őt választották először, de tudták, hogy engem is be kell venni valamelyik csapatba, mert egyébként ő sem játszik.

Faltam az indiános és Verne-regényeket, legalább egy tucatot elolvastam, aztán adtam tovább Máténak. A *Winnetou*n, *A tizenöt éves kapitány*on, a *Kétévi vakáció*n ő is átrágta magát, tervezgettük, hogyan fogunk majd eljutni mi is a vadnyugatra és Afrikába. A *Nagy indiánkönyv*nél azt mondta, hogy unalmas. A Dékány-könyveket, amelyek apám nyomaiként maradtak a polcon, már át sem vittem neki.

Hetediktől egyre ritkábban jöttünk közösen hazafele, mert délutánonként egy igazi egyesületbe járt fociedzésre, de reggelente változatlanul együtt mentünk. Mindent tudtunk a másikról, nem volt titkunk egymás előtt. Akkor ő vagy fél fejjel magasabb volt nálam, jóval erősebb is, már mindenhol szőrösödött. A lányok is előbb kezdték el érdekelni, az összes infót begyűjtötte a tetszetős hetedik-nyolcadikos csajokról.

Az első várakozásom után, másnap sem állt a kapu előtt. A suliban kérdeztem, hogy *valami baja van velem?* Legyintett, *hülye vagy, csak korábban kell elindulnom!*

Azért sértődhetett meg, mert előző vasárnap nem tudtam elmenni a meccsére? De hát mondtam, hogy apám sok év után megjelent, és épp akkorra esik az ismerkedés az újabb családjával!

Aztán pár nappal később megláttam, hogy a másik irányból jön reggel, Eszterrel, kézen fogva. A legszebb lány volt a suliban, a 8/a-ba járt. Tudta Máté, hogy nekem is tetszik, egyszer valamilyen ürüggyel meg is szólítottam, persze sanszom sem volt nála.

A még hátralévő két hónapban csak a suliban találkoztunk, én is és ő is kerülte, hogy kettesben legyünk. Nem lépett át többé, így én sem mentem hozzájuk. Jött a nyár, Julcsi nénitől tudtam, hogy szinte sosincs otthon. Aztán más-más középiskolába mentünk, nemsokára pedig elköltöztek.

Mikor végre jó húsz perc késés után bemászom Máté autójába, csak annyit mond, hogy bocs, minden összejött. Ahol lehet, ész nélkül nyomja, szinte az összes szabályt meg kell szegnie, hogy odaérjünk. Mikor a navigációt követve a temető utcájába fordulna, csikorogva fékez, majdnem elütöttünk egy járdáról lelépő bácsit.

Felszisszenek, *ésszel, Máté,* kiáltom indulatosan.

Miért? Láthatta, hogy indexelek, nem?!, szól vissza dühösen. *Ez is csak egy olyan vén hülye volt, mint akit elcsaptak előttünk egyszer.*

Törött ablak cserepei címmel jelenik meg a szerző regénye szeptemberben a Napkút Kiadónál.

Marosvölgyi Szilvia

Csak a végéből

Két listát készít, egyiken feladatok, másikon vendégek. Tizenkét hónap, az háromszázhatvanöt este a tökéletes napig. Az én nagy napomig, gondolja a nő. Ekrü vagy fehér. Diadém vagy fátyol. Selyem vagy organza. Rózsa vagy mezei csokor. Rántott hús vagy fine dining. Menyasszonytánc vagy boríték. Zenekar, DJ, Budán, Pesten, esetleg vidéken? Hamar dönt, választása mellé piros pipát rajzol. A vendéglistával még vár, nem húz, nem bővít. Kiválasztja a meghívó színét, betűtípusát. A beleírt idézeten gondolkodik, vicces vagy megható legyen. Az utóbbit szeretné. Lehetséges helyszínek képeit nézi a neten. Hármat felhív, időpontot egyeztet menükóstolásra. Úgy számolja, két hónapnál nem több, mire a piros pipák, zöld betűkkel, az Excel-táblázatba kerülnek.

Tökéletesen számolt az idővel, pontosan hatvan nap telt el a teendőkkel. Kinéz az ablakon, sűrűn esik a hó, vasárnap van. Megfelelő időzítés leendő férje megtalálásához. Három, esetleg négy fotó. Szelfi vagy műtermi. Szöveggel vagy szöveg nélkül. Végzettsége fontos, nem fontos. Harminctól, inkább harmincnégytől. Magasabb vagy egymagas. Magyar, akár külföldi. Letölti az appot, előfizet, regisztrál, beállítja a kívánt szempontokat. Bemutatkozó szöveget fogalmaz. A lényegre törekszik, nem használja ki a megadott karakterszámot. Komoly kapcsolat, minőségi tartalommal. Légy kedves, nyitott, őszinte. Biztonság, bizalom. Szeresd a természetet és az állatokat. Kivár, számol. Ha naponta öt különböző férfival csetel, az heti szinten magas szám. Kivonja belőle a házasokat, az unatkozókat. Közben önfeledten, haját tekeri. Törik, állapítja meg. Megint vágatnom kell, de csak a végéből, mondja ki hangosan. Hetente két randevút tervez, az havonta nyolc férfi. Felszorozza tíz hónappal, elégedett az eredménnyel. Excel-táblázatot szerkeszt, pirossal írja majd be a neveket.

Rügyeznek a fák, gyűlnek az adatok. Osztálytalálkozó, negyvenedik születésnap, lánybúcsú, koncert. Egyikre sem ment el. Mindegyikről kapott fotót, hiányoztál üzenettel. Belenéz a tükörbe, fáradtnak látja magát. Lemondja a másnapi randevút, migrénre hivatkozik, de a hasa fáj. A tévében Barbra Streisand beleharap egy répába, majd közli Robert Redforddal, hogy terhes. A nő ledermed. Felpattan. Kezét homlokához szorítja, oda-vissza rohangál a lakásban. Feláll. Leül. A terhesség tíz biztos jelét olvassa a neten. Az nem lehet, ismétli egymás után többször. Telefonján megnyitja a ciklus appot, összeveti a táblázatba írt piros nevekkel. A termékeny időszakban két férfi neve egyformán esélyes. Az egyik magas, szemüveges. A másik sportos, alacsony. Dúlával vagy szülésznővel. Otthon vagy kórházban. Hüvelyi úton vagy császárral. Apás vagy nem apás. Üzenetet ír a szemüvegesnek, nem érkezik válasz. Felhívja a sportost, nem veszi fel. Egy hét elteltével tesztet készít, orvoshoz megy. Megtartani, elvetetni, megtartani, elvetetni? Egyedül hoz döntést.

Nyári napsütésben virágokat ültet. Kopott sírkővázába magokat szór, savas virágföldet használ. Megöntözi, árnyékból a napra teszi. A fűben bodobácsok keresztezik a hangyák útját, pókhálóból szabadulna egy bogár. Kerítés szélén madarak ülnek, elrepülnek, visszajönnek. Esőfelhő takarja a napot, feltámad a szél. Megéhezik. Nem rendel, magának főz. Gondosan válogatott alapanyagokat használ. Éjjel felébred, új táblázatot szerkeszt. Anyatej vagy tápszer. Kiságy vagy bölcső. Textilpelenka vagy eldobható. Védőoltással vagy megtagadva. Idegenek véleményeit olvassa a neten. Összezavarodik, kijelöli a táblázatot, és törli. A gép kérdést tesz fel: Biztos törölni szeretné?, rákattint az igenre. Visszafekszik, lányneveket sorol magában, a tizediknél fiúnevekre vált. Kilencig számolja, majd elalszik.

Péntek Tamás

Piros

Belépett egy kislány, egyszerű zöld nyári ruhában, a szoknya bőven térd fölött végződött. A multinacionális cég öltözködési kódexe ezt egyértelműen tiltotta, de mivel a titkárnő gyereke volt, az igazgatótanács tagjai ezúttal szemet hunytak, és visszafordultak a prezentáció felé. A lány kezében egy első pillantásra egyszerű filctollnak tűnő varázspálca volt, amit bal kezében lazán körözött, és közben valamilyen érthetetlen varázslatot dünnyögött. A levegőben mágia terjengett, amit a kislány azonnal megérzett, amikor a húsz fokra állított légkondi libává varázsolta bőrét.

Lassan, megfontoltan lépkedett körbe a tárgyalóban. Szemerédi Cecília HR-vezetőnek megfordult a fejében, hogy kiküldi, de annyira unta a napirendi pontokat, hogy inkább várt, mi sül ki ebből. Amúgy sem akarta, hogy azt gondolják, egy vaskalapos banya, aki nem szereti a gyerekeket. Így mosolyt erőltetett az arcára, és ő is intett, hogy folytassák.

Az igazgatótanács a harmadik napirendi pontot tárgyalta éppen: az előterjesztés értelmében a kontrolling engedélyezi a virághagymolcsolásra szánt vízmennyiség 10 százalékos emelését, a globális felmelegedésre való tekintettel. Az előterjesztést ellenszavazat nélkül fogadták el. A pogácsa kezdett megszáradni, ezért dr. Szilárd István jogi igazgató még gyorsan magába tömött egyet. Nem lenne szabad ennyi szénhidrátot, gondolta, de a daubneres friss pogácsának nem tudott ellenállni. Szerencsére ezt még nem vette el a kontrolling. Na, azt biztos nem szavazná meg, fogadkozott dr. Szilárd, amikor a kislány megállt előtte:

– Abrakadabra piros: tilos – mondta, és a varázspálcával a kétségkívül piros nyakkendőjére mutatott. Majd a sarokba.

Egyértelmű volt, mi dr. Szilárd teendője. A sarokba kell állnia. A fal felé fordulva. Emlékezett, gyerekkorában az anyja is mindig ezt csinálta. Dr. Szilárd zavartan mosolygott és a többiekre nézett segélykérően, mi ez a hülyeség, valaki szóljon már erre a gyerekre, de azok mind egyetértően bólogattak. Mindannyian utálták dr. Szilárdot. És nem csak amiatt, mert felzabálta a pogácsát. Végül sóhajtva megadta magát a sorsnak, és beállt a jelzett sarokba, a fal felé. Útközben azért még egy pogácsát zsebre tett, ki tudja, meddig kell ott állnia.

A kislány továbblépett, Szemerédi Cecília HR-vezető riadtan tekintett rá, majd az öltözékére. Megpróbálta eltakarni a rózsát a blúzán, de persze már késő volt.

– Abrakadabra piros: tilos – mondta a kislány, és a másik sarokba mutatott. Az igazgatótanács ismét egyetértően bólogatott. Szemerédi Cecíliát is utálták.

A kislány lépett tovább. Tóvízi Elemér az informatikáról átkozta magát, hogy a rózsaszín inget választotta, a felesége pedig szólt, hogy nem az ő stílusa, a nőknek mindig igazuk van. De aztán fellélegzett, amikor a kislány elhaladt mellette. Ezek szerint a rózsaszín nem tekinthető pirosnak. Beregszászi Amálka a beszerzésről megesküdött magában, hogy nem tesz fel többet pirosítót, amúgy sem áll jól az ő korában.

Már minden sarokban álltak, amikor riadtan nyitott be a titkárnő. Kicsit elhúzódott a kávészünete, és csak most tűnt fel neki, hogy a lánya már nem az asztalánál rajzolgat, ahogy kérte. Kétrészes vörös kosztümöt viselt.

Az igazgatótanács várakozva tekintett a tárgyaló egyik végében álló kislányra. Majd a másik végében álló anyukára. Majd újra a kislányra. Tapintható volt a feszültség, mint egy vadnyugati pisztolypárbaj előtt. Dr. Szilárd István pogácsával teli szájjal kukucskált a sarokból, és látta, amint a titkárnő próbálja felmérni, mi is folyik itt, a túloldalon a lány pedig lassan felemeli a pálcáját, szemében egyszerre elszántság és bizonytalanság, hiszen ami piros, az tilos, de most mégiscsak az anyjáról van szó. Már majdnem lecsapott, amikor a titkárnő megszólalt:

– Van egy kis málnafagyi a hűtőben.

A kislány keze megdermedt, szeme tágra nyílt. A málnafagyi a kedvence (a többi íz mellett). Látszott, hogy lázasan gondolkodik. Majd hirtelen elmosolyodott, a pálcával óriási kört írt le a tárgyalóban (kis híján leverte Tóvízi Elemér szemüvegét közben), és felkiáltott:

– Abrakadabra vörös: közös! – ezzel semmissé téve a korábban mondottakat, odarohant az anyjához, átölelte, majd elkezdte kifelé húzni a tárgyalóból. Feltehetően a hűtő irányába.

A sarokban állók felsóhajtottak, végre megint leülhettek a helyükre, a meeting visszatérhet a régi kerékvágásba. Próbáltak emlékezni, melyik napirendi pontnál is tartottak éppen, és figyelmüket egy újabb kihívás is lekötötte: a tálcán már csak egyetlen pogácsa maradt.

FOTÓ: FORTEPAN / SCHIFFER PÁL

OLVASÓBARÁT

Érdemes-e látni a világot?

Joseph Zsuffa: Bábel verme

Az ír származású, születése óta világtalan Daniel Bran koncertinájával járja a hatvanas évek New Yorkjának utcáit, hogy előteremtse a mindennapi betevőjét. A negyvennyolc éves utcazenész-koldus előtt egyszer csak felcsillan a remény: szaruhártya-transzplantáció segítségével végre kikerülhet a sötétségből, s beléphet a fény birodalmába. Minden pénzét magához véve igyekszik is műtétjének anyagi feltételeit teljesíteni, de nem sokkal rá kirabolják, oda a megtakarítás, az operáció és a remény... Az utóbbi talán még nem. Hű kutyájával, Mungóval nekivág a nyolcmilliós városnak, hogy nyomról nyomra utánajárjon, ki lopta el a pénzét. Bejárja Manhattan, Bronx, Brooklyn, Harlem tereit, a kínai negyedet, megfordul a metróban, kórházi pszichiátrián, templomban, gyóntatófülkében, temetőben, sírgödörben, rendőrőrsön, fürdőházban, éjszakai mulatóban, toronyház tetőkertjén; fültanúja lesz utcai lövöldözésnek, vallási csoportok csetepatéjának, harmonikázik egy szexvarieté műsorában, karibi mambószeánszon vesz részt, dekadens művészeti akción kísértik meg... Miközben a forró július végi pénteki napon Leopold Bloomként (és persze Odüsszeuszként) járja a várost, a nyüzsgő metropolisz lakói igazítják újra és újra útba – olaszok, oroszok, Puerto Ricó-iak, kínaiak; ki pincér, ki biztonsági őr, ki utcaseprő, ki bármenedzser, feltűnnek stricik és utcalányok, más sírgödröt ás, halottaskocsit vezet, állatidomár, van, aki az álmokkal kereskedik... És mindenki megosztja élettörténetének egy darabkáját Daniellel, aki szerencsétlenségének okát és bolyongásának históriáját meséli el találkozásai alkalmával. Daniel, aki csak elképzelni tudja a körülötte lévő valóságot, aki a színeket is hangokként azonosítja be – és aki már abban sem biztos, hogy mindez ténylegesen a valóság, nem csupán egy illúzió.

Mindeközben bibliai tájakon is barangolunk – de egészen máshogy, mint az Édenkert éjszaki szexmulatóba betérő bibliaövezeti lakókocsiárus, kipirult arcú amerikai férfiak! A némi shakespeare-i aromával átitatott bibliai történetek lépten-nyomon visszaköszönnek a lapokon. Daniel-Bloom néha kicsit Jákob, néha kicsit Jób, néha Jézus tanítványa, a hitetlen Tamás. A bűn városában, a sokszínű, soknyelvű forgatagban – keresve nemcsak a pénzét, de az élete értelmét is, mely akár Istentől származhat.

Mert ha még mélyebbre ereszkedünk a regény rétegeiben, máris Daniel-Dante színjátékában találhatjuk magunkat – de hogy melyik túlvilági részen, a pokolban, netán a purgatóriumban, az erősen kétséges még a főszereplőnk számára is. A világtalansága, fogyatékossága erősen meghatározza bármiféle istenbe vetett hit vallását. E világi és álombéli szörnyekkel és démonokkal szintúgy összefut a mozgalmas, kalandokkal és élményekkel teli napja alatt, bejárva az élők és a holtak birodalmát egyaránt.

A rendkívül sűrű, de nagyon olvasmányos regény valódi kuriózum. Száz könyv közül is ezt választanám, igazi kincs. A nem tolakodó szarkasztikus humora, emberiessége, érzékenysége és pikáns erotikája miatt, valamint a hihetetlenül gazdag összetettsége, jelentésképzési lehetőségei okán. Hatalmas jóság, hogy a magyar származású forgatókönyvíró filmes és író, Joseph Zsuffa 1975-ben megjelent könyve immár magyarul is olvasható. *(Ford. Horváth Róbert. Budapest, & [Ampersand], 2023. 203 o.)* **HORNER**

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. szeptember 7., szombat 152. évfolyam, 209. szám Ára: 600 forint

8+8 OLDAL
MELLÉKLET A MAI LAPSZÁMUNKBAN

AJÁNLÓ

Szex nélkül élni

Felfüggesztették Bese Gergő dunavecsei plébánost, aki melegpartikon vett részt és férfiakkal ápolt intim kapcsolatot. A miniszterelnöki irodát is megáldó pap korábban bírálta egyik, melegségét vállaló kollégáját. **3. oldal**

80-as tempóval

Nem került 1,77 milliárdba a Nélküled című számot „játszó" útburkolat, de nem árulják el, mit kóstál a NER-nek kedves dal. **3. oldal**

Te igazi gyerek voltál?

Kritikus a helyzet a gyermekvédelemben, nincsenek férőhelyek, és még ennél is nyomasztóbb, hogy a nagyon nehezen kezelhető gyerekek számára évek óta nincs hely – mondta a Népszavának Szilvási Léna, az SOS Gyermekfalvak szakmai vezetője. **5. oldal**

Stadionra mindig futja

PÉNZESŐ Az előzetesen tervezetthez képest 73 százalékkal nőtt meg az elmúlt 14 évben felhúzott, felújított futball-létesítmények építési ára.

NÉPSZAVA

Az Orbán-kormányon a 2010-es évek elején hatalmasodott el a stadionépítési láz, mintegy háromtucatnyi létesítményt építettek vagy újítottak fel. A közelmúltban átadott nyíregyházi arénát eredetileg 10,3 milliárd forintért szerették volna felépíteni, ez összeg azonban mintegy 70 százalékkal emelkedett meg az évek során.

Ez kvázi az átlagos áremelkedés, ami mindegyik aréna munkálatainál megfigyelhető volt. A Népszava gyűjtése szerint – amely csak és kizárólag a nyilvánosan elérhető adatokat összegezte – egyetlen olyan stadionépítési projekt volt az országban (a kaposvári), amelyik olcsóbb lett a tervezett összegnél. Egyébként mindenhol elszaladtak az árak, a kormány és a baráti kivitelezők összejátszása bizonyíthatatlan, egyébként is „könnyen" indokolható a megváltozott műszaki tartalommal (lásd: Nyíregyháza), az inflációval, előre nem látható akadályok felbukkanásával. A kivitelezők között rendre NER-barát cégek tűnnek fel, ezúttal az Épkar Zrt. és a Nyír-Wetland Generál Zrt. párosa lett a nyerő. Előbbi a a Szeivolt család tulajdona, a családfő, István üzleti kapcsolatban áll Mészáros Lőrinccel. Utóbbi sem teljesen független az ország leggazdagabb emberétől.

A legnagyobb áremelkedés a budapesti Puskás Aréna kapcsán volt megfigyelhető, a kiindulási pontként bejelentett 100 milliárd helyett 190-ből épült fel. De nem csak futballstadionokra költöttek százmilliárdokat, menet közben épült fel a Duna Aréna vagy a Nemzeti Atlétikai Központ, amelyek kapcsán hasonló túlárazottság volt megfigyelhető.

REFLEKTOR A 2. OLDALON

FOTÓ: NÉPSZAVA

Szarkazmus. A vizsgált 34 beruházásból egy volt, ahol nem szállt el a költség

Választási költségvetés készül

BÜDZSÉ Érdekes kísérlet tanúi leszünk jövőre, amikor is a friss nyilatkozatok szerint egyszerre tervez hiánycsökkentést és kiadásnövelést a kormány. Varga Mihály pénzügyminiszter a Közgazdász-vándorgyűlésen például azt mondta: folytatják a pedagógusbérek emelését, elindítják az elhalasztott állami beruházásokat, növelik a családok szja-kedvezményét, és a kamatkiadások mérséklődésének köszönhetően csökkentik a költségvetési deficitet.

FOLYTATÁS A 6. OLDALON

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Felelősök. Varga Mihály és Matolcsy György 2020-ban még egyetértett, ma már mást gondol a gazdasági helyzetről

Orosz hangon szól a Megafon

SZUVERENITÁS „Érezhető, hogy Oroszország a magyar közvéleményt is intenzíven próbálja befolyásolni" – mondta lapunknak Tarjányi Péter. A biztonságpolitikai szakértő arra reagált: Orbán Viktor kormányfőt és a magyar „békepolitikát" is éltették azok az amerikai influenszerek, akikről az USA Igazságügyi Minisztériuma megállapította, hogy orosz pénzből terjesztették az orosz propagandát. A befolyásolási műveletnek magyar vonatkozása is van. A kormányzati influenszerhálózat, a Megafon alapítója, Kovács István személyes kedvenceként hivatkozott az egyik lebukott influenszerre.

RÉSZLETEK A 3. OLDALON

Amerikában az oroszok, itthon a kormány pénzeli a propagandát

Akkugyárak, oldószerek és gerincek Hevesen

RIPORT – Sanyi, odakint hagytad a gerincedet! – ezt kiabálták azon a tegnap délutáni hevesi lakossági fórumon, amelyen a város fideszes polgármestere, Sveiczer Sándor próbálta meggyőzni a helyieket: jó lesz az nekik, ha felépül a településükön egy akkugyáraknak beszállító, oldószertisztító és újrahasznosító üzem. A helyiek egy része eleve indulatosan érkezett, mert úgy érezte, becsapta őket a polgármester: egy korábbi közleményében egy „nagyszabású munkahelyteremtő projektet" emlegetett, de azt akkor elfelejtette közölni: a gyár olyan oldószert állít majd elő tonnaszám a város határában, amit kifejezetten az akkugyártáshoz használnak. A helyiek dühét csak fokozta, hogy a városvezetés korlátozni akarta a fórum nyilvánosságát. Riporterünknek a biztonsági őrök és a tripla ellenőrzés ellenére is sikerült bejutnia.

ÍRÁSUNK A 4. OLDALON

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

A fideszes polgármester nem véletlenül félt a népharagtól

Pap Bianka címet védett 100 háton

PARALIMPIA Az úszó Pap Bianka címét megvédve aranyérmet szerzett pénteken az S10-es sérültségi kategória 100 méter hát számában a párizsi paralimpián. A pályafutása harmadik paralimpiáján szereplő versenyző – akinek szombaton még lesz egy száma – eddig összesen 2 arany-, 3 ezüst- és két bronzérmet gyűjtött.

A magyarok eredményes napot zártak. Konkoly Zsófia ezüstérmet szerzett az S9-es sérültségi kategória 100 méter pillangó számában, míg Luterán Petra ugyancsak nagyszerű versenyzéssel lett második a T47-es kategória távolugrószámában. A Hajmási Éva, Madarászné Mező Boglárka, Krajnyák Zsuzsanna, Veres Amarilla összeállítású magyar női kerekesszékes tőrválogatott ugyancsak másodikként zárt.

A párizsi magyar küldöttség eddig tizenegy érmet szerezett, a mérleg négy arany, négy ezüst és három bronz. RÉSZLETEK A 14. OLDALON

FOTÓ: MTI/KOSZTICSÁK SZILÁRD

A Vasas úszójának már 2 arany-, 3 ezüst- és 2 bronzérme van. Szombaton még bővülhet a gyűjtemény

Nyíregyháza: csak a szokásos hetvenszázalékos drágulás

ARÉNÁK Két év kihagyás után Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében avattak újabb futballstadiont. A 2010-es évek elején berobbantott építési őrület során a létesítmények költségei az előzetesen tervezetthez képest rendre elszállnak.

KOROM MILÁN,
VARGA T. RÓBERT

Elkészült a legújabb futballstadion! Épp ideje volt, hogy a Nyíregyháza együttese elfoglalhassa új otthonát, mert még az átadás után is költöttek rá 4 milliárdot. Ez nem meglepő: a 2010-es évek elején berobbantott stadionépítési őrület során az arénák az előzetesen tervezetthez képest 73 százalékkal drágultak.

A nyíregyházi stadion tervezésére és kivitelezésére még a koronavírus-járvány idején, 2020 szeptemberében írt ki az állami Beruházási, Műszaki Fejlesztési, Sportüzemeltetési és Közbeszerzési Zrt. (BMSK) pályázatot, hogy a meglévő stadion elbontásával, egyes elemeinek megtartásával egy 8150 néző befogadóképességű létesítmény jöjjön létre. Noha a kormány eredetileg 10,32 milliárd forintos költségkeretet biztosított a munkálatokra, a közbeszerzésen részt vevő három ajánlattevő közül az Épkar Zrt. és a Nyír-Wetland Generál Zrt. párosa jött ki győztesen nettó 13,8 milliárd forintos ajánlattal. Az eredményhirdetés 2021 májusában történt. Ez azért fontos, mert a bő fél évvel korábbi 10 milliárdos keretösszeget 2021 márciusában Orbán Viktor miniszterelnök egy kormányrendelettel már 19,1 milliárd forintra emelte.

Az Épkar a Szeivolt család tulajdona, a családfő, István üzleti kapcsolatban áll Mészáros Lőrinccel. A cég visszatérő nyertese közbeszerzéseknek (a Partnercontrol adatai szerint 2016 és 2021 közt 50 közbeszerzést nyert el), olyan beruházásoknál volt érdekelt, mint a Puskás Aréna, a XVII. kerületi önkormányzat multifunkcionális sportcsarnoka vagy a dubaji világkiállítás magyar pavilonja.

A nyíregyházi stadionban először az NB I ötödik fordulójában tudtak mérkőzést rendezni

FOTÓ: NYÍREGYHÁZA SPARTACUS FC

Az Orbán-kormányon a 2010-es évek elején hatalmasodott el a stadionépítési láz, mintegy háromtucatnyi létesítményt építettek vagy újítottak fel.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

A Puskás Aréna a legdrágább hazai futballstadion, az ára 100-ról 190 milliárdra drágult az évek során

„Természetesen" a Nyír-Wetland Kft. sem teljesen független az ország leggazdagabb emberétől: a Nyíregyházán megvalósuló hatalmas autóipari beruházások miatt a város déli részén lévő ipari park infrastruktúrájának fejlesztésére kormányzati támogatással potom 192 milliárdot fordítanak, az emiatt zajló gigantikus földmunkákon, út- és közműépítéseken dolgozó egyik nyertes cég, a helyi Nyír-Wetland, s ugyanehhez a projekthez köze van a Mészáros és Mészáros Zrt.-nek is.

A stadion alapkövét 2022 februárjában tették le, a kivitelezőkkel kötött szerződést aztán többször módosították. Hol a tartószerkezeti elemek vizsgálata, hol pedig alapanyaghiány és eltérési zavarok miatt hosszabbították meg az elkészülésre szánt időkeretet.

Idén májusra gyakorlatilag elkészült a stadion, az ott tartott sajtótájékoztatón Nyul Zoltán helyettes államtitkár arról beszélt: nem lesz akadálya, hogy a másodosztályból az idén feljutott Nyíregyháza az NB I rajtján pályára léphessen megújult létesítményében. Ám hiába készült el a használatbavételi engedély, a klub csak szeptember 1-től kezdődően kapta meg a stadion üzemeltetési jogait, így a bajnokság ötödik fordulójában avathatta fel a létesítményt (a nyitányon telt ház előtt 3-3-as döntetlent játszott a Fehérvárral). Június végén ugyanis újabb szerződésmódosítás történt, és a 13,8 milliárdos nettó kivitelezési költséget még 3,7 milliárddal megemelték. Az indoklás szerint azért, mert meg akarták tartani a régi stadion nyugati lelátóját, de ez éppenséggel statikai okoknál fogva nem volt lehetséges, a meglevő szerkezeteket is el kellett bontani. Miként azt az átlátszó megírta: a vonatkozó szerződésmódosítást 2024. június 6-án írta alá az építési minisztérium a kivitelezőkkel, vagyis jó két héttel azután, hogy sajtótájékoztatót tartottak az elkészült stadionban.

Az Orbán-kormányon a 2010-es évek elején hatalmasodott el a stadionépítési láz, mintegy háromtucatnyi létesítményt építettek vagy újítottak fel. A projektek nagy része 2020-ra lezárult, 2021-ben és 2022-ben egyetlen új arénát sem avattak, és 2023-ban is csak egy készült el, de az sem labdarúgó-létesítmény volt, hanem a budapesti Nemzeti Atlétikai Stadion. Ennek a folyamatnak az egyik utolsó láncszeme készült el Nyíregyházán. A végösszeg tehát – a hírek alapján – 17,5 milliárd forint, ám hivatalosan senki se számolt be arról, végül elköltötték-e a teljes, 19,1 milliárdos keretösszeget vagy hogy volt-e olyan kegyes a kormány, hogy azt a bő másfél milliárdot bent hagyta az államkasszában.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

A budapesti Nemzeti Atlétikai Központ is felemésztett 246 milliárd forintot

Egyébként ha a 17,5 milliárdos végösszeget vesszük, az akkor is az előzetesen jelölt 10,3-hoz képest 70 százalékos áremelkedés.

Ez kvázi az átlagos áremelkedés, ami mindegyik aréna munkálatainál megfigyelhető volt. A Népszava gyűjtése szerint – amely csak és kizárólag a nyilvánosan elérhető adatokat összegezte – egyetlen olyan stadionépítési projekt volt az országban (a kaposvári), amelyik olcsóbb lett a tervezett összegnél. Egyébként mindenhol elszaladtak az árak, a kormány és a baráti kivitelezők összejátszása bizonyíthatatlan, egyébként is „könnyen" indokolható a megváltozott műszaki tartalommal (lásd: Nyíregyháza), az inflációval, előre nem látható akadályok felbukkanásával.

Nyilván a legnagyobb építkezés, a Puskás Aréna kapcsán volt megfigyelhető a legnagyobb áremelkedés: a kiindulási pontként bejelentett 100 milliárd helyett 190-ből épült fel. A több mint 30 futballstadion esetében átlagosan 73 százalékos drágulás volt megfigyelhető. És akkor ezek „csak" a labdarúgó-létesítmények, a Duna Aréna égbe szökő „túlárazottságáról" vagy az atlétikai vb-re épített stadionról nem is beszéltünk (az megint más kérdés, hogy arról volt szó, a seregszemle végeztével a kilencedik kerületi aréna az átlagpolgár igényeit is kiszolgálja majd, ám ez azóta is ígéret maradt).

Az élvonalba tíz év után visszajutó Nyíregyháza hat fordulót követően négy ponttal a 11., kieső pozícióban található, csupán a szintén újonc Győrt előzi meg.

Stadionépítések az elmúlt másfél évtizedben

	Ár (milliárd Ft)	Befogadóképesség (fő)	Tervezett ár (milliárd Ft)
1. Ajka*	0,4	3 000	0,4
2. Balmazújváros*	0,640	2 500	0,64
3. Békéscsaba*	2	5 500	0,93
4. Bp. Honvéd	17	8 000	5
5. Budaörs	1,5	1 500	1
6. Cegléd*	0,593	3 000	0,4
7. Debrecen	13,5	20 340	12,5
8. Diósgyőr	13	14 655	10,9
9. Dorog*	0,685	1 000	0,685
10. Dunaújváros*	2	10 000	0,6
11. Fehérvár	18,7	14 201	9
12. Felcsút, Pancho Aréna	3,8	3 816	3,8
13. Groupama Aréna	14,7	23 704	13,5
14. Gyirmót*	0,9	4 500	0,9
15. Haladás	15,2	8 903	9,6
16. Kaposvár*	0,56	5 000	1,061
17. Kazincbarcika*	2,4	1 000	1
18. Kisvárda	2,5	2 990	0,12
19. Kozármisleny*	0,44	2 000	0,4
20. Mezőkövesd*	1,25	5 000	1
21. MTK	8,31	5 322	5,65
22. Nyíregyháza	17,5	8 000	10,3
23. Paks	2,213	6 163	1,4
24. Pápa*	0,8	5 000	0,56
25. Puskás Aréna	190	63 000	100
26. Siófok*	1,1	3 500	0,6
27. Sopron*	0,552	4 000	0,4
28. Szeged	13,4	8 000	9,4
29. Szigetszentmiklós**	1,5	3 000	0,12
30. Szolnok*	2,5	3 750	2,5
31. Tatabánya*	0,630	10 000	0,4
32. Újpest*	0,8	12 000	0,8
33. Vasas	13	5045	5,24
34. ZTE*	1,2	11 200	1,2
Összesen:	366,773		212,006

*Felújítás
**A 3,5 milliárdosra tervezett projekt nagyjából 60 százalékos készültségénél félbemaradt, árverésre bocsátották

„Inspirálók” és „példaképek”

SZUVERENITÁS Orosz pénzből terjesztették az orosz propagandát azok az amerikai influenszerek, akik a magyar közvéleményt is próbálták befolyásolni. A biztonságpolitikai szakértő szerint hazánkban nagyobb a terepük a környező országokhoz képest.

BATKA ZOLTÁN

„Magyarországon a környező országokhoz képest – sajnos – nagyobb terepe van az orosz propagandának. Hazánkban ugyanis a kormánysajtóban gyakran megjelennek az orosz narratíva elemei. Érezhető, hogy Oroszország a magyar közvéleményt is intenzíven próbálja befolyásolni, így a magyar kommunikációs térben látható, milyen nagy számban jelennek meg az orosz doktrínának megfelelő információk. Rengeteg olyan véleményvezér van, aki gyakorlatilag 100 százalékban az orosz állami propagandának megfelelő állítást tesz” – nyilatkozta a Népszavának Tarjányi Péter. A biztonságpolitikai szakértőt annak kapcsán kérdeztük, hogy Orbán Viktor kormányfőt és a magyar „békepolitikát” is éltették azok az amerikai „alt-right” influenszerek, akikről az USA Igazságügyi Minisztériuma (DoJ) megállapította, hogy orosz pénzből terjesztették az orosz propagandát.

Sőt – mint az amerikai tárca vádiratból kiderült – az influenszerek videós anyagait az orosz állami tévé munkatársai szerkesztették. Bár a vádirat nem nevesítette a céget, a Szabad Európa információi szerint a 2022-ben alapított Tenet Mediáról van szó. A Tenetet a kanadai „konzervatív” youtuber Lauren Chen és párja, Liam Donovan hozta létre.

A DoJ vádirata azt is sejtette, hogy az oroszok a közeledő amerikai elnökválasztás befolyásolásához akarták felhasználni a Tenet influenszereit. Az orosz pénzből hamar felfutott a médiacég, mintegy 2000 videót készítettek, összesen 16 milliós elérésük lett a YouTube-on. (A csatornát azóta törölte a videómegosztó portál.)

A most leleplezett orosz befolyásolási műveletnek egyébként számos magyar vonatkozása van. A vádirat szerint Konsztantyin Kalasnyikov orosz propagandista és az egyik Tenet-alapító 2023-ban „Viewpont Productions” néven új YouTube-csatornát akart indítani. Az oroszok erre sem sajnálták volna a pénzt: 1 millió dolláros költségvetéssel tervezték. Lauren Chen feladata lett volna egy influenszert felkutatni a csatorna arcának, fáradozásaiért pedig egy – a vádiratban meg nem nevezett – magyar fedőcégen keresztül fizettek volna.

A Tenet influenszerei egyébként rendszeres szereplői voltak a magyar kormánymédiának, és Fidesz-közeli rendezvényeken is feltűntek. Az oroszokkal mindvégig összejátszó Chen éppen augusztus közepén vendégeskedett Magyarországon a kormányközeli Mathias Corvinus Collegium (MCC) esztergomi fesztiválján. Erről Orbán Balázs, a miniszterelnök politikai igazgatója is beszámolt Facebook-oldalán.

Az eddig cirka 4,6 milliárd forint közpénzből üzemelő magyar kormányzati influenszerhálózat, a Megafon alapítója, Kovács István 2021-ben úgy hivatkozott Chenre, mint személyes kedvencére, inspirálójára és példaképére, akit „sikeres konzervatív influenszerként” több százezren követnek a YouTube-on. Dave Rubin, egy másik tenetes májusban járt Magyarországon, találkozott Orbán Viktor kormányfővel is, akit hosszan dicsért, példaképének és világvezetőnek tekintett. Majd felmondta a putyinista propagandát, miszerint le kell állítani Ukrajna támogatását. Influenszer társaihoz hasonlóan egyébként Rubin a napokban azt mondta, nem tudott semmit az orosz finanszírozásról, ő és társai is „áldozatai ennek a helyzetnek”.

FOTÓ: MCC FESZT

Az orosz pénzekhez közeli Lauren Chen (középen) az MCC nyári fesztiválján

MINTA

TARJÁNYI PÉTER: Rengeteg olyan véleményvezér van, aki gyakorlatilag 100 százalékban az orosz állami propagandának megfelelő állítást tesz

Régi paksi ismerős a vádlottak között

Szergej Kirijenkót, Vlagyimir Putyin jelenlegi kabinetfőnök-helyettesét gyanúsítja az amerikai államkincstár azzal, hogy irányította azt a mintegy 32, angol nyelvű propagandaoldalt, amelyen keresztül befolyásolni akarták a 2024-es amerikai elnökválasztást. Kirijenko mellett kilenc másik, a Russia Todaynek dolgozó orosz személyt is megneveztek szerdán az amerikai hatóságok. Szergej Kirijenko 2015-ig a Roszatom elnöke volt, így a Paks 2 építése körüli tárgyalásokat ő vezette orosz részről.

Védte a cölibátust, de melegpartikra járt a NER-pap

SZEMFORGATÓ „A legfelsőbb kormányzati köröket is megjárta egy akta, amely azt hivatott bizonyítani, hogy Bese Gergő dunavecsei plébános melegpartikon vett részt, illetve tartós intim kapcsolatot ápolt más férfiakkal” – írta tegnap a Válasz Online, amely szerint kormánykörökben „a Szájer-történethez mérhető, csak annál is durvább” esetként beszéltek a NER „sztárpapjának” ügyéről.

A Válasz Online cikkének megjelenése után a kalocsa-kecskeméti érsek irodája azt közölte a lappal: Bábel Balázs kalocsa-kecskeméti érsek „Bese Gergő Pétert 2024. szeptember 6-i hatállyal felfüggesztette papi szolgálata alól”. A Telex úgy értesült, hogy a kalocsa-kecskeméti érsek már augusztus végén eltiltotta a médiaszerepléstől a férfit.

Bese közszereplő is, gyakorta kiállt a kormány mellett, bírálta az ellenzéket, segítette a Fidesz-kampányt. Két éve ő szentelte meg a Karmelita kolostor kormányfői irodasorát, de a NER propagandaszervezeténél, a Megafon-központtal és a PestiSrácok.hu-nál is Besét kérték áldásra. Kettős életéről sokat elárul, hogy miközben melegpartikra járt, bírálta a közismert egykori papot, Hodász Andrást, aki felvállalta melegségét. Coming outja után azt írta neki: „Kedves András! Miért nem lehet emelt fővel távozni? Ez a téma úgy kellett a liberális mainstreamnek, mint egy falat kenyér.” A cölibátusról pedig úgy nyilatkozott: „Nem igaz, hogy nem lehet szex nélkül élni.”

Bese Gergő a lap kérdéseire nem reagált, Facebook-profiljai elérhetetlenné váltak. A kormányzat gyorsan megkezdte a kommunikációs kármentést: miként azt a Telex kiszúrta, Orbán Viktor kormányfő Facebook-oldaláról eltűntek azok a képek, amelyek a miniszterelnöki iroda áldását ábrázolták. NÉPSZAVA

FOTÓ: MTI/FISCHER ZOLTÁN

Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes és Bese Gergő plébános

Pedofil papok

Két pedofil pap akadt fenn az egyházi gyermekvédelmi jelzőrendszeren – közölte a PestiSrácok.hu érdeklődésére Bábel Balázs kalocsa-kecskeméti érsek. Az egyik ügyben R. Gábor már letartóztatásban van: négy áldozata közül ketten a megrontás idején nem töltötték be a tizennegyedik életévüket. Súlyos a másik eset, Róbert atya ügye is: évekkel ezelőtt egy akkor 9 éves fiút hálózott be. A már fiatal felnőtt korú áldozata néhány hónapja beszélt a történtekről.

Titok, valójában mennyiért húzza a nótát a zenélő út

BERUHÁZÁS „A zenélő burkolat kiépítését az Építési és Közlekedési Minisztérium megbízásából a HE-DO Építő Zrt. végezte el, mintegy nettó 1,8 milliárd forintból” – írta csütörtöki, a 21-es főút Hatvan és Lőrinci közötti egyik felújított szakaszának átadásáról a Magyar Távirati Iroda (MTI). A tudósítás szerint az útfejlesztés „koronájaként csütörtöktől egyedi élményt nyújt a Hatvan és Lőrinci között közlekedőknek az a mintegy 550 méteres burkolatszakasz, amelyen óránként 80 kilométeres sebességgel autózva felcsendül az Ismerős Arcok zenekar Nélküled című dalának egy részlete”.

Akármekkora élményt is nyújt az új zenélő burkolat, az MTI által közölt 1,8 milliárdos ár kiugróan soknak tűnt. Főként annak ismeretében, hogy a 37-es főúton 2022 végén átadott 513 méteres zenélő szakasz – mint azt tavaly az Átlátszó kiderítette – 42,4 millió forintba került. Vagyis az alig két év különbséggel átadott, hosszukban nagyjából megegyező útszakaszok ára között több mint negyvenszeres a különbség. Emiatt megkerestük a zenélő utat megrendelő Építési és Közlekedési Minisztériumot (ÉKM), hogy magyarázatot kérjünk a tetemes differenciára. A tárca szerint tévedés történt.

„A teljes beruházás közel nettó 1,77 milliárd forintból valósult meg, mely tartalmazza Pásztó és környékén a buszváró épületeket, gyalogos-átkelőhelyeket, parkolóhelyek és kerékpártárolók építését, kamerák telepítését, vadvédő kerítés építését, a Hidegvölgyi-vízfolyás rendezését, valamint a zenélő burkolat tervezését és kivitelezését – válaszolta az ÉKM, mely hozzátette: az MTI pontatlan volt, a hibát azóta javították. Vagyis az 1,77 milliárdos összegnek csak egy részét jelentette a zenélő út. Azt azonban nem közölte a tárca, hogy mekkora részét, s ha nem 1,77 milliárdba, akkor mennyibe került ez a szakasz. Újabb kérdésünkre pedig arra hivatkozva tagadták meg a pontos összeg közlését, hogy a tárca a „kommunikációs előírásai alapján a beruházások kivitelezésének nettó összegét kommunikálja”.

Megkerestük a kivitelező HE-DO Kft.-t is, ám a cég sem árulta el a pontos összeget. Az írta a vállalat: „Az említett beruházás kommunikációjában a megrendelő (Építési és Közlekedési Minisztérium) sajtóosztálya az illetékes”.

Közben az MTI is korrigálta a tudósítást, igaz, sajátos módon. Nem sokkal azután, hogy elküldtük kérdéseinket a közlekedési minisztériumnak, a nemzeti hírügynökségnél a tárca pontosítása szerint átírták a csütörtöki tudósítás végét, de a korábbi hibát nem jelezték, csak annyit írtak: „Cikkünk frissült.” VAS ANDRÁS

FOTÓ: MTI/MÁTHÉ ZOLTÁN

Kevesebbe került, mint 1,77 milliárd, de nem tudni, mennyivel

Bonyolult dallam

Az úgynevezett akusztikus vagy zenélő aszfalt speciális technológiával készül: a leterített aszfaltréteget gyémántvágóval metszik be keresztirányban, a hang magassága a barázda mélységétől és az egymáshoz viszonyított távolságától függ. Egy valódi hangszerhez hasonlítva az aszfaltba vésett mélyedések képezik a kottát, a kocsi gumija a gitár húrja, az autó karosszériája pedig maga a hangszer. Azaz ha ráhajt az autós a keréknyomnyi vagy teljes sávon elterülő „aszfaltkottára”, akkor felcsendül a dallam.

Szigethalmon mutatkozott be a gyógyszer-automata

EGÉSZSÉGÜGY Egyelőre az óvszerek és a terhességi tesztek látszanak a „gyógyszerautomaták” slágertermékeinek. Az első patikaszereket áruló készüléket június végén állították szolgálatba Szigethalmon. (Ezt emlegetik gyógyszerautomatának, de valójában csak a patikán kívül is fogalmazható étrend-kiegészítőket és egyéb egészségügyi termékeket árusít.)

Április közepén egy szakmai fórumon jelezte először Takács Péter egészségügyért felelős államtitkár, hogy automaták szolgálatba állításával javítaná a gyógyszerekhez való hozzáférést. Azzal érvelt: az alapellátási ügyeletek átalakítása kikényszeríti a patikai ügyeletek átszervezését is. Szerinte ugyanis a gyermekgyógyszereket éjszaka is elérhetővé kell tenni. Erre több megoldási javaslata volt, köztük az, hogy ezt a feladatot gyógyszertár által üzemeltetett gyógyszerkiadó automatával oldják meg. A bejelentésre a teremben ülő gyógyszerészek moraja is jelezte: nem támogatják ezt a javaslatot. Azóta a patikai gyógyszerautomatákról nem esett szó a hazai egészségpolitikában.

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Próbaüzem: a helyiek szerint nem rossz, de a patikus sokkal jobb

Júliusban viszont a szigethalmi 24 órában nyitva tartó Kulcs patika előtt fölállították az első, úgynevezett MedyBOX „gyógyszerautomatát”. Miután a hazai szabályozás tiltja a gyógyszer patikán kívüli forgalmazását, a gépet a próbaüzeme alatt egyelőre táplálék-kiegészítőnek minősülő készítményekkel, óvszerekkel, terhességi tesztekkel töltötték fel. Nem a patika üzemelteti, az mindössze a helyet adta a próbaüzem idejére.

Egy helyi asszony szerint nem túl bonyolult kiválasztani és kifizetni a boxból a készítményeket. Azt ugyanakkor külön sajnálta, hogy a gép csak bankkártyát fogad el. Hozzátette: ő biztosan nem fogja használni rendszeresen a gépet, hiszen a mögötte lévő patika éjjel-nappal nyitva van, és a gyógyszerész mindig segíti, hogy melyik bajára melyik termék lehet a leghatásosabb. A géppel ilyesmit nem lehet megbeszélni – mondta. A mellette álló férfi abban biztos volt, hogy vényes gyógyszer nem kerülhet egy ilyen boxba, hiszen ott érzékeny adatokat kellene megadni. Szerinte egy ilyen gépnek ott lenne helye, ahol nincs vagy csak nagyon rövid ideig tart nyitva patika. A működtetésének is csak akkor van értelme, ha sürgős helyzetben elérhető lenne például az inzulin, a fájdalomcsillapító, a fogamzásgátló, azaz azok a szerek, amikre valóban éjszaka is szükség lehet.

A Magyar Gyógyszerészi Kamara elnökének, Hankó Zoltánnak az automata kihelyezéséről csak közvetett információja van. „Ahhoz, hogy a gyógyszerek is elérhetővé váljanak az automatából, gyógyszerbiztonsági és jogi szempontokat is végig kellene gondolni” – fogalmazott. Hankó egyébként szeptember közepére egy miniszimpóziumra hívta a kamara vezetőit és az automaták forgalmazásában érintett 5-6 vállalkozást.

DANÓ ANNA

LAPSZÉL

Szenzitív adatok a kormánylapból

FORRÁS: MAGYAR PÉTER FACEBOOK-OLDALA

„Magyar Péter közszereplővé vált, viselnie kell a nyilvánosságot akkor is, ha az neki kellemetlen” – közölte a 24.hu-val a Kormányzati Tájékoztatási Központ. A portál eredetileg a Honvédkórházat és a fenntartó Honvédelmi Minisztériumot kereste meg kérdéseivel, miután a kormánylap Magyar Nemzet különösen védett, szenzitív egészségügyi adatokat közölt a Tisza Párt elnökéről és családjáról: nyilvánosságra hozta, hányszor vettek igénybe kórházi ellátást az elmúlt években az intézmény úgynevezett speciális rendeltetésű centrumában. Magyar szerint a lap bűncselekményt követett el az egyébként szerinte nem pontos adatok közlésével, és jelezte: feljelentést tesz. A 24.hu szerint – mivel kérdéseikre érdemi választ nem kaptak – a kormányzat rendben lévőnek tartja, hogy a (volt) kormánytagok, politikusok és hozzátartozóik egészségügyi ellátásának részletei megjelennek a sajtóban. NÉPSZAVA

Járványra utaló jelek

Egyre nagyobb a szamárköhögés-járvány, a Válasz Online számításai szerint július közepe óta duplázódnak, sőt volt olyan hét, hogy háromszorosára nőttek a heti esetszámok. A járványügy hatóság júliusban jelentette be, hogy járványszerűen terjed a szamárköhögés. Lapunk már korábban jelezte, megugrottak az esetszámok. NÉPSZAVA

Friss diplomással erősít a kormányzat

Új vezérigazgatója lesz a Magyar Külügyi Intézetnek, miután Schőberl Márton távozik a szervezet éléről – írta a Szabad Európa. A friss mesterdiplomás Molnár Dorina kerülhet a helyére. NÉPSZAVA

„Sanyi, kint hagytad a gerincedet!”

HEVES Botrányba fulladt a fórum, amelyen a fideszes vezetés győzködte a helyieket: jó lesz, ha akkugyárnak beszállító vegyi üzem épül a városban.

DOROS JUDIT

Tragikomédiába fulladt Hevesen az a lakossági fórum, amelyet a város határában tervezett – akkugyáraknak beszállító –, úgynevezett NMP-oldószertisztító és újrahasznosító gyár ügyében hívott össze a város fideszes polgármestere, Sveiczer Sándor. A meghívott szakértő, Biczó Imre környezetmérnök elvileg a kedélyeket próbálta volna megnyugtatni az előadásával, ám csak nagyobb zűrzavart okozott azzal, hogy – bagatellizálva a helyiek félelmét – arról értekezett: nemcsak az oldószer, de nagy dózisban a petrezselyem és a macskagyökér is káros lehet a várandós anyákra, és ugyancsak van káros hatása az emberekre a benzinnek, a dohányzásnak és az alkoholnak is. Hasonló indulatokat váltott ki az is, amikor a pulpituson mellette ülő polgármester azt próbálta elmagyarázni, hogy a hipó is veszélyes, és a gyógyszereknek vannak mellékhatásai.

– Sanyi, odakint hagytad a gerincedet! – kiabáltak be többen is, arra utalva, a polgármester korábban tagadta, hogy bármilyen, akkumulátorhoz kapcsolódó üzem épülne.

A fórumra egyébként elviekben csak hevesi lakcímkártyával és személyigazolvánnyal engedték be az embereket, de a biztonsági őrök és a tripla ellenőrzés ellenére is sikerült bejutnunk. Ahogy azok a momentumos aktivisták is bejutottak, akik hangszóró segítségével erősítették fel a helyiek hangját, miként tette ezt a Sikeres Hevesért egyesület több tagja. Jól látszott, hogy a helyiek egy szót sem akartak hallani az oldószergyárral kapcsolatos kockázatokról, azok kicsiségéről vagy nagyságáról, a valószínűségszámításokról, a tesztekről és iparági adatokról. Egyszerűen csak annyit szeretnének, hogy ilyen üzem egyáltalán ne épüljön fel a dinnyetermesztésről híres kis város határában. Sokan hazugnak, gerinctelennek nevezték a polgármestert, azt követelték, hogy mondjon le, mert átvágta őket, és nem méltó a képviseletükre.

Az esemény végeztével többen a fórumnak helyet adó Erkel Ferenc úti művelődési ház hátsó bejáratához mentek, ott várva a polgármestert, ahol néhány rendőr is biztosította a kijáratot. Az emberek még a fórum után is zaklatottan álltak az épület környékén, méltatlankodva, hogy semmibe vették és „hülyének” nézték őket a fórumon.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

A sajtót megpróbálták kizárni a fórumról, ahová biztonsági őrök engedték be az embereket. Forrtak az indulatok

Az előzményekhez tartozik, hogy néhány nappal ezelőtt Sveiczer Sándor fideszes polgármester tollából megjelent egy közlemény, amelyben arról tájékoztatja a lakosságot, hogy a BYN Hungary Kft. a világ „legmodernebb oldószertisztító és újrahasznosító üzemének megépítését tervezi Hevesen”. Hozzátette: a kínai cégcsoport a lítiumakkumulátorok és a mikroelektronikai ipar számára elengedhetetlen vegyi anyagok egyik vezető gyártója, amely 40 milliárdos beruházás keretében kívánja megvalósítani itteni üzemét. Ez nemcsak új munkahelyek megteremtését jelenti – fogalmazott –, de adóbevételek formájában akár több százmillió forintos támogatást adhat a település működéséhez. Azzal igyekezett nyugtatni a lakosságot, hogy a projekt kibocsátási határértékei túlteljesítik az EU-ban legszigorúbb német szabványokat.

Úgy tűnik, Hevesen is folytatódik az a gyakorlat, hogy környezetszennyező ipari üzemek a lakosság ellenérzését különböző adományokkal próbálják csökkenteni.

A hevesi polgármester külön kitért arra, hogy a BYN Hungary támogatás ad majd a helyi óvodáknak és iskoláknak. A tervezett második ütemben egy kutatás-fejlesztési részleg létrehozását is ígérik, ami hozzájárulna a helyi tudásbázis fejlesztéséhez – fogalmazott.

A város polgármestere egyébként április 7-én még egy az oldalára feltöltött videóban személyesen jelentette be, hogy nem épül akkugyár Hevesen, hanem szavai szerint egy „nagyszabású munkahelyteremtő projektet” készítenek elő, amelynek érdekében több befektetővel zajlik tárgyalás, s ezért vásárolt az önkormányzat földterületeket egy új technológiai park kialakításához. Azt azonban elfelejtette közölni akkor, hogy a BYN egy olyan NMP, azaz N-metil-pirrolidon nevű oldószert állít majd elő tonnaszám a város határában, amit kifejezetten az akkumulátorgyártáshoz használnak: a vegyület nemcsak szem- és bőrirritációt okozhat, de magzatkárosító és vetélést előidéző hatásáról is ismert. Ezt az anyagot találták meg a gödi szennyvízben és a talajba beszivárogva is. Szeptember 3-án a Sikeres Hevesért mozgalom már tartott demonstrációt a gyár ellen, s akkor többen a polgármester lemondását is követelték. A péntek esti lakossági fórum is hasonló tüntetésbe torkollott, többen eleve sérelmezték, hogy az eseményre csak személyazonosító igazolvány és lakcímkártya felmutatásával, kizárólag hevesi lakosok mehettek be, s a program nem volt sajtónyilvános.

TÉNYEK

SVEICZER SÁNDOR, a város fideszes polgármestere korábban nem bontotta ki az igazság minden részletét a településre érkező gyárról.

„Egy kolléga távozása is kritikus”

FÁJDALOM Az állam, a döntéshozók darabszámként kezelik az állami gondoskodásba került gyerekeket, amiben az érzelemnek semmi szerep nem jut – mondta lapunknak Szilvási Léna, az SOS Gyermekfalvak szakmai vezetője.

Több mint 260 gyermekvédelemben dolgozó szakember és 113 nevelőszülő már biztosan felmondott a kifogástalan életvitel vizsgálata miatt. Jelentős a távozók száma az SOS Gyermekfalvaktól?

Most még nem, egy nevelőszülő és egy nevelőszülői tanácsadó állt fel.

Ez úgy hangzik, mintha további távozásra is számítanának. Csak a vizsgálat miatt van elégedetlenség?

Nem, dehogy. Két éve már kritikus a helyzet a gyermekvédelemben, nincsenek férőhelyek a befogadásra, elhelyezésre, és még ennél is nyomasztóbb, hogy a nagyon nehezen kezelhető gyerekek számára évek óta nincs hely. Egy ilyen gyerekről a nevelőszülő hiába jelzi, hogy nem bír vele, a területi gyermekvédelmi szolgálat válasza az, hogy nincs hely. Akkor is ez a válasz, ha a vér szerinti és a nevelt gyerek vállalhatatlan konfliktusba keveredik egymással, vagy esetleg megromlik a nevelőszülők párkapcsolata, netán valaki tartósan megbetegszik. Új helyet találni lehetetlen, és ez óriási feszültséget okoz. A terepen dolgozó munkatársak folyamatosan oltják a tüzet, állandó feszültségben élnek. Az átvilágítás ebben az állapotban növeli a többszörösére a bizonytalanságot, közben a tanácsadók rettegve figyelik, hogy hány nevelőnek lesz végképp elege, mert fogalma nincs, hogy akkor mit csinál a gyerekekkel.

Vagyis egyetlen nevelőszülő távozása is megoldhatatlan problémát jelent?

Pontosan. És ez nemcsak a nevelőszülői hálózatra, hanem az egész szakellátásra érvényes. Egyetlen kolléga távozása is kritikus helyzetet teremt. Kívülről, a veszélyeztető családtól sem tud már több gyereket fogadni a rendszer, ha egy-egy helyzetben mégis megoldást kell találni, akkor egy férőhelyre tesznek még egy gyereket. Tudomásom szerint több befogadó otthonban minimum dupla létszámmal dolgoznak, ami egyszerűen jogtalan megoldás. Az átvilágítás miatt pedig az intézetek, lakásotthonok és a nevelőszülői hálózatok is további szakembert veszítenek. A helyzet már kezelhetetlen szinten van, a nevelőszülői tanácsadók például naponta vívódnak azon, hogy mit mondanak az 5 évesnek, a 10 évesnek arról, hogy mi lesz velük, hova fognak kerülni. De ugyanez igaz az összevont vagy megszűnt lakásotthonokban élő gyerekekre is. Válasz viszont nincs, csak bizonytalanság. Az egész rendszer egy óriási feszültséggóc.

Jelezték ezt a döntéshozóknak? Tud erről Pintér Sándor belügyminiszter és Fülöp Attila gondoskodáspolitikáért felelős államtitkár?

Igen, csak nem hallják meg. 2014-ben született meg az a jogszabály, hogy minden 12 év alatti gyereket nevelőszülőnél kell elhelyezni. Már akkor lehetett tudni: ahhoz, hogy ez megvalósulhasson, az akkor meglévő 5400 mellé plusz 2000 nevelőszülőre van szükség. A létszám mégsem nőtt, és ez a döntéshozókat semmilyen szinten nem késztette változtatásra, újraértékelésre. Gyakorlatilag ugyanaz az 5600 nevelőszülő és az őket támogató szakembergárda viszi a hátán a törvényalkotók rossz tervezés után született végrehajthatatlan döntését. Mindeközben senki nem mond köszönetet az erőn felül teljesítő nevelőszülőknek, most még jön az átvilágításuk is. Ez egy arculcsapása ennek az agyonterhelt társaságnak. Persze nem mindenkit zavar – vannak nagyon magabiztos nevelőszülők és munkatársak, akik megvonják a vállukat. De sokan nehezen élik meg, hogy kimegy hozzájuk a nemzetvédelmi szolgálat, amelyik egyébként a rendőröket szokta átvizsgálni, meg a bűnözőket keresi, és a szabadidejüket ellenőrzi.

Be kellene látniuk a döntéshozóknak, hogy hibás volt a tervezés, nem sikerült annyi nevelőszülőt találni, amennyi szükséges a jogszabály betartásához – állította a szakértő

Mi kellene ahhoz, hogy legyen még 2000 nevelőszülő?

Először is be kellene látniuk a döntéshozóknak, hogy hibás volt a tervezés, nem sikerült annyi nevelőszülőt találni, amennyi szükséges a jogszabály betartásához. Most az történik, hogy megpróbálják erőn felül és a minőség rovására elhelyezni a 12 év alatti gyerekeket, közben meg csecsemők kórházakban ragadnak, mert őket már senki nem tudja fogadni. Azt mindenkinek tudnia kell, hogy a nevelőszülőség egy nagyon szép, de rendkívül nehéz feladat. Sok család megtalálta a számára élhető életformát ebben a munkában. Jó esetben be is tudják lőni, hogy elég nekik két gyerek, vagy akár hatot is vállalnak. Az elhelyezést minden esetben egyeztetés és nem nyomásgyakorlás útján kellene megvalósítani. A gyakorlatban azonban nem partneri, hanem gyakran hierarchikus módszerekkel működik a gyermekvédelem. Sok vezető érthető módon meg akar felelni a fentről jövő elvárásoknak. És nem a nevelőszülők emberi kapacitását veszi alapul.

Az 5600 nevelőszülő közül mindenki alkalmas a munkára?

Az SOS 100 nevelőszülővel dolgozik, erre van rálátásom. Sok energiát fektetünk abba, hogy a megfelelő embereket válasszuk ki, és azok a hálózatok is így tesznek, amelyekkel mi kapcsolatban vagyunk. Fontos látni az első két évet a nevelőszülői munkában, ilyenkor mindig van lemorzsolódás. Fennáll a megbicsaklás veszélye, akár azért, mert egy-egy adott gyerek és a nevelőszülő nem illik egymáshoz. És vannak, akik a kifáradás, kiégés határán vannak. De ezt egy jó hálózat tudatosan kézben tartja, kezeli. Ugyanakkor azt nem tudjuk, hogy a 2014-es nevelőszülői toborzókampány okán létrejött új hálózatokban – a jelenlegi súlyos szakemberhiány mellett – mennyire vannak tapasztalt szakembereik a minőségi kiválasztáshoz, van-e folyamatosan ellenőrzés, támogatás.

„Eszembe jut egy történet, amit a kollégám mesélt egy 10 éves állami gondozott kisfiúról. Egy táborban találkoztak egymással, és beszélgetni kezdtek. A kisfiú azt kérdezte a táboroztató kollégámtól: te igazi gyerek voltál? Mert ő nem – mondta –, az igazi gyereknek van otthona, apukája meg anyukája.”

Szöveg:
MUHARI JUDIT

Fotó:
LADJÁNSZKI MÁTÉ

SZILVÁSI LÉNA

Szociális munkás, az SOS Gyermekfalvak szakmai vezetője. 1985 óta dolgozik a gyermekvédelem különböző területein, érdeklődése középpontjában a szülők és gyerekek közötti kapcsolat kérdése áll. Elsősorban a nehéz sorsú családokkal, nevelőszülőkkel, örökbe fogadó családokkal foglalkozik.

Fülöp Attila egy napokban megjelent interjúban azt mondta, a kifogástalan életvitellel összefüggő vizsgálat eredménye az új minőség és megújulás a gyermekvédelemben. Valóban kiderülhet a nevelőszülőkről bármi, amiről eddig nem tudott a hálózat?

A mi hálózatunknál aligha. Mi is végzünk környezettanulmányt, a kormányhivatal is kimegy a családokhoz, a gyámok is rendszeresen felkeresik őket. Más-más szempont alapján ugyan, de sokan ellenőrzik a nevelőszülőket. Felmérjük az érzelmi kapcsolatrendszert, a lakás higiénés állapotát, a vagyoni helyzetet. Nézzük például, hogy rendben van-e a hiteltörlesztés, annak mértéke összhangban van-e a család jövedelmével. Háromévente ellenőrizzük a nevelőszülők érzelmi állapotát, kimerültségét.

Az intézményi dolgozók és a nevelőszülők távozása a gyerekek költözésével jár. Hogy élik meg a gyerekek ezt a kényszerű váltást?

A gondozásihely-váltás a legkritikusabb kérdés a gyermekvédelemben. Ez az, amikor egy gyerek az egyik nevelőszülői családból egy másikhoz kerül, vagy gyerekotthonba kell költöznie, akár azért, mert a nevelőcsalád életében történt komoly változás, vagy mert a gyerek viselkedési tünetei nem kezelhetők az adott családi körben. Gondoljunk bele szülőként! A gyerekünk egyik pillanatról a másikra egy teljesen más környezetbe kerül. Ez gyermeki ésszel nem felfogható, azonnal nem feldolgozható változás. Óriási, mély sebeket okoz, feldolgozása élethosszig tartó feladat. Eszembe jut egy történet, amit a kollégám mesélt egy 10 éves állami gondozott kisfiúról. Egy táborban találkoztak egymással, és beszélgetni kezdtek. A kisfiú azt kérdezte a táboroztató kollégámtól: te igazi gyerek voltál? Mert ő nem – mondta –, az igazi gyereknek van otthona, apukája meg anyukája. Persze jóra is fordulhat egy-egy ilyen gyereksors, válhat belőle mélyen érző, kreatív ember, akiből igazán jó szülő lesz felnőttkorában, de ez csak akkor lehetséges, ha az állam, amelynek a feladata megvédeni őt, és amely kiemelte a családjából, mindent megad ahhoz, hogy fel tudja dolgozni a család elvesztésével járó veszteséget és az azzal együtt járó állandó fájdalmat.

Egytől 10-es skálán hány pontot adna arra, ahogy a kormány a védelembe vett gyerekekkel bánik?

Sokan biztosan nullát mondanának, én egy romló négyest adok. De csak azért, mert nagyon sok elkötelezett, jó szakember dolgozik még a rendszerben. Miattuk és velük még úgy, ahogy működik. De az a 6 pont, amit levonok, rettenetesen fontos területet jelez. Mínusz pontot ér például a gyermekvédelmi rendszer működtetéséért felelős döntéshozók szakmai hozzáértése, érzékenysége a gyerekek fejlődését kockáztatók tényezőkre.

Mit ért ezen?

Hiányolom a stratégiai gondolkodást, a korrekciót, a vállalt feladatok megvalósulásának értékelését, a párbeszédet. Magukra maradtak azok, akik közvetlenül a gyerekekkel dolgoznak. Nincs gondolkodás arról, hogy érdemben miként lehetne javítani a szakmai és anyagi megbecsülésen. Nem világos a gyermekvédelmi beavatkozás célja, miközben az egyik legsúlyosabb emberjogi kérdés az, amikor beavatkozunk és elvesszük a családjától a gyereket. Az állam, a döntéshozók darabszámként kezelik a gyerekeket, amiben az érzelemnek semmi szerep nem jut. Legyen ötszöri étkezés, egy ágy, öt váltás ruha, járjon iskolába és ennyi. A fizikai szükséglet kipipálva, de az, hogy a gyerek fejlődésének alapja az érzelmi biztonság, szóba sem kerül.

A kormány a pedofíliát, a gyermekek szexuális bántalmazását akarja megszüntetni. Ön hogy látja, mennyire van jelen a rendszerben?

Sokkal kevésbé, mint a fizikai vagy érzelmi bántalmazás. Az érzelmi abúzus mindennapos a kapacitáshiányos működtetés miatt. Szakmai fejlesztések, béremelések nincsenek, óriási a fluktuáció a gyermekotthonokban, egyre alacsonyabb végzettségű jelentkezőket találnak, a régebbi munkatársak óriási kiégéssel dolgoznak. A lakásotthonokban egyetlen ember van 12 gyerekkel, a gyermekotthonokban 40 gyerekre vigyáz két felnőtt. Így nehéz kapcsolódni az egyébként is lelkileg meggyötört, traumatizált gyerekhez. Ez önmagában érzelmi bántalmazás. A lelkileg sérült vagy a kezelhetetlen gyerekkel magukra maradnak, mert nincsenek pszichológusok, gyógypedagógusok, fejlesztőpedagógusok. Nő a feszültség, az ingerültség. Eközben 48 gyerek jut egy nevelőszülői tanácsadóra, a gyámok akár több száz kilométert utaznak naponta. Így nem lehet minőségi munkát végezni.

€/HUF 394,31 +0,29% | $/HUF 355,97 +0,6% | CHF/HUF 421,70 +0,58%

LAPSZÉL

Megint olcsóbban tankolhatunk

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Szombaton már nemcsak a benzin ára csökken, hanem a gázolajé is – közölte a Holtankoljak.hu. A benzin nagykereskedelmi ára bruttó 7 forinttal változik, a gázolajért pedig bruttó 4 forinttal fizetnek majd kevesebbet a kutak. Hogy ebből mennyit érvényesítenek a fogyasztók felé, az ma kiderül, mindenesetre az aktuális átlagárak alapján várhatóan a gázolaj átlagára is 600 forint alá csökken a hétvégén. NÉPSZAVA

Ismerkednek a hazai cégek az MI-vel

A hazai cégek 12 százaléka már alkalmazza, további 22 százaléka pedig bevezetni tervezi a mesterséges intelligencián (MI) alapuló eszközöket a munkafolyamataiba. Éllovasnak a nagyvállalatok (65 százalék) és a szolgáltató cégek (44 százalék) tekinthetőek. Az MI-eszközök alkalmazásának legjelentősebb akadályait a cégvezetők szerint a képzett munkatársak és az új technológiák ismeretének hiánya, valamint az új technológiák vállalati működésbe integrálásának nehézségei jelentik – derül ki a Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet negyedéves konjunktúravizsgálatából. NÉPSZAVA

Jól működik az árfigyelő rendszer

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

A Gazdasági Versenyhivatal (GVH) által működtetett online árfigyelő rendszer a piaci verseny élénkítésén keresztül hatékony eszköznek bizonyult az infláció elleni fellépésben – mondta Balatoni András, a Magyar Nemzeti Bank (MNB) igazgatója a GVH Podcast legfrissebb adásában. A rendszerben hat kiskereskedelmi lánc mintegy 1200 boltjában, összesen 62 termékkategóriába tartozó élelmiszerek árai között keresgélhetnek a felhasználók. NÉPSZAVA

RÉSZVÉNYEK

BUX		
72 297,19	↓	-0,16%
Mol		
2644 Ft	↓	-0,83%
MTelekom		
1026 Ft	↑	+0,79%
OTP		
18 300 Ft	—	0,00%
Richter		
10 600 Ft	↓	-0,09%

Újabb lépés a ONE felé

KONCENTRÁCIÓ Látványosan formálódik a kétpólusú távközlési piac. A kormányközeli 4iG újabb engedélyt kapott a növekedésre.

ÁBRAHÁM AMBRUS

A napokban felkerült a Gazdasági Versenyhivatal (GVH) oldalára a 4iG Nyrt.-t érintő, egy összefonódást lehetővé tévő határozat. E szerint a ONE-Telecom Kft., a Vodafone Magyarország Zrt. és a DIGI Távközlési és Szolgáltató Kft. vezetékes távközlési hálózat üzemeltetési szolgáltatásokat nyújtó üzletágainak egy cégbe szervezése kapcsán nem tartanak szükségesnek további vizsgálatot, azaz a GVH részéről megtörténhet a fúzió a vállalatcsoporton belül.

A társaság kérdéseinkre úgy reagált, hogy a hivatali határozat a „field force service" (ffs) szolgáltatások egy cégbe történő koncentrációjára vonatkozik. Az ffs jelen konkrét esetben az ügyféligények kiszolgálását biztosító, többek között új ügyfelek bekötését, az üzemeltetést, a karbantartást, hibaelhárítást vagy akár a bővítést felölelő szolgáltatási kört takarja. Ez a folyamat részben kapcsolódik a cégcsoport átalakításához. Hozzátették: lépéseiket ebben az ügyben a gazdasági racionalitás vezérli.

Mindez egy újabb eleme annak, amely szerint a 4iG alatt lévő társaságokat egy átalakítási program részeként infrastrukturális, illetve kereskedelmi cégekké választják szét, 2025 első felére. Az átalakulással tevékenységeiket a 4iG Nyrt. alatt négy vállalatba szervezik.

A hazai vezetékes és mobiltávközlési kereskedelmi szolgáltatásokat ONE márkanév alatt egyesítik – ahogy arról korábban a Jászai Gellért, a 4iG elnöke beszélt –, a távközlési szolgáltatásokhoz kapcsolódó eszközöket, továbbá az űrés védelmi ipari befektetéseinket is egy-egy holdingba szervezik, illetve leválasztják az anyavállalatról és önálló cégbe szervezik az informatikai szolgáltatásokat is.

Az iparágra rálátó forrásunk felvetette, hogy a GVH mostani határozata egy olyan hosszú távú folyamat első eleme is lehet, amelynek a végén a vezetékes szolgáltatás részleg akár piacra dobható lesz. Egy ilyen értékesítést firtató kérdésünket azonban egyértelműen cáfolták: a „vezetékes szolgáltatásainkat nem tervezzük értékesíteni".

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Legfeljebb jövő év közepéig lehetünk Vodafone-előfizetők

A ONE márkanévre vonatkozó felvetésünkkel kapcsolatban megjegyezték, hogy ennek bevezetése a tervezett időzítés szerint halad. „A nagyközönség 2025-ben találkozhat először vele." A lapunknak küldött válasz első eleméből pedig arra lehet következtetni – miután a cégátalakítás és a ONE megjelenése aligha válik el egymástól érdemben –, hogy a ONE márkanév az év első felében, vélhetően a második negyedévben tűnhet fel először a piacon.

> A GVH részéről megtörténhet a fúzió a vállalatcsoporton belül. Ez ügyben nem tart szükségesnek további vizsgálatot..

A 4iG másik, nagyobb volumenű ügye is hamarosan a GVH elé kerülhet. Ahogy a Szabadeuropa.hu beszámolt róla, egy uniós precedensítélet következtében utólag is vizsgálni és korrigálni lehet olyan felvásárlásokat – amelyek fogyasztók széles körét érintik – s amelyeket az adott kormányok nemzetstratégiai szempontból kiemeltnek minősítenek. Ez egy fontos minősítés, hiszen egyéb más mellett így a versenyhivatali revízió alól is mentesül az ügylet. A Vodafone-felvásárlás pedig ilyen volt. Szakmai forrásunk szavai szerint a kiemelt pecsét oka egyértelmű volt, egy fajsúlyos kormányközeli távközlési cég formálódik. Ha ez a folyamat lezárul, akkor egy olyan kétpólusú piac alakulhat ki, amelynek két nagy ágazati szereplője lehet, a Magyar Telekom és a 4iG. A magyarországi Vodafone felvásárlása a hírek szerint mintegy 660 milliárd forintba került. A többségi tulajdonos a 4iG lett, s 49 százalékban a magyar állam is beszállt. Ez a tranzakció az, amely a versenyhivatal elé kerülhet, ám hogy mikor azt megszólalónk nem kívánta megjósolni. Azt ugyanakkor sietett megjegyezni, hogy a most megjelent GVH-határozatnak nincs köze ehhez, az egy teljesen más történet.

A hazai cégfelvásárlások befejeződtek

Az elmúlt év nyarán beszélt először arról Jászai Gellért, a 4iG elnöke, hogy nevet vált a Vodafone. Az Inforádió Aréna műsorában a ONE márkanevet is bejelentette, ám a megjelenés időpontját nem nevezte meg. Lehetőségként 2024-re tette. A társaság terveivel kapcsolatban akkor úgy fogalmazott: „a portfólió összevásárlása, Magyarország tekintetében ki merem jelenteni, hogy befejeződött. Nemzetközi értelemben semmiképp sem jelenteném ki, hogy befejeződött." Hozzátette, hogy Magyarország a legnagyobb és stratégiai fontosságú piac, de Albániában és Montenegróban is piacvezető szereplők. Ezeken túl Izraelben is van érdekeltségük, a Spacecom 20 százalékos tulajdonrésze révén, ami globális műholdüzemeltető társaság. A 4iG-ben 52 százalékos részesedéssel rendelkező tulajdonos akkor megjegyezte: nem ítéli el a kormány protekcionista gazdaságpolitikáját. Olyannyira, hogy a Vodafone-ban a felügyelőbizottságban többséget adtak az állami tulajdonosnak, „hogy az állam mindig tudatában legyen annak, hogy milyen irányba megyünk, merre haladunk".

Jövőre lesz egy kis osztogatás

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

A nemzetközi intézményeket és elemzőket idézve a miniszter kijelentette: óvatos optimizmussal is az Európai Unió egyik leggyorsabb, 3-3,5 százalékos növekedését produkálhatja a magyar gazdaság 2025-ben. És ezt nem mi mondjuk, húzta alá. Szerinte a gazdaság alapjai rendben vannak, a kilátások pedig kedvezőek a kockázatos külső környezet ellenére is. Varga Mihályt nem lepte meg, hogy a jelentős reálbér-növekedés ellenére nem indult meg a lakossági fogyasztás, szerinte ez várható volt a múltbéli hazai tapasztatok alapján. Ez ügyben a fordulatot jövő évre várja, a felpörgő fogyasztás majd dinamizálja a gazdaságot, s ugyanezt teszi az elhalasztott állami beruházások beindítása is.

Varga Mihály szerint az államháztartási deficit a GDP 4,5 százalékáról, a bruttó hazai termék 3,7 százalékára mérséklődik jövőre, amit a kamatkiadások csökkenése tesz lehetővé. Azzal számolnak ugyanis a készülő 2025-ös költségvetési tervben, hogy egyszerre csökken a GDP-arányos államadósság, csökkennek az államkötvényhozamok, csökken a hiány is – így tehát érdemben mérséklődhetnek a kamatkiadások. Utóbbit kihasználva van lehetőség a választások előtti évben a kiadások növelésére. A korábban említettek mellett a kiadásokat növeli az uniós támogatások felfutása, emellett már ősszel döntenek a kis- és középvállalkozásoknak (kkv) nyújtott állami támogatások növeléséről. A miniszter szerint a kiadásnövekedés ellenére a következő években csökkenteni tudják az államháztartás hiányát és az államadósságot is. PAPP ZSOLT

Márciusban megszűnik a vita Matolcsy Györggyel

Matolcsy György MNB-elnök a konferencia nyitónapján újfent bírálta a kormány 2021 óta vitt „középosztály-ellenes" gazdaságpolitikáját, amely többletinflációt és jelentős költségvetési hiányt gerjesztett, s szerinte teljes fordulatra lenne szükség a gazdaságpolitikában. Varga Mihály erre csupán annyit reagált, hogy a vélemények oly távol esnek egymástól, hogy csekély az esély egymás meggyőzésre, ezért a múltról folytatott vitát a maga részéről lezárná. A Kínában tartózkodó Nagy Márton sem reagált az elnök szavaira, Orbán Balázs, a miniszterelnök politikai igazgatója szólalt meg. Azt mondta a Mandiner.hu-nak, hogy szerinte Matolcsynak „nem szakmai problémája van, hanem régi időre visszanyúló személyes jellegű vitája áll fenn Nagy Mártonnal. Az ellentét sajnos valóban megterheli a magyar gazdaságot, de a jó hír az, hogy a vita legkésőbb jövő év március 3-án, a jegybankelnök mandátumának végével megszűnik."

FOTÓ: VARGA MIHÁLY FACEBOOK-OLDALA

Varga Mihály pénzügyminiszter szerint jó úton van a gazdaság

Stratégiai futóhomokban Kijev

ELEMZÉS Kevesen tartják átütő stratégiai eredménynek az ukrán erők kurszki betörését, Kijevnek viszont megvan a saját értékelése. A hadsereg pedig még tartogathat meglepetéseket.

KEREKES ANDRÁS

Ukrajnának valami nagyot kellett tennie: meg kellett mutatnia, hogy bár az orosz hadsereg hatalmas, helyenként törékeny – állapította meg a Foreign Policyban megjelent cikkében a Random Corporation Air Force Project Stratégia és doktrína programjának igazgatója. Raphael S. Cohen írása, amelyet az RBK ukrán hírügynökség pénteken ismertetett, egyike azoknak a publikációknak, amelyek a kurszki offenzíva elmúlt hónapjának a tanulságait kívánják összegezni. Cohen egyebek közt emlékeztet Zelenszkij elnök híres mondatára, amikor Washington felajánlotta, hogy evakuálják őt Kijevből: „lőszerre van szükségem, nem taxira", majd utal rá, hogy az ukránok abban az évben megállították a Kijev elleni orosz offenzívát, legyőzték az orosz erőket Harkiv körül, és visszaszerezték Herszon városát. A nyugati fegyverek érkezésével az ukránok arra számítottak, hogy egy 2023 tavaszán induló ellentámadással újabb területeket tudnak visszafoglalni. Ez azonban már nem valósult meg. Sok elemzőhöz hasonlóan Cohen is úgy gondolja, nem utolsósorban azért, mert a nyugatiak késlekedtek kiemelt fegyverek szállításával, időt adva ezzel az oroszoknak arra, hogy nagyszabású erődítéseket hajtsanak végre fontos frontszakaszokon.

Az ellentámadás kudarcával Ukrajna nem csupán katonákat s hadfelszerelést veszített – folytatta Cohen –: Washingtonban és más nyugati fővárosokban kételyek támadtak a tekintetben, hogy jó befektetés-e az Ukrajnának nyújtott katonai támogatás, a média pedig egyre inkább a fronton tapasztalható stagnálásra összpontosított. Pedig eközben Ukrajna több nem annyira látványos, de fontos eredményt ért el, például kiszorította az orosz fekete-tengeri flottát a krími kikötőkből és a Fekete-tenger nyugati részéből.

Ukrajna katonai előrelépésének hiánya legalábbis részben az amerikai és európai segélyszállítmányok hónapok óta tartó felfüggesztésének, illetve az úgynevezett „vörös vonalas" aggodalmaknak tudható be – véli Cohen, és ezek miatt szerinte Ukrajna már-már azt kockáztatta, hogy „stratégiai futóhomokba" kerül: ahhoz, hogy több katonai segélyt kapjon, eredményeket kellett felmutatnia, de úgy, hogy eközben ne sértse meg a nagy hatótávolságú nyugati fegyverek használatára vonatkozó korlátozásokat.

FOTÓ: AFP

Zelenszkij elnök az NBC Newsnak adott keddi interjújában értésre adta, hogy még tartogatnak meglepetéseket az oroszok számára

A kurszki offenzíva megadta az ukránoknak azt, amire szükségük volt: egy új stratégia beindításának lehetőségét. Az elemző úgy gondolja, hogy az ukrán vezetőknek meg kell győzniük otthoni szavazóikat és a külföldi támogatókat arról, hogy van elképzelésük a háború megnyerésére. Az elemző három lehetséges elemet lát ebből a stratégiából. Túl kell élni az ukrán energetikai infrastruktúra elleni orosz támadásokat, a Donbászban megállítani az orosz támadást. A második az oroszországi katonai és ipari célpontok támadása, mélyen orosz területen belül is, hogy növeljék a háború gazdasági és politikai terheit a Putyin-rezsim számára. Végül a harmadik maga a kurszki hadművelet, amely túl azon, hogy az elfoglalt terület pufferként védelmet jelenthet az orosz agresszióval szemben, egyúttal a későbbiekben potenciális alku tárgya is lehet a majdani tárgyalásokon.

Ukrajna már eddig is jelentős károkat okozott Oroszországnak, és növelni tudná azokat, ha a Nyugat föloldaná a fegyverhasználatra vonatkozó korlátozásokat. A kurszki offenzíva azt is megmutatta, hogy Ukrajna képes orosz területeket elfoglalni. A kérdés az, hogy eleget-e, továbbá, hogy sikerül-e meg is tartani őket ahhoz, hogy elegendő befolyást szerezzen az oroszok által megszállt ukrajnai területek visszaszerzésére – hangsúlyozta a Foreign Policyben Raphael S. Cohen.

> A kurszki offenzíva megadta az ukránoknak azt, amire szükségük volt: egy új stratégia beindításának lehetőségét – véli Raphael S. Cohen elemző.

Egy másik cikkben az RBK hírügynökség több szakértőt is megszólaltatott. Az ukrán Katonai és Jogi Tanulmányok vezetője úgy véli, hogy a kurszki hadművelet összezavarta az orosz elképzeléseket. Olekszandr Muszijenko szerint az oroszok azt hitték, hogy a keleten zajló harcok után valamikor ősszel tűzszünetet kötnek, persze a számukra megfelelő feltételekkel, de az offenzíva mindent tönkretett, ez nagyon dühítő és aggasztja Putyint – mondta a politológus. – Persze fönnáll a veszélye annak, hogy az oroszok tovább növelik jelenlétüket a térségben, de Ukrajna fölkészült erre. Muszijenko szerint ez akár egy kívánatos forgatókönyv is lehet az ukránok számára. Oroszország ugyanis csapatok átcsoportosítására kényszerült, egyebek között a donyecki területről is.

Lehetségesnek mondta továbbá, hogy a kurszki offenzíva nem az egyetlen meglepetés, amelyet az oroszoknak előkészítettek. Erre utal Volodimir Zelenszkij ukrán elnök egy mondata az NBC News amerikai hírtelevíziónak adott pár nappal ezelőtti interjújában is, amelyben kijelentette, hogy nem akarja fölfedni az összes kártyát, hiszen a meglepetés a siker egyik feltétele. Kulcsfontosságú azonban, hogy milyen erőforrásokra számíthat Ukrajna, hiszen lehetnek bármilyen grandiózus terveik, ha nincs mivel végrehajtani azokat – hangsúlyozzák katonai és polgári szakértők egyaránt.

Volodimir Zelenszkij több alkalommal is megerősítette, hogy egyelőre tartani kívánják az elfoglalt területeket, ez a napok óta egyre gyakrabban hivatkozott „győzelmi terv" része. „Nem akarjuk megtartani az ő területüket, a mi célunk az, hogy helyreállítsuk saját területi integritásunkat" – mondta. „Azért ejtettünk orosz hadifoglyokat, hogy majd ukrán foglyokra tudjuk kicserélni őket" – tette hozzá.

Zelenszkij a szállítások gyorsítását kéri

RAMSTEIN Az időben történő katonai segítségnyújtást sürgette Volodimir Zelenszkij tegnap a szövetségesekkel tartott németországi találkozóján, hangsúlyozva, hogy „a még le nem szállított légvédelmi rendszerek száma jelentős". Zelenszkij ezúttal személyesen vett részt az Ukrajnai Védelmi Kapcsolattartó Csoportnak a németországi Ramsteinben tartott ülésén, amelynek házigazdája Lloyd Austin amerikai védelmi miniszter volt. Az elnök a Euronews tudósítása szerint méltatta az ukrán erők 1300 négyzetkilométeres kurszki benyomulását, és szimbolikus győzelemről beszélt. „(Putyin) arra készült, hogy újabb offenzívát indít Szumi városa ellen, de mi megfordítottuk a kockát, és ellentámadásunkkal Oroszországba vittük a háborút" – mondta. Hangoztatta továbbá, hogy Ukrajna „véget akar vetni ennek a háborúnak".

Hozzátette azonban, hogy Ukrajnának „több fegyverre van szüksége ahhoz, hogy az orosz erőket kiszorítsuk a földünkről... Szükségünk van a kért nagy hatótávolságú képességre nemcsak Ukrajna megszállt területén, hanem az orosz területen is". Washington a találkozó előtt jelentette be, hogy további 250 millió dolláros biztonsági támogatást nyújt Kijevnek (és tételesen ismertette ennek tartalmát), míg John Healey brit védelmi miniszter 650 új, könnyű, többfunkciós rakéta (LMM) szállítására tett ígéretet mintegy 213 millió dollár értékben. Egy neve elhallgatását kérő magas rangú brit kormánytisztviselő a Politico hírportálnak azt mondta, a rakéták szállítását még az év vége előtt meg akarják kezdeni.

FOTÓ: AFP/DANIEL ROLAND

Lloyd Austin amerikai védelmi miniszter szerint Ukrajnának megvannak a képességei mélyen orosz területen lévő célpontok támadására

A találkozón Lloyd Austin változékonynak nevezte a hadszíntéri helyzetet, rámutatva, hogy a kurszki sikerekkel párhuzamosan az orosz erők a donbászi régió kulcsfontosságú csomópontját, Pokrovszkot fenyegetik. Bár Oroszország közelmúltbeli halálos légicsapásai nyomán Zelenszkij újult erővel kéri, hogy az USA oldja fel a nagy hatótávolságú fegyverei bevetésére vonatkozó korlátozásokat, a találkozó központi témája a Euronews szerint a légvédelmi és tüzérségi eszközök beszerzése, valamint Ukrajna saját hadiipari bázisának megerősítése volt.

Lloyd Austin az ülés után újságírókkal beszélgetve kijelentette: Washington álláspontja nem változott, továbbra sem engedi az amerikai fegyverek bevetését mélyen Oroszország területén lévő célpontok ellen. Hozzátette, hogy szerinte ez nem segítene Ukrajna javára fordítani a háború menetét. Austin a Reuters szerint arra is rámutatott, hogy az egyik leghatékonyabb orosz fegyver, a repülőgépekről nagy távolságból indítható siklóbombák készleteit Moszkva az amerikai ATACMS rakéták hatótávolságán kívülre helyezte át, Ukrajna pedig rendelkezik olyan drónokkal, amelyekkel orosz célpontokat támadhat jóval a Storm Shadow rakéták hatótávolságán is túl.

Az utóbbi időben azonban az orosz hadvezetés ballisztikus rakétákkal mérte a legsúlyosabb csapásokat Ukrajnára. Tegnap a Dnyipropetrovszki területen lévő Pavlogradot érte ilyen támadás, amelynek a hatóságok szerint 61 sebesültje volt. Az ukrán légierő közlése szerint az oroszok Iszkander–M típusú vagy ahhoz hasonló észak-koreai KN–23-as rakétákat lőttek ki a városra. Az oroszok egy nappal azután vették célba a várost, hogy az Ukrán Vasutak közölte: mostantól Pavlovgradból tudja csak biztosítani a Pokrovszkból menekülő civilek evakuálását, miután Pokrovszk vasútállomását a front közeledése miatt le kellett zárni.

HARSÁNYI GYÖRGY

LAPSZÉL

Amerikai tüntető halála Nábluszná

FOTÓ: AFP/JAAFAR ASHTIYEH

Izraeli katonák agyonlőttek egy 26 éves török-amerikai nőt tegnap a megszállt Ciszjordániában. Aysenur Ezgi Eygi a jelentések szerint a Náblusz melletti Beita városában a zsidó telepek terjeszkedése elleni tiltakozáson vett részt abban a kampányban, amelynek célja a palesztin gazdálkodók védelme a telepesek által elkövetett erőszakkal szemben. Az aktivistát fejlövéssel szállították egy nábluszi kórházba, ahol halottnak nyilvánították. Az eset azután történt, hogy az izraeli erők kivonultak a megszállt Ciszjordániában fekvő Dzseninből és a hozzá tartozó menekülttáborból, ahol 9 napig tartó „terrorellenes" hadműveletet hajtottak végre. NÉPSZAVA

Választások Oroszországban

Oroszországban választások kezdődtek: az ország 21 régiójában lesz kormányzóválasztás, 13-ban, köztük Moszkvában a helyi parlamentek tagjairól szavaznak, háromban pedig az Állami Duma képviselőit választják meg. A vasárnap záruló voksoláson legtöbb helyen most is a Kreml által támogatott jelöltek uralják a mezőnyt, mivel sok jelölt indulását nem engedélyezték. A Golosz választójogi szervezet szerint a kormányzóválasztásokon a korábbi éveknél is nagyobb arányban, a jelöltek 35 százalékától tagadták meg a regisztrációt. Így járt a „Békéért és szabadságért" kampányoló liberális Jabloko párt mindhárom jelöltje is. Az ukrán hadsereg által egy hónapja megtámadott Kurszki terület egy részén elhalasztották az önkormányzati választásokat, a többi részén engedélyezték az előre hozott szavazást, amely már múlt szerdán megkezdődött. NÉPSZAVA

Bűnösnek vallotta magát Hunter Biden

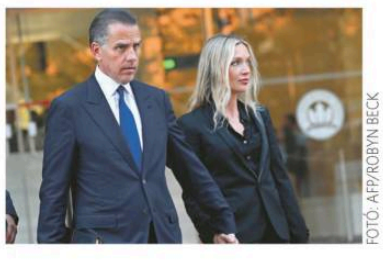

FOTÓ: AFP/ROBYN BECK

Joe Biden elnök fia, Hunter csütörtökön bűnösnek vallotta magát szövetségi adóvádakban, amelyek szerint legalább 1,4 millió dollárnyi adót nem fizetett meg. A lépéssel – elmondása szerint – a családját akarja megkímélni egy újabb kínos büntetőeljárástól. Hunter Bidenre már börtönbüntetés vár egy korábbi ügy miatt: júniusban az esküdtek bűnösnek ítélték őt illegálisnak minősített fegyvervásárlása ügyében. Az adóperben várhatóan napvilágra kerülhetnek külföldi üzleti ügyleteinek részletei is, amit a republikánusok arra használhatnak fel, hogy a Biden családot korruptnak tüntessék fel. NÉPSZAVA

Veszélyes farkasok

DRÁMA Ausztriában mind nagyobb veszélyt jelentenek az iszlám szélsőségesek. A csütörtöki müncheni terrortámadás tizennyolc éves, boszniai gyökerű elkövetője is osztrák állampolgár volt.

RÓNAY TAMÁS

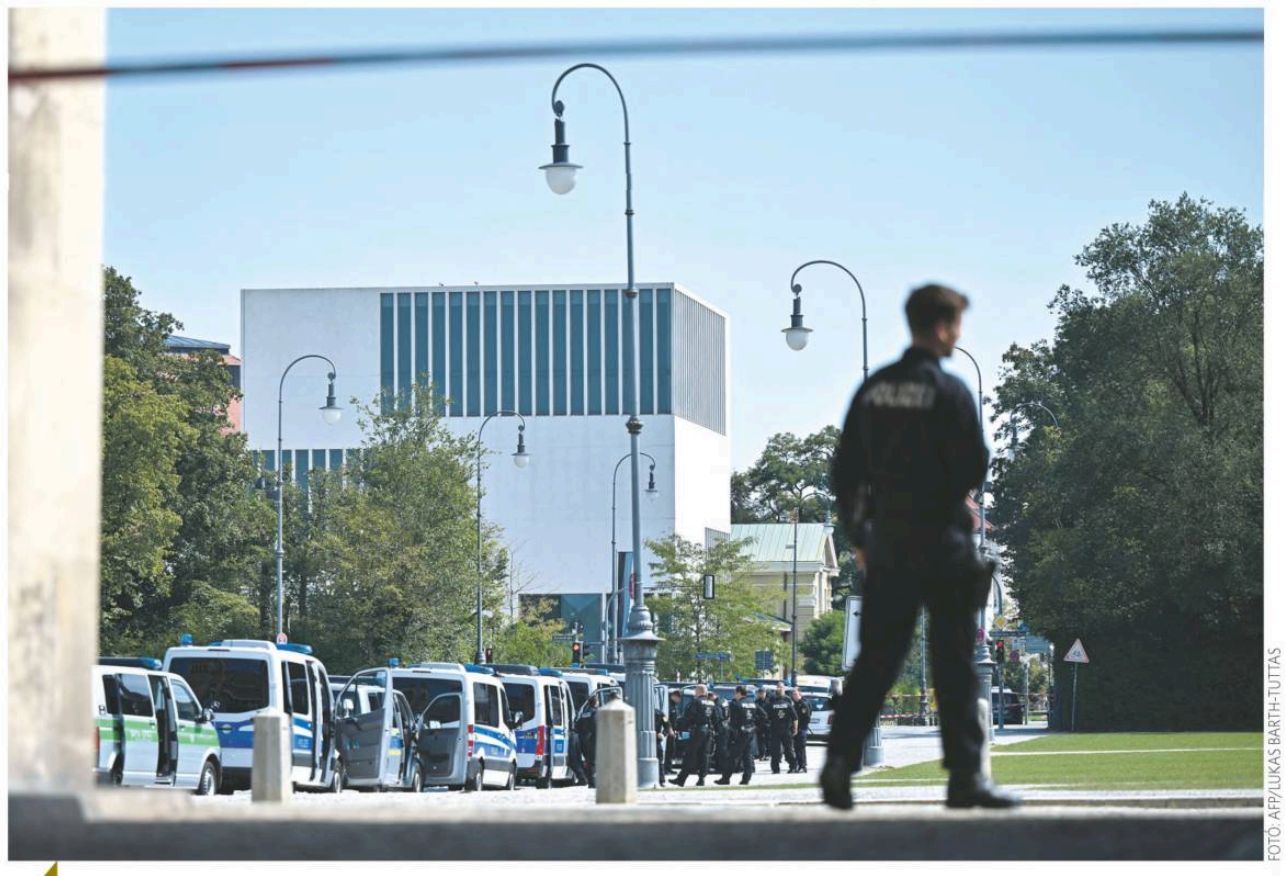

FOTÓ: AFP/LUKAS BARTH-TUTTAS

A boszniai gyökerekkel rendelkező 18 éves férfi Münchenben a nemzetiszocializmus történetének dokumentációs központját vigyázó rendőrökre lőtt

Továbbra sem tisztázott, miért lövöldözött a boszniai gyökerekkel rendelkező Emra I. csütörtökön Izrael müncheni főkonzulátusa közelében. A rendőrök által agyonlőtt fiatalember akcióját terrorcselekménynek minősítették. Emra I. osztrák állampolgár volt, s mint a bécsi Der Standard írta, nemrég utazott Németországba. A 18 éves férfi a nemzetiszocializmus történetének dokumentációs központja előtt álló rendőrökre lőtt egy hosszú csövű fegyverrel. Ők viszonozták a tüzet, és halálos lövést adtak le rá.

A férfi egy ideje már ismert volt az osztrák hatóságok előtt feltételezett iszlamistaként. Tavaly terrorista szervezkedés miatt feljelentést tettek ellene a salzburgi ügyészségen. Mobiltelefonjáról adatokat és egy játékot foglaltak le, amelyek arra utaltak, hogy közel állt az iszlamista eszmékhez. Nem minősítették azonban kiemelt kockázatú elkövetőnek, és az Iszlám Állam terrorszervezethez való csatlakozása miatt indított eljárást megszüntették.

Támadása az izraeli olimpiai csapat elleni 1972. szeptember 5-i müncheni merénylet évfordulójára esett, s az izraeli főkonzulátus közel van a bűncselekmény helyszínéhez.

A bajor főváros a zsidók számára a náci történelemmel is összekapcsolódik. Az Ausztriából bevándorolt Adolf Hitler itt telepedett le az első világháború előtt, és München később „a mozgalom fővárosának" kiáltotta ki. Hitler első itteni lakhelye mintegy 15 percnyi sétára van a csütörtöki lövöldözés helyszínétől. Évekkel azelőtt, hogy a nácik 1933 januárjában átvették volna a hatalmat Németországban, ebben a negyedben rendezték be főhadiszállásukat. A „barna házat" később a Königsplatzon álló masszív épületek követték, amelyeket a rezsim kőlapokkal borított be, hogy a felvonulásokon minél ijesztőbb robaj hallatszódjék.

2015 óta egy dokumentációs központ mutatja be München nemzetiszocialista történelmét; az új épület közvetlenül annak a „tisztelet templomának" a maradványai mögött található, amelyet Hitler építtetett az 1923-as sikertelen puccsában elhunyt nácik emlékére. A központot Mirjam Zadoff tiroli születésű történész vezeti.

Idén májusban egy 14 éves lányt tartóztattak le az osztrák bűnüldöző szervek.

A boszniai gyökerekkel rendelkező fiatalember akciója rávilágít arra, hogy Ausztriában egyre nagyobb fenyegetést jelentenek az iszlám szélsőségesek, akik gyakran elszigetelten élnek, hajlamosak elhinni a radikális online propagandát, és általában „magányos farkasként", azaz egyedül hajtanak végre terrortámadásokat.

Ez a profil igaz a 19 éves, észak-macedón származású Beran A.-ra is. Őt azzal gyanúsítják, hogy augusztus elején támadást tervezett Taylor Swift három koncertjének egyikén. A drogfogyasztása miatt beszámíthatatlannak tartott A. bombát akart építeni, több tízezer ember halálát előidézni. A CIA azonban felfigyelt rá, s értesítette az osztrák hatóságokat. Az amerikai popsztár koncertjeit lemondták.

2020-ban egy magányos fegyveres követett el terrortámadást Bécs belvárosában.

A 17 éves Ali K. szeptemberben a bécsi főpályaudvaron tervezett késes támadást elkövetni, de az utolsó pillanatban meggondolta magát.

Idén májusban pedig egy 14 éves lányt tartóztattak le a bűnüldöző szervek. Azzal vádolták, hogy „hitetlenek" megölését tervezte Grazban. A feltételezett dzsihadista a Jakominiplatzot, templomokat és egy rendőrőrsöt akart célba venni. Az Iszlám Államnak tett hűségesküjét a nyomozók a mobiltelefonján találták meg, hátborzongató kivégzési videók mellett. A lány szobájában két kést és egy baltát foglaltak le.

2020-ban egy magányos fegyveres követett el terrortámadást Bécs belvárosában. Az akcióban négyen vesztették életüket és 23-an sebesültek meg. A „magányos farkas" ezúttal is balkáni, észak-macedóniai gyökerekkel rendelkezett, de Kujtim Fejzulai már – a csütörtöki elkövetőhöz hasonlóan – Ausztriában született.

Putyin selyemzsinórt küldött Vučićnak

DIPLOMÁCIA Szorult helyzetbe került a szerb elnök, aki az utóbbi időben látványosan a Nyugat felé kezdett fordulni. Aleksandar Vučić először visszautasította Vlagyimir Putyin nyilvánosan megfogalmazott szerdai meghívását a BRICS-országok Kazanyban megrendezésre kerülő október 22–24-i csúcsára, majd tegnap saját szavait cáfolva kijelentette, hogy még gondolkodik a megoldáson. A visszautasítás indoklása is feltűnő volt. Vučić azzal érvelt, hogy ebben az időszakban zajlik az ENSZ közgyűlése, és sok „fontos külföldi vendéggel" is találkoznia kell ez idő tájt. Az oroszbarátnak tartott szerb államfő megingása nagy visszhangot kapott, gesztusát minden elemző Moszkvától való eltávolodási kísérletként értelmezte.

Nyilván ezzel az orosz elnök is tisztában van. A meghívás nyilvános bejelentése is aligha független attól, hogy Vučić a múlt héten Emmanuel Macront látta vendégül, akivel tető alá hoztak egy nagy Rafale vadászgépüzletet. A francia (és nem orosz) haditechnika vásárlása üzenetértékű, mint ahogy az is, hogy Macron előtt Vučić Olaf Scholz német kancellárt fogadta, és találkozójuk legfontosabb momentuma egy lítiumkitermelési megállapodás volt.

A szerb elnök mindkét találkozó alkalmával hangoztatta Szerbia uniós integrációs elkötelezettségét.

Alig néhány nappal a Macron-vizit után Putyin szerdán a vlagyivosztoki Keleti Gazdasági Fórumon fogadta Aleksandar Vulin szerb miniszterelnök-helyettest, korábbi titkosszolgálati vezetőt, akit a belgrádi politikai vezetés leginkább oroszpárti tagjának tartanak. Azt nem tudni, hogy előre tervezett látogatásról volt-e szó vagy már neki is muszáj volt a szőnyeg szélére állnia. Vulint mindenesetre nagyra értékeli a Kreml, idén januárban tüntették ki Barátság érdemrenddel, s az is jelzi fontosságát, hogy Putyin most fogadta őt. A volt kémfő-

FOTÓ: AFP/YACHESLAV PROKOFYEV

Putyin Vlagyivosztokban váratlanul fogadta Aleksandar Vulin szerb miniszterelnök-helyettest, korábbi titkosszolgálati vezetőt

nök meg is tett mindent a bizalom helyreállításáért. Leszögezte: „Az Aleksandar Vučić vezette Szerbia olyan Szerbia, amely soha nem lesz NATO-tag, nem fog szankciókat bevezetni az Oroszországi Föderáció ellen, és soha nem fogja megengedni, hogy bármilyen oroszellenes akcióra használják a területét. (...) Szerbia nem lett és nem is lesz részese az oroszellenes hisztériának."

A BRICS-meghívót ennek ellenére elutasította Vučić, tegnap viszont már azt mondta, a média félreértelmezte szavait, a kérdésben még nem döntött, „sem igent, sem nemet" nem mondott. A Danas szerb napilapnak nyilatkozó elemzők úgy vélekedtek, Putyin meghívása jelentheti azt is, hogy Oroszország felszólítja Szerbiát, valljon színt, melyik oldalra áll, a kialakult helyzet pedig a „selyemzsinór" klasszikus esetének is tűnhetett, ezért hivatkozott más kötelezettségekre Vučić.

GÁL MÁRIA

Arányérzék

F. SZABÓ KATA

Szeptember első hete soha nem könnyű, az iskolakezdéssel együtt minden kicsit felbolydul, a kényelmes nyári tempó után mindenki igyekszik újra felvenni a ritmust, és ez nem kevés feszültséggel jár. Különösen, ha az országban még mindig gatyarohasztó a meleg, és már nemcsak a betegek főnek a kórházakban, hanem a gyerekek is az iskolapadban, az egyre melegebb időjárásra egyáltalán nem felkészített épületekben. Mert ezek a dolgok, mint tudjuk, nagyon sokba kerülnek, és a kormánynak nincs is terve a helyzet kezelésére, hiszen a gonosz EU nem küldi a pénzt, az alkalmatlan baloldal pedig lerohasztott mindent, a klímahisztit pedig egyébként is a háttérhatalom szítja. De ez most mellékszál.

Ezen a nyűgös, meleg, igazságtalan és felháborító iskolabezárásoktól, igazgatóleváltástól és ostobán, előkészítetlenül bevezetett mobiltelefon-kitiltástól terhelt, rosszkedvűen induló tanévkezdeten jön szembe a hír az Átlátszón, miszerint a Magyar Közút 3,3 milliárd forintból újít fel egy olyan mellékutat, ami – mit ad isten – Lázár János batidai kastélyához vezet. A 4413-as jelű, Algyőt Maroslelével összekötő út több mint 6 kilométeres szakasza újul meg ennyiből. Ez az egyébként 12 kilométer hosszú út fele. Történetesen az a fele, amin alig van autóforgalom, bár busz kétségtelenül jár rajta, naponta három alkalommal. Mindenesetre megnyugtató, hogy a miniszter, akinek egyébként az a szerep jutott a kormányban, hogy kegyetlenül húzkodja le a listáról azokat a beruházásokat, amelyeket túl drágának vagy feleslegesnek tart a jelenlegi gazdasági helyzetben (ennek esett áldozatul a legtöbb fővárosi fejlesztés), fenékpróbáló bukkanók nélkül juthat el a vadászkastélyáig.

De nem kell Lázár Jánosnak lenni ahhoz, hogy valaki egyenlőbbnek gondolja magát az egyenlőknél, és vastag bőr sem csak miniszterek arcán nő. Nyíradonyban már nem csak lombkoronasétány épült, készült egy 1200 méteres rekortán futópálya is, amely hogy, hogy nem, többek között a még éppen regnáló polgármester Tasó Béla nagybátyja, Tasó László fideszes országgyűlési képviselő erdejében kanyarog. A projekthez a polgármester – aki a Covid-járvány alatt egyedül döntött a beruházásról – 45 millió forint költségvetési támogatást kapott, és ugyanekkora saját erőt ígért. Viszont, mivel nem készült el időben, az összeget vissza kell fizetni az államkasszába, és a kivitelezők sem jutottak időben a pénzükhöz. Így a futópálya, amely nyilván kellett oda, mint pohár víz egy kiadós kocogás után, alsó hangon is jóval több mint 100 milliójába került az önkormányzatnak, amelynek egyelőre nincs is a tulajdonában. A hamarosan leköszönő polgármester családjához köthető földekért ugyanis a „tulajdonosok” (vagyis Tasóék és a hozzájuk köthető vállalkozások) kompenzációt várnak az önkormányzattól. Tasó Béla már a 24.hu megkeresésén is meglepődött, hiszen nincs itt semmi látnivaló, az ingatlanmutyi vádját sem érti, szerinte ez teljesen szokványos eljárás. Hát, így tűnnek el százmillió és milliárdok, miközben mi szépen lassan megfövünk a levünkben, hátralévő életünk vélhetőleg leghűvösebb szeptemberének elején.

JEGYZET

Doros Judit

Lementünk hídba

Akad, hogy vékony a mezsgye az igényesség és az igénytelenség, a tökéletesség és a tökéletlenség, a mestermunka és a tákolmány között. Máskor a különbségek szabad szemmel is jól láthatók. A „jó lesz az úgy, kenjük be sárral” szemlélet nemhogy eltűnőben lenne, egyre inkább elharapódzik, vélhetőleg jórészt annak köszönhetően, hogy számos építőipari cég voltaképp versenytárs nélkül dolgozik. Megszokta, hogy elég az elvárt minimumot teljesíteni, nem kell belefeszülni, megszakadni a munkában, átveszik a végén úgyis, a számonkérés meg vagy elmarad, vagy kevésbé szigorú.

Pénteki számunkban írtunk arról, hogy egy műszaki ellenőr szerint számos otromba hiba van az alig három hónapja átadott sátoraljaújhelyi völgyhíd egyes elemeiben s az objektum környékén. Ettől az építmény még nem fog leszakadni (legalábbis reméljük), s ettől lehet még a hídépítőszakma egyik gyöngyszeme, s úgy tűnik, lehetnek büszkék rá a kivitelezők, akik szerint nincs itt semmi látnivaló, a kifogásolt részletek megfelelnek az előírásoknak, vagy ha nem, majd kijavítják azokat.

A négymilliárdos beruházás eredetileg ennek töredékéből, nyolcszázmillió forintból, uniós pénzből épült volna meg, csak aztán hogy, hogy nem, az átláthatóbb pályázati rendszer, a kiélezettebb versenyhelyzet s az esetleg szorosabb ellenőrzés helyett inkább megoldották „okosba”, a hazai költségvetés terhére a projektet. Már a júniusi avatáskor is látszott, hogy itt-ott összecsapott a kivitelezés, helyenként még ott maradt a sitt, nem készültek el a burkolatok, s finoman szólva sem tűnt úgy, mintha az igényesség jegyében törekedtek volna az apró részletek kidolgozására egy ilyen, Magyarországon unikumnak számító beruházás kapcsán.

Hiába egyedi hát, ily módon mégis belesimul az igénytelenség kiterjedt hazai mocsarába.

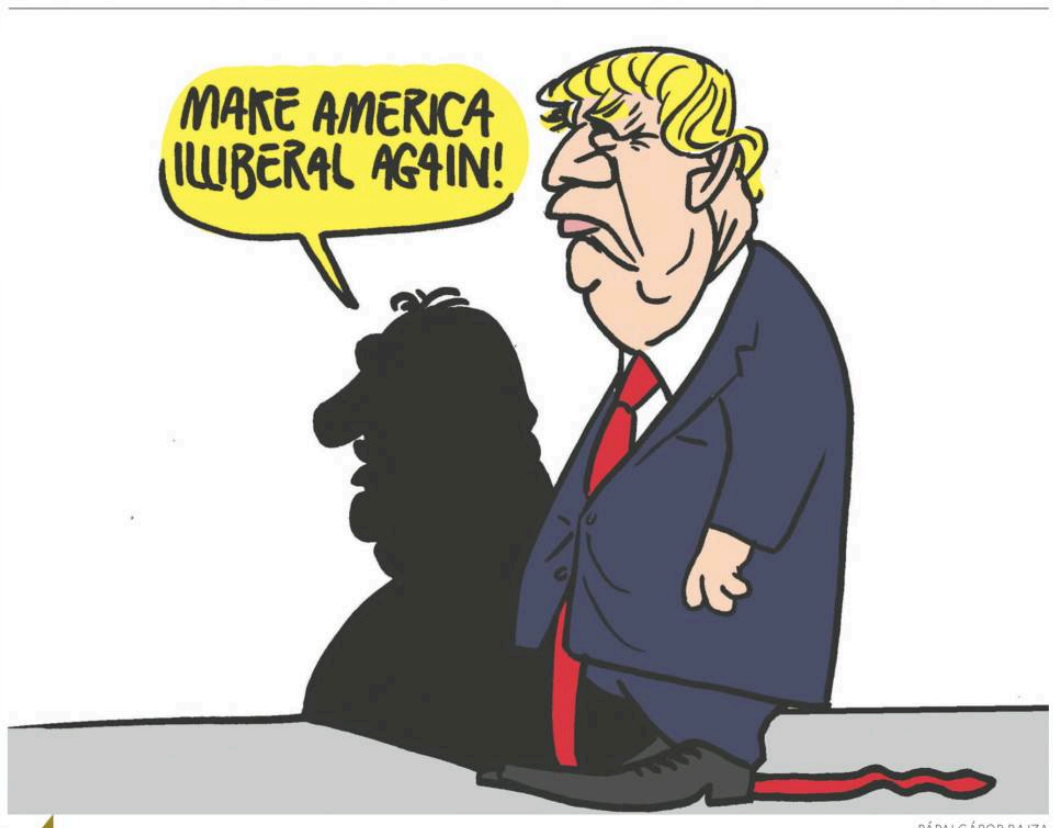

PÁPAI GÁBOR RAJZA

BALJÓS ÁRNYAK

SZABÓ BRIGITTA

Kis kedvencek titkos élete

Nagy Márton nemzetgazdasági miniszter pekingi látogatása során találkozott a Bank of China és a China Construction Bank vezetőivel, s újabb hitellehetőségekről tárgyalt. A cél a magyarországi energetikai és infrastrukturális fejlesztések finanszírozásáról szóló párbeszéd folytatása volt.

És ennyi. Aki többet akar tudni, annak nehéz dolga van, hiszen nemhogy a folyamatban lévő, de a már megkötött kínai hitelszerződésekről is alig hoznak nyilvánosságra valamit. Legfőbb jellemzőjük ugyanis, hogy titkosak. Egy német–amerikai konzorcium azért korábban megpróbálkozott feltárni a folyamatot, közel 100 hitelmegállapodást vizsgált át. Ebből a többi között kiderült, hogy az adott ország lakossága nem ismerheti meg a hitel részleteit, ami jelentősen csökkenti a kormány elszámoltathatóságát. Rögzítik, hogy egy esetleges hitelválság esetén Kína elsőbbséget élvez az adósságtörlesztésben. Sokszor külpolitikai kitételek is vannak bennük, illetve összekapcsolják azokat más hitelekkel úgy, hogy az egyik nemteljesítése a másik felmondását hozza magával. Szinte az összes kölcsönszerződés lehetővé teszi az azonnali felmondást, ha megszakadnak a diplomáciai kapcsolatok, vagy olyan politikai változás történik, ami Kína számára kedvezőtlen. És ezek csak a feltárt részletek.

Szinte az összes kölcsönszerződés lehetővé teszi az azonnali felmondást, ha megszakadnak a diplomáciai kapcsolatok, vagy olyan politikai változás történik, ami Kína számára kedvezőtlen.

Ehhez képest kérdés, miként válhatott Kína a világ legjelentősebb hitelezőjévé, megelőzve a Világbankot is. Az egyik oldalról könnyű a válasz: Kínának politikai, hatalom- és befolyásszerzési céljai vannak a hitelezéssel. Magyarország és Kelet-Közép-Európa esetében például az EU elérése és regionális pénzügyi központtá válás.

De miért éri meg a másik oldalnak? Kína oda is megy, ahova más nem nagyon akar, olyan államokat és projekteket is finanszíroz, amelyeket mások rizikósnak tartanának, vagy csak nagyon drágán, komoly, a nemzetközi pénzügyi szabályoknak megfelelő biztosítékokkal hiteleznének. És nem kérdez olyat, amire nem nagyon szeretne válaszolni a partner. Ha innen nézzük, azonnal értjük, a magyar kormánynak miért lett Kína a kedvenc hitelezője.

Uff

PILLANTÁS A KILENCEDIKRŐL

NÉMETH PÉTER

Már akkor tudtuk, hogy mi a cél, amikor Orbán Menczer Tamást választotta kommunikációs vezetőjének. Tudtuk, mert volt már némi előképünk a külügyben tevékenykedő úrról. Hogy is szokták mondani: idejekorán kiderült, hogy nem ő a legélesebb kés a fiókban. Ezt nyilván látta, érzékelte a legfőbb hadúr is, tehát a választását tudatosnak kell tekintenünk. Mondhatnánk, hogy Németh Szilárd fideszbéli felbukkanása óta semmin nem csodálkozunk, de most úgy jártunk, mint az egyszeri paraszt a csavarokat bemutató repülőgépen: ezen már csak meglepődtünk. Meglepődtünk, mert itt a hozzáadott érték inkább az értéktelenség, a nyelvi és tartalmi szegénység. Ami azt jelenti, hogy Orbán nagyon is tudatosan szállítja lejjebb a színvonalat. Mondanám, hogy viszi közelebb a hétköznapi nyelvezethez, de inkább úgy fogalmazok: a kocsmanyelvet tette etalonná.

Orbán nagyon is tudatosan szállítja lejjebb a színvonalat. Mondanám, hogy viszi közelebb a hétköznapi nyelvezethez, de inkább úgy fogalmazok: a kocsmanyelvet tette etalonná.

Menczer fő feladata mostanság Magyar Péter ekézése, hogy magam is közelítsek a kormányzati nyelvi előírásokhoz, és ennek igazán szép példáját produkálta néhány nappal ezelőtt. Megszólalása így hangzott: „De most komolyan! A Petin háromszor kell pelenkát cserélni, amíg odaér Lázár Jánoshoz. Ismerem Lázár Jánost, a politikai és retorikai képességeit pedig mindenki ismeri. Lázár János ilyen Magyar Péter-szintű embereket szokott reggelizni... Egyébként én is várom a találkozást a Petivel, harcias kommentjeihez ezt már párszor odaírtam a kis klaviatúra-Rambónak. De ismerjük a fajtáját, az ilyen csak nőkkel bátor...”

Ez a kis poszt minden elemében kimeríti a suttyóság fogalmát, amivel tényleg csak az a baj, hogy a szerzője ezért még állami fizetést is kap. De hát, úgy látszik, minden szempontból ez az irány: Szijjártó rövidgatyában érkezett meg Bahreinbe, amire feltehetően büszke is volt, mert, mint olvasom, ő tette ki a képet saját Facebook-oldalára. A hivatalos közlés szerint hosszú éjszakai utazás után érkezett meg a Perzsa-öbölbe, és már nem volt ideje – kedve? – átöltözni. De talán tekinthetjük ezt mellékszálnak, hisz az uralkodóhoz látogatván már betartotta a dress code-ot, amúgy is volt, aki bátor újításként kezelte a gatyás érkezést. Mellesleg a miniszter üzletelni ment az arab országba, ami az eddigi hírek szerint egymillió euróba került Magyarországnak, ami azt jelenti, hogy nem hoztunk, sokkal inkább vittünk.

De menjünk vissza a kommunikációhoz – amiben nemzetközi téren is példát mutat nekünk Szijjártó –, és nézzük meg, mi lett a pelenkából. Nos, az lett, hogy Lázár nem volt hajlandó találkozni Magyarral, így aztán azt sem tapasztalhattuk meg, hogyan reggelizik ilyeneket – szöveghíven: ilyenfajtákat – az építésügyi miniszter. Ugyanakkor ismerjük el: Lázár, főként kancelláriaminiszterként még, anno szellemesen – olykor szellemeskedően – fogalmazott, kellő szarkazmussal, ugyanakkor elég választékosan. Nem állítom, hogy minden ilyen erénye eltűnt mára, de a feladat elsodorta messzire a tiszta szavaktól, ő is sokkal erősebben koncentrál az ellenfelek nyelvi abuzálására. Most, hogy kitért a Magyarral való találkozó elől, voltaképpen egyetlen megjegyezhető szava volt, az így hangzott: uff.

Uff – ez jár a mifajtánknak.

Gyermekbántalmazók

CIVIL BESZÉD

LENDVAI ILDIKÓ
Az MSZP volt országgyűlési képviselője

Tisztelt Hatóság, bejelentést szeretnék tenni. Vagy feljelentést, Maguk tudják, melyik a helyes terminus. Én még azt sem tudom, pontosan melyik hatósághoz kell fordulnom.

Mivel gyerekbántalmazást észleltem, a legkézenfekvőbb volna a gyermekvédelemnél kopogtatnom, de azt olvasom, hogy onnan eddig 265-en távoztak. Úgy rendelkeztek tudniillik, hogy az ezen a területen dolgozókat jobbról-balról, alul-fölül alaposan át kell világítani. Nehogy a köztársasági elnök még egyszer kegyelmet adhasson egy pedofilfedezőnek. Lehet, hogy egyszerűbb lett volna a köztársasági elnököket alaposan átvilágítani: nincs-e a környezetükben olyan egyházi és politikai tótumfaktum, aki erre rábeszéli őket.

De megértem: veszélyes dolog elnököket átvilágítgatni, a mostaniról is felszínre jött pár kínos dolog. Hát hova vezetne ez? Már az is roppant zsenáns, hogy egy másik egyházi főbizalmasról, a Karmelita megáldójáról, az „LMBTQ-lobbi" savonarolai képességekkel bíró lelkes üldözőjéről kiderült ez meg az. Most egy ország tépelődik, érvényes-e így is áldás, vagy elölről kell kezdeni az egészet. Szerintem a biztonság kedvéért Orbánnak a probléma tisztázásáig el kellene költöznie a Karmelitából. Viszonyaink már úgyis elég áldatlanok.

Ott áll a 208-as paragrafusban feketén-fehéren: gyermekbántalmazás bűntettét követi el, aki „a gyermek testi, értelmi, erkölcsi vagy érzelmi fejlődését veszélyezteti". A büntetési tétel egytől öt évig terjedő szabadságvesztés.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Addig is inkább a gyerekvédelmiseket világítgatják. Nem elég a ménkű hosszú kérdőív, a rendőrség is kiszáll hozzájuk, és majdhogynem házkutatást végez: végigkérdezgetik, kik vannak a családi fotókon, belenéznek a fiókokba, a szomszédokat is kikérdezik. (Jó lehet, ha valakiről elterjed a környéken: már a rendőrség kutakodik utána!)

Szóval a gyermekvédelemnél létszámhiány van. Bejelentést tehetnék a rendőrségen is, ebben csak az a bibi, hogy a rendőrség főnöke ugyanaz a miniszter, akinek a tudtával és asszisztenciájával folyik a gyerekbántalmazás. Valahogy nem bízom eléggé a nyomozás eredményességében. Bár az is igaz: az egész ország nagyfőnöke is tud mindenről, a gyermekbántalmazók egy része az ő ukázát teljesíti. Akár számolt a következményekkel, akár csak nem törődött velük.

Pedig a gyermekbántalmazás bűncselekmény, állampolgári kötelesség jelenteni. A jogszabályok szerint még névtelenül, személyes adataim titokban tartását kérve is megtehetném, de ha már így kiadtam magam, utánam az özönvíz. A Btk.-t mindenesetre megnéztem, 2012-ben született az érvényes változat, vagyis a Fidesznek is komolyan kellett gondolnia. Csak közben meggondolhatták magukat. Ott áll a 208-as paragrafusban feketén-fehéren: gyermekbántalmazás bűntettét követi el, aki „a gyermek testi, értelmi, erkölcsi vagy érzelmi fejlődését veszélyezteti". A büntetési tétel egytől öt évig terjedő szabadságvesztés. Még több, ha más vétek is járul hozzá. Most pedig maga az állam a bántalmazó, méghozzá bűnszövetkezetben.

Vegyük sorra. A testi fejlődés veszélyeztetéséről nem állítom, hogy ez volna a legtipikusabb állami bántalom, bár a 39 fokos tantermekbe ültetni órákon át kisdiákokat, ilyen tornatermekben futtatni őket, már közelít hozzá. Pláne, ha az iskolák legfőbb főnöke azt az egyetlen ellenszert bírja kinyögni, hogy szellőztessék ki hajnalban a helyiségeket. Ne mondd, tényleg? Megdolgoztál a fizetésedért, az biztos. „Olyan meleg van az osztálytermekben, hogy akár műteni is lehetne" – sirat-nevettet egyszerre a Kutyapárt.

Az értelmi fejlődés állami veszélyeztetése még többeket sújt. Azt már eddig is tudtuk, hogy a magyar iskola a felmérések szerint nem csökkenti, hanem továbbörökíti, konzerválja a társadalmi különbségeket, hátrányokat. Mint Trencsényi László írta a Népszavában: nem megosztja a tudást, hanem elosztja, társadalmi csoportonként másként adagolja. Sajnos régóta így van. Ám a szakképzés lebutítását, a tankötelezettség korhatárának leszállítását, a nívós oktatást kereső középosztály gyerekeinek egyházi intézményekbe való terelését már ez a rezsim intézte.

A bűncselekményt újabbakkal tetézték. A KSH szerint 7500 pedagógus hiányzik, a meglévők közül 9000 nyugdíjasként dolgozik, ki tudja, meddig bírják. A kormányzat ezen úgy „segít", hogy leszállítja a pedagógusképzés színvonalát, engedélyezi a képesítés nélküli szaktárgytanítást. A falvakban a nyelvet, a matekot, természettudományi tárgyat tanítók 15 százalékának nincs ehhez szakképesítése. 120 órás átképzéssel a tárca áldásával akár egy hónap alatt lehet a némettanárból angolos, a földrajzosból fizikus.

Az erkölcsi fejlődés? A legfőbb erény tanárnál, diáknál az engedelmesség. Értik a diákok, akik ilyen táblával tüntetnek: „Itt félned, nyalnod kell." Az igazgatók is. Egyikük ezt írja a szülőknek a mobiltilalomról: „Kérem Önöket, hogy ne a »minek, miért, hogyan« kérdésekre keressük a válaszokat, hanem valósítsuk meg a törvényt."

Végül a legsúlyosabb. Amelyre nincs bocsánat. Az érzelmi fejlődés és biztonság veszélyeztetésének torokszorító bűntetteit követték el Iványiék autista, sebzett, nehézségekkel küzdő gyerekeinek utcára tevésével. Az ember összeszorítja a fogát, hogy a családi tragédiák nyomán ne kezdjen durván átkozódni.

Pedig az is jobb, mint hallgató bűnrészessé válni. Én nem akarok. Szóval, Tisztelt Hatóság, szeretnék bejelentést tenni gyermekbántalmazók ellen.

A koholás hete

HAZUGSÁGVIZSGÁLÓ

BOLGÁR GYÖRGY
újságíró

Azt állította Orbán Balázs, a miniszterelnök politikai igazgatója (a Nemzeti Közszolgálati Egyetem tanévnyitóján), hogy a világban „a progresszív erők állami eszközökkel üldözik konzervatív politikai ellenfeleiket. Az Egyesült Államok volt elnöke ellen koholt vádak alapján kezdeményeznek büntetőeljárásokat".

Ezzel szemben a tény az, hogy ezt egyáltalán nem koholt vádak alapján teszik. Annyira nem, hogy az első ügyben már ki is mondta a bíróság: Trump bűncselekményt követett el, amikor cége jogi költségként tüntette fel úgynevezett hallgatási pénz kifizetését egy pornószínésznőnek. De a többi eljárás sem hamis vádakon alapul, hanem például azon a senki által nem is cáfolt tényen, hogy Trump szigorúan titkos iratokat vitt haza a Fehér Házból, és többszöri felszólítás ellenére sem volt hajlandó azokat visszaszolgáltatni. Vagy hogy 2020-as választási veresége után megpróbált állami tisztviselőket rábírni az eredmények megváltoztatására, híveit pedig arra buzdította, hogy a washingtoni törvényhozás épületénél gyülekezve akadályozzák meg Biden győzelmének törvényes jóváhagyását. Ezek után csak az a kérdés, hogy Budapesten miért koholnak vádakat az amerikai kormányzat ellen.

A mintegy 200 milliárd eurós büdzsé legnagyobb kiadása továbbra is agrártámogatás – majdnem 54 milliárd –, a második legkomolyabb tételt – 49 milliárd euró – pedig kohéziós, felzárkóztatási célokra költik.

Azt állította Deutsch Tamás, a Fidesz európai parlamenti képviselője (a Kossuth rádióban), hogy az Európai Bizottság jövő évi költségvetési tervezete totálisan elhibázott, mivel lassan ki lehet jelenteni, hogy az ukrajnai háború támogatása a legnagyobb tétel az EU napi finanszírozásában.

Ezzel szemben a tény az, hogy a mintegy 200 milliárd eurós büdzsé legnagyobb kiadása továbbra is agrártámogatás – majdnem 54 milliárd –, a második legkomolyabb tételt – 49 milliárd euró – pedig kohéziós, felzárkóztatási célokra költik. Ezekhez képest Ukrajnának 4,3 milliárdot szánnak jövőre, kiegészítve egy 10,9 milliárdos kölcsönnel. Ez lenne a híres Deutsch-sejtés: sem matematikailag, sem politikailag nem bizonyítható.

Azt is állította Deutsch Tamás (ugyanott), hogy az Unióban véget kell vetni annak, hogy eurómilliárdokat költenek egyes tagállamok ideológiai és politikai zsarolására.

Ezzel szemben a tény az, hogy erre éppenséggel nem költenek. Mert még ha zsarolásnak fognánk is föl a magyar kormány elleni jogállamisági eljárást, a Bizottság ezzel valójában nem költ, hanem spórol, ugyanis egyelőre nem fizet ki Magyarországnak több mint 20 milliárd eurót. Deutsch híre pont úgy igaz, mint egykor a jereváni rádióé.

Azt állította Bencsik Gábor újságíró (Facebook-oldalán), hogy „2023-ban Bécs lakosságának nagyobbik fele migrációs hátterű volt".

Ezzel szemben a tény az, hogy ez a „nagyobbik" fél egész pontosan 50,3%, a migrációs háttér pedig nem azt jelenti, hogy illegális migránsok árasztották el Bécset, a legtöbben ugyanis Németországból érkeztek Ausztriába, őket követik a románok, a törökök, a szerbek, a magyarok, a horvátok és a bosnyákok, majd csak utánuk a szírek, az ukránok és a lengyelek. Az Ausztriában migrációs hátterű lakosnak számító 2 millió 450 ezer ember közül 145 ezer a szír és az afgán (ez sem kevés persze), a többi viszont európai. Hát így. És nem úgy.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

SZERINTEM

Népességnövekedés

Kevés pénz, kevés gyerek? Ez sem ilyen egyszerű. Egy este, mikor egy jó éjszakát puszira odaléptem a kis rácsos ágyhoz, könnyek közt találtam a fiamat. – Mi baj van? Mi történt? – Nagy az én bánatom – így az ötéves. – Mondjad, mi az, hátha tudok segíteni. – Nem tudsz te azon segíteni. – Azért csak mondd, legalább megpróbálom. – Nincs kis testvérem. – Hát ez tényleg kemény dió, de megbeszéljük apával, és aztán meglátjuk, mit tehetünk. – Megbeszéltük. Megállapítottuk, hogy anyagilag valahol a bányászbéka hátsó felénél tartunk. (Én könyvtárban dolgoztam, a férjemnek egy negyedállása volt.) De miután semmi reményünk nincs rá, hogy valaha is jobb lesz, hát akkor miért ne most? Ennek több mint hatvan éve. A fiam Amerikában él. Mikor legutóbb hazalátogatott, lemosta az ablakomat és kicserélte a légtisztítóban a szűrőket. De a lányom az, akivel minden héten összejövünk, aki – reikimester lévén – tetőtől talpig kezel, akivel a hétköznapok apró problémáit megbeszélhetem, aki segít az élet egyre szövevényesebb eseményei közt eligazodni. Nekünk ennyire tellett.

KEMENES INEZ

VIP-ellátás

Magyar Péter a Honvédkórházban tett látogatása alkalmával a normál és a VIP-ellátás közötti különbséget akarta bemutatni. Takács Péter államtitkár ennek kapcsán azt állította, hogy „a Honvédkórházban nincs VIP-részleg". A levél a továbbiakban személyeskedő stílusban folytatódott: „Nem is olyan rég még pontosan te voltál az, aki minden egyes alkalommal VIP-ellátást követelt ki magának, rokonainak, barátainak – erre akkor egy miniszter asszony férjeként feljogosítva érezted magad." Majd hozzátette: „Amikor úgy gondoltad, hogy megteheted, éltél is a lehetőséggel gátlástalanul." Most már csupán az a kérdés, hogy ha nincs a Honvédkórházban VIP-részleg, akkor Magyar Péter hol és hogyan élhetett a lehetőséggel?

DR. JÓKAI OSZKÁR

Sajnálat

Olvasom, hogy Soltész Miklós államtitkár sajnálatát fejezte ki amiatt, hogy a Madách igazgatója nem fogta fel: politikai és hecckampány részévé válik. Én azt sajnálom, hogy Soltész Miklós és társai nem fogják fel (nem tudják vagy nem akarják), mekkora, évtizedekre kiható pusztítást végeznek az oktatásban.

KOPÁCSI JÁNOS

Dolgoznak

Azt állítja Latorcai Csaba államtitkár: „azon dolgozunk, hogy Ukrajnában béke legyen", miközben a hírek szerint az oroszok iskolákat bombáznak le, Ukrajna fűtési, energetikai kapacitásait teszik szisztematikusan tönkre. Latorcai Csaba inkább ne dolgozzon semmin, akkor talán kevesebb bomba hullik majd a „különleges katonai művelettől" szenvedő keleti szomszédunkra.

MOKÁNY ÁRPÁD

Olvasóink leveleit a következő címre várjuk:
olvasoilevel@nepszava.hu

Új énekes a Linkin Parknál

A Linkin Park rockzenekar csütörtök este adott koncertet Los Angelesben. Az eseményen az együttes bejelentette: hét évvel a frontember, Chester Bennington halála után Emily Armstrong amerikai énekesnő, a Dead Sara egyik alapítója lesz a Linkin Park énekese Mike Shinoda rapper mellett. NÉPSZAVA

Tűzfalfestmény készült Szenes Hannáról

Thamó Emese terve alapján elkészült Budapest legújabb szabadtéri festménye Szenes Hannáról, a Frankel Leó út 78. alatti társasház tűzfalán. A projektet Magyarország első tűzfalfestő szervezete, a Színes Város Csoport kezdeményezte. NÉPSZAVA

Folytatódnak a Képmás-estek

Szeptember 11-én indul a Képmás-estek őszi-téli programsorozata, amely decemberig színházi és filmes alkalmakkal várja az érdeklődőket. Folytatódik a Színház és pszichológia, valamint a Film és pszichológia sorozat. A témákat a Nézőművészeti Kft. színészeinek improvizációi közelítik és távolítják. NÉPSZAVA

Jó ötlet a meserádió, de felvet bizonyos kérdéseket

ÚJDONSÁG Szeptember 1-jén indult a Csukás Meserádió, a közmédia gyerekcsatornája, amely kizárólag a legkisebbeknek szól, egész nap, korlátlanul az interneten. Névadója stílszerűen Csukás István író, népszerű meseszerző.

ROSZNÁKY EMMA

„Az új adó célja egy értékközvetítő, érzelmi biztonságot nyújtó, ugyanakkor szórakoztató médiatér megteremtése, amely egyben edukatív online rádióélményt kínál a kisgyermekes családoknak. A meserádió kínálatában kiemelt szerepet kapnak a magyar mesék, illetve olyan máshol nem elérhető, az MTVA Archívumából származó felbecsülhetetlen értékű tartalmak, amelyek kifejezetten gyermekeknek szólnak, például meseklasszikusok ikonikus művészek előadásaiban, akiket ma már csak archív anyagokból ismerhet meg a felnövekvő generáció” – adta hírül az induló csatornáról a közmédia, és ami igaz, az igaz, rengeteg nagy név tűnik föl mesélőként, élükön Molnár Piroskával és Bodrogi Gyulával, valamint olyan ismert színészek is megszólaltatnak gyerektartalmakat, mint Szombathy Gyula, Schell Judit, Rudolf Péter, Csányi Sándor, Csőre Gábor. Mindezeken túl elhangzott régi felvétel Váradi Hédi tolmácsolásában. A mesemondások között gyermekdalok, hangjátékok, mondókák, versek hangzanak föl, akadnak örökzöld előadók, mint Halász Judit és a Kaláka együttes, de Palya Bea, a Hot Jazz Band, Szalóki Ági és alkalomadtán klasszikus zene is felcsendül. A csatorna reklámmentes, maximum a saját műsorait ajánlja.

Jól nyitott a meserádió, applikációját mintegy ötezren töltötték le iOS- és Android-platformokra mindössze 24 óra alatt, a mediaklikk.hu/csukas aloldalt három nap alatt nagyjából 20 ezer látogató kereste fel – közölte szintén a közmédia, úgyhogy elmondható: van igény a csatornára. Fél hattól a Mesés reggel, kilenctől a Mesés délelőtt, déltől a Mesés délután, este hattól a Mesés este, fél kilenctől pedig az Álom birodalom programjai szólnak a friss adón, ahol akadnak kérdéses percek. Ilyen például a reggeli órák üzenete, amikor valami ehhez hasonló hangzik el: „Halihó, hétalvók, ki az ágyból, induljatok el, fedezzetek fel sok csodát!” Mindez háromnegyed nyolckor vagy fél kilenckor rejtély, hogy kinek szól, hiszen a gyerkőcök ilyenkor már bőven iskolában, óvodában lehetnek. Ekkor közönségének képtelenség hallgatnia a Csukás Meserádiót, lévén az okoseszközük sem lehet náluk, emiatt ebben az idősávban reflektálhatna a csatorna azokra a gyerekekre, akik ilyen vagy olyan okok miatt otthon kényszerültek maradni, és épp az adót hallgatják. Az Antenna Hungária adatai szerint egyébként a rádió indulásának napján a legnépszerűbb

A gyerekek által kedvelt Halász Judit is gyakran énekel az új meserádióban

FOTÓ: MTI/MOHAI BALÁZS

Az éjjeli sávban sokkal megnyugtatóbb, álmosítóbb zenéket várna az ember, hiszen ha valamit, akkor aludniuk kellene ilyenkor a kicsiknek.

időszak a vasárnapi ebéd- és pihenőidő volt, hétköznapokon pedig a lefekvés előtti, esti meseidő alatt, különösen 20 és 21 óra között hallgatták a legtöbben a csatornát.

A meserádió leveszi a mesemondás terhét a felnőttek válláról, de nem kínál nekik is szóló akusztikus tartalmat, pedig a rádiózás közösségi élmény, a kisgyerekes család feltehetően együtt hallgatja azt. Megjegyzem, egy gyerek nem csak és kizárólag gyerekzenéket hallgat, főként az instrumentális klasszikus zenéből bőven többet sugározhatna a csatorna. Kifejezetten az éjjeli műsorsáv összetétele furcsa; ekkor elsősorban zenét ad a rádió, de nem altató-nyugtató dallamokat. Este 11 körül pl. egészen pörgős tánczene ment, de az is értelmezhetetlen, miért hangzott föl hajnali fél háromkor az Alma együttestől a Ma van a szülinapom. Az éjjeli sávban sokkal megnyugtatóbb, álmosítóbb zenéket várna az ember, hiszen ha valamit, akkor aludniuk kellene ilyenkor a kicsiknek.

A Meserádió leveszi a mesemondás terhét a felnőttek válláról, de nem kínál nekik is szóló akusztikus tartalmat.

A rádió emblémájában és csatornaazonosító szignáljában megjelenik a Csukás István alkotta Süsü, Magyarország talán legkedveltebb mesefigurája

A műsorfolyam mesetípusokra oszlik: a Cifra Palota mesesávban népmesék, a Meséből mesébe sávban hosszabb, klasszikus mesék kerülnek elő. Feltűnően sok a mesélő hangját kísérő effekt, például ha tüsszent valaki a történetben, az megjelenik hangban, és vannak egyéb más hatások is; ez lehet, hogy illeszkedik a gyerekeket körülvevő, ingergazdag webes környezethez. A Csukás Meserádió fontos küldetése, hogy aktivitásra és környezettudatosságra nevel. Több olyan üzenet elhangzik, hogy „töltsetek sok időt a szabadban”, „fedezzétek fel a környezeteteket” stb., ami nagyon hasznos lehet. Olyat is üzen a gyerekeknek a csatorna, hogy aludjanak eleget és mosolyogjanak sokat. Kicsit bugyutának tűnik mindez, főleg az állandó hangeffektek, gyerekkacajok közepette, de nem haszontalan az ismételgetésük, ahogy az sem, hogy az adó a magyar nyelv érdekességeire hívja föl gyerekhallgatói figyelmét.

Végigböngészve a műsort összességében elmondható, hogy az alig egy hete útjára indult Csukás Meserádió eddig leginkább egy gyerek-Spotifyra emlékeztet, ahol a nap 24 órájában szól a gyerektartalom, de mindez még sokat változhat.

LAPSZÉL

Távozik a művészeti vezető Debrecenből

FOTÓ: SZFE

Indul az évad a Csokonai Nemzeti Színháznál: egyszerre távozik és marad az új igazgatóval tavaly együtt érkező Szabó K. István (képünkön), akitől ötfős tanács veszi át a művészeti vezetést. Ennek a grémiumnak a felállításán azonban még dolgoznak. Mátyássy Szabolcs igazgató az évadnyitón megjegyezte: Szabó K. István művészeti vezető munkáját ötfős művészeti tanács veszi át, ami a 2024/25-ös évad műsortervét nem érinti, és Szabó K.-ra rendezőként a következő években is számítanak. Később a Cívishírnek elmondta: a művészeti vezető szeptember elsejével közös megegyezéssel távozott. – Egy év alatt kiderült, hogy teljesen más a szakmai álláspontunk a színházról. Máskor is előfordult már, hogy igazgató és művészeti vezető együtt indult el, de rá kellett jöjjenek: nem megy. Számomra az a legfontosabb, hogy jól működő, stabil színházat csináljunk, ahol az egész társulat biztonságban érezheti magát, a helyzetek átláthatók – mondta Mátyássy Szabolcs, kiemelve: Szabó K. István művészi, rendezői kvalitásait nagyra értékeli. Erre az évadra Szabó K. István két rendezést vállalt, ezeket végigviszi. A volt művészeti vezető kérdésünkre elmondta: a most induló szezonban a Godot-t várva és a Liliom című darabokat rendezi. NÉPSZAVA

Alföldi Róbert újra rendez Budaörsön

FOTÓ: LADJANSZKI MÁTÉ

Berzsenyi Bellaagh Ádám, a Budaörsi Latinovits Színház igazgatója a színház évadnyitóján elmondta: az új évadban az első bemutatót, A Karoline és Kasimir premierjét október 12-én rendezik. Hegymegi Máté, aki rendezőként először dolgozik Budaörsön, egy olyan előadást szeretne létrehozni, amely eltávolodik Ödön von Horváth klasszikusának valós terétől és idejétől, emellett arra keresi a választ, hogy a felszínen maradásért vívott harcban van-e létjogosultsága a szerelemnek, és ha igen, ki milyen formában próbálja megélni azt. December 21-től Ivan Viripajev kortárs orosz drámaíró darabja érkezik Budaörsre Fehér Balázs Benő elképzelései szerint. Székely Csaba új történelmi szatírája, Az igazság gyertyái Alföldi Róbert rendezésében kerül színre, a marosvásárhelyi bemutató (a tegnapi számunkban írtunk róla) után magyarországi ősbemutatóként. Az évad utolsó nagyszínpadi bemutatójára április 12-én kerül sor. Rostand darabja, a Cyrano de Bergerac Martin Crimp brit drámaíró szabad adaptációjában érkezik, a (még készülő) magyar fordítás Závada Péter munkája. Az előadást Pelsőczy Réka állítja színpadra. NÉPSZAVA

Mesterek idegen terepen

SEGÍTSÉG Kortárs alkotókat támogat a The ArtSommelier művészeti menedzsment: erősségük, hogy a kiállításokat mindig máshol szervezik.

P. SZABÓ DÉNES

„Nekünk nincs fizikai galériánk, nincs egy fix helyünk, ahová bejöhet a kíváncsiskodó műkedvelő, hanem mi eltérő helyszíneken díszítjük fel művekkel az üres falakat” – mondta a Népszavának Bányai Zsuzsanna, aki kollégájával, az alapító Kosztyu Mariannával vezeti a The ArtSommelier nevű művészeti menedzsment céget. És bár az eredetileg közgazdász-végzettségű két hölgy nem a művészet világából érkezett, idővel beleszerettek a galériák miliőjébe, majd megalakították saját vállalkozásukat. A The ArtSommelier arra törekszik, hogy kortárs alkotókat támogasson, s műveiket különböző helyszíneken bemutassa, majd értékesítse.

– Az egyetem alatt határoztam el, hogy fotóművész leszek Amerikában, de a szüleim részéről ez kizárt volt, mert a családunkban mindenki ügyvéd, közgazdász vagy orvos – mondja Kosztyu Marianna. Később fel is ismerte, hogy bár a közgazdaságtan jó alap, kevésbé áll hozzá közel, így rendezvényszervezéssel kezdett foglalkozni, miközben sok embert megismert a divatszakmából, az üzleti életből, majd sorra látogatta a megnyitókat és aukciókat.

– Mentorként néztem fel olyan nagy galeristákra, mint Kieselbach Tamás, Virág Judit vagy Bodó János, akik viszont inkább az idősebb vagy már elhunyt mesterek munkáit állították ki akkoriban. Ekkor gondoltam, hogy én az élő, kortárs művészeket szeretném előtérbe helyezni – mondta. Nem akart viszont galériát alapítani, hanem azt tervezte, hogy az általa kiválasztott művészek alkotásait intézményekben, rendezvényhelyszíneken és olyan galériákban mutatja be, melyek tulajdonosaival a korábbi munkái során már együtt dolgozott. – Most már több helyen vagyunk jelen Budapesten, és örömünkre szolgál, hogy egyre több művész keres meg minket azzal, hogy segítsünk nekik az érvényesülésben.

Kollégájával, Bányai Zsuzsannával 2010-ben ismerkedtek össze, és elhatározták, hogy a művészeti életben is kiművelik magukat.

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Kosztyu Marianna és Bányai Zsuzsanna felkarolja a tehetségeket

Eljártak Svájcba az Art Basel művészeti vásárra, Marianna pedig 2014-ben felvette a kapcsolatot Weiler Péter képzőművésszel, aki azóta is az egyik legfontosabb művészük. Az alkotóval először egy rendhagyó helyszínen találkozott, a köveskáli buszpályaudvaron, ahol Weiler megrendezte a Route ’71 című kiállítását a balatoni témájú képeiből. Később együtt dolgoztak olyan ismert festőművészekkel, mint Nagy Boglárka és Náray Tamás, illetve több feltörekvő alkotót kezdtek el segíteni.

A tárlatokhoz olyan helyszíneket választanak, melyek illenek az adott művész stílusához: jelenleg a második kerületi Easy Art Space letisztult terébe Harazdy Eszter fekete-fehér, a nőiségről szóló fotóit állították ki, a pasaréti Villa11 elegáns szobáiban pedig szeptember 23-tól Ábrahám Anna A vadon harmóniája című kiállítását mutatják be, melyen a vásznakon többek közt vadon élő állatok bukkannak fel. Emellett állandó kiállításaik is vannak a Dr. Rose Magánkórházban és a Twentysix Budapest különleges növényekkel teli terében. – Mi a művészeknek azzal is segítünk, hogy olyan helyeket választunk, ahol nagyon sok ember megfordul. A Dr. Rose tereiben naponta számos páciens jár, míg a Twentysixet több száz ember látogatja – mondja Bányai Zsuzsanna. Kollégájával pedig nemrég ismét képezték magukat: a Rómában található Rome Business School nemzetközi művészeti menedzser szakán szereztek mesterképesítést.

INFÓ

Harazdy Eszter
Visions of Women
Easy Art Space Budapest II. kerület, Széll Kálmán tér 8.
Megtekinthető szeptember 15-ig

Ábrahám Anna
A vadon harmóniája
Villa11 Budapest II. ker., Torockó u. 11.
Megtekinthető november 22-ig, előzetes egyeztetés alapján

Tíz mozifilm mind felett

TOPLISTA A Magyar Filmadatbázis nyilvánosságra hozott adatai alapján kiderült, hogy a magyar nézők mely filmeket várják a legjobban ősszel. A lista a www.mafab.hu összesített, számszerűsített adatai, vagyis több tízezer adatlap felkeresése alapján állt össze. A filmek között feltűnően sok, vagyis hat folytatás található, s népszerű az akciófilm és az animáció. A Ma este gyilkolunk című magyar film éppen lemaradt a listáról.

A Joker: Kétszemélyes téboly a tízes lista második helyén áll

A legtöbben Ridley Scott Gladiátor II című történelmi akciófilmjére kíváncsiak, az alkotás Paul Mescal, Pedro Pascal, Connie Nielsen és Denzel Washington főszereplésével november 14-én kerül a mozikba. A tízes lista második helyén a Joker: Kétszemélyes téboly áll Joaquin Phoenix és Lady Gaga párosával, a harmadikon pedig a Sony/Marvel új filmje, a Venom – Az utolsó menet című szuperhősfilm. Francis Ford Coppola Megalopolisz című sci-fi drámája a negyedik legjobban várt film, a Vaiana 2 (angolul: Moana 2) zenés animációs film az ötödik. Tim Burton szeptember 5-én érkező Beetlejuice Beetlejuice című horror-fantasy-vígjátéka a hatodik lett – az alkotásra az első rész óta, negyven éve várnak a rajongók. A hetedik helyen a Szádra ne vedd című angol–amerikai thriller áll, mely egy elismert dán horror, a tizenegy dán filmdíjra jelölt A látogatás adaptációja. A nyolcadik A hullahó-akció Chris Evans és Dwayne Johnson főszereplésével, míg a kilencedik a Mosolyogj 2 című horror, melyben a világ körüli turnéjára készülő popsztár, Skye Riley (Naomi Scott) egyre rémisztőbb eseményeket él át, és arra kényszerül, hogy szembenézzen sötét múltjával. A listát a Peter Brown bestsellere alapján készült Vad robot című animáció zárja, mely érzelmes történet arról, hogy mind képesek vagyunk „felülmúlni a programunkat”, hogy többé váljunk, mint amire a sors szánt minket. P. SZ. D.

Türelmet kérnek

Az őszi mezőgazdasági munkák időszakában megnövekszik a közúti közlekedésben részt vevő lassú járművek, önjáró munkagépek száma. Ezek olykor hosszú kilométereken keresztül lassítják a forgalmat a közutakon. A rendőrség ezért fokozott figyelemre inti és türelemre kéri a közlekedőket. POLICE

Rugalmas repülőgépek

Egy új, nikkel-titán ötvözet utat nyithat az alakváltó repülőgépek előtt. A gépek szárnyai repülés közben meghosszabbodhatnak vagy összehúzódhatnak, javítva ezzel az aerodinamikát. Az anyag szilárdságában megegyezik az acéllal, miközben a rugalmassága a hússzorosa annak. RAKÉTA

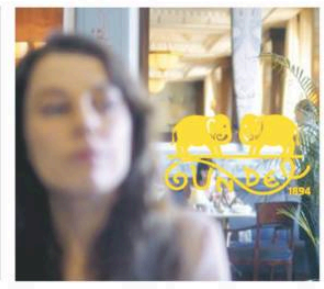

Magyar siker a fesztiválon

Második helyen végzett a Gundel Étterem jelnyelvi kommunikációt bemutató filmje a Santa Barbara-i 3 Minute Film Festivalon. Az étterem dolgozói megtanulták az alapvető angol és magyar nyelvű jelnyelvet, a látássérültek számára pedig Braille-írásos étlap készült. NÉPSZAVA

Mosoly Táska akció segíti a rászorulókat

ADOMÁNYOZÁS Negyedik alkalommal hirdette meg nyári adománygyűjtő kampányát a Máltai Szeretetszolgálat és a PontVelem Okos Program a GLS támogatásával. A Mosoly Táska akcióban olyan gyerekek kaphatnak támogatást, akiknek a családjában nehézséget okoz a tanévkezdéshez szükséges eszközök beszerzése. A szervezők arra kérik az iskolásokat, hogy a kinőtt, megunt, de még jó állapotban lévő vagy újonnan vásárolt iskolatáskáikból készítsenek Mosoly Táskát. Hibátlan és még jól használható táskájukat töltsék meg szintén jó állapotú vagy új tanszerekkel, majd az adományt vigyék el a Máltai Szeretetszolgálat gyűjtőpontjaira, vagy adják le tanáruknak. Az iskolákba érkezett felajánlásokat a GLS Hungary szállítja el. A táskákat a legszegényebb településeken élő gyerekeknek, illetve a szeretetszolgálattal kapcsolatban álló rászoruló családok gyermekeinek adják át, valamint a tanév során elhasználódott felszerelések pótlására használják majd. A Mosoly Táska akció szeptember 16-ig tart. Aki kinőtt az iskolatáskás korból, a táska árát felajánlhatja a https://adomanyozz.hu/gyujtes/mosolytaska24 oldalon. Az összegyűlt adományokból a Máltai Szeretetszolgálat iskolakezdő csomagot állít össze a rászoruló gyerekek számára. NÉPSZAVA

FOTÓ: MÁLTAI SZERETETSZOLGÁLAT

Az akció során a legrászorultabbak jutnak jó minőségű tanszerekhez

Biztonságosabb gyerekjátékokat akar az EP

VÉDELEM Nemcsak a fizikai, de a mentális állapotra is hatással lehetnek azok a káros anyagok, amelyek játék közben a gyerekek szervezetébe kerülhetnek. Ezért az Unió szigorítást tervez.

KUKLAI KATALIN

Az Európai Parlament szeptember 5-i ülésén támogatta azt a javaslatot, melynek célja az uniós piacon elérhető játékok biztonságának javítása. Külön figyelmet fordítottak a gyermekekre káros és mérgező anyagokra, valamint a digitális termékek által okozott növekvő kockázatokra.

Marion Walsmann német EP-képviselő, aki a Parlamentben irányította az ügyet, azt nyilatkozta a Euronewsnak, hogy a jelenlegi, 2009-es játékbiztonsági irányelv elavult és felülvizsgálatra szorul, különösen az online piacterek növekvő jelentősége miatt. „A káros vegyi anyagokkal kapcsolatos legújabb tudományos eredményekre való tekintettel azonban elsősorban a megfelelő határértékeket kellene módosítani vagy bevezetni" – tette hozzá. Az Európai Bizottság pontosan ezért 2023-ban egy új rendeletjavaslatot terjesztett elő, amely biztosítja, hogy a játékokkal érintkező gyerekek még jobban védve legyenek a káros vegyi anyagoktól – mondta Thierry Breton európai biztos, aki arról is beszámolt, hogy a digitális technológiáknak köszönhetően az utóbbi években könnyebbé vált a nem biztonságos játékok kiszűrése az EU határain.

Az uniós rendelet alapvető követelményeket vezetne be a játékokra vonatkozóan. A rákkeltő, mutagén (génmutációt okozó) és mérgező anyagokra vonatkozó meglévő tilalmat kiegészítené az endokrin rendszert (belső elválasztású mirigyek, amelyek hormonokat termelnek) károsító vegyi anyagok (EDC) és a légúti szenzibilizáló (érzékenységet növelő) szerek tilalmával. Mivel a gyermekek endokrin rendszere és agya gyorsan fejlődik, nagyon érzékenyek minden olyan anyagra, amely befolyásolja ezt a folyamatot. A légúti szenzibilizátorok a gyermekkori asztma előfordulásának a növekedéséhez vezethetnek, a neurotoxikus (idegmérgeket tartalmazó) anyagok pedig különösen károsak a gyermekek fejlődésben lévő agyára, amely jóval érzékenyebb ezekre, mint a felnőtteké.

> Határértékeket kell bevezetni a játékok károsanyag-tartalmára.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A gyerekjátékokban található műanyagok mentális és fizikai károsodást okozhatnak

Az endokrin rendszert károsító anyagok olyan vegyi anyagok, amelyek megváltoztatják a szervezet normál hormonális aktivitását; az ezeknek való kitettség még nagyon alacsony dózis esetén is veszélyes lehet, és a későbbi életkorra is kihathat. A hormontermelési rendszert károsító vegyi anyagoknak való kitettséget széles körben tanulmányozták az elmúlt években, mivel az elemzések azt sugallják: ezek felelősek lehetnek a spermiumok számának csökkenéséért, a nemi szervi rendellenességgel született fiúgyermekek számának növekedéséért s bizonyos ráktípusok előfordulásának gyakoribbá válásáért.

A Parlament által most javasolt szöveg még jobban megköveteli a gyártóktól, hogy a játékokon olyan figyelmeztetéseket helyezzenek el, amelyek leírják a lehetséges kockázatokat és pontosítják a megcélzott korcsoportokat.

Ezenkívül a gyártóknak digitális termékútlevelet kell létrehozniuk, amely tájékoztatást nyújt arról, hogy a játék mennyire felel meg ennek a rendeletnek és a játékokra vonatkozó egyéb jogszabályoknak. A termékek forgalomba hozatala előtt biztonsági értékelést is kell végezniük, amelynek ki kell terjednie az összes kémiai, fizikai, mechanikai, elektromos, gyúlékonysági, higiéniai és radioaktivitási veszélyre. A képviselők abban is egyetértettek, hogy ennek az értékelésnek figyelembe kell vennie a digitális játékok egészségügyi kockázatait is, azokat is, amelyeket a gyermekek mentális egészségére és kognitív fejlődésére jelentenek.

A következő lépés, hogy az új szabályokról intézményközi tárgyalásokat kell folytatni a Parlament, a Bizottság és a Tanács között.

HIRDETÉS

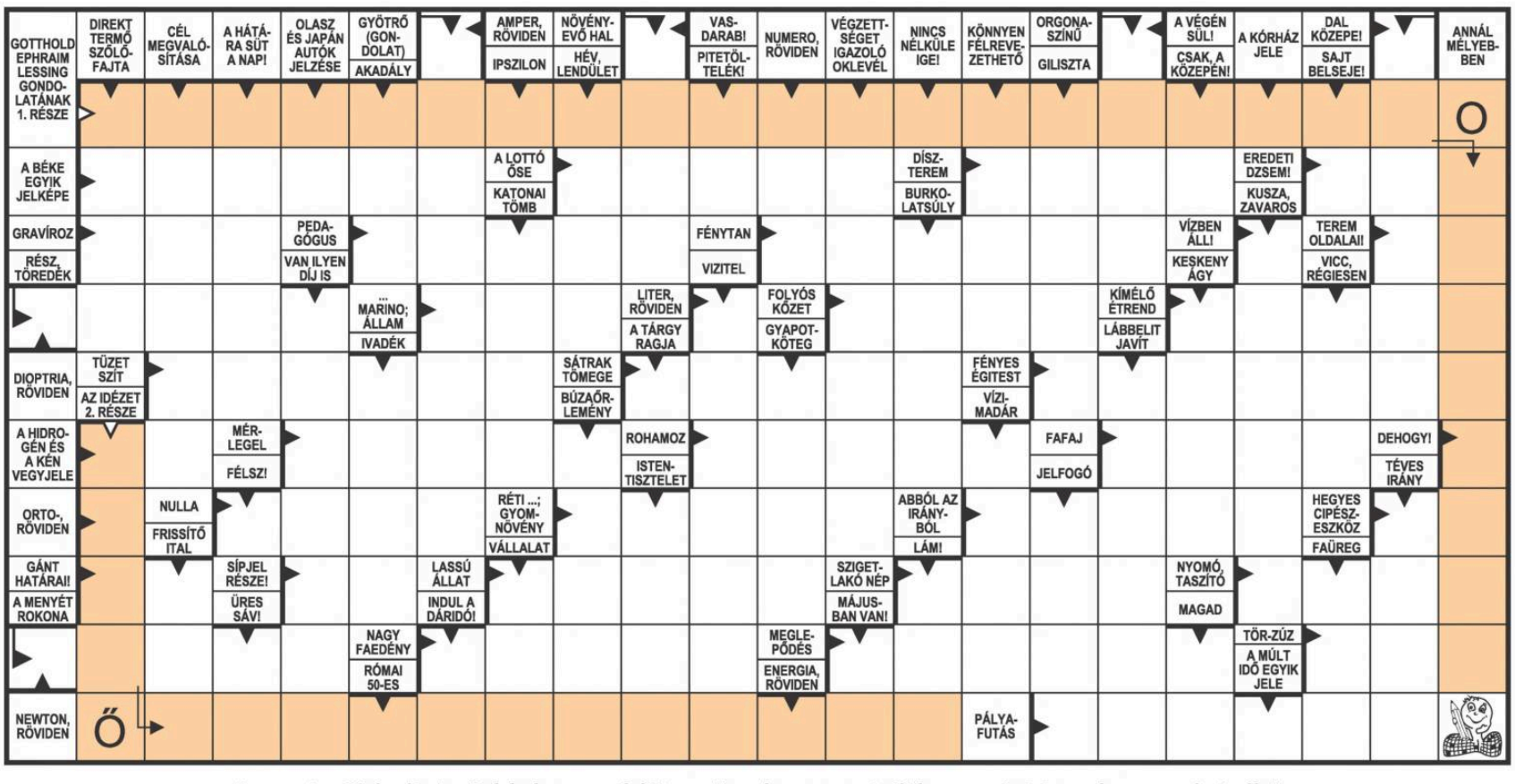

Augusztus 31-i rejtvényünk helyes megfejtése: „Hogyha nem mutatják a szeretetet, gyakran nem is érzik."
E heti rejtvényünk megfejtését a szeptember 14-i számunkban közöljük.

LAPSZÉL

Csiki Anna Londonba igazolt

FOTÓ: TOTTENHAM HOTSPUR

Csiki Anna az angol labdarúgó-bajnokságban szereplő Tottenham Hotspurhöz szerződött. A 24 éves, 40-szeres magyar válogatott futballista 2028-ig szóló szerződést írt alá. Csiki – aki a 14-es számú mezben játszik majd – a Ferencvárosban nevelkedett, 16 évesen bemutatkozott a felnőttek között, majd 2020-ban a svéd BK Häckenhez igazolt, ahol azóta 69 bajnoki mérkőzésen lépett pályára és nyolc gólt szerzett. A középpályás kiemelte, mindenképp váltani szeretett volna, mert úgy érezte, Svédországban mindent elért, amit lehetett. NÉPSZAVA

Nem törődik bele az eltiltásba a Leipzig

Másodszor is fellebbez az RB Leipzig amiatt, hogy a magyar válogatott Willi Orbán a múlt kedden kétmeccses eltiltást kapott a német labdarúgó Bundesligában. A klub megfellebbezte az ítéletet a DFB sportbíróságánál, amely azonban elutasította a beadványt. A klub nem hagyta annyiban, és a DFB szövetségi bíróságához fordult, mivel érvelése szerint Orbán a becsúszáskor a labdát is érintette, így nem érdemel kétmeccses büntetést. MTI

Roglic nagy lépést tett a végső győzelem felé

FOTÓ: AFP/ANDER GILLENEA

Primoz Roglic nyerte a Vuelta a Espana országúti kerékpáros körverseny pénteki, hegyi befutós 19. szakaszát. A versenyt korábban 2019-ben, 2020-ban és 2021-ben egyaránt megnyerő szlovén kiválóság sikerével az összetettben is átvette a vezetést, előnye 1 perc 54 másodperc a korábban piros trikós Ben O'Connorral szemben. Az olimpiai negyedik Valter Attila közel 13 perc hátránnyal a 67. helyen ért célba, a magyar versenyző így egy pozíciót rontva 25. az összetettben. A 79. spanyol körverseny szombaton egy újabb hegyi befutós etappal, a Villarcayo és Picón Blanco közötti 172 kilométeres királyetappal folytatódik, majd vasárnap a 24,6 kilométer hosszú madridi egyéni időfutammal ér véget. NÉPSZAVA

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük, hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Zöld-fehérek uralnák a BL-t

RAJTVONAL Nagyjából féléves, horrorkategóriát idéző túra indul a hétvégén a női kézilabdázás legnagyobb hatású sorozatában: a Győr és az FTC célja egyaránt a budapesti négyes döntő!

FOTÓ: FRADI.HU

Az FTC 2023-ban döntős volt, s visszavágyik oda

NÉPSZAVA

26 éves és 176 centiméter magas az átlagos játékos paramétere a női kézilabda Bajnokok Ligájában – derült ki az európai szövetség adatsorából: arra jellegéből fakadóan nem tért ki a statisztika, hogy a legrangosabb sorozatban pont az a lényeg, hogy egy játékos eltérjen a középszertől, a középértéktől, különben csapata esélytelen a végső sikerre. A 16 induló két nyolcas csoportban kezdi a hétvégén a szezont, majd a csoportonként első kettő egyből a negyeddöntőbe jut, míg a második és hatodik helyezettek a play off-körben folytatják, a hetedik és nyolcadik elbúcsúzik a BL-től. A döntő az európai női kézilabdázás fellegvárában, a budapesti MVM Dome-ban lesz majd jövő nyár elején.

A győriek címvédésre készülnek

FOTÓ: GYŐRI AUDI ETO KC

A BL újra két magyar élcsapattal indul – a Debrecen tavaly szabad kártyát kapott, amivel nagyon is élt, bravúros szezont produkált, a csoportból simán továbbjutott, majd az egyenes kieséses szakaszban az akkori címvédő Vipers Kristiansand ütötte el egyetlen góllal; ennek ellenére nagyon szúrta a többi nemzet szemét, hogy három magyar együttes indulhatott, szóval idén a BL-ben nem jut szóhoz a piros-fehér csapat. A Győri Audi ETO és az FTC-Rail Cargo Hungaria azonban igen, és mindkét egyletben benne van a lehetőség arra, hogy újfent két magyar együttes pattogtasson a vágyott Final Fourban.

Ez lesz a hétvégén

Szombat: FTC-Rail Cargo Hungaria–Nyköbing (16), Győri Audi ETO KC–Esbjerg (18). A BL mérkőzéseit a Sport Tv közvetíti.

Minimum és maximum

A legkisebb termetű a háromszoros BL-győztes norvég Vipers Kristiansand játékosa, Mia Emmenegger, aki csupán 161 cm; mivel egy csoportba kerültek, összeakad majd a mezőny legtermetesebb szálfájával, a nála 33 centiméterrel magasabb norvég Kristine Breistøllal, aki 194 centijével igyekszik segíteni a Győrt. Ugyancsak a zöld-fehéreket erősíti a liga legfiatalabb kézilabdása, a mindössze 16 éves Takács Maja, aki 2008 júliusában született; a legidősebb nevezett játékos bőven lehetne a mamája is, az egyébként már visszavonult 47 esztendős dán Mette Sahlholdt, aki a dán Nykøbing kapusa, ő 1977 júniusában született, azaz a korkülönbség közöttük 31 év...

Tudnivalók a Bajnokok Ligájában szereplő magyar csapatokról

GYŐR
- hatszoros BL-győztesként a sportág meghatározó csapata;
- edzőjük Per Johansson, aki 2024 tavaszán váltotta Ulrik Kirkelyt;
- az előző szezon győztese, az idei esélyese;
- nyolc játékos távozott, köztük a visszavonult Stine Oftedal, aki a F4 MVP-je volt;
- a vezetés Hatadou Sako kapus mellett Kristina Jørgensen, Kristine Breistøl, Dione Housheer és Kelly Dulfer és Bo van Wetering leigazolásával erősített.

FERENCVÁROS
- az FTC a 23. szezonját kezdi a BL-ben, megnyerte a magyar bajnokságot és a kupát is;
- Allan Heine vezetőedző a tavaly másodedzőként érkezett Martin Albertsen mellé, de a dán októberi távozása után ő lett a főnök;
- a csapat magja változatlan, de Laura Glauser, Daria Dmitrieva, Orlane Kanor, Valeriia Maslova nagyon-nagyon komoly erősítést jelent;
- Andrea Lekic a negyedik játékos volt, aki elérte az ezergólos álomhatárt a BL-ben;
- az FTC egyszer játszott a F4-ban, 2023-ban, akkor viszont a döntőbe jutott.

Tovább gyarapodtak a magyar érmek

PARALIMPIA Az úszó Pap Bianka címét megvédve aranyérmet szerzett pénteken az S10-es sérültségi kategória 100 méter hát számában a párizsi paralimpián.

A Vasas 24 éves versenyzője csütörtökön bronzérmet szerzett 400 méter gyorson, ezúttal pedig fő számában ugrott a medencébe. A délelőtti előfutamból első helyen került az esti fináléba, amelyben 1:07.97 perces idővel lett övé a győzelem. A pályafutása harmadik paralimpiáján szereplő Pap – akinek szombaton még lesz egy száma – eddig összesen 2 arany-, 3 ezüst- és két bronzérmet gyűjtött.

Nem sokkal később Konkoly Zsófia (S9) 100 méter pillangón zárt másodikként. A francia fővárosban már kétszeres aranyérmes, 22 éves pécsi parasportoló a délelőtti előfutamból a második idővel került az esti fináléba, amelyben ugyancsak másodikként csapott a célba a paralimpiai rekorddal diadalmaskodó amerikai Christie Raleigh-Crossley mögött.

Konkoly – aki korábban 400 gyorson és 200 vegyesen nyert – pályafutása harmadik paralimpiáján a hetedik érmét gyűjtötte be, 3 arany, 3 ezüst és 1 bronz a mérlege.

A délelőtti programban Luterán Petra ugyancsak ezüstérmet nyert a T47-es kategória távolugrószámában. A korábban 400 méteren negyedik magyar atléta – aki 2022 nyarán egy közlekedési balesetben elvesztette bal alkarját – 5,85 méteres egyéni csúcsot ért el.

„Azért jöttem, hogy megjavítsam a legjobbamat, és ez ma kétszer is sikerült. Pedig a hatodik sorozatban már eléggé el vagyunk fáradva, én is ezt éreztem magamon, de jó volt a deszkafogás. A többieket nem figyeltem, nem is néztem, hogy mit ugrott az új-zélandi. Az utolsó ugrás után odamentem édesapámhoz, és ő mondta, hogy második lettem. Hatalmas öröm volt! Nagyon sokat adott a jelenléte, mondott instrukciókat is persze, de szerintem ha egy mesét mond, már az is megnyugtatott volna, annyira összeszokott csapat vagyunk" – összegezett Luterán.

Luterán Petra egyéni csúccsal zárt másodikként távolugrásban

FOTÓ: MTI/KOSZTICSÁK SZILÁRD

Csütörtöki lapzártánk után a Hajmási Éva, Madarászné Mező Boglárka, Krajnyák Zsuzsanna, Veres Amarilla összeállítású magyar női kerekesszékes tőrválogatott ezüstérmes lett, miután a finálében Kína 45-34-re diadalmaskodott. Veres tegnap aztán két tussal alulmaradt az elődöntőben, majd simán kikapott a vigaszágon, így ötödik lett a női párbajtőrözők A sérültségi kategóriájában.

Szombaton az asztaliteniszező Szvitacs Alexa már biztosan érmet szerez. A 34 éves sportoló – aki 2018-ban toxikus sokk szindrómát kapott, emiatt amputálni kellett a bal alkarját és lábujjait – a mai elődöntőben 12 órától a lengyel Karolina Pekkel mérkőzik meg a fináléba jutásért.

A magyar küldöttség ez idáig 11 érmet szerzett, a mérleg 4 arany, 4 ezüst és 3 bronz. NÉPSZAVA

Amer Gojak lapátra került

Közös megegyezéssel szerződést bontott a Ferencváros labdarúgócsapata Amer Gojakkal. A 27 éves középpályás 2022-ben egymillió euróért érkezett, most viszont már nem tartott igényt a szolgálataira a klub. A 35-szörös bosnyák válogatott a horvát bajnokságban szereplő NK Rijekában folytatja pályafutását. NÉPSZAVA

Sima argentin győzelem

Az argentin labdarúgó-válogatott hazai pályán 3-0-ra nyert Chile ellen a dél-amerikai régió világbajnoki selejtezőjében. A forduló másik, már lejátszott mérkőzésén Bolívia 4-0-ra verte Venezuelát. NÉPSZAVA

Bearman helyettesíti Magnussent

Oliver Bearman fogja helyettesíteni a büntetőpontjai miatt egy versenytől eltiltott Kevin Magnussent a Haas csapatánál a jövő heti Forma-1-es Azeri Nagydíjon. A 19 éves brit pilóta volt az év eleji Szaúdi Nagydíj egyik főhőse, a vakbélgyulladása miatt hiányzó Carlos Sainz Jr.-t helyettesítette a Ferrarinál, akkor a futamon hetedikként zárt. NÉPSZAVA

Mint régen az osztrák–magyar

LABDARÚGÁS Két és fél hónap elteltével újra a németek vendége a válogatott, most a Marco Rossi szerint vitathatatlanul fontos Nemzetek Ligájában.

HEGYI IVÁN

Alig két és fél hónappal az Európa-bajnokságon Stuttgartban elszenvedett 2-0-s vereség után ma újabb német–magyar mérkőzés következik, ezúttal a Nemzetek Ligájáért. E szériáról Marco Rossi ellentmondást nem tűrően kijelentette: „Ha valaki azt mondja, hogy az NL nem fontos sorozat, az vagy nem ért hozzá, vagy elmentek nála otthonról.”

Súlyos szavak, de az olasz néptanítótól, aki hovatovább hasonló szerepet tölt be a XXI. század Magyarországán, mint Anton Makarenko a szocializmus évtizedeiben, megszoktuk már: nevelni igyekszik a népet. Függetlenül attól, hogy neki a válogatottat kell irányítania, nem a társadalmat terelgetnie.

De ha már a Nemzetek Ligája horderejét kéri számon, forduljon bizalommal a Nemzeti Sporthoz. A párt- és kormányhű orgánum legbelső munkatársa a következőkkel vezette fel az NL-t 2018-ban: „A tét nem kicsi, a győztes megnyerheti a csoportját, a vesztes visszacsúszhat a B-ligába. Hűha! Valahogyan meg kellene próbálnom értelmezni ezt a tételt, miközben arra próbálok koncentrálni, hogy valahogyan elkergessem az újra és újra odapofátlankodó kérdést: »És akkor mi van?« Nehezíti az értelmezést, hogy e kasztrendszernek a válogatott futballban semmilyen hagyománya nincs. Akárhogyan próbáltam, egyszerűen nem sikerült még érzelmileg belaknom a Nemzetek Ligáját. Ez az európai futball legfrissebb kezdeményezése, mégis árad valami förtelmes romlottságszag az egészből. A csúcsra járatott marketing és piár ellenére a napnál is világosabb, hogy az egész csak a pénzről szól. A Nemzetek Ligájának az én olvasatomban nincs valós tétje, mert úgy fest, mint egy főúri vacsora. A grófok és bárók biztosak lehetnek benne, hogy jóllaknak, az asztal alatt törleszkedő kutyák pedig csak remélhetik, hogy néhány csont nekik is lehullik.”

Ha jól értem, a tiráda, amennyiben a magyarokat nem sorolta a „grófok és bárók” közé, „törleszkedő kutyáknak” tekintette honfitársainkat. Ami pedig a Nemzetek Ligája fontosságát illeti, az a legújabb tapasztalatom: a földrész legjobbjainak már az Európa-bajnokság sem olyan lényeges. Minden idők alighanem legalacsonyabb színvonalú Eb-je zajlott legutóbb, az élvezhetetlen meccsek aránya mellbe vágott mindenkit. De az Eb-mérkőzések telt ház előtt zajlottak, a találkozókat 5 milliárd ember látta a világon. Az NL legutóbbi kiadásának átlag nézőszáma 23 990 volt. Rossi hazájában, Itáliában a Serie A látogatottsági középértéke 32 681. A La Ligáé 31 002, a Bundesligáé 38 574, a Premier League-é 39 585.

A helyszín ma Düsseldorf, ahol tömeges érdeklődés várható, hiszen Angliában, Németországban vagy Spanyolországban az NL-t megelőző barátságos válogatott meccseken is megteltek a lelátók. A környezet tehát hasonló lesz, mint Stuttgartban, az ellenfél azonban megváltozott, hiszen Manuel Neuer, Ilkay Gündoğan, Toni Kroos és Thomas Müller lemondta a válogatottságot, Antonio Rüdigernek kimenőt adott Julian Nagelsmann szakvezető, míg Leroy Sané nem egészséges.

Módosult a magyar keret összetétele is, ám a csapaté nem különösebben, elvégre Rossinak koránt sincs olyan gazdag készlete, mint Nagelsmann kollégának. Hogy ez mennyire igaz, azt hűen példázza: az Eb kiemelkedően legjobb magyar labdarúgójáért, Sallai Rolandért csak a másodosztályú angol Leeds United kopogtatott be Freiburgba.

Ettől még lehet szoros a ma esti mérkőzés, sőt korántsem csupán német győzelem képzelhető el, mivel a Nemzetek Ligájában nyert már Németországban a magyar válogatott (2022-ben 1-0-ra), és valószínű, hogy hazánk fiai körében nagyobb az ambíció, mint a vendéglátók berkeiben. A kvalitások a vendéglátók mellett szólnak, ám ez így volt két éve is.

Azért a meccs előtt fel merem tenni a kérdést: hol az az iksz?

Havertz alighanem ismét megnehezíti majd a magyar védők dolgát

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

NÉMETORSZÁG–MAGYARORSZÁG

Nemzetek Ligája-mérkőzés, Düsseldorf, 20.45. Jv.: Turpin (francia)

Németország: Ter Stegen (40-szeres válogatott) – Kimmich (91), Tah (29), Schlotterbeck (14), Mittelstädt (8) – Andrich (10), Pavlović (1) – Wirtz (23), Musiala (34), Gross (1) vagy Führich (5) – Havertz (51).

Magyarország: Gulácsi (57) – Botka (24) vagy Balogh (4), Orban (48), Dárdai Márton (6) – Bolla (20), Nagy Ádám (84), Schäfer (28), Kerkez (19) – Sallai (52), Varga (14), Szoboszlai (45).

Ronaldo 900. gólja győzelmet ért

LABDARÚGÁS Cristiano Ronaldo profi pályafutásának 900. gólja 2-1-es győzelmet ért a portugál labdarúgó-válogatottnak a horvátok ellen a Nemzetek Ligája A divíziójának első fordulós mérkőzésén. A 39 éves támadó a lisszaboni meccsen 213. válogatott találkozóján lépett pályára, a 131. gólját szerezte.

Az Európa-bajnok spanyolok Belgrádban gól nélküli döntetlent játszottak a szerbekkel, míg a lengyelek a 97. percben, büntetőből szerzett találattal nyertek 3-2-re a skótok vendégeként. Svájc kétgólos vereséget szenvedett Dániában, San Marino pedig több mint 20 év után győzött újra, és története során először tétmeccsen, miután 1-0-ra verte Liechtensteint Serravallében. A San Marinó-iak utoljára 2004 áprilisában nyertek, de az egy barátságos mérkőzés volt, amelyen szintén 1-0-ra és ugyancsak Liechtensteinnel szemben diadalmaskodtak. MTI

A portugál klasszisnak sikerült újra betalálni a nemzeti együttesben

FOTÓ: AFP/PATRÍCIA DE MELO MOREIRA

A szombati program

A DIVÍZIÓ:

3. csoport: Németország–MAGYARORSZÁG 20.45 (tv: M4 Sport), Hollandia–Bosznia-Hercegovina 20.45 (tv: Spíler 2)

B DIVÍZIÓ

1. csoport: Grúzia–Csehország 18.00 (tv: Spíler 2), Ukrajna–Albánia 20.45, 2. csoport: Írország–Anglia 18.00 (tv: Spíler 1), Görögország–Finnország 20.45, **4. csoport:** Feröer szigetek–Észak-Macedónia 15.00 (tv: Spíler 2), Örményország–Lettország 18.00 (tv: Match 4)

D DIVÍZIÓ:

2. csoport: Moldova–Málta 18.00

Keresd a nőt!

LEÜTÉSEK

Hegyi Iván

Jessica Pegula azt mondta Karolina Muchová elleni elődöntője előtt: „A legjobb játékomat kell nyújtanom ahhoz, hogy életemben először Grand Slam-finalista legyek.”

Súlyosan tévedett. Még csak közepesen sem kellett teniszeznie a döntőbe jutáshoz, mert Muchová váratlanul elintézte önmagát.

A cseh játékos az első szettet 6:1-re nyerte, majd a másodikban 2:0-ra vezetett, és breaklabdája volt. Elszalasztotta. S ettől a pillanattól kezdve csak az árnyéka maradt a pályán. Nem csodáltam volna, ha az amerikai hatóságok hivatalos körözést adnak ki, a CIA, az FBI a Scotland Yardtól kér segítséget, hogy segítsen megkeresni az eltűnt olomouci nőt.

Muchová 8:0 után úgy vesztette el a második játszmát, hogy kettős hibát ütött. A harmadikat pedig azzal kezdte, hogy tenyerese a háló legalján landolt, mintha a necc alatt akarta volna átlőni a labdát. Közben sápadt arcú volt a fehérek között.

Pegulának csak annyi dolga maradt, hogy visszajuttassa a labdát saját fölényétől – ki tudja, miért – megrémült vetélytársa térfelére, az úgy is ront előbb, mint utóbb. Rossz volt nézni, amit az első fél órában nyeregben lévő, majd egyszeriben összeomló Muchová művelt, s bár riválisa meg sem közelítette Iga Swiatek elleni lehengerlő játékát, harminc perc múltán nem volt kérdés, melyik teniszező nyer.

A 30 éves Pegula eleinte nyilván sok mindenre gondolt, csak arra nem, hogy ő győz, mégis a legidősebb első bálos amerikai finalista lesz a US Openen. Ám a másik amerikait, Emmma Navarrót két szettben felülmúló Arina Szabalenkával szemben „Swiatek-formában” kell játszania, mert a Muchová elleni teljesítmény igencsak kevésnek látszik.

Azt szokták mondani, a legnagyobb diadal, ha legyőzöd önmagad. Ez Muchovának most sikerült, de a cseh vesztesnek úgy kell megélnie e „bravúrt”, mint teljességgel megmagyarázhatatlan kudarcot.

Mítoszok földje

A 6-8 ezer római katona nem három évig, csak néhány hétig ostromolta Maszada várát i. sz. 73-ban, állapították meg izraeli kutatók. Kevesebb mint két hetet vett igénybe számukra a teljes ostromrendszer, a nyolc katonai tábor és a kőfal felépítése, ezután legfeljebb néhány hétig tartott a támadás. INFOSTART

Moderál a Telegram

Miután letartóztatták Pavel Durovot, az igazgatót azzal a váddal, hogy segíti a szexuális bántalmazást, a kábítószer-kereskedelmet és a csalásokat, az illegális tartalmat jelenteni lehet a moderátoroknak. THE VERGE

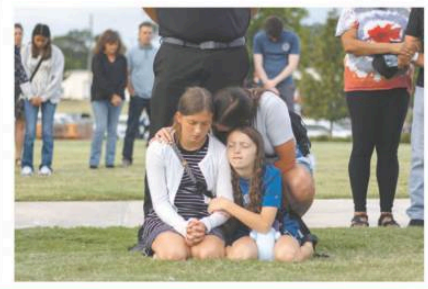

Letartóztatták Colin Grayt

Letartóztatták a 14 éves wardeni iskolai lövöldöző apját, akit négyrendbeli gondatlanságból elkövetett emberöléssel, kétrendbeli szándékos, de nem előre eltervezett emberöléssel és nyolcrendbeli, gyermekek ellen elkövetett erőszakkal vádolnak. A fiú az ő fegyverével gyilkolt. GUARDIAN

Elkerülhetők lettek volna a halálesetek

VIZSGÁLAT Hét év után látott napvilágot a Grenfell torony tragédiájáról szóló jelentés. A 72 áldozatot követelő tűzeset túlélői és a gyászolók remélik, eljött végre a felelősségre vonás ideje.

R. HAHN VERONIKA
LONDON

Az Egyesült Királyság legújabb kori történetének egyik legnagyobb tragédiája következett be 2017. június 14-én éjjel 1 órakor, amikor a 24 emeletes Grenfell toronyház egyik negyedik emeleti lakásában tűz ütött ki, és az épület mind a négy külső falán eszelős gyorsasággal terjedt tovább. Hajnali 3 órára a felső emeletek kilométerekről láthatóan lángokban álltak, és ezeket vagy 40 tűzoltóautó még 24 óra múlva sem tudta teljesen elfojtani. A nyugat-londoni, az egyik legelőkelőbb kerülethez, Chelsea és Kensingtonhoz tartozó felhőkarcoló multietnikai lakói többnyire szociális helyzetüknél fogva voltak jogosultak a lakások bérlésére. A lakótömb kiégése során 72 személy vesztette életét, a legtöbben egy a második világháború óta bekövetkezett szerencsétlenség során.

A mintegy 200 szerencsés túlélő, akik a tűzvédelmi szabályokat megszegve nem maradtak lakásaikban, közel 7 év és 3 hónap után vártak választ a legalapvetőbb kérdésre: hogyan fordulhatott elő a világ egyik leggazdagabb városában egy alig egy évvel korábban felújított épület gyufaszerű lángba borulása?

Az okokkal hosszú évek óta két vizsgálat foglalkozik párhuzamosan. A brit történelem legösszetettebb rendőri nyomozásának volumenét jellemzi, hogy a bizonyítékokat, többek között 27 ezer építőipari terméket egy 25 emeletes busz befogadására képes londoni raktárban őrzik. Különös óvatossággal kezelik azt a műanyagba csomagolt kiégett hűtőszekrényt,

FOTÓ: AFP/DANIEL LEAL

Negyven tűzoltóautóval, több mint huszonnégy órán keresztül küzdöttek a lángokkal

amelyből a tűz elindult. A bűnügyi eljárás során 58 gyanúsítottat és 18 vállalatot helyezett már eddig nagyító alá a Metropolitan Police, olyan vádakkal gyanúsítva őket, mint korporatív gondatlanságból elkövetett emberölés.

Az ügy befejezésével meg akarták azonban várni a még a Theresa May kormánya által elrendelt nyilvános vizsgálat lezárását. A halogatás eredményeként 2026 előtt aligha kerülnek bíróság elé a bűnügyek.

A Sir Martin Moore-Bick által vezetett bizottság nemcsak azt fogalalta össze 1700 oldalon, miért következett be a katasztrófa, hanem azt is, hogyan kerülhető el a megismétlődése. Ez különösen égető annak fényében, hogy a szigetországban továbbra is 3280, részben nemrégiben felhúzott épületről tudni, hogy védőburkolata nem biztonságos. Ötvennyolc ajánlást is tartalmazó jelentését közzétéve Sir Martin higgadtan és többnyire szikár, technikai zsargonban előadva mondta ki, hogy nem lehet egyszerű választ adni arra, hogyan válhatott a toronyház halálos csapdává. Az infernó alapvető oka a név szerint felsorolt építőipari vállalatok szisztematikus tisztességtelensége volt.

> Gondatlanság, cinizmus, manipulált adatok vezettek az óriási tűzvészhez.

Vétkesek a kormányok is, melyek évtizedeken keresztül hagyták figyelmen kívül a védőburkolatoknál használt ACM alumínium kompozit anyaggal járó veszélyeket. Cinkos szabályozó testületek a kereskedelmi érdekeket a biztonság felé helyezték, megengedve, hogy tűzvédelmi tesztek során a gyártók cinikusan manipulálják az adatokat.

A Grenfell Tower lakói jóval a végzetes tűz előtt ismételten szóvá tették biztonsági aggodalmaikat, de a lakóbizottságuk és az épületet üzemeltető Tenant Management Organisation között elmérgesedett viszony miatt zavarkeltőkként tartották őket számon. Sir Martin a jelentés összefoglalásának végén hangsúlyozta, hogy végeredményben emberi tragédiákról van szó. Ha fájdalmas olvasmány is, a dokumentum minden egyes halott életének utolsó perceit felidézi és közli a halál beállásának pillanatát, ahogy egytől egyig mérgező gázok áldozataivá váltak.

A jelentés elhangzását követően a túlélőket és gyászolókat tömörítő Grenfell United közösség első reakciójában leszögezte, hogy bebizonyosodott, a hozzá nem értés, a szándékos megtévesztés és a pénzsóvárság kombinációja vezetett a tragédiához, ami mind a 72 esetben elkerülhető lett volna. Felszólította a kormányt, hogy hajtsa végre az ajánlásokat, a rendőrség és ügyészség pedig vonja végre felelősségre a bűnösöket. Sir Keir Starmer kormányfő még szerda délben bocsánatot kért az állam nevében a történtekért.

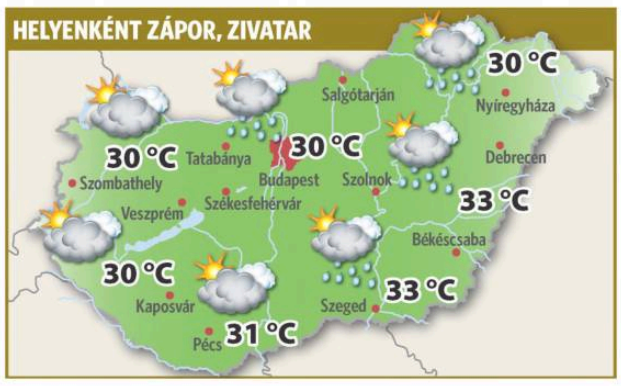

Boldog névnapot, Regina!

A Regina késő latin eredetű, jelentése királynő. Regina volt Jupiter és Juno lányának neve is.

KENÓ — Szeptember 6.

11	12	13	14	16	23	25	29	30	42
45	49	56	62	65	66	71	75	78	79

Idehaza óriási a tűzveszély a szárazság miatt

LÁNGLOVAGOK Idén szeptember elején naponta 60-70 szabadban keletkező tűzhöz riasztották a tűzoltókat. Egyik-másik egészen nagy területet érintett, és napokig tartott az oltásuk. Ezek közül sok szemétégetés, tarlóégetés miatt keletkezett. Szeptember 5-én Csöngénél kigyulladt egy bokros, cserjés terület, a tűz átterjedt a közeli fenyőerdőre és mezőgazdasági területre is. Összesen 2,5 millió négyzetméter égett le. A tüzet négy vármegyéből 302 tűzoltó, 82 járművel oltotta. Szolnokon nagy mennyiségű felhalmozott papír gyulladt ki csütörtök este, 1500 bála, ezer tonnányi hulladék lángolt. Az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság közlése szerint a területen egy papírbálázó is kigyulladt. A szolnokiak mellett

FOTÓ: MTI/MÉSZÁROS JÁNOS

Ezer tonna papír égett Szolnokon, ezerötszáz bálában

Ceglédről, Kunszentmártonból, Mezőtúrról, Jászberényből és a fővárosból érkező hivatásos egységek csütörtök estére öt vízsugárral akadályozták meg a bebálázott papírhulladék tüzének terjedését, de a lángokat csak péntekre sikerült megfékezni. A környező épületekből tizenöt gázpalackot vittek ki, a beavatkozás idejére szünetelt a vasúti közlekedés a közeli pályán. Mukics Dániel tűzoltó alezredes, a katasztrófavédelem szóvivője kérdésünkre válaszolva arra emlékeztetett: szemetet égetni tilos, ahogyan tarlót is. Az összegyűjtött kerti zöldhulladékot, faleveleket, gallyakat is csak ott szabad elégetni, ahol ezt az önkormányzat rendeletben engedélyezi. Azonban amíg ilyen száraz az idő, még ott sem javasolt elégetni a kerti zöldhulladékot, ahol egyébként ez engedélyezett. Továbbra is tűzgyújtási tilalom van érvényben az egész országban, vagyis erdőkben és azok 200 méteres körzetében nem szabad tüzet gyújtani, még a kijelölt tűzrakóhelyen sem. K. K.

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban
Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA
Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu
Kiadja a XXI. Század Média Kft. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a kft. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.
Partnereink: IMEDIA OBSERVER